

INSTITUTIO
PAROCHI
LIBER

QUO PASTOR ANIMARUM ID
MUNERIS RECENS AGGRESSUS DO-
CETUR, ET QUÆ OFFICII SUI PARTES SINT
ET QUÆ VIA AC RATIONE EAS POSSIT
ADIMPLERE.

IN LUCEM DATUS

à
R. P. PAULO SEGNERI

è SOCIETATE JESU,
EX ITALICO LATINUM FECIT

R. P. MAXIMILIANUS RASSLER,
ex eadem Societate.

*Cum Gratiâ & Privilegio Sacrae Casareae Majestatis,
Et Facultate Superiorum.*

AUGUSTÆ Vindellicorum & DILINGÆ,
Sumptibus JOANNIS CASPARI BENGARD,
Bibliopolæ.

ANNO M. DCCXIX.

INSTITUTIO
PAROCHI
LIBER

QUO PASTOR ANIMARUM ID
MUNERIS RECENS AGGRESSUS DO-
CETUR, ET QUÆ OFFICII SUI PARTES SINT
ET QUA VIA AC RATIONE EAS POSSIT
ADIMPLERE.

IN LUCEM DATUS

à
R. P. PAULO SEGNERI

è SOCIETATE JESU,
EX ITALICO LATINUM FECIT

R. P. MAXIMILIANUS RASSLER,
ex eadem Societate.

*Cum Gratiâ & Privilegio Sacrae Casareae Majestatis,
Et Facultate Superiorum.*

AUGUSTÆ Vindelicorum & DILINGÆ,
Sumptibus JOANNIS CASPARI BENGARD,
Bibliopolæ.

ANNO M. DCCXIX.

REVERENDISSIMO
ET AMPLISSIMO
DOMINO DOMINO
WILIBALDO
S. R. I. PRÆLATO,
Celeberrimi ac Imperialis Monasterij Wein-
gartensis
ABBATI VIGILANTISSIMO
Sacræ Cæsareæ Majestatis
CONSILIARIO
COLLEGII SAC. ROM. IMP. PRÆLATORUM IN
CIRCULO SUEVICO
DIRECTORI &c.
DOMINO AC PATRONO SUO
PER QUAM GRATIOSO
VERAM AC PERENNEM FELICITATEM CUM OBSE-
QUIIS DEVOTISSIMIS INTERPRES.

Prodit in lucem hæc Pastoris Animarum In-
stitutio, latinè jam loquens, à me promif-
sa pridem, à multis, nisi fallor, avidè expe-
tita. Didicit enim jam Mundus, quam
nobiles sint foetus, quos tantus Parens ge-
nuit. Sunt in oculis & amoribus multorum fratres na-
tu majores aliquot, Conciones maximè per vernum jeju-
nium habitæ, & Christianus in sua Lege institutus, quin
&c, qui

&, qui hunc natu majorem præcucurrit, Beniaminus Conciones coram Summo Pontifice habitæ. Promittunt isti, fratrem hunc non degenerem nihilominus emolumentum ijs allaturum, qui si sunt, quales oportet, parum sanè aberit, quin rota Respublica Christiana sit optima. Hos autem cum formare studeat libellus iste, cur ad Vineas properat, cur non eorum primò in manus venire festinat, qui, ut pascere discant Gregem Domini, sacram se, laudabili & usitata jam pluribus in Diocesisibus consuetudine, abdunt in solitudinem, ibi & Meditationibus axiomatum vitæ Christianæ, & idoneorum librorum lectitatione ad munus tam sublime instituendi? His certè, si quibus alijs, utilis esse hic liber poterit, atque utinam iisdem fieret quàm maximè familiaris!

Sic est: sed ut evaderet quàm utilissimus, eundem illi fuit ad Vineas, & tuis REVERENDISSIME & AMPLISSIME S. R. I. PRÆLATE manibus atque oculis demississimè offerendus. Format ille Vinitores: quibus enim magis, quàm Parochis, magnus ille Paterfamilias dixit: *Ite & vos in Vineam meam?* rectène autem, ac secus, isto fungatur munere, quis judicabit meliùs, quàm ille, qui Vineam longè nobilissimam suæ commissam curæ, tantâ felicitate, quanto labore & industriâ, utrisque maximis, hæcenus excoluit? Nobilissimam dixi Vineam, quam tanto bono publico diu jam excolis, PRÆLATE & ABBAS VIG-

LANTISSIME. Talis enim non potest non esse, quæ tot jam, & novem scilicet per secula, floret pulcherrimè, fruges fert uberrimè. Quæ ignobiles sunt, tantam ætatem non ferunt; silvescunt, exarescunt; quæ eosdem semper colonos habent, bonos habeant necesse est: nunquam autem alios Vineæ vestra habuit: habuit igitur optimos, & si optimos, non potest ipsa non esse optima; talem enim optimi aut inveniunt, aut faciunt. Nihil ego de prioribus dicam ætatibus: historiâ ad id longâ opus foret, quam ego non texo. Hodie qui attentos in illam oculos conjicit, quos jam non pampinos tantùm (quanquam etiam pampinos) sed botros, sed uvas, attonitus intuetur? quàm pulcher earum color, quàm suavis odor, quàm liquor salutaris? Intelligis REVERENDISSIME PRÆLATE, quid dicam. Floret, inquam, hodie in Asceterio tuo antiquissimo recentissimum Disciplinæ veteris studium, viget ad summum virtutis perfectionisque apicem conscendendi conatus, suus est bonis literis, & maximus quidem honos, œconomix cura haud quaquam sanè neglecta. Absolvunt hæc suis numeris Vineam sacram, quæ ipsa pluribus describere operæ pretium foret, si nota non essent omnibus, quibus Vineæ vestra ignota non est. Talis autem si Tua est Vineæ, Tu Vinitorum idea es, & exemplar perfectissimum; Tibi proinde, rerum istarum scientissimo, si hæc probata fuerit, quam supplex offero Vinitorum, quia Parochorum

Institutio, cui illa prudenti poterit non probari. Hæc igitur est causa, etsi non unica, ob quam ad te ipsa festinat.

Non inquam causa unica: meminerunt enim Parochi & Pastores Animarum, dictum sibi ab Oratore auro: *Sanguis Christi de manibus vestris exquiretur*: pretiosum sanè depositum, quod quâ ratione custodiendum sit, à quo tandem discent melius, quàm ab eo, qui depositum simile custodit fidelissimè? Sex jam per Secula servatur vestra in Ecclesia pars illius liquoris divinissimi, cujus gutta unica non unius, sed innumerabilium Mundorum pretium superat. Diligenter custoditur, quod tanto servatur tempore. Hanc æmulari diligentiam eos decet, qui Animas curant, hoc redemptas Sanguine: & ad hoc non possunt non excitari, cum hujus in libelli fronte nomen custodis omnium confessione fidelissimi legerint.

Alia quid commemorem? quantum Tibi, PRÆLATE REVERENDISSIME, PATRONE GRATIOSE, tota nostra Societas, quantum minimæ Societatis minima Provincia hæc Germaniæ Superioris, quantum ego privatim debeam? hoc dicam unum, ne modestiam tuam vulnerem, debere nos longè plus, quàm reddere unquam possimus, hujusque nostri debiti hoc qualecunque velle extare monumentum: ad id servitutum maximè ut constet, nos etiam non omninò nihil ad colendam Domini Vineam conferre

conferre, atque adeò tantâ beneficentiâ, tantis gratijs non penitus indignos. Nobis etiam illud sub hujus Mundi crepusculum dictum arbitramur: *Ite & vos in Vineam meam*. In hac proin, etsi unâ horâ novissimi, pro virili tamen laborantes, in Te, tuumque Religiosissimum Coetum, qui portavistis pondus diei & æstus, oculos conijcimus, speramusque nos suo tempore, vobis gratulantibus, accepturos etiam denarium diurnum, qui cultæ Vineæ merces sit locupletissima, quia æterna. Ad hanc consequendam, utinam plurimis hic libellus serviat! id certè ego in eo latinè reddendo spectavi unicum, nec nullum laboris spero fructum, si Tu REVERENDISSIME & AMPLISSIME S. R. I. PRÆLATE, PATRONE PERQUAM GRATIOSE, dignaberis illis bene precari, quod ut velis, omni quâ possum demissione ac studio etiam atque etiam supplex rogo, futurus dum vixero, novo hoc gratiosoque favore cumulatus,

Rever.^{mi} & Amplissimi S. R. I. Prælati,
Patroni perquam Gratiofi

Dilingæ 22. April. 1696.

Servus infimus, devotissimus

Maximilianus Ralsler Soc. Jesu.

APPROBATIO FLORENTINA
EDITIONIS ITALICÆ.

TAm doctè ad normam & amussim Fidei, tam ardentè cum pia moderatione, tam aptè artificio non profano descriptam hïc lego veram formam & Ideam Pastoris novi à scientissimo P. Paulo Segneri, ut Opus hoc Synopsin existimem, & meliorem succum Pastoralis S. Gregorij Magni, nec non stimuli Pastorum Venerabilis & doctissimi Archiepiscopi Bracarensis, Bartholomæi de Martyribus, uti & profundarum Dissertationum coævi ejusdem P. Ludovici Granatensis, quibus gloriosus S. Carolus religiosissimam suam mensam frequenter condiebat, sesèque oblectabat. Institutionem proin istam prælo dignissimam censeo, non minùs necessariam, quàm utilem statui Parochiali, cui juvando Author viginti novem ipsos annos Apostolicos labores exantlavit, tanto fructu animabus sacrâ suâ faciendâ allato, quantum ex libris retulit, qui facundo ejus & erudito ex calamo profluxerunt, summo & universali emolumento omnium, quos erudit Institutionibus suis tam multis, quæ ab Apostolico hoc Paulo publicam in lucem sunt editæ. Ita affirmare me res ipsa compellit & veritas, affirmoque ingenue manu propria in Conventu S. Mariæ Novæ Florentiæ 6. Septembris 1691.

RAPHAEL BADIUS Ord. Præd.
Consult. S. Offic. Florent.

A. M.

A. M. D. G.

CAPUT I.

*Quæ Institutionis huius scribenda causa,
quis modus?*

PRæcipuos inter favores, quibus DEUS Ecclesiam necdum natam ornaturum pollicitus est, ille fuit, quo Pastores se illi *juxta cor suum* daturum asseruit: *Dabo vobis Pastores juxta cor meum.* (a) Nec enim aliunde magis salus ac felicitas Populorum pendet, quàm ex Sacrorum Pastorum virtute; si non erravit, quæ dixit: *Vos estis Presbyteri in populo Dei, & ex vobis pendet anima illorum.* (b) Sunt ipsi matris instar, uterum ferentis, quæ si vivit, uni sibi non vivit; si moritur, sola non moritur. Hinc ad Pastores ceteros conversus, *Pascite, qui in vobis est Gregem Dei,* (c) agebat S. Petrus, Pastorum tum Princeps: hæc verborum formulâ, velut intento digito, iis demonstraturus, quàm, ut modò innuebam, tota gregis incolumitas ex ejus pendeat incolumitate, qui suo velut sinu illummet circumfert; cujus proin eam rationem habere oporteat, quam foetus sui habet mulier gravida, quæ tantâ ejus, quantâ suimet, cutâ tangitur. Illud saltem diffiteri non possumus; magis vivere subjectos in iis qui præfunt, ob eam, quæ tanquam à R. P. Segneri *Institutio Parochi.*

capite in membra defluit, virtutem ac spiritum; quàm ipse, qui præest, vivat in subditis per auctoritatem, quâ moderatur singulo, tanquam Caput tot membrorum. Quare si quis est uspiam utilis Zeli Christiani labor; is profecto est, qui formando idoneo Animarum Pastori ac Parocho impenditur; unâ enim eadèmq; operâ totus populus formatur & emendatur. Qui margaritarum piscatu se oblectant, nunquam lætitiæ sensu majore perfunduntur, quàm cum dux ceterarum, eorum in retia incidit; tum enim certi sunt, minores alias conchas magno à se numero capiendas, à principe ductas, seductasque. Sic ego pro mea inopiâ nunquam majus me lucrum fecisse arbitrâret, quàm si multos divino reti egregios Animarum Pastores caperem. Tum enim verò me hominum Piscatorem sanè quàm felicem existimarem; ut qui Piscator fuisset eorum, ad quos ex munere spectat mortales ducere in via, quâ ad DEUM tendunt.

Haud interim sum ignarus, ipsum hoc studium, quod parre una tanti lucri spe allicit, partè altera incurrendæ temerarij hominis notæ me exponere: quasi

A

quasi

quasi verò idoneus ego essem ad eos docendos, qui tantum me rerum agenda- rum scientiâ, quantum ordinis sui ac gradus eminentiâ antecedunt. Caderet equidem hæc in me nota, si non alia, quàm quæ mihi in mentem venient, hîc docere præsumerem. Sed spero benignius de me iudicatos, qui ad hoc animum adverterint, illud tantum mihi propositum, ut quæ sanctissimi quique viri ea de re scriptis mandârunt, huc ego congeram: canalis dumtaxat futurus, qui scaturientem aliunde saluberrimam lympham aliorum commo- do transmittat, atque propinet. Præterquam quòd ego sacris, quas dicimus, Missionibus seu Expeditionibus complurium jam annorum decursu per pagos ac oppida intentus, coram, meisque hisce oculis usurpare potui pulcherrima tot præstantium Pastorum exempla, quibus illi his in occasionibus maxima cum commendatione præfulserunt. Unde arduum non erit hoc libello describere, quod agunt egeruntque, qui pascendis præsumunt Animabus. Rudis etiam penicillus non illaudatum pingit ectypon, cum nobile prototypon est nactus, quod imitetur. Plus temeritatis meus hic ausus non habet, quàm illius industria, qui varias obeundo Provincias, utiliter curiosus complures inspexit fabricas, ab arte laudatas ac elegantia; domum autem subinde reversus, quas dispersas in singulis observaverat dotes, unam in Ideam conferat; quæ totius architectonices compendium dici mereatur. Tandem & illud mihi purgandò jure merito serviet; quòd, sicut ego, cum Confessarium instituere conatus sum,

non veteranum aliquem, & diu in ea administratione versatum erudire studium, sic & modò non cum alio, quàm cum eo, qui Animarum pascendarum curam recens aggreditur, negotium mihi se futurum. Quamquam profectionibus etiam, & eo in pulvere diutius exercitis, utilitatis aliquid laborem hunc alaturum confido. Nam si vel præstantem artificem non dedecet operarum suarum, servorumque sensum subinde explorare, imò & consilium ab ijs petere: *Non est inconveniens ab incipientibus consilium petere.* (d) Facile accidere poterit, ut lucis aliquid hæc linea etiam ijs affundant, qui majori in publicum emolumento ac laude sua ipsi hac de re sensa typis vulgarent.

II.

Sed fortasse, qui temeritatis me non damnabunt, non perinde facile à nimij rigoris ac severitatis culpa absolvent. Hoc ut metuum, eorum multitudine la- cit, in quibus, quod faciunt, ab eo, quod debent, sanè quàm longè distat. Verùm, quòd spectat ad ista exempla multorum, non alius error tantum affert periculi, quàm si quis existimet, nihil se habere quod timeat à tribunali divino, quia Turbam secutus est. *Quid proderit multitudine, ubi singuli judicabimur?* (e) An nihil contra illum divina virtus Justitiæ poterit, qui tam densò in agmine constitit? quasi verò Judex ille justissimus pro amissi sententiæ à referendæ habiturus sit, quòd alij facere, quòd omittere consueverint, non verò, id, quòd ab unoquoque in crediti muneris administratione fieri se postulat.

stularit. Stultitia hæc est: *Attendis quid alius non faciat, non quid te Deus facere jubeat,* (f) verba sunt magni Augustini detestantis normæ ac regulæ hujus pravitate. *Metiris de comparatione pejoris, non jussione melioris.* (g) Quòd deinde ad nimium illum rigorem spectat, farebor; quisquis secum reputat, Parochum muneris sui partes omnes implere, si festos dies non absque pompa aliqua, & splendore peragat, severa utique hæc mea monita iudicaturum. At quisquis è diverso rectè æstimare didicerit & pretium Animarum, quarum bono & commo Pastores dantur, & lytri magnitudinem, quòd iis redimendis Servator noster JESUS dependit, æquissima illa procul dubio pronuntiabit.

Dicamus quòd res est; quid tandem, ut nimis anxie religiosum, his meis in monitis displicet? an eorum aliquid, quæ animum, & interiora Pastorum concernunt? an verò quæ exteriora sunt, quæque sub oculos cadunt? Ad hæc quidem quòd attinet, non alia ego ab iis ministeria ac functiones postulabo, aut postulo, quàm ad quas sui illos muneris ratio ac necessitas obligat, & si quæ erunt, quæ istarum in numerum non spectant, sed quæ omitti salvo officio possint, sic ad illas hortabor, ut cogere haudquaquam velim. Ad interiora deinde quòd spectat, quis vitio vertet, si spiritum exigo, quo sine aut non vivunt functiones illæ; aut certè languent? Nihil ego novi oneris impono: concors hæc omnium Theologorum doctrina est; adèd ut non desint ex complures, qui sentiant; plus exigi

virtutis perfectionisque à Parocho, si officij ejus naturam attendamus, quàm ab ijs, qui perfectioris vitæ desiderio in claustra se abdiderunt, Religiosis. Et favet ratio: nam si Religiosus est in statu perfectionis acquirenda (g) Parochus est in statu perfectionis exercenda. Religiosorum proprium est, tendere ad virtutis perfectionem: hæc enim de causa trium solennium votorum nuncupatione eorum sibi orantium usu ac jure interdicit, quæ ab illa consequenda potissimum præpediunt. Parochorum autem proprium est, sacrificare ac perlitare pro Populo, sacros libros interpretari, Sacramenta ministrare, mutum se scandalis, non publicis minùs, quàm privatis opponere; egentium levare inopiam, miseris subvenire, ipsam etiam, si res ferat, vel pro una anima, vitam ac animam dare; quæ omnia ejusmodi sunt, ut sine eximia quapiam perfectione ritè non fiant, sine perfectione inquam, non quam assequi primùm intendant, sed quam possideant. Si Religiosi nonnunquam & ipsi has ad functiones animum manumque applicant, faciunt id, maximè qui Sacerdotes nondum sunt, non tam conditionis suæ debito, quàm libera optione. Non fugit hæc res S. Dionysium, dum in Ecclesiastica Hierarchia constituenda edixit; *Monasticus ordo debet sequi Sacerdotales ordines, & ad eorum imitationem in divina ascendere.* (h) Quòd si ita se habet, consequens omnino est, quemlibet de seculo, etiam simplicem Sacerdotem, ad majorem vitæ sanctimoniam obligari, eò quòd is esse debeat, quem alij imitentur, quàm Religiosum quemlibet,

qui Sacerdos non sit; cum huius sit tantum alios imitari. Atque hoc est, quod Doctorem Angelicum impulit, ut generationem assereret: quemlibet Clericum sacris initiatum Ordinibus, si paria sint cetera, graviore se noxa obstringere, ubi à virtutis tramite deflexerit, quam se obstringat Religiosus quilibet nondum eorum Ordinum particeps. Unde gravius peccat, ceteris paribus, Clericus in sacris ordinibus constitutus, si aliquid contrarium sanctitati agat, quam aliquis Religiosus, qui non habet ordinem sacrum. (i) At si hoc verum est, de Sacerdote quolibet, quanto rectius de illis affirmabitur, qui pascendis præfunt Animabus, & quorum tam sublimis est potestas, ut vel fundamenta sua in celsis montium jugis posuerit (*fundamenta ejus in montibus sanctis.*) quia ubi Sacerdos ordinarius desinit, ibi Pastor incipit? Sed erit, qui dicat. Si verè hæc ita se haberent, ratio exigeret, ut non jam Parochi Religiosorum in Afceteria, tanquam portum salutis, se reciperent; sed Religiosi potiùs desertis Claustris ad gregem Christi pascendum provolarent; cum hoc sit majori cum perfectione conjunctum. Aliter autem faciunt, etiam qui maximè sapiunt. Huic ego repono, id inde accidere, quòd qui è fluctibus pelagi in portum navim agunt, præ illis utique sapiant, qui secunda è statione medios illam in turbines propellant. Periculosior est status habentis curam animarum, quam Monachi. (k) Parochi conditio perfectiori illum ministerio admovet, quam sua Religiosum quemlibet: è diverso autem pluribus subsidiis ad Sanctitatem Religiosus a-

bundat. Unde etsi Pastorem esse perfectius est in se, & in abstracto, ut cum Scholis loquat, cum tamen ad optionem ipsa veniendum est, (l) Religio conditio præferenda ab illo, qui cupit esse Sanctus, tam se tale in non esse novit. De reliquo dubium non relinquatur, quin Pastor, quantum quantum est, totum se impendere debeat bono Animarum, atque aded est in ordine perfectiorum, non in ordine perfectiorum. (m) Hinc opus est ipsi Spiritu illo duplici, quem Elifæus petebat: perinde ac geminato vigore ille indiget, qui non pro conservando tantum laborat individuo, sed pro specie etiam propaganda, qui non tantum vitam tuentur propriam, sed & alteri communicat suam, qui non tantum alit, quòd genitum; sed gignit etiam aliud, quòd alatur. Quæ cum ita sint, quid jam rigoris minimij ijs inesse monitis potest, ac institutionibus, quibus aliud omnino agam, nihil, quam ut Pastor intelligat, quis sit ille perfectionis gradus, ad quem sua illum vitæ ratio me vel tacente obligat? An non, cum Tridentina Synodus Episcopis ob oculos posuisset, quid quantumque Gregi suo deberent singuli, & præcipuè quam eos oporteat bonorum omnium operum exemplo oves pascere, (n) mox subjexit? Eadem omnino de Curia inferioribus Sacrosancta Synodus declarat, & decernit. (o) Et quæ id causâ, nisi ut ostenderet, quòd quemadmodum Parochi, veri & ipsi Pastores sunt, quamquam gradu inferiores, ita & ipsi iisdem proportionem quadam perfectionis legibus teneantur, quibus Episcopi obstricti sunt? Id solum inter utrosque in-

tercedit discriminis, quòd Parochi faciem præferre debeant Populo, Episcopi, ipsis Parochis, atque aded illuminare illuminantes: unde cum non abs re stellis minoribus Parochi, Episcopi vero Soli in Diœcesi sua comparentur, tanto major horum debet esse virtus ac perfectio, quo majus est Solis, quam stellarum lumen.

Omnia porro hæc eorum bono dicta sint, qui cum non intelligant grave onus muneris Pastoralis, quòd elegerunt, modicum etiam illud putant, ad quòd obligantur, & idcirco confestim ut nimis anxiam ac scrupulosam contemnunt doctrinam ac monita, quibus hæc ipsis proponuntur. Certus sum, quòd tanquam optabilem conditionem electuri sint, judicari ad normam documentorum, quæ à me hic proponuntur. Sed Christus non alia uteretur amissi, quam suorum met, quæ ipse, cum inter nos viveret, dedit exemplorum; Qui dicit se in ipso manere, debet, sicut ille ambulavit, & ipse ambulare. (p) Hæc autem pro quanto intervallo meam supra doctrinam eminent!

III.

Ceterum, quia ordo, quo res tractantur, facit, ut illæ & agnoscantur clarius, & magis in animum influant, Parochialis officij partes ad tria capita revocabimus, ad quæ Christus alluisse videri potest, dum ter D. Petro dixit, *Pasce oves meas.* Sunt autem hæc: Doctrina, Exempla, Sacramenta: his enim omnibus pascendi greges sunt, neque eorum quidquam boni Pastoris cura desiderari patitur. Neque aliud esse An-

gelicus Doctor (q) existimavit, ob quòd mercedem à Grege Pastor recipiat; quam ut illum prædicando doceat; Exemplo præcedat, Sacramentis adjuvet. Atque ad triplex hoc pascuorum genus revocari possunt cetera planè omnia, quæ quocumque modo Parochorum sunt: unde in his & ego sistam, genere dicendi plano ac facili, non ita tamen inculto ac neglecto, ut urbanis elegantij assuetos rustico horrore offendat. Quis speret in tanta librorum multitudine, qui identidem lucem aspiciunt, illum quoque tractandum manibus delicatis, qui tangi non possit, quin mille spinis pungat & laceret? Id quidem opto unice, ut Dominus, qui incredibili quadam dignatione ac facilitate erga suos *Pastorum Princeps* dici voluit, Spiritu illo Pastorum quemlibet repleat, quo sine muneri suo satis faciet nunquam; sicque interna sua Gratia mira quadam & efficaci virtute compenset ac suppleat; quòd conatui huic ac labori meo deest, reddatque eum perpetuò salutarem. Hujus si voti compos fierem, tum enim verò promittere mihi possem, quòd nullo non tempore cum iis ipsis essem laboraturus, quibus hanc opellam meam confectio. Si autem consors essem laboris huius atque operis, quidni cum iisdem, mercedis quoque, ac gloriæ ejus particeps esse possem, quam jam olim S. Petrus cuilibet eorum verbis illis sublimibus addidit? *Cum apparuerit Princeps Pastorum, percipietis immarcescibilem Gloriæ coronam.* (t) Pridem acutè oblongavit Tertullianus, Gladiatoriibus illis antiquis, in arena dimicanibus, *sape non*

minùs contulisse ad eos in pugna eru-
diendos plebenz procul spectantem ,
plaudentemque identidem , dum artifi-
cioso icTu adversarium seriebant , quàm
illi ipsi contulerint , quorum Magisterio
ea in arte & arena instituebantur. Un-
de si ne illud quidem mihi concessum
est , ut propiùs Pastoribus in sua palæstra
affistam , procul saltem illos ad strenuè
agendum animabo , idque mihi sufficiet ,
ut ex felicibus eorum successibus ali-
quid etiam in me redundet lætitiæ &
emolumentum.

(a) Jer. 13. 15. (b) Judit. 8. 21. (c) 1. Pet.
5. 2. (d) Gl. in c. Ad nostram. extra de con-
suet. c. 24. q. 3. c. Si habes c. dist. 38. c. Nul-
lus. (e) S. Eucher. Lugdun. (f) S. August.
de X. Chordis c. 12. (g) Suarez de Relig. 10.
3. lib. 1. c. 17. (h) S. Dionys. de Eccles. Hie-
rarch. c. 6 p. 1. (i) S. Thom. 2. 2. q. 184 art. 4.
c. (k) S. Th. 2. 2. q. 184. art. 8. ad 1. (l) Sua-
rez. de Relig. 10. 3. l. 1. c. 8. c. 21. (m) Sua-
rez. de Relig. 10. 3. l. 1. c. 17. n. 29. (n) Sess.
23. c. 1. de Refor. (o) Suarez de Relig. 10. 3.
l. 1. c. 17. n. 21. 23. c. 24. (p) 1. Joann. 2. 6.
(q) S. Th. 1. Cor. 9. lect. 1. (r) 1. Pet. 5. 4.

CAPUT II.

Quàm non tutum, involare
in munus Pastoris Animarum, si
ad id Deus non vocet?

I.

Quisquis principio, non quam de-
bebat, elegit viam, qua progre-
ditur longiùs, hoc aberrat latius. Idem
accidit in vitæ statu deligendo. Quid
enim status est? nunquid via, quæ eun-

dum ad terminum æternæ Beatitudinis
qui proinde minùs tutum elegit, pro-
quibus quantisque se periculis exposuit.
Et tamen quod negotium minore ple-
rumque curâ agitur, quàm hoc, quod
est omnium maximum atque gravissi-
mum? Hic conjugij se vinculo adstren-
git: quæ de ceusâ? quia fortis benefi-
cio ceteros inter fratres est primò geni-
tus: quia ad id animum obstinavit: quia
hæsit in visco: quia nescio cujus puellæ
forma uno obtutu delibata placuit. Di-
xitque ad patrem suum: Hanc mihi ac-
cipe, quia placuit oculis meis. (a) Hæc,
non alia, tantæ deliberationis momenta
sunt. Ille alius Sacerdotio imitatur, quia
adhuc puerulum parentes clericali indu-
tum habitu in ludam misère. Iterum a-
lius Religioso cupiam Cœtui se aggregat,
quia in eo agnatum habet, præcipuis
muneribus admotum; unde confidit, pa-
ri se quoque felicitate emerfurum ad
primos gradus, in quibus majoribus,
quàm domi paternæ, subsidiis abundet.
ad vitam non miserè, aut fordidè ducen-
dam. Hunc præcipitem videas ad castra
ruere; illum ad Mercatorum tabernas;
alium in forum & ad lites; iterum alium
ad Aulæ strepitum; quia ita repente na-
ta opportunitas suasit. Aded quæ olim te-
meritate Gentium aliquæ diurnos in
Deos adoptabant, quidquid manè foras
prodeuntibus primò occurrisset, eadem
hodie longè plurimi hanc illamve vitæ
rationem sectantur. Hoc errore quis
immanior? *Neesse est, Senecæ verba
sunt, ut multum in vita nostra casus possit,
quia vivimus casu.* (b) Hoc si jure de-
luit homini Ethnico, de nobis quid di-

cemus, quibus divina Fidei lumen tanto
manifestius ob oculos ponit altissimum
finem, ob quem nati sumus?

Atque utinam Parentes saltem pro
improvidis filiis saperent! sed illud est
peffimum, quod, qui cæco imperu de-
latos ad extremum marginem retrahere
ab exitio deberent, primi non rarò eos-
dem præcipites agant: dum oblitii, se-
natos suos in Lustrico Fonte totos divi-
no dedicasse obsequio, eosdem sacrile-
gâ rapinâ auferunt, ut de ipsis statuunt,
non quod Deo, sed quod ipsis visum ac
collubitum fuerit.

Quæ jam unquam lacrymæ sufficient
ad tam scædam perturbationem pro me-
rito deplorandam? hæc sanè quacun-
que aliâ major dici potest. Si enim ho-
mo extra locum, ad quem illum Numi-
nis destinavit Providentia, aliud non so-
ret quàm statua extra muri concavum,
error is quidem foret, sed apparens tan-
tùm. Verùm indè malum est, quod
ibi sit offis instar, loco & juncturâ suâ
moti, quod idcirco moveri & operari
possit nihil, nisi quod multum, ut de-
formitatis, ita & doloris afferat. Nec
obscura ejus rei est ratio. Non solum
Deus finem mortalium cuique præfi-
xit, cujus gratiâ in terris vivat, salutem
inquam æternam: *Deus vult omnes ho-
mines salvos fieri:* (c) sed media quoque
decrevit, quibus non suaviter minùs,
quàm sapienter eum ad finem perduce-
retur. Media autem hæc potissimum
sunt vitæ conditiones, gradusque varij
in Republica, quos vulgò vitæ status
vocamus. Non me fugit quidem, hæc
media, utpote remota, se ipsis solis non

sufficere ad salutem consequendam.
Novi tamen & illud, remotioribus his
medijs ferme addi alia, quæ proxima
sunt. His liquidem vitæ conditioni-
bus ac statibus, tanquam externis Gra-
tiæ suæ auxilijs, mira omnino ratione
Deus adaptat interna, sic ut quàm aptis-
simè respondeant indoli & propensione
eorum, quos salutis obtinendæ gratiâ in
ijs collocavit. Hinc consequens est,
ut cum non nemo vitæ genus amplecti-
tur, ad quod à Deo vocatus non erat,
aut illud non amplectitur, ad quod e-
rat vocatus, non accipiat subinde auxilia
illi respondentia, atque ita malè in eo
vivendo pereat; recta enim semitâ, quæ
illum Deus ducere decreverat, egressus,
quid aliud expectet, quàm ut incedat
per præcipitia? haud aliter ac cæcus
quispiam, qui duce vitæ præcepto ac repu-
diato ire vult, quod libet, nec tamen vi-
dat quod vadat, nec unquam videbit an-
tè, quàm scædè prolapsus in fossim præ-
ceps ruat. *Ardebuntur gressus virtutis
ejus, & precipitabit eum consilium suum.*
(d) Et sanè quàm multi factò ipso, qui
præclare de salutis suæ hostibus in Re-
ligioso aliquo Cœtu triumphassent,
Conjugij statu delecto à nimio habendi
studio, tanquam superbo tyranno, do-
mimi devictique sunt? (e) Parte alterâ
quàm multi sacra alia in Familia in-
scædas libidines prolapsi sunt, qui uxore
ducta intra honesti limites constitis-
sent? Quàm multæ, quæ certo in Asce-
terio cælestis Paradysi fructus tulissent,
alio quopiam, arbitrato suo, delecto,
tanquam in solo ad finem præpositum
inepto, in plantas excreverunt, stantibus
tantum

tantum æternis debitas? Atque ita pluribus ratiocinando de tam variis muniis, artibus tam multiplicibus, administrationibus tam diversis, quis unquam edisseret, quantum ista alijs boni, quantum è diverso alijs mali accersiverint? Felix futurus erat Heli, si aut filios non genuisset, aut illis genitis Sacerdotij, & supremi quidem, culmen non ascendisset. Qui in vita privata mollis ac tractabilis futurus erat; instar Corallij in medijs undis, ad omnes amabiles gratiæ motiones & influxus; vi quadam è profundo extractus, paulo post ex planta durefcit in lapidem, contra omnes cæli motiones & virtutem obstinatum. Prudenter admodum hortatur Apostolus, ut cuncti trahentem & ducentem Deum sequamur: *Unumquemque, sicut vocavit Deus, ita ambulet.* (h) Si enim Deus ope sua non adest, quid tandem nobis fiet? *Nolite ascendere* (Moysis verba sunt, Israëliticum Populum alloquentis, quem sua ambitio stimulabat ad Amorricæos, vel in ipsis montium fuorum jugis debellandos.) *Nolite ascendere: non enim Dominus vobiscum* (g) Sed quia surdus ad has voces Populus ascendit tamen, tam non devicit hostem, ut maxima ab eo clade multatus sit. An nos fortassis vel ingratis DEI salvi esse possumus, licet *Domini sit salus?* (h) Necessè igitur est, quacunque in electione prudenter rem agere, & illud ante omnia dispicere; quid DEO de nobis statuere, placeat: *Nolite fieri imprudentes, sed intelligentes, quæ sit voluntas DEI.* (i) Divina siquidem Gratia omnes juvat; suo tamen, non nostro

ordine & arbitrio: *Ordina suo, non vestra, virtus Spiritus Sancti ministratur.* (k) Quare si ventos optamus secundos, & obvertenda est prora, quò nos illis impellit ad cursum, non eò, unde repellit.

Non negarim quidem ego, magni nostri DEI Providentiam, quæ arte ipsi soli notæ vel è veneno elicere potest medicinam, scire etiam res, à nobis nostræque malè consultæ electione perturbatæ restituere, validissimis quibusdam auxilijs, quæ vim ordinariam multum superent, collatis. Ista tamen gravis est, quam Dei Providentiæ inferimus, injuria, velle, ut ipsa nos sequatur, non ducet. Deinde quis ambigat, eam, etsi semel iterumque, non tamen crebè velle eò usque se demittere: cum æquifimum utique sit, ut in exitium ruere illum sinat, qui ab ipsa fugit? An non ipsa comminata est, quòd desiderijs suis permissura sit illos, qui loquentem non audierint? *Non audivit Populus meam vocem meam* &c. atque idcirco sine alijs ambagibus *dimisi eos secundum desideria cordis eorum.* (l) Quid autem terroris incutere hæc minæ valerent, si illæ inane plerumque sine fulmine tonitruferent? Haud sanè ignoro, nulla in-vitæ conditione cuiquam illa deesse è divini Gratia thesauris auxilia, quæ ad salutem consequendam rectè utentibus sufficiant; sed & illud scio, minus longè eum accipere, qui vitæ conditionem arbitrio suo elegit, quàm qui in ea deligenda Dei voluntatem ducem securus est. *Quia nolui, elegistis* (Dei ad sceleratos Hebræos verba sunt.) *propter hoc ecce servi*

mei comedent, & eos esurietis. Ecce servi mei labuntur, & vos confundemini. (m) Atque hinc re ipsa factòque consequitur, Animam, quæ quartâ sævantis & secundi venti portione tenere portum non potest, in eum certò plenis velis suffillè invehendam. Præterea illà ipsa Gratia auxilia, quæ naturâ suâ plus quàm sufficientia sunt in vitæ conditione, paucioribus, minoribusque obnoxia periculis, qualis eorum exempli gratiâ est, qui alijs obtemperant, talia non sunt in conditione, pluribus exposita discrimibus, qualis est eorum, qui alijs præsumunt; usque adeò, ut si in prima illa efficacia futura fuissent ad partes officij omnes implendas; in posteriore vix suffecissent: & inde fit, lampadem illam modicam, quæ nullâ undeliber afflante vehementiore aurâ lucem suam conservasset cælo ventis & tempestate turbato extingui. *Momentum* igitur illud formidabile, à quo pendet æternitas, non solum postremum vitæ nostræ est, sed magis fortassis illud, in quo de vitæ genere capeffendo deliberamus: cum jure optimo affirmari possit, sic ab hoc pendere illud, sicut à via terminus pendere consuevit. Atque hæc causâ ne in tali electione aberretur, tantum huic studij ac diligentia impendendum foret, quantum adhiberi par est, ne mors accidat non provisâ: ferme enim duo hæc momenta, rectè eligendi, & rectè moriendi, ita respondent mutuò, sicut Echo respondet voci, ad quam repercussa redit.

II.

Cuncta hæc, quæ, rem altius forte
R. P. Segneri Institutio Parochi.

quàm par fuerat repetendo, differui pluribus quidem, sed non tam multis, ut ad propositum sufficiant, de vitæ genere universim deligendo, oportet, ut sibi, arguendo à minori ad majus, applicent Pastores sacri in vitæ suæ particularis gradu operando: si enim temeritate non caret, sine pixide nautica mari se committere, etsi litus tantum legere quis constitutum habeat, quanto plus temeritatis habebit plenis velis in altum provehi eadem pixide destitutum? Jam vidimus, quàm audacter & temerè agat, qui privato cuidam ministerio se addicit, divini voluntatis nutu prius non explorato: quid igitur erit, publicum sine eo capeffere, & illud quidem, quod sit omnium maximè arduum, Regimen, inquam, Animarum? *Ars artium, regimen Animarum.* Qui sic agit, nã ignorat, quid sibi oneris imponat in talimunere capeffendo; reddendæ scilicet rationis non pro se tantum, sed etiam pro omnibus ijs, quos curandos suscepit. Quis autem est, ad hoc qui non inhorrescat? *Hoc est maximum periculum, si rectè sensit Angelicus, hominem de factis alterius rationem reddere, qui pro suis non sufficit.* (n) Si tam non levis operæ res est, suammet salutem in tuto reponere, quid erit, cum incumbet alicui & alios servandi obligatio? *Dedisti eis Salvatores, qui salvarent eos de manu hostium suorum.* (o) Præterea, quàm graviter in Deum injurius est, qui ipso quodammodo infcio in Regia ejusdem non qualemunque, sed sublimem gradum occupat? *Ipsi regnaverunt, & non ex me.* (p) Ipsius indignantis verba sunt apud

apud Oseam. Et tamen, siquid S. Gregorius vidit, *ex se, non ex arbitrio summi Rectoris, regnant, qui nullus fultu virtutibus, nequaquam divinitus vocati, sed sua cupidine accensi, culmen regiminis rapiunt potius, quam assequuntur.* (q) Quisquis ita se gerit, ad Ecclesiae regimen aspirando, dignus est, quem Divina Majestas repellat tanquam importunum, & impudentem, ut qui nesciat, de quo, & cum quo agatur. An simili ille protervia se gereret cum stolido aliquo villae Curatore? certus mihi videor, quod id facturus non esset; neque vel ex vite uvae, vel ex oliva baccas in gratis ejus carperet; tantum abest, ut dati acceptique rationibus faciendis se ingereret. Et tanto plus nihilominus cum Deo audeat? sic ut dicere hic possit. *Principes extiterunt, & non cognovi.* (r) Christum docet sacer Historicus ad Apostolici muneris apicem evehisse non eos, qui volebant, sed quos volebat ipse: *Vocavit ad se, quos voluit ipse, & venerunt ad eum.* (s)

Primum proinde ac gravissimi momenti negotium est ejus, qui Animarum regendarum pascendarumque curam suscipere cogitet, intelligere, à Deo se ad rem tantam vocari. Si enim Deus non vocat, si non eligit ad munus tam subline, cujus demum frontis, cujus judicij est, semet ipsum ingerere? è diverso, si vocat ipse, quæ tandem rusticitas, quæ contumacia est, subducere se, & tergum oneri subtrahere? Ita censuit S. Bernardus, cum nonnemo illum in bivio hoc tam ancipiti ducem optasset. *Deus forsitan vocat; quis audeat dissua-*

dere? forte non vocat: quis appropinquare consulat? (t) Architecto tam non probatur, si basis columnæ capiti imponatur, quam si columnæ capitellum subternatur. Eaque causâ si obtrudete sese est praesumptio; humi semper abjectum jacere, cadendi metu, vituperanda pusillanimitas est: unde quam laudem meritus est Jeremias virium suarum conscientia demisse deprecando provinciam sibi impositam, *A. A. Domine Deus, ecce nescio loqui, quia puer ego sum* (v) tam reprehendi meruisset, si illam obstinate repudiare perrexisset. Hæc certe Gregorij Magnifici sententia ibi, ubi obsecravit, Jeremiam obstitisse quidem, sed non obstitisse contumaciter: *Non plane resistit: tunc enim ante Dei oculos vera est humilitas, cum ad respondendum hac, quod utiliter subire precipitur, pertinax non est.* (x) Id quod ijs dedocendis dixerim, qui viâ legitimâ ad praefecturas vocati, sibi persuadent, se Deo obsequium præstare, si Magistratum vocanti velut indictâ pugna oblucentur. Relinquamus Deo tanquâ Architecto supremo, quid de nobis statuere placeat: nobis Indifferentiæ, ad quidlibet, quod Deus jusserit, promptitudo relicta est: nam & lutum videmus, etsi se ipso tam nihil valeat, tractabilitate tamen sua ad tam diversos & multiplices usus idoneam reddi, Nec alius SS. Canonum, si explorare illum juvat, hæc de re sensus est: *siquam operam* (hæc eorum verba sunt) *vestram Mater Ecclesia desideraverit, nec elatione avidâ suscipiam, nec blandiente desidiâ respiciam.* (y) Atque ita passim alibi loquuntur. Unde ut

finiam

finiam, forma hujusce rei optima illa videtur, qua nonnemo in Mutinensis Ecclesiae Praesulem electus, usus est; interrogatus enim; an acceptat tandem Dignitatem, quam tamdiu repudiara? paucis respondit: *Volens volo, & volens nolo.* Quibus verbis exemploque suo affirmavit, non alios magis idoneos esse ad Praefecturas sacras, Animarum curam, quam eos, qui volunt quidem, sed nolentes volunt: *Ex nolentibus sunt volentes* (z)

(a) *Judic. 143.* (b) *Senec. Epist. 72.* (c) *Ruiz. de Praes. dist. 24.* (d) *Job 18. 7.* (e) *Lesius opusc. de vita statu deligend. q. 6.* (f) *1. Cor. 7. 17.* (g) *Num. 14. 42. Deuter. 1. 42.* (h) *Pf. 3. 9.* (i) *Ephes. 5. 17.* (k) *S. Cypr. de singu. Cleric.* (l) *Pf. 80. 17.* (m) *Jf. 65. 13.* (n) *S. Th. in Epist. ad Hebr. c. 13. l. 3. & in 4. dist. 17. q. 3. art. 3. de veris. q. 27. art. 3.* (o) *2. Esdr. 9. 27.* (p) *Os. 8. 4.* (q) *S. Greg. Past. l. 1. c. 1.* (r) *Os. 4. 8.* (s) *Marc. 3. 23.* (t) *S. Bern. Ep. 8.* (u) *Jer. 6.* (x) *Epist. l. 6. ep. 5. ad Cir. S. Th. 2. 2. q. 183. art. 2.* (y) *16. q. 1. c. Nos autem.* (z) *8. q. 1. c. olim. &c. In Scripturis, &c. Sciendum, &c. Qui Episcopatum &c. 1. q. 6. c. Sic ut dist. 74. Consultuit. &c. 23. q. 4. c. Displacet.*

CAPUT III.

Quibus signis discerni possit, verène quis à Deo ad Animarum curam vocetur, an verò non vocetur?

NON est cujusvis, Cæli voces intelligere. Eas tamen intelligere maximi momenti est ad prudenter eligendum. Quis exit igitur, qui sapienter eligat? Haud aliter ac Samuel, rudis etiamnum, hominis vocem existimabat, quæ erat vox Dei; ita non pauci falluntur amplius, dum Dei vocem putant,

quæ hominis, imò Amoris proprii vox est. Serviet proin quàm maxime ad rem propositam, si normam quandam & regulam constituam, cujus ope quis cum animi submissione cognoscere possit, quid tandem de ipso constituerit Deus, & sanctissima ejus Providentia, ut subinde illud fide optima exequatur; in consilio præcipue summè lubrico, quale est studium de suscipienda Animarum cura, portando inquam onere, quod jam pridem pronuntiatum est: *Onus Angelicis humeris formidandum.* (a)

Triplici lumine instruxit nos Deus ad sublimem hunc cognoscendam suæ voluntatis finem: primum intra nos est, nimirum Ratiocinandi vis: alterum supra nos est, Oratio inquam: tertium est circa nos, Consilium, seu alios consulendi diligentia: omnibus his tribus utatur oportet Lucis Filius, qualis vestrum unusquisque est, dum sollicitè, quæ Patris sit voluntas, explorat: *Ut filij lucis ambulate &c. probantes quid sit beneplacitum Deo.* (b)

L

Ante omnia igitur hæc in re Rationis à Deo concessæ beneficio utendum est? *Volens turrim adificare, sedens prius computat sumptus, qui necessarii sunt, si habeat ad perficiendum.* (c) *Sedens* inquit, nec enim deliberatione tumultuariâ, sed quietâ, ac tranquillâ hæc opus est, & omnis perturbationis experte, nec enim ullam aquam invenire est, quæ, dum agitur, sit pellucida. Sic autem constitutus, seridè perpendat, eone finè & animo impellatur ad Munus Pastoris Animarum, quo uno agi impellique nos

B 2

debet?

deceat? à fine siquidem omnis subinde actio dirigitur; sicut à meta, ad quam tendit, omne telum dirigitur. Quis autem est finis, quo induci nos deceat ad Ecclesias gubernandas, nisi ille, cuius unius causâ Ecclesiæ sunt constitutæ? An autem eo fine à Christo constitutæ sunt, ut ædes essent commodorum pro ijs, à quibus possidentur, aut deliciarum & oblectationum villæ? Imò cum in finem constitutæ sunt, ut totidem essent speculæ, ex quibus in bonum publicum ibi constituti excubarent: *Speculatorem dedi re domui Israel.* (d) Atque hic idem finis est, cuius etiam gratiâ, præ alijs saltem, regimen ejusdem capessendum est.

Quis proinde est, qui in tam gravi de liberatione audire placidè possit comoda suorum Agnatorum, sive egeni illi sint, sive locupletes? Obturanda simul utraque auris est, ut neque hi, qui ad dextram, nec illi, qui ad sinistram sunt, exaudiantur, quantumcunque vociferando obstrepant; cum nec sustentatio, nec splendor aut pompa domesticorum, pro fine statui possit functionis, quæ à Christo, nullo eorum respectu, fuit constituta. *Ille proinde, qui obturat aures suas ne audiat sanguinem,* dignus erit ad turris ejusmodi culmen conscendere: *iste in excelsis habitat.* (e) qui hoc non fecerit, ascendere ne præsumat.

Quamquam qui aurem utramque obturat, vocem ille quidem aliorum non audit, audit tamen suam. Vult autem Deus in re nostra, ne istam quidem audiri. Unde necessarium est non obturasse tantum aures, sed planè surdum esse, sic ut non tantum voces sanguinis,

Agnatorum inquam amor, sed ne quis iniquis quidem, proprii inquam amoris, & suorummet. commodorum voces, quoquo modo exaudiantur. Atque hoc est, quod fecit Apostolus, cum dixit: *Cum placuit ei, qui me vocavit per gratiam suam, ut evangelizarem illum in gentibus, continuo non acquievi carni, & sanguini.* (f) nec aliter quemquam vestrum agere oportet. Secus, si quis in Parochia acceptanda spectet non aliud, quam redditus annuos, quos si pingues habeat, bonam illam vocitet; si spectet, non in major pateat in ea campus promovendi salutem animarum, sed in agri magis fertiles, census locupletiores; quis inquam dixerit talem aliquem, in ea acceptanda, re ipsa divinam spectare voluntatem? *Quando propter temporalia servitur Deo, quisquis talis est, mercenarius est.* (g) Bonus Pastor comedat oportet, ut pascat, non pascat, ut comedat. *Non pascunt boni Pastores, ut comedant, quæ sunt Doctoris Melliflui verba, sed comedunt, ut pascant.* (h) Non est major in Mundo rerum perturbatio, quam si media finis, finis mediorem locum subeant ita S. Augustinus docuit. *Uti fructus, & frui utendis, est humana perversitas.* (i) Et tamen hæc perturbatio, pestifera est. Eadem ratione non esset construere turrim divinæ gloriæ, sed suæ palatiū ædificare, si quis Pastorem Animarum agere vellet, non ut patriæ suæ succurrat, sed ut illi dominetur. *Principandi superbiâ, non providendi misericordiâ.* (k) Ambitio cunctos serè in Ecclesiâ Hæresiarum gignit, qui sunt Lupi: nec dispartitione Ambitio gignit cunctos serè Pastores

stores infidos, Mercenarios inquam, qui nonnunquam Christi gregi non minus serè damni inferunt, quam ipsimet Lupi. Ut rem verbo: finis, quem spectare vos unum oportet, totus spiritualis sit, necesse est, nihil habeat de temporali. Cum enim in quolibet Pastoris Animarum munere tria inveniantur; labor operis, quo Animarum salus promovetur; Gradus dignitas, quæ confertur id opus molienti; & tandem proventus annui, census, & jura prærogativa, quæ ea in dignitate constituto obveniunt; quisquis in acceptando Pastoris munere pro fine habet census & redditus, avarus est & cupidus; qui dignitatem, est ambitiosus; qui opus, solus ille verus Pastor est. Sanctus idcirco Gregorius in illa Apostoli verba; *qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat;* acutè dixit: *Lando quod queritis, sed discite quid queratis.* (l) Opus scilicet, quod viri Ecclesiastici proprium est, non proventus, non emolumenta, quæ etiam secularibus communia sunt. (m) Non dicitur tamen, ne ullatenus oculus defigatur in emolumenta caduca, (nam vel ideo, ubi laborum est amplius, sapienter provitum est, ut plus etiam sit commodorum & emolumentorum, ut hæc ad eos subeundos alliciant) sed oculum hunc finitrum tantum esse convenit, sic ut nunquam commoda habeant rationem finis in Pastoris officio admittendo: sed ut tantum impellant: aut si finis rationem habent, non habeant unquam finis præcipui & unice spectati, sed secundarij, & qui alteri principali accedat. (n)

Atque hæc est Idea Turris, tam cel-

stæ, ut, quod nemo non videt, calumferiat. Superest nunc, ut quisque secum ineat rationes sumptuum necessariorum ad hoc, ut ad culmen perducatur. *Sedens computat sumptus, qui necessarij sunt, si habeat ad perficiendum.* Sumptus porro isti aliud non sunt, quam doctores requisita; quas inter, præter ætatem annis maturam, maxime necessariae sunt, Doctrina & Morum honestas. *Parochialis Ecclesia regimen non suscipiat, nisi qui jam vigesimum quintum ætatis annum attigerit, & scientia & moribus commendandus existat.* (o) Jam autem ad defectum scientiæ quod attinet, non jam parabola, sed quotidiana serè historia est, quòd dum vitis & Oliva, arbores tam frugiferæ, alijs Plantis imperare recusant, Rubus, qui & folijs destituitur & fructibus, nihil cunctatus fascis capessat, & modestiores superbè ac prædicenter sic alloquatur. *Venite & sub umbra mea requiescite.* Ubi subinde Rubi isti, scientiâ destituti, sacrorum Curionum gradum conscenderunt, commissa sibi Animas Dei verbo non pascunt, ignorantiam suam causati. Sed si pascere nesciunt, cur Pastorum munus admittunt? quid dico admittunt, cur ambunt? Fierine potest, ut ducere alios velit, qui cæcus ipse sit, & se esse nescit? *Non spondeas super virtutem tuam,* Ecclesiastici monitum est, *quod si sponderis, quasi restituens cogita.* (p) Ut caput membra regat cetera, necesse est in eorum sensum organa inesse. Unde qui his facultatibus se videt non esse instructum, hunc profectò deceat, pro eo quòd ad Pastoris gradum aspirat, ab

omni contentione refugere: non suscipiat, & diserte palamque profiteri coram ijs qui invitant: *Non sum medicus, & in domo mea non est panis.* (q) Non calleo artē sanandi Animas, cum malè habent; nec habeo: unde eas nutriam ac sustentem, cum sanæ sunt: alios quærite, tanto muneri aptiores, ego illi me imparem agosco. *Nolite constituere me Principē Populi.*

Alterā principalis summæ, magis etiam necessaria ad Turrim hanc erigendam, pars est, Pietas in Deum: nec enim tam malè hæret in Ecclesiæ cælo fidus, luce privatum, quàm maleficum & noxium. Quod deest scientiæ, magnam partem supplere potest usus & experientia, quæ ipsa muneris exercitatione sensum acquiratur. *Advocatus potest esse illitratissimus, modo habeat peritiam postulandi.* (r) Quin etiam in te nostra magis supplere potest defectum illum Caritas, quæ fervidi Pastoris mentem acuit, ut plus etiam, quàm ceteroquin vires ferant, conetur. *Imperfectum scientiæ potest supplere perfectio Caritatis.* (s) Defectus autem Caritatis quæ demum alia dote suppleri potest, aut compensari? *Clerici Laicos in vita, sicut in officio precedant:* quæ sunt Concilij verba. Officium porro ipsorum sine comparatione nobilius est conditione Laici cujuscunque: quanto igitur & vitam nobiliorem esse convenit? Et verò cum inferior gradu virtus in ijs inventa fuerit, quomodo cum dignitate eum obtinebunt? *Ab immundo quid mundabitur? An sperari poterit, quò correcturus sit aliorum vitia, qui nondum emendavit sua? aut quò promoturus sit alios in bono ijs, qui mi-*

nus ipse perfectus est quàm ijs, quos sumpsit perficiendos?

Necessarium proinde est, ut quisquis Animas curandas suscipit, vitam ita ducat ex Legibus divinis, ut plerumque saltem ab ijs non exeret: id enim nisi, non possunt non ipsum ferire imita, quæ S. Petrus Damiani vibravit. *Va is, qui reprehensibiliter vivunt, & locum irreprehensibiliter vivendi, adhuc reprehensibiliter concupiscunt!* (t) Qui animam habuerit tam scedis ulceribus obsitam, ut instar Iobi in suo fimeto, saniem undique & putredinem stillat, certissimus omnino esse potest, se à Deo non esse destinatum ulli Ecclesiæ Sponsum: nec enim Deus vocat indignos, quin prius faciat dignos. *Non ponit vinum novum in utres veteres, sed vinum novum in utres novos.* (n) Non solet ille prius infundere in vasa pretiosum donorum & gratiarum suarum liquorem, & tum primum illa purgare; sed purgat prius, & subinde liquorem infundit. *Illos quos Deus ad aliquid eligit, ita preparat,* ait Angelicus, *ut ad id, ad quod eliguntur, inveniantur idonei.* (x) Tantòque id amplius, quò Deo quam maximè cordi sit bona Ministrorum suorum fama & nomen; hoc autem nomen ratio ipsa exigit, ut muneris excitationem præcedat.

Hinc ad latratus obmurmurantis animi compefcendos non sufficit cum nonnullis dicere: Alius à me ero, cum muneri illi admotus fuero. Necessè est vitam pravam antè mutare. Et tamen hic error est frequentissimus. *Mens præesse volentium, plerumque sibi facta bonorum operum promissione blanditur.* (y) ut

S. Gre-

S. Gregorius asserit. Nec id mirum cuiquam videri debet. Quod futurum est, etsi arduum, non terret; quia non nisi in imaginatrice facultate adumbratum; quæ causa est, cur nemo non magna se posse præstare confidat: quod autem præsens est, non terret tantum, sed exanimat etiam; unde quis est, qui se ipsa deim præstet id, quod se præstaturum erat pollicitus? Plerumque non tam proponimus futura, quàm nobis ipsis adulamur. Præterquam quòd constans bonæ vitæ in Pastore tenor ab assuetudine proficisci debet; aliter enim stabilis esse non solet. Hinc opus est, aliquo prius temporis intervallo semet explorare, an valeat durare. *Prius vires suas cum hoc, quòd est sibi futurum, onere metiatur.* (z) Quare sicut omnes statuarij ab arte celebres nullum momenti alicujus ex ære opus moliantur, nisi prius ejus ideam, omnia lineamenta præferentem, estinverint, sic nemo non, prius quàm ingens illud opus Pastoris Animarum in semetipso effingat, in opere alio simili, etsi minoris momenti, artem suam & vires periclitetur; hæc autem si conatu infeliciores invenerit, absit enim verò, ut ulteriori se exponat periculo, haud dubiè sub onere tanto graviore succubiturus. *Fili, in vita tua, tenta animam tuam, & si fuerit nequam, ne des illi potestatem, non enim omnia omnibus expediunt.* (aa) Facilius erit in dignitate jacturam facere virtutum, quas ante possederit, quàm novâ illas accessione augere. *Plerumque enim in occupatione Regiminiis, ipse quoq; boni operis usus perditur, qui in tranquillitate tenebatur.* (bb) Sic omnium bono S. Gre-

gorius monuit, ut quisque, ex eo quòd est, judicet, qualis deinceps sit futurus. *Non enim locus sanctificat hominem, sed homo locum.* (cc)

Quis proinde possit non indignari mutationibus quibusdam subitis, quarum in natura nullum reperire sit exemplum; in se autem nostra inveniuntur tam multæ, unius alicujus, qui à frigore vehementissimo vitæ liberæ, & in omnem licentiam effusa, transit ad calorem maximum vitæ perfectæ, qualis esse præsumitur ejus, qui ad munus Pastoris eligitur, ipsius Electionis vi? *Electio ad regimen facit quem præsumi meliorem.* (dd) Et tamen, quis credat? *Heri Simon Magnus, hodie Simon Petrus.* Qui heri pugnabat contra Christum, eum hodie ducere posse ordines in exercitu bellantium pro Christo! Qui heri ne Discipulus quidem erat in Schola Perfectionis hodie in ea Magistrum agere! Qui heri gradui Sacerdotali erat probro ac dedecori, hodie etiam Præfulis dignitate fulgere? *Sic una die sanctos fugimus, ingemiscit Nazianzenus, eosque sapientes esse jubemus, qui nihil didicerunt, nec ad Sacerdotium quidquam attulerunt, præter velle.* (ee) Quid aliud erunt, quàm abortus, partus illi, quorum organis & membris formandis vix paucula temporis momenta dantur? Quid dixi, Abortus? Fabulæ erunt, quæ vix Poëtarum in ingenio locum inveniunt, Gigantum instar Cadmæorum, qui quo die seminati, eodem & nati, quin & ad arma tractanda idonei inventi sunt: veritates nunquam erunt, quas visus comprobet. *Longa debet vitam suam probatione monstrare,*

strare, cui gubernacula committuntur Ecclesie. (ff) Ut Sacri Canones loquuntur; qui passim summè abhorrent mutationes ejusmodi repentinas & momentaneas; in quibus si multum habent quod timeant promori, haud paulò plus habent, quòd trepident Promotores, ut qui tam levi momento cuilibet manui Animas custodiendas committunt. (gg) Leges Imperatorum, malè custoditorum captivorum rationem non ab eo duntaxat repetunt, qui malè eos custodivit, sed ab eo etiam, qui custodiendos commisit, si militi commisit tironi, cum committere posset veterano. Quanto igitur magis Leges divinæ Clericali in militia similem postulabunt rationem!

Omnia hæc momenta sedendo, hoc est maturè diligentèrque discussa, pertinent ad primum lumen, quod Deus nobis contulit ad agnoscendam voluntatem suam, dum de vitæ genere incundo deliberatur; ad Rationem inquam, illud scilicet lumen, quod in omni Anima ratione prædita lucet ad dignoscendum id, quod prodest, ab eo quod noxium est. *Multi dicunt. Quis ostendit nobis bona?* En illum, respondet Psalter Regius: *Signatum est super nos lumen virtutis tui Domine.* (hh) Quia tamen providentia nostra facultate videndi est valdè hebeti, metuens præsentia, quæ tam parùm cognita habet; incerta de futuris, quæ penitus ignorat (*cogitationes mortalium timide & incerte providentia nostra*) (ii) necesse est, ut primo lumini etiam alterum, priore haud paulo clarius sinceriusque, jungamus. Quid hisce verbis indico? Necesse est, ut postquam

omnia quis secum libravit diligenter ac sedulò, antequam quidquam consiliat, ad Deum, tanquam Oraculum certissimum, confugiat, ab eoque consilium exquirat, totum iter suum, in arena facile mobili, cæli aspectu moderando, demissèque rogando eum, qui requiritur ibi ponitur, ut sublimes suo è throno rectam deducat in semitam, cum propria intelligendi vis, si ad ducendum unumquemque penitus cæca non est, certò tamen malè oculata & lincea sit. *Et in his omnibus deprecare Altissimum, ut dirigat in veritate viam tuam.* (kk) Atque hæc Orationis operantur, quæ tandem in rebus ambiguis Interpretes est securissimus. *Cum ignoremus, quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te.* (ll) Sæpe igitur, qui deliberat, divino se sistat conspectui; & ubi profundè se coram eo abjecerit, etiam atque etiam petat, ne Providentiæ suæ consilia, quæque de ipso facere decreverit, abscondat, & vocibus imo ex corde profectis sic eum alloquatur. *Scio Domine, quia non est hominis via ejus: nec viri est, ut ambulet, & dirigat gressus suos:* (mm) Oret proinde, ut Deus eos dirigat. Sæpe eum in finem tremendum Missæ Sacrificium peragat, cum dici satis non possit, quantum saluberrimi luminis sperare liceat ex Ara, in qua tam divina victima litatur. *Consistit tum quis coram Sole, quare dum eum in cor suum admittit, animi semper sensu tenerissimo has in voces prorumpit: Notam fac mihi viam, in qua ambulabo, quia ad te levavi animam meam.* (nn)

Ad

Advocatam eligat, ne declinet in avia, Virginem sanctissimam, eamque certis hunc in finem precibus, pœnalibus etiam operibus venoretur, sibi que conciliet: Patronum præterea adjutorémque imploret Custodem Angelum, Beatosque Cœlites alios, quos impensius colit: verbo nihil omninò omitat operæ, nihil diligentia in negotio momenti longè gravissimi: si enim bene cœpisse nunquam non fuit facti dimidium, in vitæ genere ac conditione deligenda, bonum felixque principium tam cerè est operis dimidium, ut sit propè totum. *Difficile est ut bono peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio.* (oo)

Est nihilominus extra controversiam, Deum interrogatum, *Quid me vis facere?* non velle semper ipsummet respondere, sicut Saulo Damascum pergenti respondit: sæpe enim eorum ore respondere vult, quibus suas in terris vices commisit. Certè ne Saulo quidem aperuit omnia; sed cum dixisset aliqua, reliqua ex Anania distinctius ab eo intelligi voluit. *Ingrederet civitatem, & ibi diceretur tibi, quid te oporteat facere.* Tertium proinde etiam lumen requirendum est, consulendi inquam, quos duces in via Spiritus elegimus, & arcanorum nostrorum arbitros optavimus. *Si difficile, & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris, venies ad Sacerdotes, & facies quodcumque dixerint, qui præsent loco, quem elegerit Dominus.* (pp) Non negaverim tamen, salutari in re tanta consilio suggerendo, non quemlibet Sacerdotem esse idoneum, in quem quis temere inciderit. Legendus est eam in rem ali-

R. P. Segneri Institutio Parochi.

quis non à morum sanctitate minùs quàm egregià Doctrinà commendatus, qui intima animi, omnèsque propensiones ac assuetudines edoctus, manum tuò porrigere possit ignaro, quàm inter eas tenebras sit eundem. Tum autem id ab eo præstari rectissimè poterit, si adverterit deliberantem, præter alias ad id muneris dotes hæcenus descriptas, parte unà onus illud pastorale magni omninò aestimare, sic ut horrorem illi incutiat; parte tamen alterà sentire se ad illud humeris suis imponendum impelli, divini auxilij minimè sibi defuturi fiduciã. Atque hæc animi sensa magno illi ac præcipuo argumento esse possunt divinæ vocationis: ista siquidem aliud non sunt, quàm quidam radius divinissimi Spiritus, operantis in animo ejus, qui deliberat, ratione operandi maximè sibi propriã perfectaque, quæ in eo consistit, ut mens cœlesti perfusa lumine agnoscat muneris, ad quod vocatur, naturam ac qualitates; voluntas verò incitari inflammarique se sentiat ad illud cum animi demissionè amplectendum.

Nemo etiam prohiberi se existimet, quo minùs amicis prudentem, atque à pravis animi affectibus immunem consulere possit, qui & consulenti diuturna necessitudine conjunctus sit, & ovium incole conditionemque probè perspectam habeat, de quibus pacendis agitur: nam & tales in fines sincerus amicus datur. *Causam tuam tracta cum amico tuo.* (qq) Illud tamen maximè quisque caveat, ne autem hac in re præbeat sanguine junctis: dixi enim, rectè quemque ab amico, non autem ab Inimico, con-

siliam

filium exquisiturum : magis autem Inimicus in negotio, de quo agitur, alius non erit, si audiatur, quam qui maximè est domesticus. *Inimici hominis domestici ejus.* (tr) Hi siquidem spe alleciti etiam vivendi ex illo Altari, cujus ministerio consecrare se agnatus cogitat, omni ratione impellent ad illud audacter & pede minimè anxio conscendendum, etsi eundem ex pedibus laborare cognoscant : & inter plura Altaria illud præcipuè laudibus extollent, non quod plures numerat adoratores, sed quod splendidius exornatum est. Ut quid igitur istos quis consulat ? *Cum impio de pietate, cum inhonesto de honestate, cum servo pigro de multa operatione, non attendas his in omni consilio.* (ss) Relinquantur sanè isti ad montis pedem, ubi de perfecto obedientiæ Sacrificio Numini offerendo agitur, haud aliter ac Abrahamus ad montis radices servos simili in sacro reliquit, à quibus profectò aliud expectare non poterat, quam ut ab illo opere revocarent, quod Angelus suo ipse ore imperàrat.

Hoc igitur triplex illud lumen est, quo in tanti momenti electione utendum est. Isto tamen, prout oporteret, uti non licebit, nisi, quod hodie multis piè sapienterque in more positum est, curis negotiisque omnibus expediti, dierum aliquot intervallo sacris S. Ignacij Exercitijs, à quibus tantum emolumentum Christianum in orbem profectum est, vacare quis constituerit. Illud præcipuè in ijs spectavit Patriarcha Sanctissimus, ut viam rationemque doceret rectè de vitæ statu incundo deli-

berandi. Difficile proin est eorum replicare numerum, qui tam salutarium Exercitationum ope, tanquam filo, ex labyrinthis perditionis propè inextricabilibus se extricarunt, rectam deinceps salutis semitam ingressi. Hac felicissima in solitudine triplex istud lumen præquam aliàs clariùs affulgere poterit. Ratio siquidem mirabili quadam luce perfundeitur in perpendendis illis principijs ac Axiomatis æternitatis, quorum aliud ex alio Fides subministrabit, tanquam faces totidem, ad sensuum nostrorum errores detegendos : unde ad hanc lucem tam splendidam videbit inprimis deliberans, quam electionem mallet factam illo momento, quò hinc in æternitatem transeundum est, eamque tunc quoque faciet, certus, quòd nunquam meliùs scopum sit tacturus, quam sic collimando. In audienda Dei voce (ex quo lumen alterum animus mutuatur) duobus maximè illi adjumentis gauderi licebit, quæ noctis silentium in sonis audiendis ministrat; quorum primum illud est; quòd tunc omnis alius in aère tumultus ac strepitus cesset; alterum quòd quis aliorum obceptorum, quæ sensus afficiant, velut interpellatione liber, attendat studiosius. Ipsum tandem Magistri Spiritus consilium (quòd tertium luminis genus esse diximus, mirum quantum virium tum exerat; cum ibi deliberantis animum inveniat meliùs paratum, molli in instar ceræ, ad omnem ejus formam recipiendam, tenaciùsque retinendam à propterea quòd formæ istæ tam non in superficie, sed imò quodammodo ani-

mæ

mæ fundo imprimantur. Satis utique omnibus constat, quis qualisque fuerit Sanctus Augustinus. Hic tamen à Valerio Episcopo jam sene compulsus ad opem illi in animabus pascendis ferendam, (tr) litteras ad eum exaravit sanè pulcherrimas; quibus reverenter quidem, sed calidas inter lacrymas rogavit, ut tantillum saltem temporis sibi concederet, quo solus secum perpenderet grave pondus operis, quòd aggrediebatur, ne suis in illo dein obeundo partibus deesset; eum magno opere formidaret, ad clavum federe, priusquam, ut ille quidem abjectè de se sentiens ajebat, remum rectè tractare didicisset. Hinc facilè quisque vestrum colliget, quam providè in sacram hanc Ignatianam solitudinem se recipiant, quos dein per medias Vasti Oceani undas ac procellas omne genus vectorum deducere oportet.

II.

Supereff nunc, ut illi respondeam, qui inanem meam solitudinem pertæfas opponit; si tam multis obsequi monitis & ad tam multa attendere oporteat eum, qui Pastoris fungi munere velit, non facile jam quemquam fore, qui humeros illi supponat; atque ita Christiani Populi greges cunctis Pastoribus, qui paulò rectiùs sapiant, provinciam tam arduam respicientibus, destitutos haud dubiè pessimè perituros.

Ceterum hinc notandum est (si fastidium attendam quòd tam multa & minuta inculcando in non unius animo excitârunt) diversa prorsus ratione DEUM

ad vitæ conditiones diversas, etsi minimè improbandas, vocare consuevisse. In Cœtus sacros Religiosorum (quia in his quam proximè vivitur ad normam vitæ Christi Servatoris, in tribus illis Evangelicis concilijs representatam) plerumque Deus vocat mortales. voce admodum sonorâ, inspirationibus inquam valdè efficacibus, ostendendo ijs, quanto certius in ejusmodi statu salutem consequi liceat, quam in quocunque alio, propter tot præsidia, & auxilia potentissima, quibus ejusmodi vitæ conditio abundat. Aliter longè se gerit, cum ad Pastoris munus vocat. Ad hoc enim vocat submissa admodum voce, Quin imò, habitâ ratione periculorum, quibus is status circumfluit, & quæ vel Sanctissimum quemque perpetuo in timore continere possint, juxta illud; *In timore, & tremore multo fui apud vos.* (uu) quid agit DEUS, ut ad hanc vitæ conditionem paret eos, quos in ea constitutos vult? Impellit eos, ut toto ab illa conatu abhorreant & refugiant: unde raro admodum fiet, ut gradu isto dignus sit, quisquis non vi quodammodo ad illam pertrahitur. *Profectò indignus est sacerdotio, nisi fuerit ordinatus invitus.* (xx) Hinc est, quòd multò difficiliùs judicare possit, sive qui consulitur, sive qui consulit, quæ tandem DEI in ejusmodi deliberatione voluntas sit: quid ergo mirum, si tot monitis in re ista sit opus, & si multa cavenda sint? Religiosas in Familias velis remisque, ut sic dicam, properandum esset, etsi ad eas malus Dæmon impelleret, quæ fuit Angelici doctrina: (yy) si enim

vel ab hoste rectè accipimus consilium bonum, quidni & optimum? E diverso ad provinciam pascendarum Animarum plumbeis pedibus eundum est: *Virtutibus pollens, coactus ad regimen veniat*: (zz) id quod exemplo suo omnes docuerunt, quoscunque egregia Sanctitas commendavit. Quis proinde unquam tali in negotio nimium cautus esse potest, aut quæ diligentia inanis erit, ac superflua? An nunquam auditum deliberanti pulcherrimum illud S. Bernardi effatum, quo affirmabat, malle se centum parere Pastoribus, quàm Pastoris munere fungi? *Quis dabit mihi centum in mei custodiam deputari, Pastores?* Ita autem sensit & dixit vir Sanctus, quia magis timebat rictum & dentes Lupi, quem irritare debebat in custodia aliorum, quàm virgam plarium in sui custodiam excubantium: *Plus timeo dentes Lupi, quàm virgam Pastoris.* (aaa) Non multis proin opus est, ut dicatur alicui; Religiosam in caulam te abdito, obediens acturus oviculam: ut autem jubetur magnanimi Pastoris munus admittere, pro quàm multis est opus! His autem satis ostensum est, quàm non iustum sit tædium, quod tot monita à me data excitârunt.

Quod autem dicebatur, si tam multa præstari, tam multa caveri deberent à Pastore Animarum, neminem unum porro fore, qui tale munus vellet capessere, fateor neminem futurum, qui tantâ facilitate, tantâ sui fiducia, tam nullâ futurorum curâ, tam amarè à S. Gregorio deploratis, provinciam ejusmodi capesseret: sic autem locutus est

Pontifex Sanctissimus: *In magna temeritate ab imperitiis Pastoribus magisterium Pastorale suscipitur.* (bbb) Sed è diverso administrandis his muneribus se addicerent alij, ad id à DEO vocati, quicum Ecclesiam suam gubernet providentia ineffabili, non difficulter inventuras esset modos, quibus de Pastoribus idoneis illi prospiceret; de Pastoribus inquam factis secundum cor suum, non factis secundum cor seculi tam perverfi. *Convertimini filij revertentes, dicit Dominus, & dabo vobis Pastores juxta cor meum.* (ccc) Et quanquam vel horum etiàm è numero aliquis (quæ humanæ conditionis est imbecillitas) partibus suis minùs satisfaceret, multò tamen plures futuri essent, qui officium facerent, quàm qui ab eo deficerent. Ita ad hanc usque diem accidere consuevit in Electionibus divino consilio factis. Sic enim è duodenis à Christo ad Apostolici muneris culmen vocatis unus solus defecit Judas: è septem Diaconis, tantâ subinde curâ electis à Collegio Apostolico, solus Nicolaus gradus sui dignitatem non tenuit. Ut rem paucis, non dissuadetur Pastoris Animarum dignitas, si ex signis paulò ante enumeratis constet, DEUM esse, qui ad illam vocat: dissuadetur solùm, nequis præfidenter & temerè se ingerat. Et tamen sunt, qui ita se ingerant. *Cum Pastor per abrupta graditur, fit, ut ad precipitium Grex sequatur.* (ddd) Quæ modo respondi timentu, ne suis Christifuges Pastoribus videntur, dixi Doctorem secutus Angelicum, cujus eadem de re verba tam sunt notatu digna, ut ea

atori invidere piaculum videatur. *Deus nunquam ita deserit Ecclesiam, quin inveniantur idonei ministri, sufficientes ad necessitatem plebis, si digni promoverentur, & indigni repellerentur: & si non possent tot ministri inveniri, quot modo sunt; melius esset habere paucos ministros bonos, quàm multos malos.* (eee) Inutile, si Legum placitis stare volumus, à Nullo, non distinguitur. *Nihil & inutile equipollent.* Quanto igitur magis illud, quod sic non prodest, ut etiam oblit?

(a) Concil. Trid. Sess. 6. 1. de Reform. (b) Ephes. 1. 10. (c) Luc. 14. 18. (d) 1. q. 4. c. qui episcopatum. (e) 1. q. 33. 16. (f) Gal. 1. 15. (g) 8. q. 1. c. Sunt in Eccle. (h) S. Bern. in illud Ecce nos reliq. omnia. (i) S. Aug. 1. 83. q. 9. 30. (k) de Civit. Dei. 1. 9. c. 18. (l) S. Greg. Past. 1. 1. c. 8. (m) Dist. 59. c. Si officia & dist. 61. c. Miramur. (n) Dist. 74. c. Consuluit. (o) de Electione c. Cum in cunctis. §. inferiora. (p) Eccli. 8. 16. (q) 1. q. 7. (r) l. Nec. c. de Postulatis. (s) c. Nisi de Renuntiat. c. S. Pet. Dam. 1. 2. ep. 1. (n) Luc. 5. 27. (x) S. Th. in 2. ad Cor. 3. 1. 2. & 3. q. 27. art. 4. in c. (y) S. Greg. Past. 1. 1. c. 9. (z) 1. q. 1. c. Non est putanda. (aa) Eccli. 37. 30. (bb) S. Greg. Past. 1. 1. c. 9. (cc) Dist. 40. c. Multi. (dd) Dist. 61. c. Miramur. dist. 94. c. Valde. dist. 40. c. Non nos. (ee) S. Greg. Naz. Orat. 20. (ff) Dist. 61. c. in Sacerdotibus dist. 49. §. Prohibentur &c. dist. 6. c. Miserum c. Miramur c. Episcopum. c. Quid proderit. 1. q. 1. c. Estote, & de Electione c. Officij tui, c. cum in Magistrum. (gg) L. non facile ff. de Custod. & exhibit. (hh) Ps. 46 (ii) Sap. 9. 14. (kk) Eccli. 37. 19. (ll) 2. Par. 20. 12. (mm) Jer. 10. 23 (nn) Ps. 141. 16. (oo) 1. q. 1. c. Principatus. (pp) Deut. 17. (qq) Proverb. 25. 9. (rr) Matt. 10. 36. (ss) Eccli. 38. 13. (tt) Epist. 148. ad Valer. (uu) 1. Cor. 3. 3. (xx) l. si quemquam c. de Episc. & Cler. & 1. q. 6. c. Sicut is. (yy) Opusc. contra retrahent. à Relig. c. 10. (zz) S. Greg. Past. 1. 1. c. 9. (aaa) Ep. 42. ad Henr. (bbb) S. Greg. Past. 1. 1. c. 2.

(ccc) Jer. 3. 15. (ddd) S. Greg. Past. 1. 1. c. 2. (eee) S. Th. 3. p. Suppl. q. 36. art. 4. ad 1. c. Clam. fir. de arat. & qual. ord. dist. 23. c. Tales reg. Nihil. de Regul. Juris in 6.

CAPUT IV.

*Quomodo corrigendus est
suus error, qui à Deo non vocatus Pastorem animarum
agit?*

HÆC Pictores inter, & artis fusores observatu digna intercedit differentia, quòd illi admissos in pingendo errores faciliè; isti nullo modo emendare possint. Idem planè Angelos inter & Homines Viatores, eorumque errores discrimen invenitur. Angelos momento uno totum suum opus, ut sic dicam, fudit ex metallo; & quia fundendo erravit, inde monstruosum etiamnum opus est, eritque quamdiu erit Angelus. Homo paulatim, velut colorum vario ductu faciliè debili, opus suum perficit, unde & emendare potest, quod erratum sit, quandocunque libuerit. Non est proinde omnis illi abjicienda spes, qui temerè animabus pascendis se addixerit, antequam à Deo verbis illis vocaretur, *Ascende & posside eam*: (a) est enim remedio locus. Hoc tamen ut indicetur, necesse est observare prius injurias illas, quæ in vite conditione, temerè, & nulla deliberatione præviâ, deligenda admittuntur.

Geminæ autem istæ sunt ; prior quæ Deo, altera quæ Animæ propriæ inferatur : atque has consequens est debere refarciri. *Ne Filij Desertores, ut ordiremini telam, & non per spiritum meum!* quibus verbis Israëlitas Deus allocutus est, illis mox adjectis : *Ut adderetis peccatum super peccatum.* (b) Eequid autem est hic peccatum peccato addere, quàm peccato temeritatis inconsultæ, & Animæ tam noxiæ, addere peccatum crudæ & tam probrosæ Deo rusticitatis ? De hac igitur agendo.

I.

Certum est, quòd arbitrio tantùm suo stare velle in electione tanti momenti, qualis est hæc ; in qua de vitæ genere decernitur, idem quodammodo sit ac renuntiare gubernationi divinæ Providentiæ, eam secum tacitè existimando, aut parùm perspicacem, aut malignam : parùm perspicacem quidem, ut quæ ducere nos non possit, ut expedit ; malignam verò, quæ nolit. Et si hoc verum est in cujuscunque vitæ electione, multo magis in ea de qua nunc agimus. Si enim quis Patrem meritò injuriam suam reputat, si filius uxorem ipso non consulto ducat ; quanto rectius DEUS se spretum existimabit ab eo ; si quis inconsulto ipso Sponsam ducat Ecclesiam aliquam ? Siquidem uxorem ducere, etsi sit quædam statûs electio, ut negari non potest, est tamen ejusmodi, quam Deus multo liberiores esse voluerit. *Qui non se continent, nubant.* (c) At Ecclesiæ se alicui desponsare electio est, quam jam inde ab initio

toram suo Deus arbitrio reservavit. *Nisiquisquam sumit sibi honorem,* Apostoli verba sunt, *sed qui vocatur à Deo tantamquam Aaron.* (d) Quàm proinde multo amplius in Deum injuriosus erit, qui duci se ab eo regique hoc in negotio non sinat ? Qui Ecclesiæ jungitur ipsius quodammodo Dei sit gener : Ecclesiæ enim filia illæ sunt, tam Deo cara, ut huic illi Sacerdoti desponsæ, sobole à se progignendâ, cælum ipsum ad finem usque Mundi inquilinis debeant replere. Quis idcirco subditorum tam nulla fronte, tam nullâ sit verecundiâ, ut filiam ejusmodi vel ingratis supremi Regis ducere non vereatur ? *Nam parum vobis videtur, generum esse Regis ?* sic adolescens ille Pastor respondebat dicentibus : *Eslo gener Regis :* (e) Etsi hoc illi jubente Rege dicerent. Et sit qui arbitrato suo Regis Regum gener esse presumat ?

Hæc porro injuria tam manifesta, pœnitentia compensatur, veniâ inquam petendâ à læsæ Numinis Providentiâ, totùmque se ejus manibus permittendo, parato etiam animo ad subeundum quodcunque pœnæ genus, quo illi placuerit peccatum hoc tam non leve vindicare ; sic tamen, ut eodem tempore summâ animi cum demissione rogemus, dignetur nos punire virgâ correctionis tanquam filios respicientes, non ut perduelles virgâ furoris. *Corripé me Domine : veniunt amentem in judicio, & non in furore tuo.* (f) Hæc, quam modò dicebam, dolentis animi pœnitentia, hæc abjectio, mox reducant Animam in illam supremæ Providentiæ s-

mitam

mitam, & callem, quem misera tam audacter deseruerat, perinde ac si ipsa sibi dux esse posset : atque hac ratione Deo familiaris esse incipit, quem ille ut exterrum respiciebat : *Nunc autem, qui eratis longe, facti estis propè.* (g)

Alterâ injuria ipsam ferit Animam tam stultè eligentem. Quæ enim tam pravè cœpit, temeritatem deinceps suam per omnem vitam luit, ut innuebam. Si namque illi etiam, quos Deus elegit, plurimum deinceps laborant, ut muneris suo faciant satis, id quod in Saule videre fuit, qui tam abjectè initio de se sentiebat, ut coronam omni quo poterat studio vitaret : deinceps autem tam altos nutriebat spiritus, ut eripi illam sibi nulla ratione pateretur ; judicet quisque, cui salutem suam discrimini exponat, qui vel invito & renitente Deo tale vitæ gēnus amplectitur ; sic ut dici possit, quotquot is subinde facit opera, toties ab illo Dei consilia & decreta violari. Huic injuriæ satisfacere licet tum in quocunque alio vitæ genere, tum in eo maxime, de quo nobis sermo, timore. *Pastoralis cura pondera,* monet sanctus Gregorius, *qui vacat, incautè non expetat, & is qui incautè expetiit, pertimescat.* (h) En quod dixi remedium, timorem. Hunc ipsum tamen prudentem esse necesse est : non, inquam, ex illo genere, qui animum inutiliter torquendo ab agendo impediatur, sed ex illo, qui ipsum excitando pro calcari serviat ad alacrius currendum in propòsita sibi boni semita. Hoc consilium Sanctus Bernardus suggestit nonnemini, qui ambigere poterat, etsi de eo certus non es-

set, quòd in vitæ genere Dei decretis non usquequaque se conformasset. *Nolo te inquietare, hoc tanquam parvum malum negligere, sed semper timere, semper pœnitere, semper securum non esse, sicut scriptum est : Beatus homo, qui semper est parvulus.* (i) Ne tamen is ignoraret, quòd de timore Bernardus loqueretur, mox addidit. *Vides, quem timorem tibi incutere nitor ? non qui tibi sit laqueus desperationis, sed qui spem tibi acquirat Beatitudinis.* Geminis his ex partibus, Dolo inquam humili, & Timore non frigido, sed fervente, Auriditatem componitur sanandæ cuilibet stultæ electioni ; & emendando errori admissò, efficiturque ut quem ante vocabat non suum, jam suum Deus populum vocitet. *Dicam non populo meo, Populus meus estis, & ipse dicit, Deus meus es tu.* (k) Ex his proinde etiam componi debet antidotum electionis, de qua tractamus, si cui illo opus fuerit.

II.

Quamquam in Pastoris sacri munere longius progrediendum est, & sollicitè investigandum, an admissus in electione error rei ipsius substantiam, an verò tantum modum, & ejus adjuncta attingat : aliud enim est, si hasta tota ligno constet, quàm si ferri illi præfixi acies minus sit exacuta. Siquis & suo, & aliorum judicio ijs destituitur dotibus, quas ea vitæ conditio necessario exigit, sic ut neque ea doctrina sit, quæ sufficiat, eque ea vel ætate, vel ingenio, quæ ad eam acquirendam idonea sint, dubium non est, quin prompto generoso-

que

que animo excutiendum sit onus, cui ferendo quis non sit, sed cui necesse sit succumbere, si ferre pergat. Nec aliter se gerat necesse est, quisquis ijs esset moribus, quia suâ pravitate alios ad flagitia incitarent; nec tamen vel pravæ assuetudinis violentiâ, vel indomitâ indolis & affectuum pugna, consideret, se alium à se ipso posse evadere. Quidquid impedit naturâ suâ, ne quis primo dignitatem aliquam ac provinciam consequi possit, id ipsum etiam facit, ne possit retinere: atque ex hoc genere sunt duo illa, quæ dixi, ignorantia & Morum perversitas. *Vilissimus computandus est, nisi præcellat scientiâ & sanctitate, qui est honore præstantior*, (l) quæ SS. Canonum assertio est. Non tamen scientiæ ac sanctitatis nomine, quas conjunctas in Pastore esse oportet, Sacri Canonnes eminentes intelligunt; eminens enim seu scientia, seu sanctitas, desiderari quidem potest in omnibus, sperari non potest: ac proinde conveniens intelligitur. Ut autem sit conveniens, necesse est ut proportionem quadam muneri respondeat, sic ut illa Parochus non aliter emineat in Populo, quam supra gregem Pastor eminet. *Talis eligatur, cujus comparatione ceteri grex dicantur*. (m)

Erit qui ad hæc non aliter, quam ad fulminis fragorem cohorrescat. Sed numquid si majus cymbulâ velum est, præstat illud quamprimum demittere, quam certam in perniciem eo expanso provehi? An præstat persistendo in Theatro, Principisque personam malè agendo, reum se post brevem ludum

facere rogi, quem nulla extinguit æternitas, quam vacuum confestim alteri proscenium relinquere? quis non istud agnoscit securius?

Quisquis proin sapit, sistat se Tribunali Divino, & ibi infirmum ad gradum prostratus, quid agendum aut non agendum, illa bilance libret, quâ Christus die illo Mundi extremo usus est, & attendat, quid præponderet: an cedere Parochi officio, an jure ad cælum? an recipere sese in tutum, an agi præcipitem? Renunciare, an æternum perire! Qui viderit, se Animas alienas custodiendo jacturam facere suâ, sic ut merito dicere cum illa possit, *Postquam me custodem in vineis, vineam meam non custodivi*. (n) An non insania est, aliorum magis, quam sui curam gerere? Quid tandem tali homine fiet? Prò! quam nullum ejus plâctus olim admittent solatium, quam sine fructu erunt! Morientur agnati, quos Christi patrimonio aluit; deprimeretur familia, quam evictam voluit; subsidet in cineres ejus corpus, peribit non diu post, quidquid carum habebat in Mundo, interim cruciatus ejus ac pœna non finientur; quin ne tantillum quidem per omnia deinceps secula mitigabuntur.

Erit fortasse qui dicat, tum se veniam illarum Deo injuriæ petiturum, cum peracta erit hujus vitæ fabula; tum se damnaturum suum errorem, & velut spongiâ delereturum picturam tam malè pictam, cum de illa, manibus ejus crepta pronuntianda erit sententia. Quid si autem ne tantum quidem temporis tum suppeteret? quid si Deus momento illo deli-

destitueret & iratus & indignans insultaret? si surdum se ejus ad preces fingeret, id quod facturum se minatus est ijs, qui consiliis ipsius autem non accommodassent? *Despexistis omne consilium meum; ego quoque in interitu vestro ridebo & subsannabo*: (o) si inquam hoc fecerit, quæ tum hominis talis sors erit? fatisme erit, si illum dimittat ad opem à gemino illo Idolo, Avaritiæ inquam & Ambitione flagitandam, quibus consultoribus in electione illa usus est, eorum Oracula præ DEI essetis veneratus? sic ita sanè. *Ubi sunt Dii, in quibus habuistis fiduciam? surgant & in necessitate vos protegant*, (p) dicit ille, & quid reponet sic iussus facessere?

Ubi verò error admissus in Electione in adjunctis tantum fuerit, & non ipsa substantia, ut ille de quo hæcenus, tum etiam promptius erit remedium: ipsa namque difficultas, quæ in relinquendo suscepto munere occurrer, excusabit mortem, quæ eam re necitat, sic ut jam non pugnet cum divina voluntate perseverare in illa vitæ conditione, etsi primò illam electam fuisse DEO displicuerit. Hujus generis error foret, si quis Pastoris munus prensasset, quidem requisitis abundè instructus, sed solo avaritiæ, aut ambitionis stimulo ad id impulsus. Id enim si factum esset, retento vitæ genere finis esset mutandus. Seriò is datæque operæ secum perpendat, quæ tandem ea sit rerum perturbatio, quod in DEL. Ecclesia non ipse DEO, sed DEUS ipsi servire debeat! eâ autem deformitate perspe-

R. P. Segneri Institutio Parochi.

ctâ, decernat secum, per omnem deinceps vitam præferre lucra DEI, & incrementum gloriæ ipsius, in Animarum sibi creditarum cura, quibuslibet emolumentis, & gloriæ, quæ inde ipsimet possent obtingere. *Venit in me Spiritus sapientiæ*. (Illius nimirum Sapientiæ, quæ sola vera est; quæ ultimum in omnibus finem respicit) & *præposui illam Regnis & sedibus, & divitiis nihil esse duxi in comparatione illius* (q) ut Sapiens agebat: cum plus quam æquum sit, cuncta ad ultimum finem referri. *Considerandus est finis, & secundum finem propositi nostri dirigendus est cursus*. (r)

Potest etiam quis errasse, non in fine dumtaxat, sed & in medijs, procurando Beneficium per aliorum patrociniâ, & nonnunquam ita sordidè ac pudè se abijciendo, ut non parùm inde dedecoris in Sacerdotalem ordinem redundaret. Ambitio siquidem, ut est dux ignobilis, ita nescit conducere aliquem ad dignitates, nisi per calles sordidos & lulentos. *Ambitio*, ut Seneca advertit, *ad dignitates nisi per indigna non ducit*. (s) Hoc autem fraccidit, quid consilij suggeram? Equidem libelli ejusmodi supplices, quibus Beneficia quærentur, Sancto Bernardo visæ sunt processus judicarij, abundè sufficiens ad ejusmodi ambientes ultimâ sententiâ procul habendos à prensata dignitate, omni appellationis favore negato. *Sanè huic negotio non se ingerat rogans*, sic ille ad Eugenium Papam scribit, *pro quo rogatis, sit tibi suspectus, qui autem pro se rogat, jam judicatus est. Nec interest per se, an per alium roget*. (t) Enimverò in

D

Inope-

imperatorum leges eum Tutoris munere indignum censent, qui ipse se ingerit, etsi non nisi de bonis caducis res sit, non difficile erit judicare, an ille dignus sit tutando Christi Servatoris thesauro, imò illo ferè pro arbitrio administrando, qui tot precibus ejus se muneris candidatum profiteatur? Ubi dein precibus accesserint abjectiones, putidæ obsequij delationes, S. Jo. Chryostomus tenere se non potest, quin magnis clamoribus eos, qui horum ope assurgere conantur, eodem planè loco ac numero habeat, quo illos, qui emunt ejusmodi Beneficia; affirmando, ipsos si aurum cum Simone ipsi quoque non offerunt, quia non habent, offerre tamen adulationes, quæ hami instar sint, ad Dignitates piscandas, magis quidem recti, non minus tamen potentes, quàm ipsum aurum sit. *Quid refert, si non das pecuniam, sed pecunie loco adularis?* (u) Nolim tamen hac re cuiquam religionem injicere. Nam etsi non ignorem S. Thomam. (x) cum alijs nonnullis hæc linguæ adulantis obsequia ad Simoniam apertam revocare, scio tamen etiam communi aliorum Theologorum (y) calculo adulantes ab hoc crimine absolvi, dummodo quis de ipsis laudibus apertè non paciscatur: hoc si non fiat, nec dotibus requisitis Candidatus sit destitutus, pergat is in administrando suo munere, emendato tamen insaulto ejus principio per seriam detestationem, ne pessimum in finem sic prosequendo deducatur.

Quod si autem quis præter hæc obsequia, aut eorum loco, eò esset progreff-

sus, ut damnabili prorsus ratione docentis & auro Parochi dignitate commendando Animam venderet, hic enim vero in aperto versatur salutis discrimine. Huic tamen ego quid dicam? an illud, *Pecunia tua tecum sit in perditionem*, quod in Simonem reum pronuntiavit Apostolus? Enimverò magnis id ipsius vocibus intonarem, si ageretur de re licita emenda, ut tum, non de jam emptæ. At cum nobis de jam emptæ sermo est, id solùm revocabo in memoriam, quod sicut ille nunquam legitimo jure possedit ovile, in quod ingressus est ut latro, non ut Pastor, ita oporteat, si quis cedere illo nolit, confugere rogando ad Pœnitentiarum, quam dicimus, Romanam, ut hæc Pontificiâ Authoritate ratam habeat possessionem eatenus nullam & umbratilem, & gratiam faciat pœnarum, Pontificiis legibus in emptionem hanc sacrilegam constitutum. Nemo tamen ex his malè consultis emptoribus sibi persuadeat, non esse quod obtenta hac à Pontifice gratiâ deinceps deploret ac doleat; id quod non pauci perperam sanè agunt. Imò est quod ploret dum vivit, & amarum lacrymis desleat. An enim majus desegnare scelus potuisset, quàm ut existimaret, ministerium cælesti tam esse vile & sordidum, ut panis instar, aut fœni emi posset? O miseræ Ecclesias, ad quarum culmen gradibus tam perveris, quidam enituntur! *Quis locus tuus, quæ causa poterit esse excusata, si veneranda Dei Tempia pecunijs expugnantur!* (z) Misericordes tamen Sacerdotes ipsos, qui hæc viâ ascendunt, cum non advertant,

non esse has scalas regias, quibus ad superiora viri honorari perveniant, sed scalas occultas in cochleæ figuram tortas, per quas ascendant fures. *Qui non intrat per ostium, sed aliunde, ille fur est & latro.* Et quid aliud ab infidis his expectes, nisi ut Caiphæ, sacrilegam restarent impietatem, qui, si Josepho fides, Judæorum summum Sacerdotium ab Herode emit pecuniâ, & eo postmodum usus est ad Christum Servatorem morti adjudicandum? Tritum enim est illud: *Nemo imperium, flagitio questum bonis artibus exercuit.* Quid igitur boni speres ab illo, qui tam malè Pastoralis sui muneris functiones auspicatus est, à Sacrilegio inquam, & tanto quidem, ut omne aliud malum superare judicatum sit? *Simoniaca pestis sua magnitudine alios morbos vincit:* (aa) ob gravem contemptum, quo Spiritum Sanctum afficit, quisquis eo uti vult tanquam Dominus, aut illa re, quæ ab eo dependet, quæque ipsius honori consecrata est, ut per illam sua in terris emolumenta promoveat, aut alijs imperitet. Sanè qui inter nos Ecclesiastica Beneficia, maxime quæ Pastoralem curam annexam habent, auro emunt, tanquam monstra iniquitatis haberi debent, dum in semetipsis conjungere conantur qualitates tam inter se pugnant, ut sunt, in animo & intus Avaritia Judæ, fori autem Zelus. Apostolo dignus. Sed si isti flagitijs suis monstra sunt, utinam essent etiam monstra raritate! sed pro dolor, Monstrorum ejusmodi ubique abunde est! Quantumcunque sint Monstra Censuris Ecclesiasticis exagitata, (bb) damna-

ta, sic ut ad ea retegenda tanquam accusatores legitimi etiam Infames admittantur, id quod in atrocissimis flagitijs fieri assolet, quæ Majestatis dicuntur; nihilominus ita oppressi, quotidie iterum attollunt caput, quin unquam, quod jam Sanctus Ambrosius deploravit, (cc) infelix hæc progenies extirpari possit penitus, maxime ubi Curiones Populorum autoritate constituuntur. Hic quis enarret pollicitationes, pacta, contractus & obligationes mutuas, quæ communitates inter & competitorum intercedunt? Saccus frumenti, cella vinaria, ex qua emolumentum aliquid speretur, fumosus aliquis, caminus, esca sunt, quæ confestim trahuntur plebeij homines, & sic trahituri nati sunt, calamitate nescio cujus majore, illiusne qui trahitur, an illius qui trahit. Tantum humanum in Animum potest habendi aviditas & lucri spes! sed si tantum potest in animos hominum, non possit saltem deinceps in animos eorum, quos oportet esse velut Deos inter homines, Sacerdotum inquam. Procul isti facessere jubeant per fas nefasve habendi cupiditatem, tanquam plus nimio indignam excelso suo statu, aut saltem suos intra limites severe ardent, sic ut etsi non semper tam procul sint à pinguibus Beneficijs ambiendis, sicut forrent, si diligenti prius obtutu metirentur gradus illius altitudinem, quem cum exitij periculo contendere molimur; saltem non ambiant illa modis viisque illicitis: imò tum quoque, cum illa querunt, cordi sibi habeant, ut ijs se dignos reddant præsentem quasi

pecuniâ doctriæ perfectioris, animique rebus divinis magis devoti, ut nemo eorum non cum Regio Plalte jure dicere possit; *Ego autem in innocentia mea ingressus sum.* (dd) His tamen verbis cum veritate uti non potest, qui cum eodem addere non potest, quod mox sequitur: *Pes meus stetit in directo: via curvæ, viæ exerrantes teneri ab ijs non debent, qui in Ecclesias à se concupitas intrare volunt innocenter: solum vijs relictis innocenter in illas itur.*

(a) *Deut. 1. 21.* (b) *Is. 30. 1. Cor. 7. 9.* (d) *Hebr. 5. 4.* (c) *1. Reg. 18. 22.* (f) *Jer. 10. 24.* (g) *Ephes. 2. 13.* (h) *S. Greg. Past. in Prol. (i) S. Bern. Ep. 87. ad Oger. (k) Of. 2. (l) c. Nisi cum pridem, de Renunc. &c. Cum in cunctis de Elect. 1. q. 1. c. Vilissimus Barboza de Offic. Parochi. c. 2. (m) Dist. 26. §. Nunc autem (n) Cant. 1. 6. (o) *Prov. 1. 23.* (p) *Deut. 32. 38.* (q) *Sap. 7. 1. S. Th. 1. 2. q. 57. art. 2. & q. 66. art. 4. (r) Cassian. Coll. 17. 1. 9. (s) Sep. li. 1. 99. Nac in Pref. (t) S. Bern. l. 4. de Consid. (u) S. Chryf. hom. 3. in Act. Apost. (x) S. Th. 2. 2. q. 100. art. 5. (y) *Laym. l. 4. tr. 10. c. ult. §. 3. n. 26. Summ. l. 4. de Simon. c. 40. 1. q. 1. c. Si quis. (z) L. Si quis C. de Episc. & Cler. (aa) c. Sicut Simonias, de Simonia. 1. q. 1. c. Eos qui. 1. q. 3. c. Ex multis. (bb) c. Tanta est de Simonia & 15. q. 3. c. Sa-ne. (cc) 1. q. 1. c. Reperiuntur. (dd) *Pf. 25. 11.****

CAPUT V.

Omnis Pastor Animarum vi muneris sui instituere debet.

Rudes in iis, quæ ad salutem pertinent.

Quod in corporis oculos possunt vapores terræ, hoc in oculos animi

possunt Perturbationes. Vapores sciunt, ut vacillantia in cælo videantur, sidera, quæ sunt fixissima: Perturbationes efficiunt, ut quæ in Religione nostrâ constantissimæ sunt eruntque veritates, vacillare jam, & dubiæ esse videantur. Has inter est illa, quæ affirmat, omnibus omnino Animarum Pastoribus non evitabile onus incumbere, eas verbo DEI, seu Sacrâ Doctrinâ pascendi. De hoc dubitari nulla ratione potest. Et tamen non unus & alter, sed multi oppidò sunt, apud quos tam parum hæc veritas vitium habet, ut perinde negligatur, ac si esset incertissima. Hanc igitur præquavis alijs ob oculos ponere oportet. Quid enim opis Animabus ab illis Pastoribus ferendum sperem, qui ne voces quidem ijs succurrere satagant?

I.

Nosse igitur hos Pastores velim, id quod jam alibi à me demonstratum est, contra Pastorem ejusmodi mutum omnia Jura clamare. Clamant inquam voce una Leges omnes, Divinæ, Naturales, Humanæ: & sunt tamen adhuc qui non audiant? Clamant inprimis Leges Divinæ. Nec enim onus hoc ab hominibus, sed à DEO ipso primùm Pastoris muneri annexum fuit. Hanc à DEO Christus ipse in terras delapsus ante alias accepit: *Evangelizare Pauperibus misit me, predicare annum Domini acceptum, & diem retributionis.* (a) Hoc autem constituto tempore tam ad annum sim satisfecit, ut tres ipsos annos continuos aliud, quod ageret, nihil habe-

re

re videretur. In Urbibus, in Oppidis, in Pagis, in Silvis, in Synagogis, in Templo, in Montibus, in Mari, in vijs publicis, domi forisque id unum agebat, ut prædicaret. Quin & accumbens nonnunquam id non omittebat. Et quâ id causâ? Quod hujus rei gratiâ missus esset: *Quia ideo missus sum.* (b) Nec aliam legem magis suis ipse Discipulis inculcavit, id soletter curans, ut suis illi vestigijs insisterent. *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos.* (c) Et quia ritus ac publicæ cæremonia, quibus in promulganda lege aliqua Princeps utitur, plurimum conferunt ad ostendendum, quantopere Princeps eam observatam velit, Christus non contentus hanc privatim Discipulis proposuisse; dum jam Cælum repetere parabat, in illo magnifico suo Triumpho eandem instauravit, omnibus, in Apparitione præ ceteris conspicua, in Coetu præquam alijs frequenti & numerofo, & tam illustri exorsus proœmio, ut non alio unquam illustriore uti potuisset: *Data est mihi omnis potestas in Cælo, & in terra. Euntes ergo docete omnes Gentes.* (d) Perinde ac si diceret: Pater totius mundi Dominum constituit. Cæcillum laboribus meis jam partum est, Tellus superest. Nec solâ hæc Judææ portione definita est; mihi omnis debetur, quanta est. Cùm igitur non ego totam cœlestis doctriæ præconio subdere ipse mihi debeam, sicut jam partem ejus aliquam mihi subjeci, vestrum est, quod deest, supplere meo nomine. Ite igitur, docete, institute, ostendite omnibus viam veræ salutis. *Euntes er-*

go docete omnes gentes. Et ecce hæc est illa ratio, quâ his in terris manebo vobiscum ad faciendum officium meum, non per me quidem ipsum, sed per vos, cunctos mortales docendo. *Etece ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consumationem sæculi.* Arguunt hinc SS. Patres, Legem non solis latam Apostolis; nec enim isti ad Mundi usque finem victuri erant, sed his simul, cunctisque eorum Successoribus, donec omnis tandem Mundus Christo subderetur. (e) Quisquis proinde horum è numero est, quâ tandem is ratione in animum inducere potest, hac se lege non teneri?

Quin etiam jam inde ab exordio Ecclesiæ lex hæc nunquam habita est inter eas, quæ pro temporum hominumve varietate ferri, abrogarive pro arbitrio possint, quo modo leges multæ ab hominibus latæ se habent, sed tanquam ipsi facti Pastoris muneri intima & individua. Hinc S. Paulus dum enumerat gradus ac dignationes inter Christi asseclas magis conspicuas, dixit quidem, quod Deus dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, (f) non obscure significando, posse munerum istorum alia sine alijs esse, nec omnia ac singula esse omnium; ubi tamen ad Pastores descendit, aliter locutus est. Pastores siquidem cum Doctoribus conjunxit, alios vero, inquam Pastores & Doctores, ut indicaret, priora quidem, sed non duo hæc officia separari à se invicem posse. Non ego primus hoc observavi: notârunt id pridem nobilissimi

quique Interpretum, Sanctus Hieronymus (g) Sanctus Augustinus, Sanctus Anselmus, alij, nominatim S. Thomas, qui allata Apostoli verba sic explicat. *Sub eodem addit Pastores, & Doctores ad ostendendum, quod proprium officium Pastorum Ecclesie est, docere ea qua pertinent ad fidem & bonos mores.* (h) Atque hoc ipso dein indicio ac signo ostendit Apostolus, se Pastores veros à falsis discernere, linguam inquam erudiente, sic Hebræos recens Christi fidem amplexos allocutus: *Mementote Præceptorum vestrorum, qui vobis locuti sunt verbum Dei* (i) id utique significaturus, non erogata in egenos munificentissima stipe, non singulari in Sacrificijs offerendis attentione, non Divinorum Mysteriorum dispensatione, quin ne sanguine quidem pro suo grege fuso dignos eos Pastorum officio reddi, sed Dei tantum verbo prædicando. Hæc etiam causam inveniemus Apostolum, primum ac præcipuum Evangelij interpretem, nullam aliam muneris partem studiosè, tanto pondere ac energia, quin, si suis rem momentis libramus, verbis sacrum quendam horrorem incutientibus, Pastorum cuilibet inculcasse. Hic ille juravit, præcepit, protestatus est; quin ne quidem severum illud ad Tribunal appellare est veritus, quod Christus in Mundi fine, obtemperantium triumpho, non obtemperantium sempiterno opprobrio statuet. *Tesificat, inquit, coram Deo, & Christo Jesu, qui iudicaturus est vivos & mortuos, per adventum ipsius, & Regnum ejus, prædica verbum à ista opportune, importune, argue, obsecra,*

inrepa, in omni patientia & mansuetudine (k) Verba, quæ plus satis demonstrant, quam rectè, cum reddenda olim rationis tempus advenerit, Pastor mutes in tristiti cum gemitu voces prorupturus sit. *Væ mihi, quia tacui! Nec desit tamen, qui imitari istum non vereatur?*

II.

Si autem res ita se habent, clamant etiam contra Pastorem mutum Leges Naturales omnes, dum ipse præcipuum suæ administrationis partem negligens, fructibus interim Beneficij Pastoralis gaudet, quos eum in finem maxime Populi contulerunt, quique nunc in eundem distribuuntur. Non sunt igitur Parochia, ut non pauci eas sibi fingunt, sedes otiosorum; sed pulpita, ex quibus veritates, quas nosse Christianum quemvis deceat, explicantur.

In omni Republica sapienter constituta oportet esse Magistros publicos, ad quos spectet, docere literas ætatem teneram; (l) alios verò ad ultiores in aliis, pro suo quemque vitæ genere, instituere Disciplinis, Philosophiæ, Matheseos, Medicinæ, Jurium. Et credat quis in Ecclesia, Republica constituta à Christo Dei Sapientiâ, carnem induta, in Magistris his constituendis providentiam desuisse? Negari non potest earum, quas dixi, Disciplinarum, Philosophiæ, Matheseos, Medicinæ, Jurium inscientiam Republicas graviter sanè dehonestare, easque insigni emolumento privare. Quoniam autem illi? non alio sanè, quam spectante vi-

tam hanc caducam, non diu post finendam. At ea ignorare quæ ad vitam à Christi legibus ducendam spectant, damnatum est, quod ad vitam pertineat sempiternam. Quanto igitur longius inscientiam hanc debeat habere Christus à sua Republica, sive ea attendamus, quæ credere, sive quæ facere oportet? Et quæ tandem alia è cælo in terras causa eum evocavit, quam ut peccatum è Mundo tolleret? *Ecce qui tollit peccatum Mundi.* (m) Non poterat igitur non tollere Ignorantiam, quæ non solum est effectus facile præcipuus noxæ originariæ, (n) sed quæ compluribus viciosis miserrimis est princeps nozarum actualium causa, haud aliter ac nox iter facientibus innumerorum errorum causa est.

Quæro jam ex vobis: Quam tandem hominum conditionem elegit Christus, quæ hanc ex Ecclesia inscientiam tollet, si non elegit Pastores sacros? Omni alteri hominum generi, quod sese Dei verbo explicando impendat, ut faciant viri Religiosi, præceptum hoc accidentarium, & velut sponte accersitum est; imò, si dicere juvat, quod res est, ne præceptum quidem est, sed opus quam laude dignum, tam arbitrarium? Pastorum muneri annexum, imò intimum est. Quando enim Christus Discipulos misit, Decessores vestros, ut Fidem Christi toto orbe divulgarent, ut paulò ante dicebam (*euntes ergo docete omnes gentes*, non id tantum propositum habebat, ut ad ipsum Nationes omnes ducerent, docendo credere, quæ oportet; sed ut reductas etiam vivere docerent,

ut credunt: qui quidem finis obtineri aliter non poterat, quam si semper essent, qui Dei Legem publicè docerent. Dubitare idcirco, an ad Pastorem sacrum ex munere spectet; suos pro concione docere, aliud non est, quam ambigere, an ille, cui liberos natura dedit, eos alere teneatur. Dedit sanè natura Parentes, ut sobolem pascereat; eundemque in finem Gratia Pastores delegit. *Pascite, qui in vobis est gregem Dei.* (o)

Quo igitur jure muneris sui fructibus ac mercede gaudere Pastor poterit, qui vix unquam, si tamen unquam, muneris sui parte præcipua fungitur, cui merces illa destinata est? Hinc scio esse Doctores, qui Pastores hos ligneos, *qui os habent, & non loquuntur*, condemnant ad fructus hos, pro mensurâ negligentia in prædicando admittæ, restituendos: hand aliter ac Magister aliquis publica Authoritate conductus ad Prælectiones Metaphysicæ, aut Moralibus Philosophiæ Auditoribus tradendas, si laboris tædio ijs superfederet, redde re cogere, quidquid eâ causâ fuisset datum. *Qui in Sacratio operantur, qua de Sacratio sunt, edunt, quæ sunt* Apostoli verba. Non dixit, *qui de Sacratio sunt*, sed *qui in Sacratio operantur*. (p) Hinc S. Gregorius trepidus has in voces prorupit: *Quid nos, ô Pastores, agimus, qui & mercedem consequimur, & tamen operarij nequaquam sumus? fructus quippe Ecclesia in stipendio quotidiano percipimus, & tamen pro Ecclesia minime in prædicatione laboramus.* (q) Utat autem ista se habeant, ad aliam restitutionem haud paulò gravioram divina

divina Justitia omnes Pastores mutos, præcisâ omnis remissionis Ipe, obligat; ad reparandam nimirum jacturam illarum Animarum, quæ institutionis necessariæ defectu perierint. *Speculatore te dedi Domui Israel* (r) (sic Deus ipse eorum quemlibet alloquitur) *audiens ergo ex ore meo sermonem, annuntiabis eis. Si me dicente ad Impium, Morte morieris, non fueris locutus, ut se custodiat Impius à via sua, ipse Impius in impietate sua morietur, sanguinem autem ejus de manu tua requiram.* Verba horrenda! sed ô quàm justa! An enim tam vel ignarus, vel pervicax quis esse potest, ut negare non vereatur, omnis virtutis extremam cladem & perniciem Populis inde nasci, quòd in rebus ad Deum & salutem pertinentibus negligenter instituantur? *Ubi Populus sui Pastoris incuriâ spiritualem famem, caelestis doct. inæ paritur, ibi est omnis Pietatis & Religionis exterminium.* (s) Sic dicitur Chrysostomus affirmavit: multò autem clariùs ac manifestiùs id ipsum demonstrat experientia. Usque adeò, ut sicut Pastores periti ex linguæ colore in matribus sagaciter prædicunt, quo colore teneri agniculi futuri sint; sic rectè quisque conjetiet, quo colore tingendi sint Populi hujus aut illius Paroeciæ, si Patrum, Parochorum; inquam, linguam studiosè contemplatus fuerit. Hæc ubi planè stupida esse deprehensa fuerit, quid divinabimus? Non aliud sanè, quàm plebem illam futuram moribus prorsus pervertis. *Non est scientia DEI in terra* (t) Quanto igitur & impetu & mole vitia inundabunt? *Maledictum, &*

mendacium, & homicidium, & furtum, & adulterium inundaverunt. - Sic illi tam horrendæ Oseas illacramatis. Si autem ita se res habet, an immortali DEUS illi ita scitur, qui cum alia voce monere deberet è specula, è qua omnia circumspicere justus est, profundum sciet? Non satis igitur erit Pastoribus, ut Sacerdotibus ceteris, quibus pascenda Animarum cura non incumbit, de rebus tantùm suis Judici DEO reddere rationem. Respondere etiam oportebit pro illo, qui pessimè interijt proprio, quòd ab iis admonitus non fuerit de imminente exitio: sic ut eorum quilibet, si modo salutis suæ studiosus est, affirmare cum Apostolo possit: *Mundus sum à sanguine omnium*: quem Deus ab omnibus iis æpetet, qui clamare omiserint. Hoc autem quomodo verè illi respondebunt, nisi eum eodem adire possint? *Non enim subterfuga quò minus annuntiare amne consilium DEI vobis.* (u) Hoc qui verè affirmare nequirit, frustra se aliter purgare conabitur. *Mundus à sanguine eorum non esset, si eis Dei consilium annuntiare noluisse: quia cum increpare delinquentes noluerit, eos procul dubio tacenda Pastor occidit.* (x)

III.

Condemnant denique Pastores mutos Leges Ecclesiasticæ à Summis Pontificibus & Conciliis latæ, tam multa, ut irritus sit conatus ejus, qui cunctis paucis completi voluerit. Quare sufficiat nobis velut in transitu oculos coniecit in prima, & ultima Ecclesiæ scicula, ut appareat quàm idem semper ejus in re tanta sensus fuerit.

Ad

Ad priora illa secula quod attinet, ipsi adeò Apostoli, teste S. Clemente, statuerunt, ut si cui Sacerdoti Animæ pascendæ creditæ fuissent, ille verò divinæ doctrinæ pabulo eas pascere neglexisset, Sanctissimæ ille primò Eucharistiæ communionem privaretur; quæ poena si somnum illi non excussisset, etiam loco ac gradu moveretur. *Episcopus aut Presbyter, qui negligentius circa Clerum, aut populum agit, neque in pietate eos erudit, à Communionem segregator: si verò in ea socordia perseveraverit, deponitor.* Simile rudes DEI verbo instituendi præceptum tulit Synodus sexta ante annos plus mille verbis sequentibus: *Oportet eos, qui præsent Ecclesiis, omnibus quidem diebus, sed præcipuè diebus Dominicis, omnem Clerum & Populum docere.* (y) Nec dissimilia habet Concilium Toletanum, quod agnovit, Prædicandi munus nulli alteri ex functionibus Parochi quidquam concedere. *Omne opus eorum in prædicatione & doctrina consistit.* (z) Ex quibus satis apparet, quis primis Ecclesiæ temporibus sensus fuerit de re, in qua versamur, tum cum & lumine claro admodum illustrabatur ad cognoscendum, quid deceat: & ad exequendum quod cognorat, singulari studio ferebatur.

Nostra ætate Sacra Tridentina Synodus, quæ inter tempestates tam turbulentarum hæresum, Reipublicæ Christianæ pro Aquilone salutis fuit, quid non egit ut viva duraret hujusce obligationis memoria, & extincta revivificeret; cum probè intelligeret, ubi illi non fieret satis, frustra aliquid boni in

R. P. Segneri Institutio Parochi.

Animabus sperari: *Ubi non est Scientia Anima, non est bonum.* (aa) Revocate illa in memoriam Pastoribus Animarum, obligationem hanc Juris divini esse: nec isto contenta, docet, quid tractari in Institutionibus illis debeat, quas omnibus præcipit. (bb) Quæ ratio tenenda sit in rudi plebe erudienda præscribit, facili nimirum, brevi planòque sermone utendum. Quin & tempus indicat, quo hoc agendum, inter Sacrum scilicet petagendum. (cc) Eò tandem descendit, ut Episcoporum manus sacrorum fulminum sacce armet, authoritatem ijs conferendo socordes ea in re Parochos Fidelium communionem movendi, & poena eos arbitraria, pecuniariâ aut corporali mulctandi. Audiamus ipsa Sacræ Synodi verba. *Archipresbyteri, Plebani & quicumque Parochiales, vel alias Animarum curam habentes, Ecclesias, quomodocunque obtinent, per se vel per alios idoneos (si legitime impediti fuerint) diebus saltem Dominicis, & Festis solennibus, plebes sibi commissas, pro sua & earum capacitate, pascant salutaribus verbis, docendo quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, annuntiandoque eis, cum brevitate & facilitate sermonis, vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas sectari oporteat, ut poenam æternam evadere, & caelestem gloriam consequi valeant. Si ab Episcopo moniti trium mensium spatio suo muneri defuerint, per censuras Ecclesiasticas, seu alias, ad ipsius Episcopi arbitrium, cogantur: ita ut, si expedire visum fuerit, ex Beneficiorum fructibus, alteri, qui id præstet, honesta aliqua merces persolvatur.*

E

donec

donec principalis ipse respiciens officium suum impleat. (dd) Nec jam effugio locus est, si quis dicat; verbis his Sanctæ Synodi consilium proponi, non præceptum: nec enim consilia vel pœnis tam gravibus, vel censuratum minis, vel formulis minandi tam significantibus sanciantur, sed præcepta, quæ summò in rigore talia sunt. Quia non desunt ejusdem Synodi loca, quibus præcipiendi verbis apertè utatur. *Mandat Sancta Synodus Pastoribus, & singulis animarum curam gerentibus, ut frequenter, inter Missarum celebrationem, vel per se, vel per alios, ex ijs, quæ in Missa leguntur, aliquid exponant, diebus præsertim Dominicis, & Festis.* (ee) ita Synodus Sess. 22. Vigèsimâ quartâ autem Sessione idem his verbis denuo inculcat. *Præcipit sancta Synodus, ut inter Missarum Solemnia, aut divinarum celebrationem, sacra eloquia, & salutis monita, vernaculâ linguâ, singulis diebus Festis, vel Solemnibus, explanent, eademque in omnium cordibus, postpositis inutilibus questionibus, inferere, atque eos in lege Domini erudire studeant.* (ff) Nec solùm communis ea Doctorum assertio est, his verbis, *Mandat, præcipit*, verum propriùmque præceptum sanciri, sed ita definitum hac ipsa in quæstione invenimus ab illo Purpuratorum Patrum cœtu, ad quem pertinet, summa auctoritate Concilii mentem, & sensam, ubi dubitari contigerit, interpretari.

Si cui liberet tot Ecclesiæ legibus, tam antiquis, quam recentibus majus pondus addere ex Sanctorum Doctorum testimonio, nemo facile dixerit,

quàm multos adducere hic possem, ad hoc ipsum auctoritate sua affirmandum. (gg) SS. Augustinus, Gregorius, Hieronymus, Ambrosius, qui facile reliquos intererminent, ingenti mox Zelo exardeferent. His se ducibus jungerent SS. Joannes Chrysostomus, Ildorus, Basilius, Bernardus, Prosper, aliique his non inferiores magno sanè numero, ut palàm omnibus facerent, quantopere & linguli eorum, & universi execrentur, ac damnent infidum istud, & nihilominus tam frequens silentium.

Ne quis tamen uspiam effugio loci pateat, placet potiùs audire Theologorum sententiam, qui rem hanc, & obligationem, qua de agimus, ad trutinam minùs quidem severam librârunt, & tamen gravissimi eam ponderis invenerunt. Duplicis isti classis sunt, Scholastici, quos dicimus, & Morales. Et Scholastici quidem ut certissimam supponunt obligationem, quâ Pastor teneatur docere Animas curæ suæ creditas: atque ex hac aliam etiam colligunt; qua nimirum teneatur Pastorem quilibet scire distinctè ac credere multas veritates ac dogmata, quæ vulgo sine noxa igaorentur: ad hoc enim, discere duntaxat pertinet; ad illos autem docere: nemo autem docet, quod nescit. Nubes sicca nihil benefici liquoris in aridam tellurem effundit; secunda tantum copiosum imbrem deplumit. *Si repleta nubes fuerint, effundent imbrem.* (hh) Sic communi consensu docent Antiquiores omnes in 3. dist. cap. (ii) non Scoti minùs, quàm Sancti Thomæ Discipuli, in hac sententia asseren-

da planè concordēs. Nec ab eorum vestigijs Recentiores discedunt, ubi quæstiones de Fide pertractant.

Morales porro de isthac obligatione pluribus disserunt, eamque tam gravem communibus calculis definiunt, ut hanc in rem accipiant illas DEI minas: *Quia tu Scientiam repulisti. repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi.* (kk) Et verò ne rem dicendo exaggerâsse videar, ipsa aliquorum verba annuero. *Negligentia magna Parochi in docendo ad salutem necessaria, mortalis est.* Ita Sâ (ll) Doctor famâ suâ non inferior. *Teneatur Curatus sub mortali docere id, quod sub mortali tenetur scire Populus.* (mm) Sic Trullensis pronuntiavit. *In oppido, ubi, silente Curato, omnes silent sine dubio Curatus nec per se, nec per alium prædicans, peccabit mortaliter, quia desit in re gravi, cedente in grave Populi incommodum.* Neque hunc Curatum credo excusari commiventia Episcopi, eum de jure divino ad hoc teneatur. (nn) Hæc est Doctrina Possévini. *Pastorale officium est docere Populum. Quare profectò hujus muneris, ubi grandis est negligentia, peccatum est mortale.* (oo) Ita Sorus censuit. *Advertant, quicumque in Christi Ecclesia ad Pastoralis officii dignitatem assumpti sunt, ad hoc Apostolicum prædicationis munus exercendum, naturali, divino, & Ecclesiastico jure ita esse restrictos, ut nisi id diligenter expleverint, certum subituri sint damnationis supplicium.* (pp) His verbis sententiam suam Medina expressit.

Molestus esset, si pergerem afferre, quæ hanc in rem scripserunt Toletus,

Suarez, Sanchez, Castropalao, Navarrus, Barbosa, Bonaccina, Reginaldus, Fragofus, Manuel, (qq) & quotquot sententiam in tanti momenti causa tulerunt. Satis sit dixisse, neminem unum esse, qui Pastorem mutum à gravi noxa absolvat, si, quam admisit, negligentia diuturna sit, aut assidua, & non brevis, aut certo aliquo casu excusabilis.

Admiratione proinde summa dignum est, quòd videamus non deesse Parochos, qui sacrorum Mysteriorum & Sacramentorum usu oves sibi creditas prohibeant, si legatum aliquod pium præstare neglexerint, cujus quidem præstandi obligatio est sanè quàm gravis, non imposita tamen, nisi ab homine conditionis non disparis; licet ijdemmet Pastores nullâ religione teneri se existiment, quo minùs, etiam singulis diebus, Dei filium in Altari sacrificent, quantumvis socordes sint in adimplendo debito ponderis haud paulo majoris; quale est, de quo nobis sermo, divini verbi prædicandi: debito inquam, quod Christus ipse statui eorum conjunxit intimè, Apostoli promulgârunt, restaurârunt Decreta Pontificum, denuo inculcârunt Concilia, Sacri Doctores omnes agnoverunt, Theologi consensu tanto propugnârunt, ut ne unus quidem invenus sit, qui à noxa gravi hujus negligentia reum eximeret? Ut quis immuam se existimare possit obligatione Legato pio satisfaciendi, non pauca sæpe occurrent rationes, et si ille omnibus non probentur. Sed quam pro se asseret in re nostra Pastor An-

marum, quam non vel commodotum studium, vel ad genium vivendi libididitaret? Serio quisque animum ad hoc cogitandum intendat, & sentiet, sacro se horrore perfundi, dum videt, non deesse sacerdotum è numero aliquem, qui tot nominibus obærat; pergat non tantum tranquillè dormire somnum socordia suæ, sed illa etiam nomina indies augeat & accumulet, planè immemor rationum, quas de tanta summa capitali momento unico reddere cogitur. Hic enim verò non superest, quod dicamus, nisi quòd ignavi ejusmodi Pastores, ut sunt crudeles erga Animas alienas, quarum tam multas quotidie fame emori sinunt, dum cibum in tempore non porrigunt, ita & suam in Animam sint crudeles: unde nec de hac, nec de illis servandis solliciti, rident, tanquam inania terculamenta, minas gravissimis momentis fundatas. Sed quid tandem fiet? tot tonitrua, fulmina sequentur, ruentque impetu tam præcipiti, ut declinari non possint. Etiam Barbari illi ad occiduam solis plagam siti initio curulium machinarum explosiones, tanquam festivos bombos, deridebant: sed cum subinde temerè propius se ad illas admovissent, quarum eæ virium essent tum agnovère, quando igneam eam pestem amplius non poterant evitare.

Temeritatis ejusmodi, etsi summo suo malo, reum se fecit Sacerdos aliquis Animarum Pastor, tam perversus, ut non haberent tum Animæ, ejus fidei creditæ, hostem infensioem. (rr) Admiserat ille Pastoris munus velut animi

causâ, expendebatque in tabernis mitorijs, & oblectamentis, etiam pudendis, non tempus minus, quam annuos proventus. Illud autem præ ceteris detestabile erat, quòd nec illa quidem vulnera, quæ turpissimi exempli facilitate inflixerat, salutaris linguæ ministerio persanare curaret. Mirum proinde non est, paulatim plures earum æternam periisse, quia tamen ille animum ad id adverteret, proinde ac si ad ipsum penitus non pertinerent. Aliquot tamen post annis defunctus morte, non dissimili vitæ quam vixerat, descendit ipse in funestum illud barathrum ad eas inveniendas. Cum ecce vix ad os tartari illius antri progressus (id quod non nemini vitæ sanctimoniam inclito videre contigit) obvium habuit agmen creditarum sibi olim Animarum, quas suâ perdidit ignaviâ, quæ lapidibus armatæ certatim in eum involabant; verbis horrendis, & quæ plus quam ipsi lapides dolerent, ingemiantes: *Tibi commissi fuimus, tu nec exemplo, nec verbo nos revocasti*: & cum dicto densissimè in eum conjectâ lapidum grandine precipitem in igneum puteum egerunt, ut palam illi facerent; æquum esse, ut cuncti unitis studijs ab eo vindictam repeterent, cum ipse in omnium perniciem conjurasset.

Verè igitur Sacerdos mutus ab homicida non distinguitur, *si non pavisti in talem etiam quadrat, si inquam, non pavisti, occidisti*. Et si Leges Matrem illam, tam inhumanam, ut lac proli suæ subtrahat, comparant Matri, quæ sobolem præfocat: *Necare videtur,*

non solum qui partum præfocat, sed qui alimenta denegat: (ss) an persuadere sibi quisquam potest, divinis legibus, quibus tam pretiosa sunt Animæ, eos tanquam excusatione dignos, tolerandos, qui, cum eas in sacro Lavacro Christo genuerint, fame postmodum emori sinant? Si ejusce generis Pastor ceteros inter ut innocens impunè ferre potest suum silentium, quæ causa fuit, cur Apostolus metu consternatus exclamaret: *Va mihi, si non evangelizavero!* cur mox adderet: *Necessitas mihi incumbit*? Non tam amarè illacrymatus esset silentio suo, quo semel tantum loqui neglexerat, facer ille Vates? *Va mihi, quia tacui*. (uu) Nec ille Christi Vicarius semel iterumque vaticano è solio sibi aliisque, quorum curæ commissa sunt Animæ, grande hoc prædicandi debitum inculcasset, promulgassetque, metu attoniti instat, exclamando: *Dispensatio cælestis seminis nobis credita est. va si non sparserimus! vasi tacerimus! Va nobis, qui ministerij opus suscepimus, si Domini veritatem, quam Apostoli prædicaverunt, prædicare neglexerimus!* (xx) Quisquis proinde audito omni ex parte tam funesto & tam sonore ingeminato *Va!* non evigilat, non jam mutus tantum, sed & surdus Pastor est; surdus autem lethargo ponte accersito. Unde hic quoque decretoriam istam sententiam ferre possumus: aut Parochi munere cedendum est, aut illi Prædicandi opus conjungendum. Id enim nî fiat, quam tandem salutis spem concipere mutus ejusmodi poterit? Pessimè sanè cum illo agetur, quisquis experiri prius funestos hujus *Va!*

effectus voluerit, quàm fidem præstare illos præfagientibus.

(a) Luc. 4. 18. (b) Luc. 4. 43 (c) Joan. 20. 22. (d) Matth. 28. 19. (e) Suar. de Relig. 10. 3 l. 1. c. 17. num. 5. (f) ad Ephes. 4. (g) S. Hier. in c. 4 Ephes. S. August. epist. 19 ad Paul. S. Ans. in c. 4 Ephes. (h) S. Thom. in ep. ad Ephes. cap. 4. l. 4. (i) Hebr. 3 (k) 2. Tim. 4. 1. (l) 1. 6 Polit. cap. 30. (m) Job. 1. 20 (n) S. Th. 1. 2. q. 85. art. 3. ad 1. (o) 1. Petr. 5. 2. (p) 1. Corinth. 9. (q) S. Gregor. hom. 17. in Evang. (r) Ezech. 33. 7. (s) S. Jo. Chryso. ho. 54. in Gen. (t) Os. 4. 2. (u) Act. 20. (x) Dist. 43. c. Ephesus. (y) Sex. Syn. c. 19. (z) Concil. 4. Tolet. cap. 25. (aa) Prov. 19. (bb) Sess. 23. de Refor. cap. 1. Sess. 5. de Refor. c. 2. ib. (cc) Sess. 24. de Ref. form. c. 7. & Sess. 22. c. 8. (dd) Sess. 5. c. 2. de Refor. (ee) Sess. 22. de Sac. Missa. 1. 18. (ff) Sess. 24. c. 7. de Refor. (gg) S. Aug. ep. 109. & ho. 7. inter 50 S. Gregor. Pastor 2. c. 4. Mor. l. 22. c. 16. hom. 17. in Evang. S. Hieron. in Ezech. c. 33. S. Ambros. in Epist. ad Tim. c. 4. S. Chryso. seph. h. 6. in Epist. ad Philem. & h. 15. in 1. ad Timoth. & de Sacerdotio. S. Isid. de summa bon. c. 41. S. Basil. S. Bern. in Serm. Eccles. nos. S. Prosper. de vita Cont. S. Th. 2. 2. q. 2. art. 6. (hh) Eccl. 11. 3. (ii) S. Thom. in 3. dist. 25. q. 2. art. 2. S. Bon. q. 1. Dur. q. 1. n. 8. 9. Ricard. q. 1. art. 4. Gab. qu. 1. concl. 2. Suar. de Fid. disp. 13. sect. 6. n. 6. Vasq. in 3. p. d. 236. c. 10. n. 107. &c. (kk) Os. 4. 6. (ll) S. Paroch. (mm) l. 1. c. 1. dub. 4. n. 7. (nn) Possiv. de Offic. Cur. c. 3. n. 3. (oo) Sot. de Just. l. 10. q. 1. art. 3. (pp) Medin. de rect. fide. l. 13. c. ult. (qq) Tol. l. 5. c. 5. n. 4. Suar. de Relig. 10. 2. l. 2. c. 16. n. 7. Cast. 10. 1. tr. 4. d. 1. p. 11. n. 3. & 10. 1. de obs. fest. d. 2. p. 4. n. 5. Nav. Man. c. 25. n. 135. Barb. de off. Par. c. 15. n. 2. Bonac. in 3. p. dec. disp. 5. p. 2. n. 30. Regin. 10. 2. l. 20. sect. 5. n. 63. Frag. 10. 2. l. 10. disp. 21. §. 1. Man. 10. 1. Sum. c. 88. (rr) Cæsar. l. 12. c. 6. (ss) l. 4. ff. de agnosc. libe. & alendis. (tt) 1. Cor. 9. 15. (uu) Is. 6. 5. (xx) Nicol. Pap. in Epist. ad Mich. Imp. Dist. 43. c. Dispensario. Symmach. Pap. Syn. 6.

CAPUT VI.

Respondetur rationibus,
quas fœcordia suæ Pastores
muti prætexere solent.

Excusationes peccantium non excusatione solùm indigent, sed magis indigent, quàm ipsa, quæ excusantur, delicta. Ipsa siquidem delicta, quibus speciosi ejusmodi tituli prætexuntur, non rarò admittuntur aut ab ignorantibus, aut ab imbecillis: Excusationes non nisi ab jis proficiuntur, qui malitiâ peccant. Unde David eas execratus sic Deum alloquitur: *Ne declines cor meum in verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis:* (a) nôrat enim, quàm perverso ex fonte excusationes ejusmodi nascerentur. Placeat nunc animum advertere, an non, quidquid purgandæ suæ taciturnitati Pastores muti afferant, plenum flagitij sit & nequitia. Quidquid adducunt, eum unum in finem adducunt, ut mollem suæ ignaviæ culcitram sternant, in qua tranquillius stertant. Reducamus brevitas studio, excusationes has ad gemina capita: prius Populum, alterum ipsum Sacerdotem spectat. Populus, qui audire deberet, aut rarus apparet, aut ad audita non attendit, aut ex auditis non proficit. Sacerdos, quem verba facere oporteret, aut fungi officio non potest, negotiis quibus premitur, præpeditus; aut nescit, necessarijs ad eam functionem donibus destitutus; aut si posset non vult,

tam multorum inductus exemplo, qui verba nunquam publicè faciunt, & imen, etsi aliud jubeant Ecclesiasticæ leges, ignavi sui silentii pœnas non dant, sed illud impune ferunt. Judicet ipse, qui hæc legit, an excusationes istas, quas suis librare momentis constituit, pro eo, quòd purgent ipsis utentes, non magis eos damnent, & gravis erga se ipsos imposturæ reos constituant.

L.

Ratus igitur ex Populo auditor adest, dum verba de DEO facere vult Pastor, atque ita hunc onere liberat prædicandi. Fateor, eò nonnulli perverfitatis progressi sunt, ut obstinato animo obturent aures, ne audire cogantur, quid DEUS imperet. *Filij nolentes audire legem DEI.* (b) Nunquam tamen omnis Populus ita insanit. Pauci aliqui peccatorum in numero id se esse gloriantur, quod aspis inter serpentes, omnem perosos incantationem. Addo si omnes plane subditi officium hac in re suum non faciunt, ferè non ipsorum tantùm, sed Pastoris ipsius culpam esse, Populus non curat audire, & Sacerdos loqui non curat: unde si quando divinis de rebus differit, tam id negligenter, & velut nauseabundus præstat, ut planè neminem alliciat. Irritus labor est, fordidijs retibus piscari velle; unde qui irritò labore insudare operi non volunt Piscatores, illa quàm diligentissimè lavant prius quàm projiciant. Nec aliud debet esse factorum Præconum studium. Oportet & internum dicendarum delectur, & in modo,

remo-

removere sedulò, quidquid abstertere potius audientes, quàm allicere potest. Præterea varijs eam in rem industrijs utendum est, quæ Parochi muneri maxime congruant. Hujus generis sunt: non admitttere tanquam sponsores in sacro Lavacro, qui sua rerum divinarum ignorantia ad id muneris inepti sint: palam, etiam superiore è loco, & aperte hoc profiteri, idque sapius per anni decursum, ut, cum res tulerit, haudquam timidè, quod minitati fuerant, exequantur: facere, quod sacra Tridentina Synodus jubet, inter sacrificandum, inquam, de rebus divinis verba facere; cum non aliàs frequentior adfit Populus: mutare etiam Sacti peragendi horam, idque, quod à nonneminè ex Pastoribus sui muneris quàm maxime studioso scitatum memini, modò primo mane, modò tardiùs facere, cum plures adesse videntur, sic ut rerum divinarum fastidiosi nesciant, quâ ratione declinare Concionem possint, nisi, subsistentibus ceteris, Sacro nondum peracto, abire ipsi velint: id quod non omnes facere audebunt, veriti, ne audire cogantur; non posse Judæ esse ab similes, qui finem cœnæ expectare non possint, sed antè cœnaculo egrediantur. Si tamen hæc etiam industriæ idoneum auditorum numerum cogere non valeant, parùm sanè refert. Non idcirco pauci illi, qui adfunt, non ritè instituendi sunt. Præco publicus Principis edicta non idcirco promulgare omittit, quòd paucos ad illa audienda consuetudine videat. Nec aliter Præconi sacro agendum. *Clama: ne cesses; quasi tuba*

exalta vocem tuam. (c) Unus aliquis, qui ejus è sermone proficiat abundè labores omnes, omnes sudores compensabit, haud aliter ac una solâ margarita, insigni magnitudine, quam capere contigerit, sat magna Piscatori merces est pro laboribus, & incommodis, quæ in piscando inter undas exantlârit. Christum Servatorem videmus sermonem è præcipuis unum uni duntaxat Samaritanæ illi femellæ, impendisse. Et Pastor sacer vel Magistri sui imitandi, vel pro eo gratificandi studio dedignetur loqui ad paucos, qui audituri adfunt? Non oportet puteos publicos parciùs, aut minore altitudine aquam affunde re, fontes manare steriliùs, flumina currere lentius, quia pauci accurrunt, qui hydras suas crystallino illo liquore implere desiderant.

Nec aliud ferè reponendam est ad illud, quod de modica attentione audientium dictum est. An, qui seminat, seminare idcirco non pergit, quòd aliqua nonnunquam grana ventus impetuosior secum auferat? pro uno, quod pereat, alia plurima in terram cadunt, & fructus uberrimos proferunt. Hic monendi potius sunt aliqui, ne longius sermonem protrahendo ipsi faciant, quo minùs à sætis parùm attentè audiantur. Ægros, qui utiliter vult pasce re, sæpe quidem, sed modicum illis cibi præbeat necesse est: id enim nò faciunt, pro eo, quòd eos delectet multam ingerendo: auget saturitatem, & cum saturitate fastidium ac nauseam. Illud præcipuè cavendum, ne nimum exantlâscat Orator, cum labinde aliquem

aut

aut parùm attentum, aut garrigentem, aut dormientem, aut importunè perstreptentem notàrit. Si ratio postulare videatur, ut non dissimulet, quæ contra decorum absurdè nonnunquam admittuntur, moneat per me licet, Orator, sed moneat modèstè, ac sine perturbatione. Non rarò Dæmonis negotium est, turbare dicentes ad Populum, ut inania reddat sacra monita, quæ illi tam sunt molesta. Ita sanè censuit S. Joannes Chrysostomus factitatum, cum nescio quâ nocte, verba faciente ad confertum Auditorem Apostolo in Aula quapiam, facibus undique ardentibus collustratâ, Adolescens somno occupatus ex alto subjectum in solum decidit, turbatis ad spectaculum, & strepitum, audientibus omnibus, quorum in oculis adolescens ille casu contritus interiit. (d) Caveat proinde sacer Præco, ne id assequatur malus Dæmon, quod spectat. Satis dici non potest, quantum Authoritatis sacro Oratori accedat, cum Auditores advertunt, superiorem illum esse impedimentis ejusmodi, quæ vel casu, vel pravo aliorum consilio accidunt, quantàmque ea res ejus doctrinæ æstimationem conciliet. *Doctrina viri per patientiam noscitur.* (e) Cum è diverio ob rem quamvis minimam excandescere, vociferari, decori oblivisci, sæpe sufficiat ad omnem, qui relatus ceteroquin fuisset, fructum amittendum, haud aliter ac accidere solet turmæ militum; quæ ad pugnam egressa, dum ordines non servat, vincitur non tam ab hoste, quàm ab ipsa sua perturbatione. Ceterùm sicut ra-

rum est, ut quotquot præsentem sunt, iidem etiam attentum sint, ita perinde infrequens, neminem præsentium sedulo auscultare: quæ proin causa est, curatentis animo & corpore, vagi nonnulli obesse debeant? Memini Apostolum jussisse Timotheo, ut prædicaret non *opportunè tantùm, sed & importunè.* Qui proinde non Justitiæ, sed Caritatis tantùm vi, ut ceteri sermè Sacerdotes, impulsu de divinis disserunt, damnandi non sunt, si loqui nolint, nisi *opportunè*, volentibus ac desiderantibus; at quos ad id Justitiæ titulus obligat, ut sunt Sacerdotes, quibus Animarum cura incumbit, etiam *importunè*, & non volentibus ac curantibus, id faciant necesse est.

Atque hinc habemus, quid reponendum ad tertiam illam difficultatem; ex eo natam, quòd appareat, nullum ex prædicatione fructum existere. Rudes instituendi officium sacrorum Curionum conditioni non est connexum vinculo, ligaminis instar facilè solubili: ferat, non ferat fructum, instituat necesse est, cujus curæ Animæ creditæ sunt. *In Prælati prædicatione est debitum spirituale determinatum, & ideo reddendum est, etiamsi non videatur profectus ex illa.* (f) Si Pastori incumberet perlanatio animarum ægrarum, superfedere conatu posset, si videret nullam sanari. *Curam exigeris, non curationem.* Faciat proinde, quod muneris sui est; *Si omnia fecit ut sanaret, peregit Medicum partes suas.* (g) Licetne Parocho non orare pro Animabus sibi creditis, si illæ obstinatæ non respiscant? Quin

tum maximè ejus opem poscunt. Quare ne quidem ab earum institutione cessare potest, cum ita tardæ & indociles sunt. Ut enim DEUS, etsi eas ipse reducere ad se posset nullius ad id adhibito ministerio, vult tamen preces pro ipsis nunquam non suadi, ita etiam vult ut sacri Oratores non taceant, etsi reducere ad se cunctas posset, à nemine impulsas directasque. (h) Atque hæc doctrina, quæ Sancti Augustini est, exceptionem nullam patitur. Adde, quòd nemo planè nôrit, an fructus speratus obtineatur, an non? Pronum est id in fructu ejusmodi accidere, quod in fluminibus, quæ cum per plana feruntur, ita tacitas undas trahunt; ut regredi potius, quàm progredi videantur; cum interim nunquam non secundo alveo pergant. DEI verbum nunquam sine ullo emolumento sparsum est: *Verbum meum non revertetur vacuum;* ait Deus: *sed faciet, quæcumque volui, & prosperabitur in his, ad quæ misi illud.* (i) Enimverò par est unam hanc spem ingentes Pastoribus animos addere, cum meritò cogitare secum possint, iisdem verbis DEUM ipsos alloqui, quibus olim Jeremiam: *Noli subtrahere verbum, si forte audiant, & convertantur unusquisque à via sua mala.* (h) Nam etsi certus quis non sit de Animarum lucro, quis interrim scit, an non re ipsa lucratus sit aliquam? Magnis igitur rem animis prosequatur. Quàm multa indies incerta lucra mortales impensis haud paulò majoribus consecantur? Si certa tantùm quærenda essent, quis tanto conatu ac studio agros coleret? quis mercæ-

R. P. Segneri Institutio Parochi.

turæ operam daret? quis aliena littora navi peteret? quis obsidionem urbibus & arcibus admoveret? quis assultum tentaret? Et tamen his in studiis atque conatibus, cum sine quis suo excidit, perdita est cum oleo opera, aurum cum labore. In re autem nostra minimè; cum semper conatui merces respondeat, ut ut cetera sterili. Accedit, quòd etsi diu absque sperato fructu quis in suis excolendis desudasset, nec difficile tamen, nec novum DEO foret, tandem, cum minimè quis speret, optato eventu labores coronare; perinde ac cælum assolet; quod etsi nocte tota ne unâ quidem stillâ aridum, solum humectarit, sub auroram tamen tam copiosam illi rorem propinat, ut non satiet tantùm, sed planè inebriet. Quare si non, quem sperat, fructum utilitatèque Conciones alicui suæ afferunt, non desperet tamen: fructus enim ille aut reverà jam extitit, aut existet: & quamquam extiturus esset nunquam, æquum tamen non est à Matre deseri filium ægrum, etsi de ejus salute Medici conclamant. *Nemo desperandus est, dum in hoc corpore constituitur, quia nonnunquam, quod diffidentia ætatis differtur, consilio maturiore perficitur.* (l) Id potius agendum est, ut, cum non rarò fructum ejusmodi præpediant, ut S. Gregorius observavit, non Populi tantùm, sed sacri magis Oratoris peccata, inde inciterur ad cogitandum de rebus suis, & animi sui statum intime explorandum, ut, si res postulet, feris precatione Deum moveat ad vim verbi tribuendam, sic ut exsterilibus, ad

ad eam diem fuerunt, tandem fecunda & fertilia reddantur.

II.

Quodsi autem, quæ ex audientium conditione adducuntur, excusationes tam sunt inanes ac frivola, quales demum illæ erunt, quæ à Pastoris persona desumuntur? Nihil profectò istæ aliud erunt, si proferantur, ad eum purgandum à delicto, quàm balneum ex atramento paratum. Et tamen his vulgo omnes ignavi isti utuntur. Primò igitur, qui altiore ex loco vel nunquam, vel rarò audiuntur, aliorum negotiorum multitudinem & gravitatem causantur. Sed quæ, per Deum! tandem sunt ista negotia, quibus tantum sit virium, ut solvere Curionem sacrum possint obligatione præcepti & positivi, ut loquimur, & naturalis, atque divini, quale est hoc prædicandi? an illa sacra sunt, aut profana? si sacra, cujus generis essent, diu sedisse pro sacro tribunali luce quadam solenniore, ad quam vis ingens Populi confluit, aut diu adfuisse ægro animæ ægenti, hæc perpetua esse non solent, sed rara & brevia: unde non possunt tollere debitum, cui si die una satisfieri non potest, potest alterà. At si negotia non sacra, sed profana sunt, non Animarum, sed corporum bono suscepta, ubi tandem est illa serpentis prudentia, quam à suis Asseclis Servator noster Christus requirit, dum hoc hominum genus, pro eo quòd servando capiti totum corpus ichibus exponat, corporis servandi studio caput sinit petire? An ergo caducis cedere æterna

debent, profanis sacra? quæ lex est ista? *Non est æquum nos deprecari, quere verbum Dei & ministrare mentibus* (m) responderunt Apostoli, cum pum numero se obrui cernerent: alij ex alijs in illis Ecclesiæ primordijs rectè credentium numero accedebant. Si ministerio divini verbi seminandi perfedere non decuit, ut vacare liceret operi caritatis, quale est, egenis de cibo providere, & quibus demum egenis non illis, quos fors inopes genuit; sed quos tales amor erga JESUM effecerat, pronuntiet nunc quilibet, an eo superfedere par sit, ut agnatis consulatur, & agnatis, quorum fames semper crescit, quique mensam sibi indies lautiorum parati desiderant? an æquum sit, illud omittere, ut prospiciatur mentis viri nobilis, in rationibus dati acceptisque ineundis, in censibus exigendis, in bonis custodiendis, in munere Oeconomi, ut rem verbo & sine ambagibus obeundo? Tum, cum horti colendi ars jusserit non eos ramos, qui terræ propinquoires sunt, refecare, ut apex assurgat, sed summos apices demetere, ut densius crescant, qui à solo absunt propius, tum inquam etiam sapienter se purgabant Pastores sacri, quòd Dei verbo annuntiando se non impendant, & tempus concionibus vel habendis, vel parandis, debitum, totum negotij caducis consecrent.

Magis erubescenda est altera excusatio, quòd nesciant eà administratione fungi. Quisquis non veretur tantò periculis se purgare, duplici pena dignus est: una quidem ob damnum & periculum

ciem, quam suo silentio affert populo; alterà ob ejus silentij causam, ignaviam inquam & negligentiam, quæ sibi de necessaria, munere suo ritè fungendi, scientia ac doctrina non prospicit. Matribus natura de lacte ante prospicit, quàm pariendi tempus adsit. An igitur stultus non meritò appellatur, quisquis Animas Christo vult parere, dum jejunis adhuc est uberibus, planèque aridis ad eas alendas? *Si in Laicis vix tolerabilis videtur inscitia, quanto magis in ijs, qui præsent, nec excusatione digna est, nec venià?* (n) Accedit; quòd hæc imperitiæ cognitio nova esse non possit, sed jam tum initio administrandæ hujus provincie sit habita. Quæ proinde ejus fuit temeritas, qui tot sibi artibus ac studiis imposuit onus viribus longè majus? *Miserum est, eum Magistrum fieri, qui nunquam discipulus fuit.* (o) Cur Parochi munus admisisti, quæret olim Christus, aut cur acceptato non cessisti? Quis unquam, etsi Medicus non esset, alterius invitatione induci se passus est, ut ægris sanandis se addiceret? ad agrum restaurandum, si Agricola non erat; ad palatium reficiendum, si non erat Architectus; ad arcem aliquam muniendam, si militaris architecturæ erat imperitus? *Multa tempore discite, qua postmodum doceas:* (p) Sic Rusticum suum S. Hieronymus hortabatur; nimis enim pudendum est, *Sacerdotes tunc querere discere, cum ex officio alios debeant docere.* (q) Quoquo proin modo se res habeat, qui salute æterna excidere Pastor non velit, sibi creditos aut ipse, aut ejus nomine alius in-

situat necesse est; alia salutis via non superest: tam enim Curionis officio intima est hæc obligatio, ut nullius humani brachii robore avelli possit. *In his duobus mandatis, verbi scilicet & exempli, Summam tui officii, sed & conscientia securitatem pendere intelligas.* (r) Ita Mellissius ad Pastorum Principem scripsit. Quare sicut Parocho ad salutem æternam consequendam non sufficit, loqui bene, si agat malè, & quidquid linguæ boni efficit, manus ministerio destruat; sic eidem non sufficit ex virtute vivere, si rectis vitæ exemplis salutaris institutio non accedat. *Sacerdos cui dispensatio verbi commissa est, etiam sanctè vivat, & tamen perditè viventes arguere, aut erubescat, aut metuat, cum omnibus, qui eo tacente perierunt, perit. Et quid ei proderit non puniri suo, si puniendus est alieno peccato?* (s) Ita disertè professus est S. Prosper, & eandem in sententiam conspirant Sanctus Gregorius, S. Hilarius, S. Isidorus, S. Joannes Chrysostomus, & quisquis Sanctorum Patrum in pessimum hunc morem, regendi Animas, & non loquendi, inventus est.

Quodsi quidam, non scientiæ, sed oratoricæ facultatis defectum prætexant, ne isti quidem audiendi sunt. Nec enim in Curione ordinario requiritur, ut ornate ac eloquenter dicat: abs te potius est in pagis & minoribus oppidis exquisita eloquentia: utendum illi potius genere dicendi plano ac facili, quasi sermo cum filijs parentes utuntur: nec lectis ad rem verbis opus est, sed vivis ac propriis, qualia linguæ subministrat.

re solet amor genuinus ac sincerus, qui etiam balbos eloquentes facit. Satis est, si sensu verba abundant: si minus limitata fuerint, semper tamen illa plerique excipient, quo par est animo, monetæ instar, quæ justî quidem sit ponderis, etsi Principis imaginem minus artificiosè expressam præferat. Quod si reperire nonnunquam esset auditorum è numero aliquem, qui superbus dicendi genus tam humile fastidiret, quid interest? An, ne sumus molestus sit, mediâ in flammâ insilias? hoc autem profectò facit, qui ne nescio cui parùm peritò, minùs etiam religioso, sit ludibrio, mavult aternùm perire. Etiam Areopagus Paulum irrisit, tanquam pueriliter credulum, qui fabulas pro historiis vendicaret. Sed quia iste agere perrexit, quod agebat, irrisores suos secum tacitè deridens, nec animis cecidit, tam multos Deo lucratus est, quos perdidisset, si sibi non constitisset. *Si formidasset irridentes, non pervenisset Apostolus credentes.* (t) Tandem, si aliud non licet, standum est sapientissimo Sancti Caroli consilio, & sublimiore è loco legendus idoneus Author, Christianæ vitæ Institutiones pertractans; subinde autem, quæ res poscere videbuntur, explicanda. Si cui nulla harum rationum in DEI verbo proponendo arri-det, hic enim verò alteri magis idoneo munus suum cedit oportet; cum Parochi non ita possint in templis coram Deo stare, sicut coram eo steterunt immanes illæ columnæ Salomonis, quæ intus planè vacuæ nullam molem tanquam sulcra sustentabant, sed amœnum tantùm

sui spectaculum intuentibus præbeant. (u) An lucrari quis vult, & tamen non laborare? jam pronuntiavi, hoc esse furari, non mereri proventus Ecclesiæ; idque ipsum repeto, atque inculco, si mulque in memoriam revoco horrorem illum, quo perfusus est, qui in ratione à se reposcenda dicebat: *si fructus terræ comedi absque pecunia.* (x) Quid autem est comedere fructus terræ inemptos, quàm velle à Populo alimenta, & negare tamen debitam pro ijs institutionem? *Fructus terræ absque pecunia comedere est,* inquit S. Gregorius, *et Ecclesia quidem sumptus accipere, sed eidem Ecclesie prædicationis officium non præbere.* (u)

Atquit tam multi Curiones non concionantur, nec tamen est qui eos condemnet. Hic ultimus receptus est, intra quem ignavia tutam se existimat, Exemplum multorum, perinde ac silitum idem esset, quod usitatum. *Pecator homo vitabit correptionem,* ut loquitur Ecclesiasticus. Sed quid aget ad eam evitandam? Quæret plures, qui idem, quod ipse, agunt: *Et secundum voluntatem suam inveniet comparationem.* Ut igitur evadendi porro viam præcludam, sic distinguam; si sermo sit de Parochis urbium, fieri potest, ut tribus illi, aut penitus absolvantur, aut minùs saltem nocentes fiant. Primum est, minor Populi necessitas, qui vulgo in urbibus non solet ignorare necessitas ad salutem, sive quæ credenda, sive quæ agere oportet. Omnes prædicantur, salè habent opus, minùs tamen illi, qui falsis in undis, sunt. Alico-

Alterum, quò excusari Urbium Curiones possunt, est multitudo virorum Religiosorum, qui magnam hujus oneris partem sponte subeunt. Ubi proinde tam multi volones sunt, qui ignorantia bellum indicunt, & re ipsa illam impugnant, excusari videtur posse, qui stipendio ad id conductus pugnam supersedet. Tertium, quo magis excusantur, est, quòd in Italia urbibus mos inoleverit, ut Parochis subiecti feriatis diebus ad quam maximè voluerint Ecclesiam accedant, divinis operaturi: quâ igitur ratione eos Parochus instituet? Ceterùm, si præsentés eos haberet, extra controversiam est, officio defuturum, si eos à se jejunos dimitteret: cum pascere illos DEI verbo, quantum potest, tam se jungi à Pastoris munere non possit, ut sacræ Synodi Tridentinæ Congregatio decreverit, (aa) aliis quidem, Episcopo ad Populum dicente conticiendum, sed non Parochis: quin definiit, nunquam eo nomine silentium ipsis ab Episcopo imperari posse: nec ob aliam id causam, ut apparet, quàm quia æquum non est impediri quemquam ab exequendis proprij, & non alieni tantùm, officij partibus, si quidem ipse fungi ijs velit. Aliter planè se res habet in pagorum, & minorum oppidorum Parochis. Hic rarò Religiosi, & subinde nunquam, divinæ sementi spargendæ dant operam, cum extra sacri jejunii tempora, eò non accedant: sic ut silente Parocho nemo loquatur. Parte alterâ his in locis longè frequentior comparet Populus Parochiali in Ecclesia (quæ alicubi est a-

nica, aut certè aliis commodior) multoque solet esse rudior, & hac ipsâ causâ institutionis magis indigus. Nihil proin pagorum Parochos oppidanorum exempla aut juvant, aut tuentur. Sicut infantulo data est nutrix, quæ lac amanter præbeat, matris operam is non magnopere desiderat, nec ista se gravi obstringit noxâ, si suis illum uberibus non admoveat. An idcirco nullam consciscet noxam illa, quæ filiolum suis in oculis extremum jam halitum trahere videt, non ob aliud, quàm quia deest, quæ pectori admoveat; & vel pauculis guttulis moriturum refocillet? Quin imò, etsi non desit nutrix, curandum tamen est Matri, ut ipsa lac Nato præbeat, cum aliter longâ sapiat, alium vigorem filiolo infundat lac matris, quàm alterius alienæ. Mirum quanto plus virtutis apud ejus curæ creditos verba Pastoris exerant, quàm aliorum. Cujus rei ea est ratio, quòd Deus certa sua lege plus illi adesse, & potentiùs cum illo operari debeat. *Qui vos audit, me audit.* Quam tandem linguam, quod os tanto Christus honore affecit, ut illud ab ore suo non distingueret? An os eorum, qui Vicario, Subsidiario, aut Mercenario nomine pro Pastoribus loquuntur? an non solum os Pastorum ipsorummet? ita sanè est. Ut quid igitur curiosè quis circumspicit, quid fatiant alij; cum non prædicare, in Pastoribus exemplum non laude, sed vituperio & execratione dignum; non usus, sed abusus, non veritas sed error? Nulla unquam consuetudo valet, cui id, quòd divino jure a lege imperat, non

est: ita certè Angelicus: *Nulla consuetudo vim legis obtinere potest contra legem divinam.* (aa) Unde denique consuetudo ejusmodi aliud non est, quam mos pravus inveteratus: unde illud: *Consuetudo sine veritate, vetustas erroris est.* (bb) Quodsi tamen etiam Pagorum Parochi impunè ferunt suum silentium, ne à Præsulibus quidem suis moniti, castigatique, quid vultis dicam? An ea impunitas facit, ut minus officii ratio à Pastoribus exigat suæ plebis institutionem? si pœnas non dant, dare certè deberent. Delicta impunita accusatio sunt Judicis, non excusatio delinquentis. Quamquam meum non est decernere, quid hac in re factò sit opus. Cogitet de remedio, cujus id interest. Id ego unum affirmo: Pastores elingues, qui inquam sic linguà utuntur, ut muti, *qui alimenta Ecclesiastica muti manducant*: (cc) præstare hac in vita puniri; puniti enim respiscerent, & sic alterius vitæ supplicia evaderent. Quæ tandem vineæ felicitas est, si pampinorum permittatur superbire luxurià, nec unquam vinitoris cultrum experiatur? hæc enim verò summa ejus calamitas est; sic enim citò sterilescens igni duntaxat cedit in pabulum, ceterà planè inutilis. An sic stultus est quispiam, ut se extremo illo Mundi die à Christo Judice existimet judicandum secundum consuetudinem? Enimverò sperare id posset, si Christus dixisset olim: *Ego sum Consuetudo.* Sed quia ille dixit: *Ego sum veritas*: (dd) eà causâ sententiam non seret secundum id, quod fecerunt alij, sed secundum quod vis verè faciendum incumberebat.

Nemo igitur non certissimum habeat, Pastoribus Sacris lege non diffusibili præceptum; ut suos doceant, & admoneant: hinc in Apostolorum Canonibus *debitum hoc Inexcusabile* appellatur. (ee) Quid igitur tot Executiones irritò planè labore congeruntur? Imò instar candentis ferri, quod quòd dura incude percutitur sæpius, hoc audientes vivasque scintillas undique vibrat copiosius, hæc certissima veritas, quam nobis propono, quo impugnatur vehementius, rationibus in partem alteram adductis, hoc semper redditur manifestior. Unde pro eo, quòd quàm munus Pastoris recens capeffit, oculos defigat in Pastores alios dormitantes ac negligentes, eos defigere oportet in honoris divini ac muneris sui magis studiosos (quorum quidem, quæ DEI bonitas est, nusquam non aliquos erit invenire) & cum observaverit, quàm sedulo illi officium suum faciant, discat & ipse tempori sapere, eamque Sapiéntiam probare, & suæ, & aliorum incolumitati providè consulendo. *Vir sapiens erudit plebem suam.* (ff) Navarchus, qui vectores, quos ducendos admisit, tandem incolumes, in litore non exponit, ne suæ quidem denique salutem prospicit: & si illi mediis in undis peccant, malè ab ipso vecti, perit & ipse. Quare, *Rectorem te posuerunt? Noli extolli.* Noli plus æquo fiduciæ in temet reponere: *Esto in illis quasi unus de illis.* Sic te considera, ut non minus veritatis submersiois periculo, quàm quàmquam illorum sit. *Curam illorum habet & se confide.* (gg) Duc in portum timo-

timore magno, non solum salutis ipsorum, sed & tuæ, quoscunque navi tua vehis, & sic confide. Sic enim verò tu quoque intrabis. Hæc est vera, sed & unica fiducia.

(a) Ps. 140. 4 (b) Is. 50. (c) Is. 58. 1. (d) Act. 10. 9. (e) Prov. 19. 11. (f) Abul. in Matth. tom 5. fol. 50. c. 1. (g) S. Bern. l. 4. de Confid. c. 2. Senec. de Benefic. l. 7. c. 13. (h) 23. q. 4. c. Si cut non est. (i) Is. 55. 11. (k) Jer. 26. 3. (l) 32. q. 2. c. Ancillam & Pœnit. dist. 7. c. Nemo. S. Greg. Moral. l. 20. c. 18. (m) Act. 2. (n) dist. 38. c. Si Læcis. (o) dist. 61. c. Miserum est. (p) Ep. 4. (q) dist. 36. c. Qui Ecclesiasticis. S. Ecce (r) S. Bern. de Confid. l. 4. (s) S. Prosper de vita contempl. l. 1. c. 20. S. Greg. Pastor. S. Hil. l. 8. de Trin. S. Isid. l. 3. Sent. S. Chryf. ho. 6. in epist. ad Philipp. (t) S. Aug. con. Stoic. & Epic. c. 2. (u) 2. Paral. 3. 16. Jer. 52. 20. Abul. in Paral. t. 2. c. 5. q. 23. (x) S. Greg. Moral. l. 22. c. 16. (y) Eccli. 32. 21. (z) Barb. de offic. Par. c. 4. n. 2. 3. (aa) 1. 2. q. 97. art. 3. ad 1. (bb) dist. 8. c. Consuetudo. (cc) S. Greg. Mor. l. 22. c. 16. (dd) dist. 8. c. Si consuetud. (ee) Zonar. in Can. Ap. 58. (ff) Eccli. 37. 27. (gg) Eccli. 32. 1.

CAPUT VII.

Quæ ratio, quæve modus tenendus Parocho in sacris Concionibus, ut quam maxime salutaris sint?

DUO potissimum sunt, quæ faciunt, ut insignia quædam specimina gladius edat; si & nobili ac tractabili è metallo conflatus sit, & robusta ac prompta manu brachioque vibretur. Hæc eadem sunt, quæ faciunt, ut insignia opera efficiat. Dei verbum, quod

est ille gladius, qui acie sua exacta cõperingere potest, ut partem hominis brutam ab illâ dividat, quæ spiritualis est: *Pertingens usque ad divisionem animæ ac spiritûs.* (a) Pastoris industria parte suâ conferre debet tam delectum materiæ, quàm ejus tractandæ rationem, quæ sunt metallum, ex quo gladius conflatur; debet autem & Gratia jungere virtutem suam, profundè in animum insculpendo aut imprimendo illas veritates, quæ se solis ultra aures non penetrarent: atque hæc est vis brachij.

I.

Quod jam ad delectum materiæ attinet, quæ docenda est, melius vobis quidpiam subministrare, aut indicare non possem, quàm quod tot laudatissimæ Institutiones Carechericæ suggerunt, quæ sunt optimæ hujus metalli fodinæ. Illud tantum addere possum, quod ad metalli missionem spectat (ad expositionem inquam) materiam proponendam duplicis maxime generis esse posse, sive quæ ad usum refertur, sive quæ in spectando tantum, & cognoscendo consistit: quæ inquam vel tradit, quid fide tenendum sit homini Christiano, vel præscribit, quid faciendum. Circa primi generis materiem advertendum est, in explicandis certis dogmatibus, salutaribus quidem, sed subtilibus, ne proponantur nimis generatim, & velut extra omnem materiam; sic enim illa velle docere perinde esset, ac respirandi facultatem velle passim aëre tam puro subtilique, ut

helicum recipiendum haud quaquam sufficiat. Hac de causa, quemadmodum in superandis altissimorum montium jugis, ne spiritus intercludatur, necesse est spongijs aquâ imbutis aërem identidem condensare; ita exemplis, similitudinibus, comparationibus popularibus, & ad vulgi captum factis opus est velut sensiles reddere rudi plebi veritates de rebus altissimis, in quibus intelligendis multum illa semper laborabit, etsi scitu sint quàm maximè necessariæ. Et en ejus rei paradigma. Siquis auditoribus suis dixerit, Gratiam sanctificantem, quam dicimus, qualitatem quandam esse divinam, quæ mirum quendam splendorem animæ conciliet, rectè is quidem, ac verè diceret, sed parùm adhuc intelligitur. Sed si, ubi hoc asseruerit, subjunget etiam, quòd sicut ferrum, etsi naturâ suâ frigidum, rubiginosum, grave ac flecti nescium, mox tamen ac ardenti fornaci injicitur, ita ignescit, ut non jam ferrum, sed ignis videatur, sitque momento pellucidum, tractabile, & ad formam quamlibet recipiendam idoneum; ita & anima naturâ suâ tam lenta, tam frigida, ac imperfecta in agendo, mox ac divinæ & sanctificantis gratiæ virtute repleta, intimèque penetrata fuerit, Divinam naturam sic induat, ut nullo se negotio attollat ad producenda opera summè admiranda, altissima, ac omnes suas vires & facultates sibi congenitas multum excedentia; si inquam ita, quod proposuerat, declaret, non verum solum diceret, sed faciet etiam, ut Audientes re intellecta permoveantur, valdeque excitentur ad

acquirendum bonum illud, quod tam non obscurè cognoverint. In id præinde Pastor facer industriâ singulari incumbat, ut in explicandis Religionis nostræ Mysteriis ita versetur, ut illa ejusmodi similitudinibus, ac comparationibus cuilibet, quantumcunque hebeti ac tardo, reddat captiva facilia; id enim ni faciat, oleum planè atque operam perdet; haud aliter ac frustra tempus tereret Belli dux, qui cum munimentum aliquod ex hoste capere vellet, nunquam tamen illud tormentis proximè ad motus verberaret, sed longiore tantum intervallo. Hinc in legendæ novæ legis & vitæ Christi historia deprehendet quicquid, quàm familiares Christo Servatori nostro Parabolæ, seu comparationes fuerint: *Sine parabolis non loquebatur ei.* (b) non solum quia apud Palæstinos creber earum usus erat, sed multò maximè propterea, quòd cum ille inaudita ad eam diem, & recondita arcana revelare deberet, *eructare abscondita à constitutione Mundi.* (c) res posceret, ut similitudinibus & comparationibus modò Pastoris, modò seminantis, modò Piscatoris, aliàs vitis, aliarumve rerum similium, quæ sub omnium sensibus cadunt, familiares turbis doctrinas illas redderet, sic ut hæc illas vel intelligerent, vel, si minus assequerentur (id quod crebrò ob ipsarum tarditatem futurum erat) occasionem saltem interrogandi haberent, easque sibi Parabolæ explicari rogarent. *Edisse re nobis Parabolam istam.* Ubi præinde in probatis Authoribus ejusmodi similitudines quis repererit, eas excerptas, ut occurrant in tempore, & animum ad

simi-

similes excogitandas informet; ut non raro Martibus accidit, quæ etiam non id agentes, proles similes vultu gignunt ijs imaginibus, quæ earum oculis domi in conclavi crebrò observantur.

Alterum rerum in institutionibus tractandarum genus ad mores & usum refertur: in his ut utiliter proponantur, magnopere necesse est descendere ad singularia. Hoc quoque documentum exemplis clariùs reddam. Si quis igitur exempli gratiâ dicat, occasiones pravæ esse fugiendas, Auditores veritatem hanc integram quodammodo glutinuat, quin ullo inde sensu afficiantur, haud aliter ac qui granum sinapi non contritum devoraret. At ubi ille distinxerit duplex occasionum genus, quarum aliæ sint remotæ, proximæ aliæ; addideritque quòd si has illasve ædes frequentando non tamen nisi rarò admodum ibi delinquat, hæc illi sit occasio remota duntaxat: si autem easdem frequentando nunquam ferè non peccet, ea sit occasio proxima, sicut lege divina non dispensabili teneatur pedem ultra eò non inferre, hæc veritas sensum intimè afficit, & instar grani piperis, non tantum comminuti; sed in minutissimos pulveres contusi, vim suam vel in oculos exerit. Atque hæc est ratio id præstandi, quod à Pastoribus DEus exigit, ut Populis eorum fidei commissis non præparent tantum salutis semitam, eamque planam reddant, sed etiam ubi res postulat, velut lapidibus sternant, & electis quidem, hoc est, ad rem præsentem idoneis. *Præparate viam populo, planum facite iter, eligite lapides.* (d) Plana autem redditur

semita, cum in differendo procul habeatur arduitas illa ac subtilitas, quæ à facili veri cognitione retardat. Sternitur verò lapidibus ad id electis, cum ita res pertractantur, sicut eorum, ad quos verba fiunt, in doles ac genius exigunt: nec enim eadem omnes juvant. Arque hæc eadem ratio quoque est solandi, & abstergendi lacrymas Ecclesiæ, quibus illa inundat, dum videt quotidie tantum filiorum suorum numerum emori, si non panis defectu (nam huc non desunt qui prædicando porrigant) saltem eorum penuriâ, qui eundem frangant: pauci enim sunt, qui prædicando panem ita comminuant, ut etiam minus robustæ maxillæ illi mandendo pares sint. *Parvuli petierunt panem, & non erat, qui frangeret eis.* (e) Magni semper feci iudicium viri insignis, qui in doctis suis Epistolarum Canonicarum Commentariis scriptum reliquit, quòd si major Christianorum adultorum pars æternum pereat (id quod ipse verum censet) ferme hoc inde nasci, quòd verbi divini Præcones, non satis considerantes quid agant, crebrò quidem de argumentis probatis tractent, sed nimis generatim, quin unquam ad singularia descendant; ad illas inquam sequelas, quæ pro suo cuique statu & conditione ex principijs generalibus essent deducendæ. Fermè enim maxima audientium pars id facere ipsa vel non scit; vel si scit, id in se laboris, aliàs molesti, suscipere non vult, suis humeris accommodandi documentum, quod propositum est, tamquam segmentum panni pretiosi, sed planè integrum, per ratiocinationem colligendi.

si, verbi causâ, vana est omnis Mundi gloria (ut Concionator pronuntiavit) ratio ergo postulat, ne quis alienâ censurâ, & mordacis à Sodalibus dicti metu, prætermittat servare in Templis reverentiam, ac silentium, cum alij licenter garrunt; crebro divinis se munite Mysterijs, vitare luxum, in vestibulis studere modestiâ, & in his quoque id spectare, ut Deo magis, quam hominibus placeat. Hæc est ratio multum utilitatis Sacris Concionibus afferendi, supplerè magnâ solertiâ & caritate id, quod audientes vel non possunt, vel non volunt: istud siquidem non est tantum porrigere alicui clavem, quâ in se ipsum intumè penetrat, qualis est omnis correctio opportuna (*clavis apertionis est omnis sermo correctionis.*) (f) sed eam suâmet etiam manu circumagere, & illud aperire ostium, quo potissimum intrare oportet.

Hoc autem si ita est, semper magis perspicuum fit, quam non sint justæ excusationes, quarum ante meminimus; satis nimirum suo muneri facere Parochum, si sub sacri jejunijs dies aliquem evocet, qui subsidiariam in concionibus ad Populum operam præstet. Egregiam enim vero excusationem! sic non solum abunde non prospiciet suæ plebi, sed ne quidem quantum satis est: eâ in primis causâ, quia si non nisi semel toto anni spatio plueret, parum omnino plantis prospectum esset, quas oportet nutrire. Deinde quia pluvia hæc non semper est, qualis desideratur. Non est inquam ejusmodi, quæ tolluris viscera penetrat: tam parum enim tude vulgus his ex Concionibus intelligit, ut domum secum

nihil auferat. Si Mater cum tenella prole non balbutiret, nunquam hæc linguam articulatas in voces solveret. que hoc est ingens illud emolumentum, quod existit ex institutione ipsorumque Parochorum, quod non solum magis continua, sed magis etiam fructuose; quia magis se demittit ad specialia, de quibus etiam rectius agunt, qui familiaris plano ex loco disleunt ut Patres, quam qui ex altiore tonant, ut Feciales. *Oportet eum, qui instruit Animas rudem esse talem, ut pro ingenio discipulorum semper ipsum possit aptare, & verbi ordinem pro audientis capacitate dirigere.* (g) quæ est S. Petri doctrina, ad eos in ruborem dandos, qui majori sibi gloriæ ducunt, si Auditores eos admirentur ut doctos, quam si intelligant tanquam pios.

Quamquam hæc quoque ferri possimus extra medium, & ab uno extremo declinare ad alterum, sic ut ne nimis parum dicamus, dicamus nimis multum: Et quidem ire extra limites possumus duplici modo, si nimirum non attendamus satis, quid, & ad quos dicamus. Materiam ipsam dissertationum quod spectat, caveat quisq; ne ad minuta nimis & specialia descendat in genere lubrico, ne id ipsi accidat, quod Equiti illi animoso, qui cum Draconem vulnerasset, per ipsam, qui plagam inflixerat, hastam veneni in se pestem derivavit. Illud saltem merito timeri potest, ne inexpertæ adhuc voluntates ejusmodi discant, quod doceri debebant, ne ejusmodi rationes ferendi vivis nimium coloribus temperans, & exemplis utens, damnum quid afferat audientibus puellis, que con-

jugibus erat profutura. Idem helleborus (h) qui Turturi cibus est, venenum est Columbæ. Monendum hæc & illud, ut omnis dictio sit probè morata, à qua procul sint omnes nugæ, joci, facetiæ, ineptiæ, quæ ut decoro planè adversantur, quò magis id spectant, ut oblectent audientes, tanto plus de auctoritate & æstimatione tollunt differenti, tanquam is eo sit Pastorum è genere, qui quas profuturis herbis pascere oves non potest, cantu & fistula velit exaturare. Hoc de modo, in rebus proponendis tenendo. Quod attinet ad eos, ad quos verba fiunt, caveat quisque, ne unquam orationem aliquem sibi pro meta præfigat, sic ut audientes faciliè advertant, quisnam petatur. Hoc si fiat, nimirum quantum dicenti decedit de æstimatione, aut saltem de amore ac benevolentia auscultantium. Eadem etiam ratione omnis fructus perit, cum utilitatis nihil afferre possint verba, quæ animo à dicente ab alienato excipiuntur. *Repugnante naturâ nihil medicina proficiet.* (i) Dixi plurimum decedere de æstimatione: maledicus enim vix quidquam distare censetur à malefico: maxime, cum primum est suspicari, vindictæ spiritu Parochum impelli, privatas offensas in publico dissimulare non valentem. Dixi etiam, amoris jacturam fieri; multi enim Agnatorum, Amicorum, & quoquo modo cum læso conjunctorum animo à dicente alienantur. Unde eadem ejusmodi Præconis sacri fors est, quæ Satyras texentium; qui ne argutum aliquod dictum tacendo amittant, non unum eo prolato

sibi inimicum efficiunt. Atque hac ratione ejusmodi reprehensiones, et si cetera salutare, admittuntur ut ictus ab adversario, qui velit lædere, non tanquam à Chirurgo, qui velit sanare.

Hæc ubi quis vitaverit, id sibi quam maxime cordi habere debet, ne pudeat pigeatve ipsum, sapius inculcare certas quasdam veritates fundamentales, quas altè inhærere animis momenti & emolumentum est longè gravissimi. Aliàs semel duntaxat per anni decursum illorum meminisse, perinde foret, ac de ijs penitus tacere, cum non aliud esset, quam anulum signatorium ceræ imponere, sed non premere. *Prædica verbum; in sua opportune, importune.* Sine hac crebro iterata inculcatione nihil proficitur: neque enim cadunt muri Jericho, si semel tantum Sacerdotes circumeant, non terretur audacia, non emendantur abusus, non convelluntur, destruantur, dissipantur certa axiomata noxia, quæ tam multorum animis altè ac tenaciter inhærere, quæ tamen convellere tenetur Parochorum quilibet, qui ad id vocatus, ut sociam Episcopo operam jungat, hoc quoque ad opus vocatus censendus est, ut cum illo evellat, & destruat & disperdat & dissipet, quidquid noxiarum herbarum ac stirpium suo in agro incipit pullulare, quæ toties evulsæ, toties renascuntur. Necesse, cur quis terreni se sinat cœdio, quo faciliè affici Auditores solent, cum toties eandem sibi veritatem, velut recoctam crambem, proponi audiunt: mox enim in ipsos torqueri potest querela & accusatio, re-

sponderique; æquum omnino esse, ut sapiens olitor non ante desinat extirpare ex horto cicutam, quam illa desinat repullulare; nec prius remedia omitantur, quam morbi cessent; non prius reprehensionibus abstinenceatur, quam peccare alij desinant. *Nunquam satis dicitur, quod nunquam satis discitur.* (k) Quin imò sancta ista importunitas tandem evadit hasta omnium validissima ad debellanda scelera longâ assuetudine inveterata; eaque causâ videmus, quàm illa sanctis Doctores ætate suâ familiaris fuerit. Primus qui hac in re facem ceteris illustri exemplo prætulit, fuit S. Joannes Apostolus, de quo sanctus Hieronymus narrat, quòd decrepitâ in ætate Discipulorum brachijs in Templum deportatus, *Nihil aliud per singulas solebat proferre collectas, nisi hoc: Filioli, diligite alterutrum.* (l) Nec deinceps ejusmodi exempla desiderata sunt; sed quo quisque divini honoris & salutis alienæ fuit studiosior, hoc etiam inter minimè postremus est S. Joannes Chrysostomus, vera factorum Præconum idea: hic nulla ferè in Homilia non meminit perjuriarum, ebrietatum, blasphemiarum, pomparum vanarum ac luxus, inque ea flagitia non leniter invenitur. Nemo facilè dixerit, quantum emolumenti suis sit allaturus Parochus, qui horum vestigijs institerit: totam Parochiam mutabit in aliam. Ajunt, ut Pavones albi educuntur, non nidum tantum, sed omnes Parietes loci, in quo ovis incubant, albo colore inducendos esse. Audire omni ex parte commendari inculcarique studium honestatis, publici su-

gam, sedulam sui curam, verecundiam, paulatim in natu grandioribus alijs cogitationes inserit, & horum deinde operâ idem efficit in natu minoribus, in enim, & in judicando, & in agendo alijs ferè regulâ ac normâ non utuntur, quàm opinionibus ac factis Majorum, à quibus pendent, & quibuscum semper vivunt.

II.

Atque hæc, quam diximus hæc materia est; ex qua conflandus est gladius: superest brachium, quo ille vibrandus; gratia inquam divina, quâ sine omne verbum, quod profertur, ictus est, sed non plaga. *Nisi intus sit: qui docet, at, doctoris lingua exterius in vanum laborat.* (m) Quare etsi ad Pastorem Animarum pertineat, nihil non agere, ut dotibus instruat, quæ ad dicendum cum fructu conducant: nihil tamen illi vel minimum spei in his reponendum est; contra quàm faciant Oratores profani; sed omnis omnino fiducia in Deo collocanda; sicut quisque humanas adhibeat industrias ad eloquentiam & eruditionem convenientem præcurandam; sed tantum ut condiciones, quas Deus ipse requirit ad finem propositum consequendum; non verò ut causas, suâ virtute effectum ejusmodi producturas. Oratores profani id unum spectant, ut persuadeant res, quæ naturæ solius viribus effici possunt, ut sunt, absolvere, aut damnare aliquem reum, à seditione desistere, tributa pendere, nova sædera inire. Non est proinde mirandum, si tota illorum spes in oculis ejus principijs nitatur. Sacri est diversis Oratores id propositum habent, ut in-

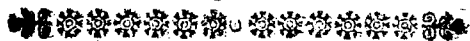
ducant ad res toto naturæ ordine longè superioris, ut sunt Religionis nostræ axiomata sensibus nostris non ignota tantum, sed planè repugnantia. Quis proinde facere potest, ut ista radices agant in corde carneo, cupido, superbo, si Deus non est? Facilius fuit Moyfi sua voce mutare virgas in serpentes, aquas in sanguinem, & diem clarum in densissimas tenebras, quàm Animum Regis ex elato mutare in pium & obsequentem.

Ad obtinendum porro à Deo hoc auxilium, quod tanquam brachium invitum efficere debet omnia, necesse est assuefacere se ad illud precibus ardentissimis petendum, idque quàm maximè inter sacrificandum. *Oravi DEUM Cæli, & dixi ad Regem.* (n) Orandus primò Deus est, subinde verba ad hominem facienda; ut enim tela sursum emissa, dum recidunt, longè profundius hosti vulnus infligunt, quàm infligerent, si rectâ in eum essent contorta; sic rationes illæ, quas quis prius Deo precibus commendârit, & quasi ad illum in cælum vibrârit, eo deinde impetu recidunt, ut nullo satis contumaciæ scuto, aut galeâ possint eludi. Id quod rectius etiam fit, si Orationi ac precibus jungatur attendentia earum veritatum Meditatio, quæ aliis explicandæ sunt: hac siquidem constare etiam debet oratio, quæ Pastori est necessaria, ut illa doceat, quæ à Deo ipse didicerit. (o) Quam enim stragem edere potest machina igniaria igne non concepto; aut quomodo aquas ministrare fons ille potest, qui glacie undique constrictus sit? ut aliorum quis animis imprimat veritates nostræ Fidei, necesse est,

ut eas ipse intimè penetraverit, tamquæ perfectè, omni dubitatione exclusa, possideat, ut nuda earum contemplatione non contentus, etiam ad usum revocârit. Secus si fiat, qui aliqua tantum parte lucidus est, sicut colores, alios illustrare non poterit, sicut lux; sed alienâ potiùs ipse luce semper egebit; eoque fiet, ut eodem ignorantia gradu sistant semper Populus & Sacerdos: *Et erit sicut Populus, sic Sacerdos.* Denique ex familiarium DEO conversatione, crebrò iterata Gratia petitione, & oraculorum ejus serâ Meditatione proficiet Sacerdos ad sic vivendum, ut non factis minùs, quàm verbis, sibi creditos doceat; quâ è re tantum emolumenti existit. Sed de hoc alius erit dicendi locus. Nunc istud solùm dico: quòd sicut rectâ operando, & bene docendo docetur Populus, quomodo & ipse ex virtute vivere possit ac debeat, ita docendo bene & vivendo male, docet Parochus quodammodo Deum, quomodo oporteat ipsum damnare. *Bene vivendo, & bene docendo populum instruis quomodo debeat vivere: bene autem docendo, & male vivendo, Deum instruis, quomodo te debeat condemnare.* (p)

(a) Heb. 4. v. 12. (b) Matth. 23. v. 34. (c) Matt. 19. 35. (d) Is. 62. 10. (e) Corn. à Lapid. in Epist. S. Jac. c. 2 n. 13. super illa verba: *superexcelsat Misericordia iudicium.* (f) S. Greg. Past. p. 2. c. 4. (g) q. 1. c. oportet. (h) Aldrov. l. 15. de avibus. (i) Cels. l. 3. c. 1. (k) Seneca Ep. 27. (l) in ep. ad Galat. l. 3. c. 6. (m) S. Greg. hom. 30. in Evang. (n) Esd. 2. (o) dist. 36. de summis vitiis. (p) dist. 40. c. Multis.

CAPIT. VIII.

Qua ratio in instituendis
Parulis tenenda?

RECTAM Juventutis institutionem tanti semper sapientes Legum Conditores aestimârunt, ut nullâ re magis Re-rum publicarum incolumitatem & felicitatem stare arbitrentur: nec alia, quam hac ex semente plus sibi bonæ ac copiosæ messis promiserunt. Facile proin quilibet videt, quam eadem sacris Pastoribus non sit negligenda: imò hanc præ quavis alia muneri sui parte cordi esse oportet: quia, sicut qui primus in tela aliquid pingit, eam suam facit, sic qui in teneris adoleſcentum mentibus scribit, quod eas decet, priusquam hostis, seu Pictor stygius aris suis carbonibus in ijs depingat, quod non decet, facile illas lucratur, ut lectissimum eas munus offerre Deo possit, cui vix aliud donum est gratius. Duo proin nobis perpendenda & discutienda sunt: primum, quid officij ratio in hac institutione à Parocho postulet; alterum, quid ipse sponte sua, suadente caritate possit ad-dere.

I.

Ut initium ducamus ab eo, quod officium exigit; debet quisque in primis, hæc severissimâ lege, docere parvulos prima Religionis nostræ ac præcipua dogmata, quæ sunt basis ceterorum; qualia sunt, quæ Apostolorum, quod dicunt, Symbolo continentur; cum enim inde à

primis annis Christianorum liberis ingredi debeant iter, quo itur ad finem, cujus gratia conditi sunt, qui est Cœlestis Gloria ac beatitudo, necesse est ut distinctè in primis nôrint terminum, ad quem perveniendum ipsis est; id quod sit, ut ait Angelicus, cum iis explicatur una ac simplex DEI natura, Personarum Triade distincta, quæ erit nostræ in cœlo felicitatis objectum. Deinde verò opus est, ut viam sciant, quâ ad illum terminum itur: hoc autem docentur, dum docentur tam quæ ad Divini Verbi Incarnationem spectant, quam quæ ad media, nobis ad salutem consequendam à Servatore parata, Sacramenta nimirum, pertinent: res proinde postulant, ut sufficiente de omnibus his Sacramentis notitiâ Parvuli imbuantur, iis maxime, quæ & pluribus communia, & quæcumque in vitæ conditione magis post Baptismum sunt necessaria, Pœnitentiâ inquam & Eucharistiâ. Quamquam parum inde existit emolumentum, si viam quis nôrit, per eam tamen non incedat. Quare oportet, præter ista, docere etiam rudes Præcepta Divina, ut intelligant, quid ab ijs DEUS postulet, ut æternæ felicitatis præmium tribuat; quid vicissim æterna supplicia minitendo prohibeat. Et quia nemo est, qui à divina gratia non adjutus Præceptis his obedire ad amissum possit, doceri præterea debent orationem, quam à Servatore, Domino nostro, Dominicam dicimus, ut tænera hæc ætas à primis annis condiscat; quam non solum deceat, sed plane necesse sit, quot diebus divinam postulare opem, ne extra Præceptorum semitam

tam

ram aberremus; quibusque hoc verbis, quæ nobis ipse Servator JESUS prævit, nostro bono præstandum sit. Volunt præter hæc Tridentini Patres, ut idem ætati huic rudi inculcetur Dei timor, & quam majoribus suis debet, obedientia. Etsi enim utrumque hoc Decalogo jam comprehendatur, oportet tamen eos distinctius nôsse id, quod annis illis, tam parum providis, magis ipsis est necessarium; quod nimirum non vivendum sit ipsis arbitrio suo, sed reverenter ac demissè ijs parandum, qui & tanto cum amore de Cœlo eos regit, & qui in tertis præesse ipsis sunt iusti.

Si autem cuncta hæc diligenter tradere ac docere Parochorum est, & lege tam non dispensabili ijs imperatum, statuat jam secum quisque, quis quantusque is Parochorum nonnullorum negligentium abusus sit, quibus satis est, si Parvuli fideli ex memoria reddant, quæ catecheticis institutionibus continentur; haud aliter ferè ac Echo voces repetit, quæ allapsæ sunt, quin scilicet quidquam, quod ijs significetur, intelligat. Hoc profectò est monstrare ijs panem, sed non frangere, cujus ne clavis quidem ad manum sit. Quid juvat misellos, non plus de vocibus, quas balbutiendo proferunt, intelligere, quam Psittacus aliquis intelligeret? *Magnus est abusus eorum, qui contenti docuisse symbolum latine, non explicant Populo rudi mysteria fidei, præsertim Trinitatis & Incarnationis, rati ut opem ad salutem necessaria. Væ Parochis exclamat Sæ, Væ Parochis. (a) Quos autem Parochos væ istud tangit, nisi illos, qui nondum didicerunt; posse aliquem*

curæ eorum creditum salutem consequi, si Symbolo Apostolico comprehensa intelligat, etsi memoria tarditate reddere illud verbatim non possit; non posse verò salutem consequi, (b) qui reddere syllabarum possit symbolum, quid autem eo significetur, penitus non intelligat. Ea igitur, quæ memoriter reddere Parvuli jubentur, paulatim explicanda sunt: omnia, maxime, quæ Symbolum complectitur; res proinde postulat, ut illud vulgari regionis lingua tradatur, ut facilius explicari possint, quæ eo continentur, Religionis nostræ arcana; adhibendo ea in re sedulo & magnâ cum industria eam explicandi rationem, eas similitudines & comparationes; quas catecheticæ institutiones typo vulgata, quæ ceteris præstant, afferunt, ut qui audiunt, quam optimas earum rerum ideas informet, quantum eorum ruditas ac tarditas permittunt.

Subinde, cum Pastor ab ijs, quæ fide tenenda sunt, & cognosci tantum debent, jamque indicata sunt, ad ea descenderit, quæ ad usum pertinent, ut sunt Dei, atque Ecclesiæ præcepta, valde expedit, instillari diligenter teneris animis axiomata vitæ ac Fidei Christianæ propria, ijs è diametro opposita, quæ per-versus Mundus sequitur: ut non secundum hæc, sed secundum illa vivere incipient, & mores suos formare: ubi enim primæ illæ regulæ in Parvulis his curvæ & obliquæ, non verò rectæ fuerint, nimirum accidet, quod in fabrice vitæ molitione, in qua quædam, & quibus cetero nitantur omnes, lapides ad amissum, sed temere postulantur.

ubi

ubi enim paulo altius surrexerit moles, nil nisi ruina expectanda erit. Postquam igitur quis, sacrae synodi iussa secutus, studuerit Dei timore teneras mentes imbuere, in id etiam incumbat sedulo, ut ingentem peccati horrorem in ijs excitet, sic ut vel audito peccati nomine tota cohorrescant: unde sicut non semel equae visis tantum lupi alicujus vestigijs abostieruat, sic sola, quo ad ejus fieri potest, deprehensa certorum delictorum indicia ac vestigia ingenti mox horrore ac timore, ob ea quae Pastor inculcavit mala, aetatem illam concutiant. Hinc, quia primum ferme aetatis immaturae peccatum esse solet mendacium, cum Parvulis commendata diligenter fuerit, quam majoribus post Deum debent, reverentia, plurimum conducit, hujus, mendacij inquam, & scditatem & probrum inculcare; ad hoc enim si accessus ipsis fuerit praclusus, pracludetur eadem operae aditus ad omnia vitia, ad quae mendacium, vel dux est, vel custos, vel socius. Res etiam postulat, ut his in institutionibus documenta eadem quam creberrime repetantur (ut capite proximè antecedente monui) praecipue illa, quae magis perversae naturae nostrae repugnant; innocentes enim animi, si rectè advertimus, lanarum instar sunt, quae si in colores magis ipsis affines (quales nimirum sunt omnium vilissimi) inciderint, confestim eos imbibunt, mox ac semel ijs tingi contigerit: at si nobilioribus tinguntur coloribus, purpureo scilicet, caeruleo, violaceo, non nisi post saepius repetitas immersiones eos imbibunt. Non negaverim autem, ut Parvu-

los diligenter in his institutionibus praesentes habeant, non unam ipsis pugnandam esse pugnandam. Pugnandum erit cum socordia Parentum, qui parum solliciti sunt, ut ad eas accedant liberi: Pugnandum erit cum ipsa liberorum negligentia, qui tam non feruntur ad sacram hanc doctrinam, ut ab ea etiam resugiant. Non levi proin conatu erit opus, ut huius quaelibet harum negligentiarum artibus expugnetur.

Parentibus quidem necesse est pro Concione in animum revocare obligationem, quae praeter alijs omnibus adstringuntur, ut rectam liberorum educationem sibi cordi habeant, atque adeo ut ad templum eos mittant, in quo diligenter doceantur & Deum timere & credere, ac vivere sicut hominem Christianum decet: id quod denique ipsis etiam Parentibus longè utilissimum erit, qui ex animo gaudebunt, teneras suas plantas, in sitionem passas, tam nobiles fructus producere obedientiae & obsequij erga majores; id quod frustra deinceps crescentibus annis sperassent, si crescere permittae essent, sicut ipsae volebant, at borum instar silvestrium. Hic porro, ut magis etiam incitentur ad faciendum officium, docendi erunt Parentes, aut in animum iis revocandae insignes indulgentiae, seu poenarum pro noxis debitum condonationes, quas summi Pontifices concessere iis, qui sacram rudibus doctrinam ipsi proponunt, qui operam ad id suam conferunt ad eam rudes docendo, vel mittendo; ut quanti illa momenti sit, intelligeretur. (c) Et sint tamen deinde Parentum numero aliqui tantam

tantam velignaviam, vel inhumanitatem, ut nihili Institutionem ejusmodi faciant? Proin si modis his placidis & mitibus Pastorum aliquis nihil profecerit, non desunt duriores alij & asperi, quibus ad officium compellantur. Talis est, mihi nari quod: sacra ipsis Mysteria neganda sint, & re ipsa illa subtrahere ac negare, cum in re tanti momenti diu ignave se gesserint, nescias, majore suo, an liberorum damno, ingenti certè utrorumque. Liberi siquidem, si antiquis Patribus fides, (d) immatura saepe, in ipso aetatis flore, morte tolluntur in poenam negligentiae, & in ijs rectè educandis ignaviae. Inde ut serium hoc rectae educationis studium praeserant: moneantur Parentes, & moneantur non obiter, ut ipsi met eos, non mittant tantum, sed manuducant ad sacrae doctrinae tradendae locum; ut hac ratione & citius, & certius liberi eod veniant: quia ut ipsi quoque multa condiscant, quorum in aetate sua tam profecta Parentes non nunquam tam sunt rudes, quam in sua tenella liberi. Experiencia docemur, omnem tandem obstinationem diuturnae & constanti diligentiae cedere ac manus dare: & nunc ad hanc, nunc illam ad partem obliquando, ut periti Navarchi facitiant, etiam adverso vento navim provehit.

His igitur artibus cum Parentibus agendum; cum Parvulis autem multo etiam unitius suaviusque; laudibus idem, promissis ac praemijs alliciendi: quam enim difficilis est in vitis canibus venatio, tam volentibus iisdem prompta ac facilis. Non miror, quibusdam in
R. P. Segneri Institutio Parochi.

Paroecijs viam modumque non inveniri, quo ad Christianam Institutionem Parvuli cogantur. Quis apes fumo aliquando congregavit? vino dulci ad id opus est. Parochorum aliqui aliud non faciunt, quam ut verborum aculeis, dictisque acerbis in Parvulos invehantur; pro eo quod alicubi hallucinatos excusent, eos traducunt ut stupidos, increpant, terrent; quid ne manus quidem aliquando abstinent. Et ad hanc scholam tam crudelē & inhumanam Parvuli volentes libentesque confluant? Ne leones quidem sic mansuescunt: & agnellos quis hac ratione ad se pertrahat? Christus, qui non nesciebat, quomodo cum his esset agendum, videte quam blandè eos habuerit! *Complexus eos & manus imponens super illos, benedicebat eis.* (e) Quare cum inquietos aliquos compescere necesse fuerit, id muneris Parochus alteri cedat, ne unquam exasperare frontem ipse debeat. Moneat rerum harum periti (f) constituendum aliquem, ad quem ex officio pertineat ea facere, quae minus grata solent accidere. Parochus id unum agat, ut bene erga se animatos conservet, quos vult instituire. Scimus, quis vir fuerit sanctus Augustinus. Fateatur tamen ille de se, quod sanctum Ambrosium *amare coeperit, non tanquam Doctorem veri, sed tanquam hominem benignum in se.* (g) Judicet jans quilibet, quid illi facturi sint Parvuli, qui nullo adhuc sunt iudicio. Proinde etiam, cum tanta fuerit docendorum multitudo, ut sociam aliorum opera utendum sit, id agat Parochus, ut hi quoque se mites ac benignos exhibeant. Nec enim

enim æquum est inhumanè per terram eum raptare, qui ducentis manum sequitur. *Hec commenda fidelibus hominibus, qui idonei sunt & alios docere.* (h) Denique curet Parochus, ut Parvuli commodè assideant, nisi cum quærenti respondent; id quod etiam sanctus Augustinus monuit. Si enim Servator noster Magdalenam sedentem docuit (etsi ipsa doctrinæ illius celestis tam esset avida) cum arcana illi Religionis nostræ explicavit; quanto magis eadem ratio tenenda cum Parvulis, qui tanto magis incurij, minusque capaces exigua de causa docentes fastidire possunt?

II.

Quæcunque hæcenus in medium allata sunt, eam muneris Pastoralis partem explicant, cui deesse non licet. Quia tamen à prima educatione magis pendet reliquæ ætatis aut bonitas aut malitia, quàm à primis lineamentis pendeat imaginis alicujus perfectio, æquam omnino esset, Parochum ijs, quæ diximus, non contentum multa alia addere de suo, quæ quàm non suat debita, tam nihilominus sunt lucrosa. Quantum proin emolumentum Parœciæ suæ paucorum annorum spatio non afferret, si muneri Parochi jungeret etiam curas ac industriam Magistri in ludo aliquo literario? Qui doceat, factis in Paginis saepe vocantur Patres; qui autem discunt, filij appellantur; *Filij Prophetarum*: ut scitemus, non minus debere mortales ijs, quorum operâ discerent bene vivere, quàm quorum efficientiâ acciperent primum vivere. Quidquid autem de hoc sit, illud certum, nulla ex re aut labore tantum Pa-

stori lucri extitutum. Belli duces, qui milites jam fugæ assuetos bellicis artibus informare volunt, operam perduunt: (l) præstat novos scribere, eosque docere. Sic non rarè industria, quibus adulta & pravis assuetudinibus imbuta ætas nullo fructu excolitur, vix unquam malè tenera in ætate locantur; cum hæc tanto illâ magis sit docilis. Non puto, quidquam fieri aliud posse, quod Dæmonem tam malè habeat: *Qui docet Filium suum, in Zelum mittit inimicum suum.* (k) Ethac de causa primum, quod Juliano Apostata persuasit Dæmon, ut momento quasi omnem, si posset, Religionis Christianæ etiam memoriam aboleret, istud fuit: claudere Scholas omnibus Magistris Christianis, aperite è diverso Ethnicis. Molestum in se onus susciperet, quisquis hac docendi provinciâ se oneraret, non nego. Sed quàm hoc, quidquid est, leve faceret Zelus fervens? Ulmo gratum semper onus est vitis, ob uvarum ex ea nasciturarum spem.

Quia tamen tam multæ esse possunt Muneris Pastoralis occupationes, ut locum institutioni literariæ non relinquunt, aut quia, etsi hæc tam multæ non sint, aliunde jam impensis publicis constitutus est, qui eo munere fungatur, id saltem omni studio Parochus agat, sibi que cordi habeat, ut eam in rem deligatur quàm aptissimus, & qui iis ornatus sit dotibus, quas vel Ethnicus in ætate teneræ magistro desiderabant: qui mirum *nec habeat vitia, nec ferat.* (l) Non habeat inquam vitia: quomodo enim planta, quæ tenera curvo alligetur sulcro, unquam recta crescat? Qui vario-

rum

rum Animos, eorumque arcana tractavit novit, quantum malorum Discipulis afferat homo nequam, Magistri nomine & veste reclusus. Non Magister, sed veneficus est: *Adolescentes in malum proni: & ideo probatissimo seni deputandi.* Nec solum non habeat in se vitia, sed nec in alijs sibi subiectis ferat: *Qui enim non vetat, vetare cum possit, jubet.* (m) Tandem illud sibi hac in re quisque persuadeat, tanto in negotio nullam diligentiam futuram sufficientem, tantum abest ut nimiam. Saltem illustre semper magnæ virtutis argumentum erit, si quis ostenderit, probè se intelligere grande illud debitum, quo tanquam Parochus obligatur, ut se Parentem exhibeat tum ceteris, tum potissimum ætati teneriori. Animalia perfecta eo etiam ab imperfectioribus discernuntur, quod plus illa, quàm hæc ad perfectionem suæ sobolis conferant.

Hinc perciperem, ut qui publicæ Scholæ provinciâ onerare se non potest, de quo jam differebam, illud saltem non excusari, ut primus ipse in ea sacris præceptionibus formandâ esse velit; sic ut cum postulante id Parvulorum numero alios vocat in partem laboris, nunquam tamen eos sibi substituat: nec enim unquam decet Patrem in filiorum cura alium sibi subrogare. *Sinite Parvulos venire ad me.* (n) Quibus eum Servatore nostro verbis Parochum uti decet, id professum, quod aliarum Animarum sibi creditarum curam alijs bonæ famæ Sacerdotibus, seu Religiosis illi è Familia, seu seculari è Clero fuerint committere; harum tamen magis tenerarum curam unus ipse

gerere velit, tanquam prædæ præaliis caræ, & ipso ex nido susceptæ. Nec sit, qui dedignetur hanc provinciam, ob gradus, ad quem effectus est, sublimitatem; sed cum Christo libens se demittat ad eos pascendos, potandos, & prima illis, suâ manu, alimenta subministranda. Joannes Gerson, celeberrimus ille Cancellarius Parisiensis, vir cui illud seculum parem vix habuit, grandi jam ratu se ad doctrinam Christianam in templis publicè tradendam demittere statuit, ceteris ejus Academiæ Doctoribus non mirantibus tantum, sed planè indignantibus, quod pigeret eos huic Parvulorum Magistro primas dein in Academia cedere. Quid ille ad has eorum quærelas contempsit: (o) Imò in pulcherrima Apologia, quam facto suo defendendo publici juris esse voluit, palam testatur est, non existimare se, quod ulla in re utilius operam suam collocet, quàm in hac, propterea quod inde non in Parisiorum tantum urbem, sed orbem ad eum Christianum universum, in quem tum Parisiis, tanquam communi ex Oceano, celeberrima sapientiæ & scientiæ flumina derivabantur, multum emolumentum diffundendum provideret. Similis lucis radium in animo cujusvis Pastorum Sacrorum ego exopto, ad suscipiendum alacriter munus, ceteroquin, ut negare non possum, planè laboriosum: sed quid non potest amor erga Christum? Hic fecit, ut Apostolus, post Revelationes tam admirandas, post Raptus, & tantum non visiones beatificas, balbutire & ipse non erubesceret, haud aliter ac nutritrix cum infantulo. *Facti sumus Par-*

vult in medio vestrum, tanquam si Nutrix fovet filios suos. Mater prolem tenerè diligens plus sentit voluptatis ex bolo, quem suo eximit ore, ut jam pramansum caro filiolo porrigat, quam ex millenis alijs, quos in lautissima cæna sibi pascendæ absumit. Accedit, quod magnam utique Pastor facilitatem experturus sit in regendo grege sibi credito, si omnes oviculæ inde a teneris annis ejus voci assueverint. Frustra sibi promittet, quod ducere & regere possit adultos, qui adolescententes non duxit. (q) Hæc causâ bis Petro pascendos agnos commisit Christus, semel tantum oves, ut eum doceret, ibi curâ ac solitudine duplici opus esse, unde major emolumentum spes affulgeret.

Et si autem hæc ita sint, non deerunt tamen Pastorum è cœtu, qui non tantum progressus, dotes, indolem aliâque magis recondita, sed ne numerum quidem Parvulorum sibi creditorum noderint; ne obscura quidem notitiâ; cum interim egregiè teneant, quot agnos, quot oves aut æstate in montes herbosos, aut hieme in stabulum ducendas commiserint; aut si fortè memoriâ promptum eum numerum non tenent, in rationum tamen libris illum diligenter annotarunt. Verum ubi Agnorum est numerus, quos Pascendos Christus credidit, cum Paroeciâ fidei eorum committens magno animi sensu illis dixit, *Pasce agnos meos?* Nonnunquam etiam libri non adsunt, quos consulant, cum res poposcerit, vel quia jam inde à principio nullos habuere, vel quia decursu temporis inter alios inutiles tinea-

rum & blattarum pabulum eos esse permiserunt. Qui autem ne animas quidem omnes ac singulas suæ Paroeciæ novit, quomodo eas juvabit? Dum doctrina Christiana explicatur, scite oportet ad unum omnes, qui gregem constituunt, maxime hos, præ ceteris opis & auxilii indigos, quia magis teneros; advertere diligenter, quinam frequentius, qui rariùs adsint, ut intelligatur, penes quem ejus absentia culpa sit, an penes non venientes, aut verò penes non mittentes? An putat quis, quem numerum ipse non tenet, eum ne Christo quidem Pastori summo perspectum esse? Quid autem illo fieret, qui ad ejus tribunal vocatus, rationem de singulis dare juberetur, reddere tamen nullam posset? An non qui suarum novit ovium numerum, non ovium Christi, palam facit, suum se, non Christi Pastorem esse?

(a) Eman. S. verbo, Parochus, (b) Lamy, l. 2. tr. 1, c. 9. (c) Barb. de offic. Par. c. 15. (d) S. Just. M. q. 80. ad orthod. (e) Matth. 10. 16. (f) Anton. Possen in Biblioth. sel. l. 4, c. 8. (g) Confess. l. 5, c. 13. (h) 2. Tim. 2. 2. (i) Reg. l. 8, c. 10. (k) Eccl. 30. 3. (l) Quintil. l. 2. c. 2. (m) 12. q. 1, c. Omnis aetas, l. si discipulus ff. ubi pupillus educ. debeat. (n) Marc. 10, 16. (o) Gers. 10. 1. p. 2. tract. de Parvulis ad Christum trahendis. (p) 1. Thess. 2. 7. (q) Jo. 21.

CAPUT IX.

Quomodo aberrantes reducere Pastor debeat, ne munus sui partibus desit?

Summus ille & admirabilis Christi Jesu erga Animas nostras amor in eo quo-

quoque sincerè se probat benevolum (non sua, inquam, sed nostra spectantem commoda) quod non solus eas amare velit, ut alij amantes Zelotypi solent, sed velit, ut ab omnibus alijs amentur: nec solus ipse emolumentis earum undique studet, sed id agit, ut omnes alij de suo aliquid eam in rem conferant, & suum amorem ad omnes extendant. Mandavit unicuique de proximo suo. (a) Effectus autem omnino singularis amoris hujus, omnes complexi, est opportuna alienorum errorum correctio. Hanc autem non consuluit tantum Deus, ut nonnullis visum est, sed præcepit, præcepto tam latè patente, ut ad omnes planè se porrigat, qui fidelium numero censentur; quanquam, cum sit eorum è numero præceptorum, quæ affirmativa dicimus, non eos omni tempore obstringat; sed tum solum, cum omnia adjuncta concurrunt, quæ ad finem propositum serviunt. Si autem præcepto ejusmodi generatim omnes tenentur, quis ambigat, quin multo magis illud Parochos obliget respectu Animarum eorum curæ creditarum? *Hi non utique parem hac in re, sed longè graviolem habent causam, si rectè sanctus Augustinus sensit: ad hoc enim speculatores, hoc est populorum Præpositi constituti sunt in Ecclesijs, ut non parcant, objurgando peccata.* (b) Atque hoc ipsum jam nunc pluribus ostendo.

I.

Obligatio aliorum, quæ corrigere tenentur delinquentes, communi illa Caritate nititur, quæ membra membris invicem pro viribus, cum res poscit, opem ferre debent. Parochos è diverso devin-

cit Caritas illa specialis, quæ caput membris ceteris debet succurrere, non opem solum ferendo, cum illa exposcitur, sed eorum incolumitati invigilando. (c) Unde si satis officio faciunt alij corrigendo, cum fortè in notitiam alienorum peccatorum venerunt, id Parochis non sufficit, quos oportet, quantum honesti ratio patitur, in illa inquirere, ut providere possint. *Quæ enim (sancti Gregorii verba sunt.) Potest esse Pastoris excusatio, si Lupus oves comedit, & Pastor nescit?* (d) Probari, aut ferri nulla ratione potest, si abusus quispiam apud Pastoris alicujus subditos invalescat, & ille postremus sit, qui id resciat. (e)

Eodem ex capite nascitur, quod alij, certa tantum, Parochi etiam dubia peccata corrigere teneantur: nec enim ad privatos spectat id curare, ut certò resciant, quid actum sit (hujus enim facti scientiæ nulla ipsis ratio est habenda) sed satis ipsis est scire, non decere id fieri; quæ est laudanda solius Juris scientia. (f) Parochi autem sæpe dubia etiam errata corrigere debent: cum Patri liceat suspicari, ubi id fratri non licet: *Licet Patri de filio suspicari.* (g) Nec enim periculum est, ne Pater amans suspensiones illas suas non referat in bonum filiorum. Si autem & Parochus Pater est suorum, an non stoliditatis est, sibi tam facilè persuadere, Juvenes illos, ejus curæ creditos, in contemplantis curiosè vultibus personarum amatarum, procul à peccandi esse periculo, sensuum illecebris planè superiores?

Alij dum corrigunt, elemosynam duntaxat spiritualem, quæ dicitur,

tribuunt. Parochi verò corrigendo non dant elemosynam, sed pendunt, quod debent. Eaque causâ, sicut debitor non tunc solvitur apud creditorem debet expungere nomina, cum illum fortè obvium habet (sicut qui stipem porrigit indigenti) sed etiam cum non habet obvium; sic & Pastores tenentur vel domi suæ investigare peccantes ut corrigant. *Qui habet spiritualiter curam alicujus, debet eum querere ad hoc, ut corrigat de peccato.* (h) Quam bellè proinde se purgat Pastor ille, qui dicit certos aut Blasphemos, aut Sufurriones, aut vindictæ cupidos, aut deditos usuris, vel lusui, non sistere se ejus oculis, nisi sub Ferias Paschales & quòd eâ causâ admonere eos non possit? Non est expectandum Pastori, dum ipsum quærat ovis amissa: ipse est, perditam vel per avia & inviâ quætere. *Erravi sicut ovis, quæ perivi, quare servum tuum.* (i)

Alii citra noxam correctione abstinere, cum ex ea grave damnum imminere vident; si certos quospiam eventus demamus. Parochos ejusmodi metus non excusat, non solum cum gravissimè, sed etiam cum graviter proximus periclitatur: nec enim Pastoris muneri facit satis, qui lupo jam gregem aggresso resistit? etiam venienti obviam procedendum est. Mercenarij est, fugâ se subducere, cum vidit venientem, ne vitam discrimini exponat. *Videt lupum venientem, & fugit, Pastor autem intrepidus frontem opponit, ut abigat.*

Alij non tenentur corrigere, ubi spes verisimilis alicujus proficiendi non assulserit. Parochi etiam tum corrigere de-

bent, cum spes nullâ fructus ex correctione affulget; cum eorum correctio pœterna potius sit, quàm fraterna; (h) atque ut talis non ad corrigendum tantum, sed etiam ad docendum referatur. Tunc solum rectè admonitione super sedens (i) cum plus ex ea timent mali, quàm sperent boni, exasperando tantum eum, quem corrigunt, & efficiendo, ut bulinis instar inter verbera intumescat, tum non ponens venenum, ut illud potius reddat nocentius.

Hæc autem si vera manifestè sunt, quid tandem dicit, aut quam rationem lentij sui reddet Pastor, cum est non ignoret, multum proficere se posse pro denter ac cautè admonendo, & reprehendendo, tacet tamen, vel quia suos timet, vel quia dissimulando aliquid sperat, vel quia non amat; aut quia amat, putidè is vult adulari? Hæc certè sunt quatuor illæ causæ, Sacris Canonibus damnatæ, quæ Pastores mutant in canes mutos. (n) Estne quistam sine sensu, ut non cohæret ad væ illud, Pastoribus hujus sortis à Deo intentatum? *Væ Pastoribus Israël, Sic per Ezechielem loquitur; Erraverunt greges mei in cunctis montibus, & non erat qui requireret: non erat, inquam, qui requireret.* (o) Quid est autem væ ejusmodi in sacris paginis, quàm Fœdalis functus damnationis sempiternæ? nec id immeritò: hæc enim in corrigendo & monendo negligentia facit, ut quæ à subiectis admittuntur delicta, in eos redundent, qui præsumunt. *Consentire videtur erranti, qui ad refecanda, quæ corrigi debent, non occurrat.* (p) Si Heli Sacerdos eâ tantum causâ, quòd remissius egere in

filiorum suorum delictis castigandis, tam severè in se animadvertentem Deum expertus est, ut sacra narrant Historiæ, quid fiet Pastore, hæc exempla non ignorante, si, cum similia acciderint, ipse planè mutus sit? Eo in factò perpendo, Juvenes illos tam enormiter, tamque frequenter delinquere solitos, ut scilicet tandem tot scoleribus Deus severo exemplo utrumque die uno confestim extinctum velleret: *in die uno morientur ambo;* tamen, cum denique vocare re ipsa ad pœnam illos velleret, vatem, id fulmen denuntiaturum non ad filios, sed ad Patrem Heli misit. *Venit vir Dei ad Heli.* (q) id utique ea re significaturus, peccatum Pastoris, permittentis indociles & depravatas oves vagari, quaquà vagari libuerit, haud paulò gravius esse peccato ipsarummet ovium: quanto enim minus istæ sapiant in rebus suis, tanto solertiùs par est ipsis providere Pastorem. *Si neglexeris corrigere, pejor eo factus es, qui peccavit.* (r) ut docuit Sanctus Augustinus.

Hæc ipsa causa est, ob quam correctioni publicæ (quæ fit pro Concione, & de qua capitibus proximis actum est) privatam Pastor addere reneatur. Publica siquidem uti, subinde non expedit, aliàs non sufficit. Si peccata ita unius sunt propria, ut alij similia planè non admittant, publica correctio non prodest; quia tam non sanaret correctum, ut malum ejus longè vehementius exasperaret. *Ipsa corripienda sunt coram omnibus, quæ peccantur coram omnibus.* (s) Quod si autem plures certo peccati genere delinquere solent, sæpe admonitio

publica apud aliquos non sufficit, quia in suâ illam usum vertere aliqui vel nesciunt, vel non curant. *Verbum sapiens, quodcumque audierit sciens, laudabit, & ad se adjiciet.* (u) Ita est, nam divino ita Oraculo affirmatur. Non facit autem hoc nisi homo sapiens. Maritus, quæ audit reprehendi, in conjugem quadrare: dicit; conjux in maritum: Herus in servum, servus in herum: Sacerdos in hominem de seculo; hic in illum, nemo in se ipsum. Non sufficit proinde, si Pastor palàm reprehendat peccata quædam in publicum valdè noxia, sicut id sufficit alij alicui Oratori sacro. Necessè est, ut privatim etiam eos admoneat tanquam Pater, cui non sufficit stolido suo filio dicere, cum id alii audiunt, ne cultum illum probè exacutum tangat; sed, si verè amat, mox ipse accurrit, & cultum vel invito è manibus rapit. Tanto autem hoc est verius, quia correctio publica remedium est generale, quod non omnibus eodem modo prodest: privata autem admonitio remedium est particulare, quod majoribus præditum est viribus, non ex se solum sed etiam, quia propius applicatum est. Hinc Deus, cum in Pastores illos, sui Gregis non amantes, investus est per Ezechielem, non satis habuit dolenter ijs exprobrare: *Gregem meum non pascetis.* (x) Sed ad singularia progressus, questus est, quòd nulli ovium de ijs providerent remediis, quæ cujusque necessitati magis respondebant. *Quod infirmum fuit, non consolidastis; quod agrotum, non sanastis; quod contractum est, non alligastis; quod aberratum est, non reduxistis; & quod perierat,*

Non quasiis: Usque aded hæc omnia offici ab ijs ratio potest: sola tamen correctione publicâ obtineri non possunt; privatâ longè melius præstantur.

Duplex autem correctionis genus est. Prima magis pœna est delinquentis, quàm remedium: altera magis remedium, quàm pœna. (y) Prima ad Justitiam propriè pertinet; cum hujus potissimâ in ea partes sint: idcirco ferre etiam sit eorum omni Populo, non sine verborum aculeo & asperitate, ut ipsa peccantis confusio ac probum, sit satisfactio: quædam, quâ Reipublicæ, pravitate exempli læsæ, satisfiat, & alij à simili- bus admittendis abstergeantur. *Peccantes coram omnibus argue, ut & ceteri timorem habeant.* (z) Hæc autem Correctio ijs ferre permittenda est, quibus Jurisdictio externo in foro competit. Altera pertinet ad Caritatem, utpote ad ipsius delinquentis bonum unice ordinata, eaque ipsâ causâ modo longè diversò adhibenda. Hæc ad Pastores pertinet.

II.

Unde ut ad eam re ipsa exercitandam veniatur, satis sit Parocho, nôsse, ejusmodi Correctionem debere esse opus duarum virtutum, Caritatis scilicet atque Prudentiæ: Caritatis in primis, tanquam imperantis; Prudentiæ dein, tanquam rectè exequentis. *Talis admonitio principaliter est actus Caritatis, quasi imperantis: Prudentiæ verò secundariò, quasi exequentis & dirigentis.* (aa) Quæ est doctrina Angelici. Debet idcirco Parochus dum corrigit, velut Animam habere rei, quam tractat, mansuetudi-

nem. *Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, hujusmodi instruite in spiritu lenitatis.* (bb) Mansuetudinem autem hanc oportet apparere in verbis, quæ, ut sapiens illa mulier agebat, serice debent esse contexta; maximè ubi admonendus est aliquis genere illustis; imò quicquid que homo, qui verè sit homo; tam delicato quisque sensu esse consuevit. *Natum animal majori arte tractandum, quam homo, nullum morosius.* (cc) Quod si ipsa etiam bruta, quæ ad serviendum nata sunt, utut mansuefacta, redeunt tamen ad indolem, & futorem, dum præter morem severiùs & acerbùs habentur, pronum est judicare, quid humanus facturus sit animus, qui liber natus est, si adverterit, illum, à quo blandè tractari posset, in eo sibi placere, quod eum tractet durè & inhumaniter? *Suspendite verba, producite ubera.* (dd) Sic sapienter Pastores dulcissimus Bernardus alloquitur. Ostendat Pastor amorem, quo in peccantem fertur; non iram, an loquendum impellere: hoc ubi correctus adverterit, de facta utiliter correctione nolit ambigere. Si non totus mutabitur, moderatiùs saltem delinquet. Ut telum ex Elephantis læsi cute facile extrahatur, ajunt multum olei illi propinandum esse, & sit, qui acetum illi præbeat? (ee) Unde ut Correctio semper suaviter fiat, hoc scilicet opus est, ut unice spectetur utilitas correcti, non dolor & supplicium ejusdem. Carnifex & Chirurgus non semper discernuntur: ferro, quo ad feriendum utuntur; tam ditè utrumque cruciat. Carnifex tamen, quantum potest, illud adigit; Chirurgus

quam fieri potest modicissimè: ille liquidem odit sanitatem in corpore, quod laniat, iste putredinem. *Qui cruciat, non considerat, quemadmodum laniet; qui autem curat, considerat quemadmodum fecerit: ille enim persequitur sanitatem, iste putredinem.* (f) Ita S. Augustinus observavit.

Non negaverim tamen, cavendum ne ad alterum languoris & ignaviæ extremum declinetur, quod in Heli reprehensum est; in eum enim finem ita nobis data est, ut pugnet pro Ratione non autem ut illi dominetur. Quare cum in contumacem aliquem incidere contigerit, qui redire in semitam vel monitus nolit, tum enim verò non obiter admonendus est, nec delicatè palpandus: nam & Chirurgus partes, quæ callum obduxere, molliter tractare satis non habet: Sapienter enim monuit Apostolus: *si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, hujusmodi instruite in spiritu lenitatis.* (gg) Qui præoccupatus fuit delicto, studioa voluntate non peccavit, sed animi aliqua perturbatione repente obrutus est, antequam ad se defendendum posset accingi. Hoc proinde in casu suus omnino mansuetudini locus est: *hujusmodi instruite in spiritu lenitatis.* Qui autem admonitioni resistit, nimis quàm aperte prodit; quod amet peccatum à se admissum: ibi proinde necesse est admonitione exasperari; fulminis instar, quod cum corpora porosa illæsa transeat, quo tamen quodlibet densius est, hoc contumaciùs & ferociùs contra illud pugnat. Sed his quoque in casibus, ut Augustinus profertur, si asperitas & rigor apparet in labris, lenitas in corde fervetur. *Foris terribiliter perfonet increpatio, intus lenitatis teneatur dilectio.* (hh) Sic ut tum maximè locum habeat utilissimum documentum, quo S. Mariam Magdalenam Pazziam Christus Servator instituit; nullam scilicet unquam ex subditis castigandi, nisi priùs in animo ad ejus se pedes abjecisset, se quoque ut magis ad peccandum proclivem considerando. Ne in correctionibus ultra debitos limites severitate excedatur, nihil est utilius, si rectè Angelicus sensit, quàm propriæ imbecillitatis consideratio. *Nihil ita frangit hominis severitatem in corripiendo, quàm timor proprii castus.* (ii) Quod si autem quis in admonendo iræ frenum plus justo permisit, quo remedio est opus? an petenda ab admonito venia? si non tam animi perturbatione, quàm nimio recti studio quis excesserit, Sacri Canones eiusmodi abjectionem non probant, nec, ut loquuntur, *dam nimia servatur humilitas, regendi frangatur auctoritas.* (kk) Si perturbatione peccatum est, satisfactio sit pro ratione offensæ. Sæpè certe admissi erroris venia à Deo petenda est. Ut plenam sanitatem Correctio afferat, non Charitate tantum, sed & Prudentiâ plenum esse oportet; imò abundare: *Pleni dilectione, repleti omni scientia, ita ut possitis alterutrum monere.* (ll) Ut ait, Apostolus. Debet autem hæc abundantia apparere in omni genere, *in omni scientia,* sic ut prudenter discernatur delinquens à delicto, & tempus monitioni idoneum à non idoneo.

Primo igitur Delictum considerandum est. Aliud enim est semel fortui-

tò impingere, aut cadere; aliud, singulos ferè ad passus prolabi. Quando quis sic cadit, ut non parum tamen procedat in semita, correctionis asperitas laudis, alijs saltem nominibus promerita, dulcedine lenienda est. *Seniorem ne increpaveris, sed obsecra ut Patrem.* (mm) Is, si indole sit timidà, alliciendus potius est, quàm terrendus; sicut qui columbas aberrantes ad columbarium revocat, non saxis, sed escà ipsi gratà ad id utitur. Si indole elata, retundendus est (ut advertat se non timeri) non irritandus. Verbo, ut lingua admonentis multitudinem variam, qualis esse solet quæ Parochorum curæ est credita, sit qualis oportet, plectro similis esse debet; cuius omnes chordæ, ut melos edant harmonicum, tangendæ sunt, sed non omnes eodem modo.

Præcipuè tamen observandum est tempus opportunum. Quæ prudentia foret, novas leges ferre & promulgare, sub ipsum tempus, quo in seditionem concitata Plebs veteres vel armis conatur excutere? Laborandum tum est, ut tumultuarii desinat. Quod si etiam, qui corrigit, Medici potius, quàm Legislatoris munere fungitur, quantum refert, ut suo tempore Medicina propinetur? si sub Paroxismi æstus porrigatur, præstantissima alexipharmaca in toxicum degenerabunt. *Ideo prudens in tempore illo tacebit,* ait Sacer Vates; *quia tempus malum est.* (nn) Expectet proin Pastor, dum ferocientis animi æstus resideat: nihil enim, ut ad quam agitatione turbatam, ita & ad animum perturbatum serenandum tempore efficacius, sic ut ille

tandem agnoscat quod expedit, illudque non respuat. His artibus qui admonendo & corrigendo utitur, ingentia sanæ vulnera, & nisi in indolem planè depravatam inciderit, nullam, ne amoris quidem, apud eam jaçturam facit sed potius modo hoc agendi miti atque prudenti sibi devincit, & velut telis aureis utitur, quæ vulnerando nec tumorem efficiunt, nec vulneris post se cicatricem relinquunt.

Si autem artibus his omnibus & solertis adhibitis tamen admonitio, sicut par esset, non admittitur, quid dicam? Fuit ea fors primæ in Mundo correctionis, ut, infelici exitu, non placeret, est ipsius Dei ex ore profecta. Mulier, ad se purgandam culpam rejecit in serpentem: *Serpens decepit me.* Vir non in Mulierem solum, sed in ipsum ad DEUM, qui sociam illam dederat, culpam conjecit. *Mulier, quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, & comedi.* (oo) eadem sunt peccantium omnium studia. Non est proinde, cur se affligat Pastor, si adverterit, quod admoniti nolint se reos agnoscere; sed dicant, se nullâ causâ Adversarios pati: si vicini murrant propterea, quod crebro accedant quasdam ædes, non id inde esse, quod minus honestis moribus & fami sint earum inquilini, sed quod malevolentia liveant observantes. Rectè quis ager initio, si ostendat, non improbari sibi ejusmodi excusationes; addendum tamen, non idcirco non teneri eos auferre hanc sermonum occasionem, deinceps non adeundo eum locum; ne offendiculi præbeatur materia, non obliam re, quæ

quæ verè mala sit, sed quæ etiam mali speciem præferat; quin etiam cavendo ne sensim sine sensu malum evadat, quod principio tale non fuit: talem autem esse occasionem, quæ si nondum est proxima, certè est vicina. *Ab omni via mala prohibui pedes meos, ut custodiam mandata tua.* (pp)

Alij magis effrontes reprehendent corripientem tanquam partibus addictum, aut sinistro actum affectu; ut qui corrigit non alio, quàm se vindicandi studio: aut saltem cum traducunt tanquam levem, ac præcipitem, in delationibus quibuscunque præstanda. *Admonitus quarit in corripiente quid corripiat,* ajebat sanctus Augustinus. In primis non est diu laborandum, ut contra horum dicteria famam quis suam, & existimationem sollicitè tueatur: quis enim unquam alterum humi abjectum sustulit, quin aliquantum se inclinârît? Caveat proin Pastor, ne unquam cum ejusmodi hominum genere velut ad singulare certamen descendat, ne eos ut Adversarios tractet, eo ipso, quod eorum ictus conetur propulsare. *Nolite quasi inimicum existimare, sed corripite ut fratrem.* (qq) Satls sit, quod ille phrenesi laborans, qui nunc manu saxi armata rectâ in admonentem vadit, paulo post sedata perturbatione venturus sit ad gratias agendas: veniet autem istanto libentius, quod clariùs adverterit, admonentem commodandi studio non super sedisse officio, et si id videret se non facturum absque gravi sua molestia. Unde illa Veritas, quæ initio odium pepererat, proleptam monstruosam, paulo post gra-

tias pariet, sobolem illam Matre sua non indignam. Moneantur deinde ejusmodi homines, non alio indicio magis prodi pessimam peccantium conditione, quàm correctionis impatientia: hanc enim luculento argumento esse peccare eos non impetu subito abreptos, seu assuetudine & malitia, quæ callum scædè obdurerit. *Qui odit correptionem, vestigium est peccatoris:* (rr) Non peccantis tantum sed Peccatoris. Nisi fortè idem hic fuit dicere Peccatoris, quod Diaboli (ss) Cùm Diabolus tam corrigi nequeat, quàm nequit emendari; emendari autem nulla ratione potest. Hinc colligunt interpretes, quod, sicut amare correctionem inter certiora est hominis ad gloriam prædestinati argumenta; ita illius planè intolerantem esse, argumentum sit miseri, Reprobatorum numero accensi. Muræna si pungitur, in se se colligitur & ad centrum puncturâ irritatus mox adversus pungentem se vibrat, veneno lividus ad iram & furorem exonerandum.

Si neque sic quidquam proficiat, non ideo despondendus est animus. Unum alterumve post mensem denovo monendus est, qui periclitatur. Sæpe peccans admonitus cervum imitatur, qui telo latus non statim prosternitur, sed telum visceribus infixum ad spelæum secum defert, in quo non diu post expirat. Sic ille admonitus ædes suas repetit ibique in memoriam revocans eam agendi suavitatem, quæ cum ipso usus est, Pastor, perpendens etiam rationum momenta sibi proposita, & præcipuè advertens,

non deesse vitæ & actionum suarum arbitros, serîo incipit cogitare de vita vel omnino, vel certò in meliùs mutanda: aut, si tantum non potuit relictus ab admonitione aculeus, decernit saltem cautius deinceps se gerere: unde etsi hærentem in visceribus pestem non ponat; contagionem saltem tollit, tollendo exemplum, quo alios ante offenderat. Hoc autem an parum lucri videtur? quod deest ad optatum finem, id perseverantia in cœptis impetrabit. *Dixisti semel, & non audivit: dic bis & ter, & toties donec persuaseris.* (tt) Ita sanctus Joannes Chrysostomus, experientiâ ipse magistrâ doctus, suavit. Nisi DEUS in nobis intus monendis ita pulsans perseveraret, quis nostrum serîo rediret ad cor? Morbi longinqui remediis festinatis & vehementibus non curantur; lentis & sapius repetitis sanandi sunt.

Præterea observandum correctionem externam factam ab homine absque interna, quâ simul Deus cum homine errantem corripit, inanem planè & cassam esse: *Nemo enim potest corrigere, quem ille despexerit.* (uu) Prima proinde verbis quidquam proficiendi spes in uno Deo reponenda est, & idcirco id agendum sedulò, ut ille precibus exoratus auxilia conferat fortia illa atque invita, quibus omnis denique animus, etsi adamante durior, cedit & expugnatur. Porro cum omnis labor nihil planè proficit, nec quidquam fructus illi respondet, tum Pastor suum ipse frigus accuset, agnoscendo modicum illud, aut nullum lucrum, tantquam pœnam modici fervoris ac ardoris, quem suo in pectore foveat, *Da eis*

ulceram sine liberis, & ubera amentia. (xx) Nemo equidem miratur, vapores nimis tenues & siccos non rîdere in terram, eamque sua humiditate fecundare. Hæc ratione qui se gesserit, securus esse potest de non perdenda opera: nam vel succedet felicitas ictus; aut si in animum marmore duriores impegerit, ne unum quidem telum, ex tam multis quæ vibravit, carebit effectu: nam ab eo, contra quem jacta erant, rejecta in jacientem, huic tandem plurimum afferent emolumentum. *Si ibi fuerit filius pacis, requiescet super illum pax vestra, sin autem, ad vos revertetur.* (yy)

Hæc igitur in admonendo ratio tenenda est, cum ijs præcipuè Peccatoribus, qui nondum publicè infames sint. Quod si enim ex subditis nonnemo ita depuduit, ut suum sibi delictum gloriâ ducat (quo ex numero sunt, qui concubinas publicè alunt, aut quæ flagitio suo vivunt, ut concubinæ ac meretrices publicæ) dubium non est, quin ad sanandum ulcus tam scetens ac putridum, & nova semper materie navibus infestum, opus sit unguentis acrius mordentibus; nisi fortè ad sectionem etiam ipsam veniendum est: cum his in malis tam desperatis locum habeat illa Galeni regula: *Interfice audacter.* (zz) Si proinde frustra sunt omnes Pastoris hortationes & correctiones, quid illi agendum, ad Episcopum confugiendum, & cum eo agendum efficaciter ac serîo, etiam scripto consignata reorum nomina illi afferendo (ne in illa negotiorum multitudine memoria excidant) interim verò sacrorum Mysteriorum usu illos fortiter pro-

prohibendo, quibus tantopere indigni sunt; de quo alius deinceps erit dicendi locus. Et ad Meretrices quidem publicas quod spectat, ut Legibus alicubi tolerantur, ita Parochus, velit nolit, eas ferat necesse est; observandum tamen, quòd parvis in locis, ubi plurimi agnatione sanguinis mutuo se contingunt, muliercula fatinæ hujus ferme non fornicaria tantum, sed & incæstus rea esse soleat, ob varias affinitates; quo titulo an fam præbere potest, ut consuetudine non repugnante expellatur, quæ alibi esset toleranda. Enimvero si Pastor boni suorum communis studiosus vi muneris sui nôsse debet omnia majoris momenti, noxia in publicum prava exempla, deque ijs Præsulem suum edocere, ut quæ Pastor inferior monendo hortandòque emendare non potuit, Superior autoritate suâ corrigat & emendet, dubium esse non potest, quin & de eo, de quo nobis sermo, quòdque est tam publicum, eum debeat certiore reddere. (aaa) Agitur hîc de cadavere: quòd scedentissima sua putredine toti passim latè vicinæ pestem afflare possit, ut monuit ipse Deus, cum præcepit: *Ne prostituas filiam tuam, ne fortè contaminetur terra, & impleatur piaculo.* (bbb) Qui proinde ambigat, quin nulli parcendum sit labori, ut quàm longissimè ejiciatur. Majus sanè est in minoribus Oppidis ac Pagis, quàm in majoribus, contagionis periculum. Ideo consumptum lue periculosa cadaver, quod vasto in agro tolerari posset, in oppidulo, pago, aut villa ferri nulla ratione potest. Et si nonnunquam ovile amplum parum damni sensit ex unius ovis scabi-

osæ præsentia, quantum illa pestis ovili angusto afflabit! Inde igitur diligentius *resecanda putrida carnes*, ubi majus est trahendæ contagionis discrimen, *scabiosa ovis à caulis repellenda, ne tota pecora corrumpantur, putrescant, intereant;* (ccc) ut disertè sacri Canones jubent.

III.

Ex dictis hucusque isto capite didicerit quilibet, nisi fallor, Parochum quemvis debere non solum omnes generatim oves, suæ curæ creditas, pascere, divini verbi pabulum, altiore è loco subministrando, sed ad eum etiam pertinere curam singularum, sicut eas moneat ac corrigat, si ubi aberraverint. Neque de hoc porro ambigi potest. Est tamen, qui hoc non contentus, plus longè à Parocho exigit, affirmatque eum teneri singulos suæ curæ commissos provehere ad gradum perfectionis pro sua cujusque conditione altissimum. Est hæc obligatio, fateor, si datur, oneris longè gravissimi. Veneror eum, qui hoc scripsit, ob eximiam, quâ eminebat, virtutem, tanto utique oneri parem. (ddd) Ego tamen Pastoribus tantum oneris passim imponere non ausim. Faciendum id ipsis esset, si fieri posset. Sed quâ tandem ratione fieri potest? Ut singulæ Animæ, custodiæ alicujus commissa perdurantur ad perfectionem, suo cujusque gradui ac conditioni respondentem, necesse esset, intimâ præditum esse notitiâ, non eorum tantum, quæ in oculos cadunt, sed arcanorum Animi omnino omnium, eaque causâ necesse foret omnibus ac singulis, plerumque saltem, de-

ras suas confidentibus operam dare. Hoc autem exigere Parochus nec debet, nec potest. Non potest: si enim ne Paschaliū quidem Feriarum tempore Christiani noxa Parocho suo aperire tenentur, sed satis est divino ex ejus manibus, aut ejus certè in Ecclesia, epulo pasci (ut non consuetudo tantum interpres Legum, sed suis tam multi Pontifices Maximi Diplomatis definiunt) quomodo ab ijs Pastor exiget, ut non ad alios, quam ipsius pedes provoluti de peccatis se accusent, quocumque demum anni tempore? Non debet autem: quia potestas à noxis alios liberos pronuntiandi, ut advertit Angelicus, Sacerdoti non suā, sed ipsorum Pœnitentium, eo beneficio indigentium, causā confertur. (ccc) Unde nulla planè cuiquam Pastorum fit injuria, cum passim omnibus permittitur, ut quem maxime voluerint Sacerdotem, quem idoneum Episcopus censuerit, deligant: apud quem se accuset. Et verò ideo qualibet in Diœcesi multi approbantur, ne quidquam habeant quod prætexant ægri, si tanto Medicorum è numero ne unum quidem invenerint, cujus se curæ confidant. Quare cum intima ovium suarum nosse concessum Pastori non sit, satis habebit singulas in ijs nosse, quæ sub sensu cadunt, curaræque in his officium ulla ex parte negligant. Hinc præclare ad rem ait sapiens: *Diligenter agnosce vultum pecoris tui* (ff) *Non dicit cor sed vultum.* Si enim in ijs, quæ conspectui aliorum objecta sunt: oves ostendunt, non rectè se res circa ipsas habere, quia ambigat, partium Pastoris esse opem confestim,

opportuna admonitione asserre? At si extrema rectè se habent, quis unquam Parochum obligabit ad intima cuiusque omni conatu scrutanda, nisi ipsa sponte sua illa fide optima manifestent? Rectè interim judicabit, si diu externa rectè ac ordine se habeant, nec in internis vitium latere: nec enim unquam accidit, ut horologij index nunquam non veram loquatur horam, nisi in rotis etiam nullum sit vitium & perturbatio. Semper igitur salubria suadebit ovibus Pastor, si consultus fuerit: consilium siquidem mercis instar est, quæ vulgata & obruta pretium amittit, auget autem quæ sita, & in tempus servata.

(a) Eccli. 17. 12. (b) S. Aug. de Civ. Dei. l. 1. c. 9. (c) Valentia 2. 2. disp. 3. q. 10. p. 2. (d) Ibid. p. 3. §. ac propter. (e) Trid. sess. 6. de Reform. c. 1. (f) 2. q. 7. c. Sicut inquis (g) S. Joann. Chryf. (h) S. Th. 2. 2. q. 33. ar. 2. ad 4. (i) ps. 118. (k) Valenz. in 2. 2. disp. 3. q. 10. p. 2. Et disp. 3. q. 4. p. 3. (l) Richard. 4. dist. 19. ar. 2. q. 1. (m) S. Thom. 2. 2. q. 33. ar. 6. (n) 11. q. 3. c. Quatuor (o) Ezech. 34. (p) dist. 83. c. Consentire (q) 1. Reg. 2. 34. (r) De verb. Dom. Ser. 16. (s) 2. q. 2. c. Si peccaverit. (t) Eccli. 21. 18. (u) Ezech. 34. 4. (x) Th. 2. 1. q. 33. ar. 1. cor. 3. cor. (y) 1. Tim. 5. 14. (z) 2. 2. q. 33. ar. 1. ad 2. (aa) Gal. 6. 1. (bb) Sen de Clem. l. 1. c. 57. (cc) S. Bern. serm. 21. in cant. (dd) Arist. hist. anim. c. 25. (ee) S. Aug. Ep. 48. ad Vincent. (ff) Gal. 6. 1. (gg) S. Aug. ser. 18. de verb. Dom. (hh) S. Th. in ep. ad Gal. c. 6. l. 1. (ii) Dist. 86. c. Quando. (kk) Ad Rom. 15. 14. (ll) 1. Tim. 5. 1. (mm) Amos 5. 13. (nn) Gen. 3. (oo) Ps. 118. 111. (pp) 2. Thess. 3. (qq) Eccli. 21. 7. (rr) Corn. in Epist. ibi. Palat ap. Corn. (ss) S. Joann. Chryf. ho. 16. ad Pop. Antiochi (tt) Eccli. 7. 14. (uu) Of. p. 14. (xx) Enc. 10. 5. (yy) Apud Adr. in 4. de Corred. frat. (zz) Tob. l. 5. c. 5. n. 7. (aaa) Lev. 19. 29. (bbb) 24. q. 3. c. Refuganda. (ccc)

(ccc) in libello, cui titulus: Parochorum, hoc age. (ddd) Lugo de Pœnit. disp. 29. sect. 2. n. 25. Et Benedictus XI. Joann. XII. Clemens VIII. in Bulla anno 1592 22. Dec. S. Th. suppl. in 3. p. q. 8. art. 5. ad 2. (ccc) Prov. 27. 23.

CAPUT X.

Quomodo natus in Parœcia
sua discordias componere Pastor
debeat?

Mater illa, quæ coram Salomone siccis oculis spectare potuit Infantis, Carnificis manibus traditi, divisionem, vera Mater non erat. Quis igitur Parochi illius amor erit, qui cum nonnunquam pauculorum verborum impendio componere posset dissidia filiorum iratorum, ne ista quidem proferre vult, cum omnem suum sanguinem fundere antè deberet, quam in oculis ferre tantam Charitatis Christianæ, & tam sanctam læsionem. Hoc igitur aliud est Sacerdotalis linguæ officium; pacem non nuntiare tantum, sed efficere. Et quia duplicis generis esse possunt discordiæ inter familias, civiles aliæ propter molumenta, criminales aliæ propter acceptas injurias, perpendamus, quomodo muneri suo satisfacere debeat Pastor, utrasque sedando.

I.

Remedium commune utrique huic dissensionum generi est, celeriter ad eas sedandas advolare. Si quotiescunque densus aliquis ac niger vapor sursum tendit, aspirare ex latere ventus ad eum dis-

sipandum, immune semper tempestatibus cœlum foret. Sed quia aer est immotus, cunctis ventis quiescentibus, vapor ille eousque attollitur, tam immaniter densatur, magis magisque indurefcit, tandemque impetu tam præcipiti deorsum ruit, ut aliena strage etiam se ipsum involvat. Tempore crescit ira, obfirmantur animi, auferuntur injuriæ, quibus se mutuo partes lacessunt: sic ut cum malum longius progressum deprehenditur, aliud jam illi remedium non superfit, præter lacrymas, nullo fructu fundendas. Quare cum Pastor intellexerit, offensionis aliquid inter quosdam extitisse, mox ad eam sopiendam accurrat, priusquam voluntatem dissidia, quatuor intra muros nata, propagentur in publicum. *Laudemus*, ajebat sapiens, *homines divites in virtute, pacificantes in domibus suis*: (a) Hac enim arte rectè componuntur. Non parcat proin Pastor aut linguæ, aut pedibus, aut agendi dexteritati, sed festinet quantum potest ad serpentes hos nefarios præfocandos illo ipso in cubili, in quo nati sunt.

Præterea in omni discordia sedanda supra quam dici potest necessarium est, ut Pastor Arbitrator sit & sequester, neutri partium adjunctus. Secus enim, quis stare volet iudicio libræ in qua lancium una alteram ponderis suo attollit? Ubi autem partium consensu Pastor electus fuerit arbitrator, in id omni industria incumbat, ut partem utramque patienter & æquo animo audiat (etsi advertat, quæ acceperit quæ intulerit injuriam) vela demittendo, ac complicando, cum ven-

tum vi magna incumbentem viderit, moramque indulgendo illi, qui furore agitur ac perturbatus, nondum sui potens est. Ad demerendos sibi aliorum animos hæc ratio agendi mirè efficax est.

II.

Quod autem ad lites in causis civilibus speciatim attinet, plerumque aliud effici non potest, quàm ut discordes inducantur, ut totius causæ arbitrium uni alicui permittant, qui utriq; partium acceptus sit, sponcione etiam legitimis tabulis firmatâ, ejus sententiâ sine ulla appellatione standi. Sed quia ubi de proprio commodo & lucro agitur, etiam qui rem probat optimè, difficulter tamen persuadet, in id magno nisu incumbat Pastor, ut utrique partium ostendat, rectè spectatis utriusq; comòdis meliorem esse compositionem mediocrem, quàm litem pendentem, ob sumptus graves, qui semper sunt certi, cum dubia sit victoria: quæ etiam cum obtinetur, tanto nonnunquam paranda est impendio, ut vincens cum Pyrrho Rege postquam Romanos prælio proffigârât, dicere possit: Si iterum vicerimus, actum erit de nobis: tantum sanguinis à victoribus perinde ac victis fufum erat. Solet hoc maxime parum locupletibus, evenite, quibus quod in lites impendunt argentum, non superat, sed victui quotidiano parando necessarium est. Et tamen serme, præter illud, etiam labores omittuntur, qui domi aut ruri ipsos manerent, ut suas in urbibus urgere causas possint: quod re ipsa pro hac hominum sorte aliud non est, quàm umbram

propriam venari, quam semper quidem sequi: assequi tamen nunquam datur: ejus siquidem naturæ lites sunt, ut dum una alterum trahit, sicut Labyrinthum ingressos via una ducit in aliam, docent denique, quòd quàm facile initio fuit pedem illuc non inferre, tam intricatum denique sit illum efferre. Curet proinde, ut qui ita civiliter dissident; agnoscant quàm sapienter essent acturi, si & ipsi in animum inducerent, principio statim dicere, quod amicos Job post longam contentionem legimus dixisse: *Judicium eligamus nobis & inter nos videamus, quid sit melius.* (b) Cum haud paulo prudentius sit, ire viâ brevi compromissi amicabilem in arbitrum, & rerum intelligentem, & timentem Deum; quàm longâ illâ Notariorum, Procuratorum, Advocatorum, Auditorum, Solicitatorum, Referentium, Patronorum, Judicium; qui tanto numero lecti, ad causas citò finiendas, eas potius fovent & colunt ut fundum, ex quo vivant.

Et tamen hoc ipsum malum minus fortassis est reliquis. Pessimum est, quòd Lites sermè gignant alienationes animorum, rancores, odia, inter ipsos litigantes (ut ipsis ad eò à Legibus observatum est, quæ irritò conatu breves esse lites voluerunt) sint fontes injuriarum, Seminaria scelerum, venenum civilis concordia, mare turbarum, Æthna incendiolorum, perniciës extrema familiarum, nec familiarum tantum, sed & animarum. (c) Cum earum non pauca transferant ad Posterios, caro hæreditatis titulus, nec ullus earum finis appareat. Tamen

tis ad aperiendâs bellicosi hujus Jani portas, virium etiam abundè suppetat ad eas claudendâs. Verbo cogitare, quantum malorum civitatibus inserunt fames, pestis, bellum, simul junctâ, tantam cladem inferre familijs litem antiquam, quæ est Furia, tantum apta nocere solâ, quantum simul tres aliæ: quantum est humani generis flagellum, quod strepitu quidem minore, sed crudelitate majore sæviat. Si Pastor sciverit vivis coloribus adumbrare hæc damna alicui, qui illa sentire incipit (sed sicut recenti vulnere læsus, qui calente etiamnum cruore illud non curat) haud difficulter tandem obtinebit, persuadèbitque compositionem, ut minus malum; sic ut jure merito tot spebus noxijs præstabeatur de speratio salutaris.

III.

An autem plus difficultatis in sedandis contentionibus criminalibus, ut sic eas appellem, quàm civilibus, de quibus dictum, experturus sit Pastor, non ausim pronuntiare. Generatim loquendo, crediderim, non ita esse: proprium enim commòdi studium in infimâ maxime sortis hominibus, quales plerique sunt, quos Parochi curant, vindictæ studio est potentius. Quia tamen hæc quoque tenacissima & ferocissima esse solent in indòle livida, cujusunque demùm conditionis sit, ostendendum ante omnia est offenso, Pastorem non idèò paci conciliandâ studere, quòd iter & sentiat cum offendente, qui potius nullas non penas mereatur, sed quòd unice spectet hominem offensi, qui tandem, si res morientis suis libretur, maximum ex pace imita fruat

etiam sit percepturus; qui enim pacem accipit, bonum accipit temporaneum & breve; qui verò eam concedit, accipit æternum. Quanquam veritatem istam, cum adhuc bullit sanguis & servet ira, non omnes capere poterunt. Permittendum proinde est, ut miseri non nihil dolori suo indulgeant; audiendi sunt, cum injuriæ acceptæ magnitudinem, & læcessentis facinus indignum narrando exaggerant; audiantur etiam cum eo progrediuntur, ut afferant, vix ipsum Servatorem nostrum majore impietate proditum esse, quàm ipsi sint proditi. Impetus hic est, effrenis utique, quis neget? sed hoc ferri permittendus est animus, dum cesset perturbatio: *dato locum Irae.* secus enim, qui sciret, perinde faceret, ac qui clauso terra visceribus vento exitum negaret. Rueret confestim totum, quod Pastor moliebat, ædificium; sine ulla deinceps quidquam proficiendi spe. Hic proinde, si usquam, necessaria est virtus serenitas, verborum suavitas, & confessorum, & omniam quæ paci stabilienda in medium proferuntur: Ut enim Olea ligari ac verberari renuit, sic vera pax odit quidquid violentum est: *Oleam ne stringito, neve verberato.* (d) Et hac agendi suavitate præcipue utendum est cum ijs, qui partium discordiarum duces sunt, ut hos quis lacretur: ut enim qui Apum Regem capit, sinem toti eorum pugnae ac bello imponit; sic qui odiorum, quæ familias committunt, auctores præcipuos & factores capit, his etiana modum ac sinem ponit. Apud nonnullos perspicaces, sed vindictæ immodicos, experientia didicit plurimum profuisse, quætere tantum ex illis: Plusne

ipsi sibi, quàm ipse adeò Deus, arrogarent?

His aliisque similibus industrijs vim magnam conferet, si Parochus in suis ad Populum Concionibus crebrò explicet mala Odiorum, & bona Pacis; maxima emolumenta, quæ in eum redundant, qui pacem, pulcherrimis Sanctorum Cælitum exemplis (quæ identidem narrare plurimum expectat) inductus concedit, & grave discrimen, cui se nunquam non exponit, qui eam obstinatè negat: cum is pacem negare sibi videatur Justitiæ studio; re vera autem graviter sibi imponendo, eam neget vindictæ, etsi latente cupiditate impulsus. Ita certè præsumere fas est: cum hæc causa movens longè sit conformior depravatae naturæ propensione, quàm coram tribunali contra offendentem velle agere, ut pro meritis puniatur; & sincero tamen animo ipsi dare offensæ veniam; magisque hoc arduum ac difficile videtur, quàm plenam omnium illatae injuriæ gratiam facere. Ut dicam, quod sentio; aliud est, posse Justitiæ amore negari offensæ veniam: aliud, re ipsa hac de causa negari. Etiam in fune factus exerceri possunt artificiosi & admirandi: sed quanta ad hoc arte est opus, quanta attentio, & quanto facilius est, etiam peritio. funambulo, deorsum præcipitem ruere, quàm tam angusta in se mita neutram in partem se librare? Scio equidem Christum Servatorem, eum se antiquissimæ, & apud Ethnicos perinde ac Judæos usitatae talionis legi opponeret, voluisse; ne sequaces sui ea lege actus suos moderarentur. *Andisim, aiebat, quia*

dictum est: Oculum pro oculo &c. Ego autem dico vobis non resistere malo &c. (c) Quæro jam: quid ita loquendo propositum Christus habuit? faciliorem reddere suam legem, an observatu difficiliorem? si hoc, næ ille tam disertè affirmare non potuisset, legem novam, veteri comparatam esse onus leve: *Onus meum leve.* Id proinde egit, ut faciliorem redderet. Quo autem modo? illo nimirum ipso, quo, prima fronte rem æstimantibus, videri poterat reddere difficiliorem: sine inquam breviori coercendo sequacium suorum Iræ perturbationem: velle enim huic, cum maximè servet, permittere parum, & negare multum, usu ipso deprehenditur haud paulo esse laboriosius, quàm nihil penitus ipsi indulgere. Quis audeat flante vento ignem admove-vere stipulis ex messe in agro residuis, & postea illum coercere, ut non perger voraci suo genio indulgere usque ad fictitatem, etiam ultra limites sibi statutos? Facilius erat, eum omnino non admove-re. Sic se res nostra habet. Ut homo injuriâ laceffitus, in illo indignantis animi impetu, sequatur instinctum tam ipsi suævem (qualis est, nocere offendenti apud Judicem quantumcunque potest) necesse tamen ultra limites honesti sequatur; sic ut hoc faciat; non faciat tamen nisi communis boni studio, & non invidiæ aut odij, pro! quàm ardua, & tantum non insuperabilis res est! Multo levius est; omnem penitus nocendi impetum ac prurium frenare. Tantoque hoc magis, quo qui id agit, promittere sibi potest amplio-rem illam gratiam adjutricem, quam Christus Servator paratus est dare

Con-

Consiliorum suorum Evangelicorum studiosis: qui aliter facit, tam certò illam sperare non poterit. Si intra honesti limites coram tribunali stare tam factu pronum esset, ut nonnulli sibi fingunt, Sacri Canones factum ejusmodi non appellarent *Maudabile genus intentionis.* Quæ autem causâ sic disertè appelleretur, explicat Glossa his verbis. *Præsumitur potius accusationem fieri causâ invidia, quàm caritatis.* (f) Puto me intra falsitatis periculum pronuntiare posse, quod spatio viginti septem annorum, quibus in factis meis Excursionibus toties adlaboravi, ut dissensiones ejusmodi palam ac publicè tollerentur, semel dumtaxat judicare absq; metu poverim, eam qui causam suam Judicem sententiæ decidendam volebat relinquere, nullo livore impulsam id fecisse.

In eos autem præ ceteris altioris ex loco detonandam est, ut inimicitia evellantur, qui infami & turpissima consuetudine eas solent seminare, partium dissidentium alicui, quin etiam nonnunquam utrique, narrando, quid una contra alteram dixerit, aut quid dixisset dormientibus ipsis objectum fuerit. Quis explicet, quantarum cladum saneltz ejusmodi linguæ auctores sme? *Vix peccator turbabit amicos, & in medio pacem habentium immittet inimicitiam.* In trabe aliqua findenda potissimam partem non habet securis, sed tuncus qui in fissuram immittitur. Sic nuntiorum ejusmodi lingua plus habet viriam ad animos à se invicem divellendos, quàm sola haberet, quæ illata est, injuria. Persuadet sibi malè cautus nonnemo, nuntios ejusmodi

magnopere honoris & commodi ipsius studiosos esse; non advertit interim, eadem illorum esse, quæ futurum studia, qui ad ædes incendio conflagentes accurrunt aqua onusti, non ut res pretiosas ab igne levent, sed ut eas secum auferant. Id sæpe ipsis propositum est, ut privatim dolorem alienâ operâ ulciscantur, quin tamen deprehendantur: & sic re ipsa odio suo indulgent: neque enim aliter melius possunt jacere lapidem, & manum abscondere. Qui narrationes ejusmodi audit, si sapit, fidem ipsi nullam adhibeat: quin imò, pro eo quod foveat ova serpentum tam nocentium, generoso potius illa pedè conculcet ac conterat. Qui autem nuntij ejusmodi partes obire consuevit, plurimum meruat. Si enim famæ alienæ fares semper odit Deus, quanto magis susurriones? *Susurriones Deo odibiles.* (h) Detractio id spectat, ut famam auferat proximo: Susurratio etiam amicos auferit, qui sunt bonum famæ multo æstimabilius, cum eâ maximè causâ appetatur fama bona, ut acquirantur amici honorati. Interim susurriones isti non auferunt tantum Amicos, sed eos mutant in inimicos: Unde explicatu difficile est, quàm multa isti odia suscitent, quàm multas rixas, quas strages, & quàm horrenda mala! Quis proin miretur pronuntiantem sapientem? *Sextus, quæ odit Dominus: & septimum detestatur anima ejus.* Quis autem est, quem non odit tantum, sed detestatur Deus? *Eum qui seminat inter fratres discordias.* Eximiales hi nuntij non alium tandem exitum habebunt, quàm celebres illæ Samsonis vulsæ,

K. 2

quæ

quæ quidem facibus, quas caudis illarum Samson alligarat, ingens latè in agris, vineis, hortis incendium excitant, & cuncta redegerunt in favillas sed ipso, quem tam latè propagarunt, igne tandem & ipsæ absumptæ sunt. Qui proin Pastor procul à sua Paroecia discordias habere volet, crebro in infames hos Sufurrone invehatur, & nullibi patiatur subsistere. An non idem est, tollere ex rogo ligna, & ignem extinguere? Ita omnino est, unde sapiens: *Cum defecerint ligna, extinguetur ignis.* Et sic etiam *Sufurrone substracto, jurgia conquiescent.* (i)

Denique quia in hoc sedandarum dissensionum fatalium negotio pertractando continget nonnunquam, Pastorem incidere in homines genij tam obstinati, & cedere nescij, ut facilius sit ventos sibi mutuo oppositos, & ex alia spirantes regione, quam capita tam contentiosa, & litigiosa amicabili fœdere componere; plurimum expediet, ne ulum remedium intactum relinquatur. sociam à viro aliquo nobili & amico operam petere, qui auctoritatem suam interponat. Non nego quidem, hoc sedandarum contentionum genus non esse illud, quod Deus singulariter probeat; cum sic odia non ponantur nisi ex causis merè humanis, in gratiam inquam viri illustris, non amore Christi: unde manus quidem ab ulciscenda injuria absterget, sed animus ad amorem non inducitur. Præstat tamen accipere à credito conventionis difficilis, quidquid offertur: & qui furenti eripere è manibus nudum ferrum non potest; propterea

quòd illud stringat arctissime, inveteratam saltem retundit, ne noccat. Sic discordia, quæ familias inter se committitur, si non extinguuntur, sopiuntur saltem, donec ipsum tempus modum suggerat eas penitus restringendi. Turbines dissensionum non imitantur quidem plurimum ventorum conflictum; nam hi effurant immaniter, diei tamen ferè spatio suas pugnas definiunt, cum cadente sole, & ipsæ occidunt. Est tamen & illis suus modus. Unde nunquam de recuperanda serenitate desperandum est, quam tantopere anhelat Pastor, ut Paroeciam suam tranquille possit gubernare,

(a) Eccli. 24. 23. (b) Joh. 34. 4. (c) 1. Preperandum C. de Inducijs. (d) Plin. l. 13. c. 3. (e) Arist. l. 5. ad Nicom. Gell. l. 20. Ex. 21. 24. Lev. 2. 4. 20. Matt. 5. 38. (f) 2. q. 7 c. si Episc. 44. 1. si omnia (g) Eccli. 28. 21. (h) Rom. 1. 29. (i) Prov. 26. 20.

CAPUT XI.

Pastores decet, Gregem suum præcedere rectè factis & virtutum exemplis.

EXigit officium hominis Christiani ut rectè factis & exemplis velut communi arario inferat illas virtutes, quas tanquam privatum peculium intra se colligit: nec enim existimare debet, se Ecclesiæ membri suo tantum emolumento accensum, sed communi omnium; sic ut ea ad virtutis studium excitet, si aliud nequit, rectè & ex virtute vivendo. (a) At si ad hoc quisque solo ho-

minis Christiani titulo ac nomine obligatur, multo magis officij ratio ab his hoc postulat, qui idè in gradu suo ab Ecclesiâ sunt locati, ut exemplis alios excitent. Ili, si dicere volumus, quod res est, non tam sunt exempla, quam exemplaria. Sed qui tandem hi sunt? Sacri utique Pastores; de hoc quis ambigat? Unumquemque igitur illorum Apostolus allocutus esse censendus est, dum ita ad Titum scripsit. *In omnibus te ipsum præbe exemplum bonorum operum.* (b) Debent enim Pastores sacri tam divitem possidere sortem, ut non solum rectè ipsi vivant, quod & alij agendum, sed ut alijs vitam suam tanquã normam possint proponere. Quod, quantum tandem sit, quis satis exprimat? Deceret equidem Christianorum quemlibet obtutum habere semper defixum in vitam Christi Servatoris, tanquam Ideam vitæ suæ perfectissimam, ut S. Thomas monuit. Non poterat tamen vita hæc omnibus abunde perspecta esse; cum alij incurij sint, alij ignorantes. (c) Hinc Christus Servator, cum Cælum repeteret, Apostolis, & in Apostolis nulli non eorum successori, præcepit, ut ex ipso, tanquam prototypo, ectypa & imaginem operum ipsius effingerent, quod deinceps alij minore negotio imitarentur. *Exemplum dedi vocis, ut quemadmodum ego feci; ita & vos faciatis.* (d) Atque hæc est causa, si prudenter rem æstimamus, cur tantus sit in Ecclesiâ Pastorum numerus; ut ipsi nimirum pulcherrimas primi Prototypi Jesu virtutes imitati, easdem subinde in vita sua subditis suis imitandas proponant, tanquam minorem quidem, sed servata

partium proportionem expressam ideam, quam sequi non minus tutum, facilius tamen sit ac promptius; quia debilibus vulgo mortalium viribus ac facultatibus, qui ectypa debent exprimere, magis sua proportionem respondet. *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.* (e) Sic Discipulos suos Apostolus allocutus est: nec aliter Pastor è suis quemlibet alloqui debet, cum nemo non ex curæ ejus creditis Discipulus ejus dici debet. *Prælati debent esse quasi forma existens Discipulis.* (f) Sunt ipsa S. Thomæ verba ex Sacris accepta Canonibus.

I.

Atque ita perquam opportunè ventum est ad alterum pabuli genus, quo Pastor Sacer pascere debet gregem suæ curæ traditum: ad recta inquam vitæ exempla. *Pasce verbo, Pasce exemplo.* Ut autem magni hujus debiti vis intelligatur melius, perpendenda imprimis est vis illa ingens, quam habet rectum exemplum ad persuadendam virtutem. Si Philosopho credimus, Leges illæ, quas usus & consuetudo promulgavit, multo illis firmiores ac stabiliores sunt, quæ solis in libris & tabulis sunt promulgatæ. Exemplum enim tacitè quidem, sed suavi virtute operando facit, ut rem aliquam planè perfectè que velimus, sicut volumus, ad quæ amore ferimur; non autem illa solum ex parte vellimus, sicut volumus, quæ vi metæque adacti sequimur. Idcirco exemplum in mente non sequitur, quod amorum hæc impetu & horrore suppliciorum non obtinentur tributa. Hinc etiam nascitur quòd si

homines magis persuaderi se finant exemplis, etiam fictis ac fabulosis, quam gravibus rationum momentis, (g) cognoscendo siquidem exempla cognoscunt illa, ut causas singulares, sensibus obiectas & aspectabiles: cum verò rationum momenta cognoscunt, cognoscunt illa ut causas quasdam universales, remotas à sensibus, tamque sublimes, ut longè supra ipsos sint, nubium instar, atque adeò minus ad se pertineant. Salomone quis doctior? Et tamen affirmavit ille de se, transivisse se per vineam hominis pigri, & cum eam vidisset incultam, sylvescentem, & multum diversam à vinea hominis industrii, didicisse se confestim hoc exemplo, non esse in rebus gerendis celandum difficultatibus & parcendum labori. *Quod enim vidissem, posui in corde meo, & exemplo didici disciplinam.* (h) Quod si & illud accedit, ut Exemplum, cuius semper tanta vis est, ab ijs proficiatur, quos gradu & munere Superiores veneramus, in nos beneficos, & bene de nobis meritos, quales esse solent Pastores sacri, tunc illud non est simile sigillo, quod sola manu; sed quod artificialis machinæ, seu vitis ministerio imprimitur, quòd idcirco longè altius in cuiusvis animum penetrat, pro mensura autoritatis, quam in ijs ob gradus dignitatem suspicimus, & gratitudinis, quâ illis nos ob beneficia & favores devinctos fatemur: sic ut multitudo, quæ habetudine sua rationum momenta non intelligit, imitationi unice dedita, abripiatur torrente, aut ut dicam rectius, Pastoris sui brachijs portari se sinat, ut infantulus. Atque ita illud exequitur

Pastor, quod Deus omnibus Animarum gubernatoribus præcepit: *Porta est in finu tuo, sicut portare solet Nutrix infantulum.* (i) Equidem sacra Paginæ secundo Machabæorum, cum aureum quadammodo seculum descripsissent, quod tum gaudebat Solyma ob Templi ornatum, Sacrorum Rituum ac Cæremoniæ Majestatem, Nationum ac Principum extraneorum venerationem, quæ & eorum illum locum prosequerantur; omnia hæc effecta uni tribuunt Pastori tum ad clavum sedentis virtuti ac sanctitati: *propter Onie Pontificis pietatem.* (k) sic indicendo fontem, omnium illorum bonorū, quæ terras inundant, in quibus rectis exemplis Populo præeunt Præsides & Pastores. *Inebriabo Animam Sacerdotum pinguedine, & Populus meus bonis meis adimplebitur, ait dominus.* (l)

Cuncta hæc, & plura alia, quæ asserti possent sine numero, manifestant debitum illud gravissimum, quo Legem naturalem ac divinam, propositam æternæ damnationis non observantibus poenâ, Pastor tenetur ad salutis terminum ducere oves sibi creditas, præeundo illa in semita, quam tenere oportet, ut ad Cælum pertingant: eaque causâ de Pastore bono Christus dicit: *Cum proprias oves emisserit, ante eas vadit.* (m) Non caret occulta ratione, quòd dicat: *ante eas.* Si mentem advertere lubet, videbimus Pastorem subinde ante gregem suum ire, subinde præeuntem sequi. Cum sequitur, ducit eum, aut rectius loquendo, non ducit, sed baculo cogit ire quæ ipsi collibitum est. Sed hoc Pastoris est gregem suum non amantis. Cum præ-

facili negotio illum post se trahit, ostendendo tantum, quâ sit eundem. Et hoc Pastorum amantium proprium est. Vult autem Christus à Pastoribus teneri non primum illum, sed posteriorem hunc oves ducendi modum. Sit ita, quòd nonnunquam vituperando, reprehendendo, exprobrando, omni alia verborum asperitate, & tantum non baculo compellere possit oves Pastor ad eundem rectâ semitâ: non tamen oportet hunc Pastorem imitari, quia ovium est brutatum potius, quam ratione utentium. *Cum austeritate imperabatis eis & cum potentia.* (n) Et idcirco sicut Christus Pastores ipsos hac ratione non duxit, sic nec vult, ut hi suos ducant. Esset hoc non agere ducem sui gregis amantem, sed illi dominantem, contra illud: *Pascite, qui in vobis est, Gregem, non coactè, sed spontaneè, neque ut dominantes in Cleris, sed forma facti gregis ex animo.* (o) Quid volunt autem voces hæc: *forma Gregis:* nisi motum honestate ac probitate, ut ante dicebam, gregi suo vivendi normam præbere; non autoritatem, quâ compesci errantes possint; negligendo, sed autoritati exemplum vitæ adjungendo? *Non quasi non habuerimus potestatem, sed ut nosmetipsos formam daremus vobis ad imitandum.* (p) Quam rationem in ducendis ad salutis semitam Populis Sanctus Paulus tenuit.

II.

Hactenus dicta certa sunt. Ipso tamen in usu pronum est, ut duplici modo erretur. Primus eorum est, qui sibi persuadent, ut bono præcant exemplo,

fatis esse non præire malo: alter magis perniciosus, eorum qui in animum inducunt, sufficere, etsi peccetur, peccare quàm occultissime: *causè, si non causæ.* Sed ad primum quòd attinet, certissimum est, quòd non destruere, non sit ædificare; & non vastare vineam, non sit eam colere. Plus enim verò Christus à Pastoribus exigit, ut præstent ovis, quæ eorum curæ credidit, quam miserum illud Latronum beneficium, qui satis tum beneficos se putant, si non furentur, nec macent. Si in hoc omissionum genere non multum & crebro peccaretur, non maledixisset Servator arbori illi infelici, in qua structum bonum non reperit; cum certissimum sit, quòd nullam etiam in ea inveniret malum: nec damnasset eam, qui talonium, datum ad negotiandum, abiconderet, *abscōndit pecuniam Domini sui, sed eum solum damnasset, qui illud dissipasset, aut notarios ad fines illo esset abusus.* Argumento hæc sunt, non sufficere, ut bonus quis Pastor ac Parochus sit, non esse impium: necesse insuper est, amorem & æstimationem virtuti conciliare, eam exercendo, ad eamque inducere subiectos genere eloquentiæ omnium potentissimo, lingua nimirum factorum & operum. Si necesse est Pastorum alijs normam esse, ut dicebamus, eorum quæ saluti consequendæ operari debent, satis jam non est, ut à malo tantum abstinere, sed necesse est, etiam bonum adimplere: *Declina à malo, & fac bonum.* (q) Norma, ut vera sit, habeat oportet quidquid habere eam imitantes debent, *forma Gregis ex animo.* Hinc multo minus

nis ferendus est alter error opinantium, occultè delinquere non officere obligationi, quâ quis debet esse norma. In primis omnium oculis subducere se, nimis quàm difficile est. Ignis abscondi potest, sed non fumus; fumus autem subinde ipsum ignem prodit. Difficilius etiam est, diu se occultare. Quis tandem larvam in vultu semper circumferet, ut compactum è stramine simulacrum? *Nemo personam diu fert*, Aur. quis est, qui semper vivere in undis possit? Si non piscis, sed homo est, per intervalla prodeat necesse est; seque ostendat eum, qui est, non qui in undis videbatur. Præter hoc, demus, diu latere Pastoris sub schemate lupum posse, quam tandem vim ad sui imitationem pertrahendi larvæ ejusmodi virtus habere poterit? Ut exemplum, quo quis alijs præsit, vim suam exerat, necesse est, ut Deus eo tanquam instrumento utatur ad gratiam mortalibus conferendam. Quomodo autem nunquam eam in rem uteretur Hypocritâ, cum è diverso protestetur, se, cum punire velit peccata alienjus Populi, permissurum, ut ab Hypocrita gubernetur? *Qui regnare facit hominem hypocritam propter peccata Populi* (r) Quare velle videri bonum, & non esse, non est auferre à se malum, sed illud ipsum augere. *Simulata æquitas, duplex iniquitas* (r) Hoc igitur non est facere officium Pastoris, sed duplicare impietatem, haud aliter ac nomina contracta auget, qui auro adulterato ea se sperat expuncturum. Non aliud hoc est, quam creditorem habere ludibrio. *Hi igitur accipient damnationem majorem* (r) Sic de Ju-

lis simulatis pronuntiavit Servator noster. Denique ubi se non emendaverint, damnabuntur damnatione duplici, una propter scelera occulta, & altera propter virtutes simulatas.

Quocunque autem modo se res habeat, dubitari nequit, quin Pastor, qui gregem suum rectis vitæ exemplis non ducit, cogat quodammodo Dei Providentiam ad utendum modis planè insolitis, & non convenientibus, si Animas ad æternam beatitatem vult perducere, cum enim jam decreverit, familiarem ac facilem subjectis facere virtutem imitatione eorum qui præsumunt, tanquam vim maximè planâ, præsumere, hominem hypocritam suffecturum subjectis pro idea veræ sinceræque virtutis, idem est ac præsumere, quod Deus usus sit capite ligato ad derivandam in membra reliqua vitam ac vigorem, haud aliter, quam si caput vitæ ferè præditum esset.

Tandem, ut jam vidimus, Parochi officium, nulla autoritate dispensabile, est, suæ curæ commillos docere omnia, tam quæ credere, quam quæ agere oportet. Qualis autem denique erit illa institutio, quæ proficiat ab hypocrita, hoc est: bono simulato? *Simulacra locuta sunt inutile* (u) Institutio erit nata in labijs, sicut fructus ex parietibus gignuntur; non erit Institutio, quæ radices in animo egerit. *Esdras paravit cor suum, ut investigaret legem Domini, & faceret, & doceret* (x) Sic de Esdra facit Codex loquitur. Hæc causâ Institutio ab eo profecta tam nobiles fructus tulit, ut in lacrymas omnes solverentur. *Flavit Populus sicut mulio* (y) Institutio, quam

quàm opera non præbunt, languida erit, imperfecta, mortua, & tanquam penicillum nullo colore imbutum, nullum etiam in tela colorem relinquet, quem non imbibit. Neque sperare poterit, Deum ejusmodi hortationibus usurum ad Mortales à peccati fordibus mundandos: nec enim ille ad corda abluenda manibus sordidis utitur. *Necesse est, ut esse munda fudeat manus, quæ diluere sordes curat, ne talia quaque deterims inquinat, si fardida ipsa stercoreis, lutum tenet*. (z)

Manifestum proinde est, non patere effugio locum. Alterutrum horum eligendum: aut ponendus est facerrimus hic titulus Rectoris Animarum, aut laborandum ut eas præcedat Rector virtute genuina, imò virtute transcendente vulgarem, tot gradibus, quàm multis conditio Pastoris superat conditionem Gregis ab eo gubernati. *Tantum debet actionem Populi transcendere actio Præsulis, quantum distare solet ægrege vita Pastoris*. (aa) Hac decempe da intervalum istud S. Gregorius dimensus est. Quanta ea foret ordinis perturbatio, si aliqua in Parœcia videre esset oves Pastore suo magis castas, magis patientes, magis dociles? Foret hoc non dedecore tantum & probro afficere Dei Ecclesiam, sed eam etiam destruere, sicut omnis Hierarchia rectè constituta, ordine perverso evertitur. *Vehementer Ecclesiam Christi destruit, meliores Laicos esse, quàm Clericos*. (bb) Sic sacri Canones; tonitru, quod consternare deberet omnes Clericos, quodocunque à Gradus sui conditione degenerarent. Quanto igitur magis attonitos reddere deberet eos, qui

R. P. Segneri Institutio Parochi.

vel ipsos inter Clericos supra ceteros eminent?

(a) 23. q. 4. c. *Debet homo*. (b) *Tit. 2. 7.* (c) 1. *ad Cor. 11. lect. 1.* (d) *Jo. 13.* (e) 1. *Cor. 11. 1.* (f) *S. Tho ad Tit. c. l. 2. q. 8. c. Cum Pastoris*. (g) *Arist. Probl. sect. 18. n. 23.* (h) *Prov. 24. 32.* (i) *Num. 11. 12.* (k) 2. *Mach. 3.* (l) *Jer. 31. 14.* (m) *Io. 10. 4.* (n) *Ezech. 34. 4.* (o) 1. *Pet. 3. 2.* (p) 2. *Theff. 3.* (q) *Pf. 36. 27.* (r) *Job. 34. 30.* (s) *Aug. in Ps. 63.* (t) *Luc. 20. 47.* (u) *Zach. 10. 1.* (x) *Esdr. 7. 10.* (y) 1. *Esdr. 10. 1.* (z) 1. *q. 1. c. Necesse est.* (aa) *S. Greg. Past. l. 2. c. 1.* (bb) *8. q. 1. c. Qualis.*

CAPUT XII.

Horrendum spectaculum, Pastor Animarum exempli mali.

Portentum ingens Romæ quondam Idololatæ visum est, Canis barbara, quæ catellos vix ex ipsa genitos devoravit. Vellem sanè crebro usu non assuevissent oculi nostri malo tam detestabili, sic ut Christi Ecclesia non identidem cerneret devoratos à Parocho non uno illos ipsos filios, quos paulò ante Christo genuerat in sacro Baptismi lavacro, aut iterum genuerat Prædicationis ministerio, & Sacramenti Pœnitentiæ administratione; nec tamen ullo indicio dolorem suum proderet. Et tamen, quid agit tandem quicumque Pastor Animarum pravi exempli? aliudne facit, quàm quod acerba nece perimat prolem tam nobilem? Certum tamen verò est, si id unquam fieri contingat, facile credi posse, non esse in Mundo Peccatorem perinde ac iste est monstrum. *Es*

lineis rectâ unâ, curvâ alterâ scimus angulum constitui omnium, qui cogitati possint, minimum. E diverso ex gradu tam sublimi, qualis Pastoris sacri est, & vita tam infami, qualis est Pastoris exempli pravitare alios offendenti, omnino cogitandum est formari abominationem, cui similis alia in loco sacro nunquam sit visa. Quod tamen maximi doloris causam esse patet, istud nimirum est, quod cum ejusmodi abominatione nunquam non extrema vastitas ac strages sit connexa. Quis enim unquam explicet clades, quas ejusmodi Animarum Pastor edit? S. Gregorius rem hanc cuilibet perpendendam reliquit, cum desperaret de ea calamo suo exprimenda: *Considerate quid de gregibus agatur, si Pastores lupi fiant!* Ego hic conabor meliore quo poterò, modo perniciem hanc oculis objicere: paucarum linearum ductu: hoc autem erit Basilisco speculum objicere, ut suo se aspectu enecet, sed eo necis genere, quod ipsimet afferat salutem.

I.

Jam ante consideravimus vim illam magnam, quâ pollet exemplum ad trahendos post se imitatores, non minorem illâ, quâ prædita est rota major in machina horologia, suis ponderibus animata, ad minores alias eodem secum impetu circumagendas. Nunc illud præterea addendum, quod, cum hæc propensio nitatur ut plurimum modica ratiocinandi facultate, consequens esse, multò eam esse majorem respectu exemplorum pravorum, quam rectorum, cum animi imbecillitati adjungatur im-

petus, quem ad illa addit confestim voluntas depravata, multòque magis ad malum, quàm bonum prona. Quare sicut malleus plus valet ad destruendam modico temporis spatio pulcherrimam è marmore statuam, quàm ad illam reformandam, ita major semper erit exempli vis ad virtutem profligandam, quàm ad excolendam. Et quanquam vis ista communis sit cuicumque exemplo pravo, nemo tamen non videt, quanto illa major esse soleat in exemplo, quo præeunt Personæ, quas venerabiles sua dignitas, sua doctrina æstimabiles efficere; dum istæ non docent tantum scelus, quod patrant, sed illi etiam erubescerentiam adimunt; illum videlicet aggerem, præ ceteris firmum, qui vitia continet, ne publicas in vias exundent, & omnem honestatem demergant. *In exemplum culpa vehementer extenditur.*

(Sic Sacri loquuntur Canones, quando pro reverentia ordinis peccator honoratur.)

(a) Clariùs hoc ipsum expressit Christus, sanctam Brigittam ipse verbis istis allocutus. *Viso exemplo pravo Sacerdotum, Peccator fiduciam peccandi sumit, & incipit de peccato, quod priùs erubescendum reputabat, gloriari.* (b) Mox erit, qui dicat. Si non dedecet Parochum alere domi puellam, vel indignante Populo, qui tamen eum videt quotidie, nulla præpeditum religione, incruentam Deo litare Hostiam; cur hominem de seculo, qualis ego sum, dedecet, converteri familiaris cum ejusmodi sortis puellæ domi suæ, qui non nisi bis in anno celesti illa dape pasci consuevit? *Quod divi decuit, cur mihi turpe putem?* Atque etiam

peccata majorum sunt velut communis venia delictis minorum; nisi malimus illa dicere irritamenta universalia, ad illa sine pudore & metu perpetranda. Hinc est, quod alicujus hominis Laici peccata sint instar globi, qui volvatur in plano: hic est unum alterumve obvium, dum ita volvitur, obterat, exigua tamen denique est strages, quam edit. At Sacerdòs, multòque magis Sacerdos Parochus, pravorum exemplorum, globi instar est, qui ob gradus sui eminentiam, in quo peccat, ex alto devolvitur; ac proin quis stragem describat, quam in diris edit majorem? Si Sanctus Gregorius rectè sensit, alia major in Ecclesia non invenitur. *Nullum puto ab alijs majus præjudicium, quàm à Sacerdotibus tolerat Deus, quando eos, quos ad aliorum correctionem posuit, dare de se exempla pravitatis cernit? quando ipsi peccamus, qui conpescere peccata debemus.* (c)

Et tamen, quæcunque hæctenus diximus, ijs etiam pravis exemplis communia sunt, quæ indirecta appellamus, ijs inquam, quæ sic fiunt, ut facienti non sit propositum ullam Animam in lapsum impellere, sed et si aliq̄ cadant, sinuntur cadere. (d) Quid proinde de directis erit pronuntiandum? Sed istorum fortassis nulla à Sacerdotibus proficiscuntur. Si ita res se haberet, non quereretur tam acerbè Deus per Jeremiam: *Grex perditus factus est Populus meus: Pastores eorum seducentur eos.* (e) Ponamus Parochum incipere agere aliquanto familiaris cum femina honesta, identidem affirmans, nihil se spectare pravi, amare illam ut sororem, reputare illam ut

columbam, quam vir crudeliter traheret: dolere se ejus vices. Sequantur subinde post verba tam blanda, etiam munera, non escæ, sed subsidii nomine honestata: muneribus accedant promissa de secuturis donis majoribus: promissis succedant juramenta sæpiùs repetita, quod ipse, quisunque demum casus tulerit, futuris sit ejus liberis pater, Orphanis tutor; quod ipse familiæ lites suis impendijs sit acturus; cuncta eorum negotia gesturus ut sua, bona & possessiones defensurus, procuraturus sedulo, nequis familiæ eorum quidquam injuriæ, quidquam molestiæ inferat: Deum immortalem! quæ tandem virtus, quod robur requiretur ad resistendum extremæ oppugnationi, cum illa admonitis proximè machinis tentabitur? si machina argentæ, non magnæ, fortissima etiam munimenta sæpe aperiuunt, an resistet muliercula debilis, emolumentis tam multis & speratis & perceptis? Interim autem quam contra se Judicis sententiam non metuat Pastor tam consceleratus, si pro eo, quod sanguinem pro paupere suo Grege fundat, stragem ipse edat? Enimvero necesse est non somno sepultum, sed planè mortuum esse, quem horrenda minarum divinarum tonitrua non excitant! *Audite hoc Sacerdotes, quia vobis judicium est. Quoniam laqueus facti estis speculationi, & rete expansum super Thabor.* (f.) Sive laqueo capiatur, qui per terram ambulat, qui inquam jam aliis peccato magna animi vilitate consensit, sive retibus intricetur, qui volat per æra, hoc est, innocentiam, ad eam usque diem, servavit

vavit illibatam, certum est, & hanc, & illam prædam, materiem fore iudicij severissimi contra capientem; cum & laqueus, & retia extensa fuerint in Thabor, monte excelso, monte electo, monte pluribus Mysterijs sanctificato: extensa inquam fuerint in gradu illo sublimi Sacerdotij, & ab illis extensa, qui eo sublatis fuerant ob fines planè diversos; ut nimirum ibi consisterent tanquam in specula, ad providenda pericula Populi plus æquo incurij, & ad eam præcavenda. Qui ita se gerit, Sacerdotio utitur tanquam loco edito, ex quo propiùs contra Christum pugnet: *Sacerdotij dignitate, veluti armis quibusdam ad vitium abutitur.* (g) Et id agit versutus, ut sicut caput majus piscibus tergit, ut tanto velociùs & rapidiùs ferantur in profundum, cum natant; sic & ipsi Gradus sui excellentia & magnitudo servire opportunè debeat, ut quam vult profundissimè in vitiorum se abyssum immergat, quin quisquam ruenti ponere obicem possit. Et en, ille ipse, qui forsitan ante linguam hominis non habuit, quæ Populum doceret, paulò post eam habet plus quam serpentinam ad seducendam nunc hanc, nunc illam aut innocentem, aut incautam, qualiscunque demum fuerit; suggerendo liberè familiari in colloquio, impudicitia labem inter mala minimum esse; omnes nos ex luto fictos, omnes carne constare: paratum eum in finem Pœnitentiæ Sacramentum, ut sit delinquentibus remedium. *Audite, igitur, Audite Sacerdotes, quia vobis iudicium est.* (h)

Narrat Cantipratenis, hujus fursuris

Sacerdoti aspectabilem se præbuisse Sanctum Petrum, vultu, multoque magis verbis mirabilem, & inserto ejus manus libro, Lege, dixisse, Lege infelix, & porro moras nullas trahe. Arripuit, cum aliter non posset, Sacerdos oblatum sibi volumen; cum ecce primum obtutum in eundem defigenti ista occurrerunt verba. *Quando reduces animas, quas tuo exemplo aeterno supplicio demersisti?* Brevissima hæc interrogatio fuit ipsi totius causæ suæ conclusio tam manifesta, ut ad non expectandam sententiam, quam prævidebat contra se fulminandam, cesserit mox Parœciæ administratione, & intra religiosa septa, intra quæ Sancti Bernardi legibus vivebatur, abditus totum se addixerit eluendis anticipatâ vindictâ debitis; fatiùs judicans, intra cellæ angustias citò pro ijs satisfacere, quam procrastinando in igne æterno illa luere, non delere. Non videtur nunc ab hujus, siqui uspiam sunt, sortis Parochis liber ejusmodi; nunc enim scribitur: suo tamen tempore legi poterit, sicut illi characteres, quorum quidem apices in charta quam accuratissimè formati sunt, legi tamen, nisi ad luculentum ignem, non possunt. Prope magnum illum, & æternum ignem, coram divini iudicis tribunali palam apparebit & impietas, & sententia contra eum, qui non solum tanquam servus piger non vigilavit ad defendendam Dei Domum, sed tanquam servus nequam & perfidus se quodammodo constituit principem ad eam latrociniis infestandam. Videtur ejusmodi sententia primis velut lineamentis adumbrata esse in tremendis illis Ezechielis

chielis verbis: *Tu autem profane, impie, Dux Israël, cujus venit dies in tempore iniquitatis præfinita: Hæc dixit Dominus Deus. Aufer Cidarim, tolle Coronam. Nonne hæc est, quæ humilem sublevavit? & sublimem humiliavit? Iniquitatem, Iniquitatem ponam eam.* (i) Quid hoc est aliud, quam repræsentare iudicium Pastoris Animarum, qui sit quidem *Dux Israël*, sed dux ad exitium, & idcirco profanus erga Deum, impius erga gregem: *profanus, impius.* Ubi ad præfinitum terminum impietatis suæ pervenerit; *Cum venerit dies in tempore iniquitatis præfinita*, necesse erit, ut deponat Sacerdotalis gloriæ stolam, atque ita *auferat Cidarim*: quin & Rectoralem ponat gloriæ, tollat coronam: gloriæ quæ quantum exulit modestos, tantum audaces dejecit: *Nonne hæc est, quæ humilem sublevavit, & sublimem humiliavit?* Et hinc hæc dicit Dominus Deus, antiquam suam gloriæ, quæ illa & qualiscunque demum fuerit, videbit miser, velit nolit, mutatam in iniquitatem. *Iniquitatem, iniquitatem, iniquitatem ponam eam.* Ut vel in hac ter repetita iniquitate cognoscat summa monstrositas mali, in tali vitæ gradu admissi, vel ut intelligatur insolens planè ejus malignitas; malignitas, quæ ictu uno tres feriebat, Sacerdotem, Populum, Deum.

II.

Non erat mihi animus hoc in capite de illo loqui, qui hæc legeret: meliora si quidem mihi de illo promitto: ac proinde nec quidem cum illo sum locutus. Si tamen, quod bonus Deus avertat, quis

deprehenderet, se quoque exemplis non optimis gregi suo præire, & vitam vivere, quam me vidit in alijs, cum augurijs horrendis, detestari, sanè quam studiosè rogo, ne verba mea velit explodere tanquam prognosin Medici magis functi, quam reverentis: neque enim scio, an simili dein ratione explodere possit Christi Servatoris auguria. Cujus tandem sunt illa verba: *Va homini illi, per quem scandalum venit!* Et si va homini, qui præter hominem habet nihil, quanto magis *Va Sacerdoti! Va Prasuli! Va Pastori!* Si quidem hi, quicunque demum sunt, *tot mortibus digni sunt, quos ad subditos suos perditionis exempla transmittunt.* (k) Et verò quomodo non sint? Etiam Loth, cum incendium jamjam imminens suis prædiceret familiaribus, delirare ijs visus est! *Visus est eis, quasi ludens loqui.* (l) Et tamen paulò post flammis subito involuti absumptique ne tantum quidem nacti sunt temporis, ut vivi suam deplorarent incredulitatem; imò ut nequidem cognoscerent. Quanto igitur rectiùs sapiet, rebûsque suis magis consullet (si tam parum etiamnum trepidat, qui tanto deberet horrore percelli) quanto inquam meliùs rebus suis consullet, qui non à me, sed ab Eusebio profectam admonitionem secutus fuerit: *Qui cum plurimorum destructione se perdidit, cum plurimorum adificatione se redimat.* (m) Si inquam, quod Deus avertat, qui legit hæc, unquam fuisset naufragij scopulus Animabus, suæ curæ creditis, itudeat confestim mutari in tutum receptaculum salutis. Si in tuto locaverit salutem Animæ alienæ, suam quoque in

rato locabit; aliàs nequaquam. Erigat denuo Templum illud, quod verba ipsius malè consulta, aut mores ad rationis normam non compositi, infeliciter forsàn evertèrunt. Assiduus deinceps sit in Dei verbo explicando; in admonendo, consolando, Sacramenta magna sedulitate cunctis ministrando; quicumque illa desideràrint. Ferventibus apud Servatorem suum Jesum precibus instet, ut sua ille manu reparare dignetur in sua Vinea, quod ipse forsàn, tanquam aper aut ferociens, aut injuriosus vastavit: & verbo, aggrediatur rem seriò confessione nozarum à primis conscijs annis repetita, imò etiam plurium dierum, sacris & spiritualibus exercitationibus impendendorum, secessu: inchoet, dico, omnibus præbere exemplum seriò Pœnitentis, plus quàm antea præverat ex emplo noxiè audacis, Sic securus erit, de non concitanda in se divina Justitia fulminatrice, & de ejus suppliciis. *Qui decipit justos in via mala, in interitu suo corruet.* (n)

(a) *Dist. 8. c. Nemò* (b) *1. 4. Revel. c. 32.* (c) *S. Greg. hom. 17. in Ev.* (d) *S. Th. 2. 2. q. 43. ar. 1. ad 4.* (e) *Jer. 50. 10.* (f) *Os. 1.* (g) *Isid. l. 2. Epist. 21.* (h) *Cantip. l. ap. c. 2* (i) *Exech. 21. 25.* (k) *11. q. 3. c. Præcipuè.* (l) *Gen. 19.* (m) *Euseb. hom. 10. ad Mon.* (n) *Prov. 28. 10.*

CAPUT XIII.

Quibus exemplis ducere suos Pastor debeat, in iis imprimis, quæ ad Dei cultum pertinent?

TRia spectare debet Pastor, magistro Angelico, ut Gregi suo animatam

se præbeat normam operationum laudabilium. *Quadam*, ait ille, *ordinetur ad Deum; quadam ad Proximum, quadam ad se.* Cùm proinde hæc quoque omnia spectare debeat Pastor, hinc libellum evolvens, orèiamur à primo.

L

Religio prima est in ceterarum virtutum Moralium choro (etsi hic tamè numerosus) nec ullam sequitur, præter solas tres, quas Theologicas dicimus. (b) His cedit, quia ipsæ non solum pro fine habent Deum, ut habet etiam Religio, sed etiam circa eundem versantur in cunctis suis actibus, Aquilæ in altum, in solem semper rectà oculos dirigentium. Præcedit reliquas omnes, quia si ipsa non in cunctis suis actibus circa Deum versatur, sicut Theologica, spectat tamen, quod post Deum inter creatas omnes est præstantius, cultum inquam, divinæ ejus & excellentissimæ Majestati debitum. Et ad hunc illa cultum ordinat totum hominem, aut actibus suis proprijs, quos elicitos dicimus, aut reliquarum virtutum minori, & subdito agmini imperatis. Hoc autem si ita est, decet Pastorem ante omnia id felicitè agere, ut gregi suo Religionis sit Magister ac Doctor, non verbis tantum, sed & exemplis. *Tu eris Populo in hiis quæ ad Deum pertinent.* (d)

Et ut rem à primis principijs deducamus, supponendum, virtutem Religionis speciem quodammodo esse Justitiæ, cujus ductu & imperio servamus Deo jura, quæ ipsi conveniunt omnia, si minus quantum ipse meretur (id quod sacul-

rates nostras excedit, saltem quousque istæ se porrigunt; ea agendo præstandoque erga ipsum, quæ & parte una testentur infinitam magnitudinem, quæ eminet, (e) parte verò alterà subjectionem, ac servitutem, quæ nos ipsi agnosimus esse devinctos. Sunt autem actus isti duplicis generis, ut eos Sanctus Thomas distinguit, cujus est omnis hæc doctrina: interni alij, ceterorum principes, externi reliqui, prioribus subordinati. (f) Interni sunt adorationes spirituales, orationes, obsecrationes, omnèsque alij affectus pijs, diversæ omnino sortis, & cuilibet aliàs satis jam perspecti. Externi sunt adorationes, corporis gestibus exhibitæ, Psalmodia, Sacrificia, Oblationes, & alij generis ejusdem, quibus Ritus Sacri constituuntur. In omnibus autem his actibus, cujusdemumcunque sortis sint, præcedere gregem suum Pastor debet, si modò vult, ut hic ipsum imitando sequatur. *Ante eas vadit, & oves illum sequuntur.* (g) Quare res ipsa postulat, ut imprimis & crebrà librorum Asceticorum lectitatione, & attenta Meditatione eorum, quæ legerit, concipiat Pastor summam divinæ illius Majestatis æstimationem, uti & sanctitatis, meritorum ac Miserationis Christi Jesu, & officiorum, quibus ille nostrâ causâ nunquam non fungitur; virtutum item omni comparatione majorum sanctissimæ Virginis: necessitatis, quæ ejus tam potenti patrocinio egemus; ut & illius, quo juvare causam nostram possunt beati Cælitæ alij, Dei amici; ut similem æstimationem omnium horum imprimere, atque inculpere suorum animis possit: id enim

nî fiat, quam tandem & quam distinctam figuram exprimet sigillum debile, & cui non nisi superficie tenus impressum sit, quod deberet exprimere? Hoc autem agendo animabitur, quod in virtute Religionis internum, & magis præcipuum est.

Ad externa dein, quod attinet, pendendum est, quòd etsi Deus sit Dominus rerum planè omnium, & dominio quidem ex omni parte perfectissimo: *tua sunt omnia*: sunt tamen aliqua, quæ ipse præ alijs suo cultui destinavit: atque hæc, nisi cum gravi DEI injuria deesse partibus Religionis volumus, intacta omnino ipsi servanda ac præstanda sunt. Ut Æternus, omnium temporum ac momentorum Dominus est: plurimos tamen dies hominis permittit arbitrio, quibus commodo suo laboret: factos tantum & festos sibi servat. Ut Immenus, Dominus est locorum omnium: ceteris tamen mortalium habitationi relictis, sola sibi Tempora vendicat. Ut Creator, Dominus est hominum omnium & singulorum; quin & bonorum, quæ possident, omnium, omnium fundorum, fructuum omnium, & quidquid eorum bono ipsemet produxit. Et tamen, si homines spectemus, eos tantum retinet, qui ejus obsequio aut Ordinis sacerdotalis, aut Votorum, quæ Religiosa appellamus, nexu consecrati sunt. Si autem externa attendamus bona, non alia ex his sibi servat, quàm illos, quos illam suppellectilè, illa alia dona, speciali fidelium suorum studio ac voluntate ipsi dedicata. Hæc autem jura omnia, quod æquissimum est, intacta Deo serv-

ventur, oportet Sacerdotem præite Populo exemplis aspeçtabilibus; si enim Navis magna lentè in itinere progreditur, quam illa post se trahit, scapha velociùs non curret.

II.

Hinc ad dies Sacros quod attinet, certum est debere Pastorem, ut antiquissimus Ecclesiæ mos fert, die Dominico eos promulgare, nequis ignorantiam prætere tendere possit, quando illos cum populi offendiculo non servat. (h) Et quamquam, cum gravis quædam causa id exegerit, permittere suis Pastor possit, ut horum dierum aliquo necessarijs laboribus defungantur, sciendum tamen, id rite atque ordine non fieri, cum ad magistratum sacrum altiorem, Episcopum inquam, accessus patet. (i) Neque, cum hic abfuerit longiùs, in Pastoris potestate est hoc generatim permittere, sed tantum in casibus singulis, qui acciderint: qui præterea prudenter attendet, ne ubi dierum sacrorum observatio viget, eam ipse suâ indulgentiâ remittat; ubi verò minùs accuratè servare illos mos est, sensim suos intra fines eam libertatem cogere laboret; suaviter tamen potiùs, quàm asperè, & summo jure utendo, *magis monendo, quàm minando*. (k) Quæ est generalis ratio abusum quosdam communes abrogandi. Proinde ubi dubia, & non manifesta fuerit laborandi necessitas, id agat, quod dictabit prudentia; magis tamen ad benignitatem, quàm rigorem propendendo: idque hanc ob causam, ut qui ejusmodi die laboraverit, id potiùs agat ob gra-

tiam laborandi, legitima autoritate factam, quàm proprio arbitrio, ab eo, qui quid sis esset, vel nesciebat, vel non curabat, arrogatam. Expediit proin, ut quàm sapiùs pro Concione Pastor Populo inculcet, quàm æquum, & rectæ rationi consentaneum sit, quin de Justitiæ; ne auferatur Deo ullus ex paucorum dierum numero, quos per anni decursum suo ipse cultui servavit, ut tanto dein largiùs benedicat laboribus reliquorum, qui numero tanto majore hominum emolumentis concessi sunt. Sed qua fronte, quæ dicta sunt, ille faciet Pastor, qui ijs, qui Ecclesiæ commode laborant, permisit, ut etiam diebus sacris laborent, eo solùm titulo, quòd laborent pro Ecclesia? hic sanè titulus solus non sufficit. Unde debet Pastor pati ipse legem, quam ad amissum vult servari ab alijs. *Patere legem, quam ipse tuleris*. (l) Boni Ducis est, Davidem imitari, qui ut ad ferendam sitim milites animaret, *quo omnis exercitus tolerare sitim disceret*. (m) effudit aquam tam ardentet concupitam, tum, cum jam propè labris illam contigisset. *Nolui bibere, sed libavit eam Domino*. (n) Quodsi autem præter cessationem à laboribus, quod est nihil contra eorum sanctitatem agere, adjungenda etiam sunt aliqua, & Religionis opera diebus ejusmodi exercenda, quomodo exiger Pastor, ut ad hæc magno numero & studio confluat Populus, si ipse in ijs deficit; imò vix peracto Sacro aliò se confert, & vel venatione, vel ludo, vel convivijs, & alijs similibus oblectamentis tempus transigit, semper conditione Pastoris malè decentibus, diebus

autem

autem sacris quàm maximè? Discet magis Populus exemplo Pastoris relinquere Ecclesiam, & ejus loco accedere tabernaculis publicis, trivia, choreas ac salus; nec enim sperandum est minores cervos natatu superaturos flumen, quando dux ceterorum ripas otiosus obambulat.

III.

Ad Templum deinde quod attinet, omnino studio ac ardore laborandum est Pastori, ut ibi locorum quàm religiosissimè colatur Deus (sicut par est Principem suo in Palatio præquam alibi observari) & ante omnia inde exulet otiosa garrulitas, colloquia & negotia profana, tumultus, joci, indecora alia, sacris legibus ibi locorum vetita; atque hæc etiam est reverentia, quæ omittendo quæ non decent, exhibetur. (o) Cui jungenda est altera, quæ exercitet locis illis factis. propria, & quibus illa sunt destinata. Hæc autem quæ ratione obtinere posset Pastor, qui ex eorum esset numero, qui per Templum aperto etiam capite liberè & nullo respectu obambulant, perinde ac si Templum servire sibi vellent pro ampla aula, quam in angustiis suis ædibus desiderant: si ex numero illorum, qui in ipso Templo (quod tamen Aula Cælestis velut vestibulum est) libenti colloquuntur, & garrunt, quàm id facerent in officina alicujus fabri, aut figuli? aut si ex illis, qui horarum Canoniarum pensam ad fores Templi persolvunt, idansidem alternando colloquia, nunc cum Deo, nunc cum transeuntibus; illorum similitudinum more, qui secundum lucida,

R. P. Segneri. *Institutio Parochi.*

quæ habent intervalla nunc aliquid profanis, mox pro infanis agunt? An hoc esset, speculum se constituere imitationis pro illis, qui nondam edocti rationem colendi in locis sacris Dei, ex solo Pastoris sui aspectu eam deberent condiscere?

Ad alterum quod spectat, quam æstimationem vult Parochus, ut de Corona sanctissimæ Mariæ, per repetitas salutationes Angelicas texenda, subditi concipiant, si advertant, quòd quoties id ipse cum suis facit, præ quovis alio, Curatoris instar veredarij, properet, semper ad ejus finem anhelus? An vult, ut eorum è vultu & oculis in ea corona texenda tener quidam pietatis sensus eluceat, cum ejus ne umbram quidem in Parochi sui vultu unquam notarint? frustra est hæc sperare. Aquilarum pulli, teneri etiamnum, vires omnes ad volandum contendunt, sed cum volantes præcitantur. Quodsi etiam inter se accusantium confessiones excipiendas affideret quis, ut nonnulli assolent, vestitu decurtato, qualis venatorum est, hinc tabacci pixide, inde flabello auræ refrigerandæ instructus, quam is vellet venerationem inde formati Sacramenti tam prodigiosi, quale est Pœnitentiæ? Quantâ etiam erga divinissimum Eucharistiæ Sacramentum reverentiâ eorum animi implerentur, si dum illam Sacerdos accumbentibus ministrat, nunc in hunc, nunc in illam, curiosam obtutum desigeret? Anis desiderat, quemquam ad eipulum illud accedere ante præparatum, aut fassis ante precibus, aut pœnalibus præcibus operibus, si videat Parochum ad se apud Sacramen-

M

tem

tem alium accusandum, ipsum sacrificii peragendi tempus expectare, & non semel stantem, & jam sacris indutum vestibus retro altare confiteri, perinde ac si hic demum habitus reum deceret? Enimvero hoc esset exemplo suo non reverentiam tantorum Mysteriorum, sed eorum contemptum, & ludibrium docere.

Deinde si ipsos Templorum muros omnis ornatus ac splendor decet, illius Majestatis reverentiâ, quâ plenâ sunt, qui tandem esset videre illos, non dico nudos, quod citra reprehensionem esset, sed opertos pulvere, denigratos, squalore obritos, & locatos nonnunquam non araneis tantum, sed & hirundinibus, ne suos ibi nudos impediendo nemi- ne construant? An sacro quodam horrore & reverentiâ loci facti, attoniti quodammodo stare poterunt subditi, si illum stabulis suis non multum ab similem viderint? Idem dicendum, si viderint vestes sacras tam malè sartas, tam malè custoditas, ut profanis citra ullam controversiam & ornatu & pretio cedant: multoque magis, si ipsa Divorum ly- pšana aut serventur in cistis, quas corra- serint tinea; aut prostent in Altaribus sine lumine, sine cultu, sine ornatu, qui ea vel tantillum distinguat à squalidis of- ficiis receptaculis hominum plebejorū. Nec tamen hæc sunt maxima negligentiæ & incuriæ Parochorum argumenta, si enim & sacra Pixides, & Calices, & panni altaris accalicum linei, & omnia alia sacrificantium suppellex (quam inter præcipuè sunt lintea Christi corpori subterni solita) tam sit sordida, tam

immunda, ut peregrinus aliquis paulò religiosior Sacerdos sine offendendi divini Numinis metu ijs uti non sustineat, quomodo vult tandem Parochus, ut majori divinam mensam reverentia populus prosequatur, quàm suam domesticam? Præterea dum supplicatum ad loca sacratiora Populus ducitur, liberiùs garrere ac ridere Sacerdotem, quàm de plebe quemlibet, aut omnino sese subducere, ne cui cedere cogatur, cum quo de loco priore ipsi contentio est, quos tandem pietatis erga functiones has sacras sensus & igniculos excitare poterit? Et quamquam defectus etiam alij, non minus memorandi, ut sunt, non procumbere in genua, cum Deipara salutandæ signum arc campano ter de datur, imò ne curare quidem ut hoc signum detur; non meminisse Dei, nec cum ad mensam accumbitur, bene precando, nec gratias vel tenues persolvendo, cum à sumpto cibo surgitur; Noxarum condonationes seu Indulgentias nullo loco ducere, dum nec ipse Pastor, quæ ista requirunt, peragit, nec peragi suis curat, aut ignaviâ, aut earum obli- vendarum desperatione; quamquam, dico, hæc & simili peccata tam propè non pertineant ad cultum DEO in Templo debitum, non tamen non illa etiam sum- mè dedecent eum, qui quovis loco esse deberet *Currus Israel & Auriga ejus.* (p) Sic ut non solum ad Cælum vehat sub- ditos, ut Auriga, monendo & docendo, sed ut eos etiam ducat exemplo, tan- quam Currus.

IV.

Quod denique ad personas Deo sacras

per

pertinet, dubium non est, quin incumbat Parocho, curare ut hæc, sive præsens ipse sit, sive absens, à subditis reverenter habeantur: cum ad eos maximè, qui gradu supra ceteros eminent, pertineat, minores magno amore protegere. (g) Hoc autem quæ ratione obtineretur, si gradu & dignitate superior perpetuis rixis dissideret ab inferioribus, contumelijs eos afficeret, de ijs detraheret; & si ne tantillum quidem in ratione cum ijs, agendi officijsque humanitatis à quocun- que Laico distingueretur? Cupio equi- dem, ut manu una tubâ Pastor teneat, in- star Gedeonis, contra tam varios Ordinis Clericalis contemptores; sed ubi alterâ in manu fax est? hac sine non profligantur Madianitæ. Quid hic sibi loquendi mo- dūs vult? Non satis est altiore è loco in- vehi in Laicos, eos reprehendere, rusticitatem exprobrare: oportet simul splen- dere exemplo, ostendendo factis ipsis, quomodo personæ Deo consecratæ sint tractandæ. Solus clamor terrebit neminem. Sic etiam ut subditi volentes lubentésque satisfaciant legatis pijs, & bona fide solvant decimas, primitias, proventus, & cuncta illa, quæ Parocho Dei personam referenti debentur; res- postulat, ut Pastor ipse quoque magnâ curâ ac diligentia satisfaciatur obligationi- bus offerendi Sacrificia, aut efficiendi, ut ab alijs offerantur, prout consuetudo tu- lerit: in ipso sacrario catalogum earum obligationum proponendo, ne quis de- fide & cura ambigat. Sic tueri licebit Christo Servatori jura omnia, quæ ut

strum sibi comparavit; dum ceteris norma ostenderetur, hæc jura præstandi. Pri- mi cæli motu circumaguntur orbis in- feriores, ut nemo nescit: non tamen se- querentur hi, nisi illud præcederet, Pasto- ri verba non sufficiunt: opera deside- rantur. Id enim ni fiat, quomodo imple- bitur, quod Deus Populo suo promissit, cum dixit: *Erunt oculi tui videntes: Præ- ceptorem tuum?* (r) Professores in Scho- lis publicis, sive Sacræ istæ, sive profanæ sint, si loquuntur, partes muneris sui omnes implent. Non ita se res cum Præceptoribus Ecclesiæ habet. Videti isti etiam magis debent, quàm audiri: hi enim non docere solum Christianam plebem debent; sed etiam movere. Quomodo autem movebunt, si factis verba non respondeant? *Sacerdos qui in Regno cælorum vult esse magnus, (sic Be- Petrus Damiani asseruit) sit in Populo pravius, ut quod voce se sequentibus dicat, primus ipse vivis operibus impleat.*

(a) ad Tim. c. 4. l. 3. (b) S. Tho. 2. 2. q. 87. art. 5. (c) S. Tho. 2. 2. q. 81. a. 1. ad 1. r. Cr. ar. 4. ad 1. (d) Ex. 16. (e) S. Th. 1. 2. q. 60. ar. 3. in c. Cr. 2. 2. q. 61. ar. 5. ad 3. (f) S. Tho. 2. 2. q. 81. a. 7. Cr. q. 84. ar. 2. (g) S. Th. 10. 4. dist. 3. de Consecrat. c. Pronuntiandum. Barb. de offic. Cur. c. 16. (i) Suar. de Relig. tom. 1. l. 2. c. 23. Azor Instit. 2. 2. p. l. 1. c. 26. q. 8. (k) dist. 44. c. Commensationes Possess. de offic. Cur. c. 12. (l) c. cum omnes de Constituo. (m) Amb. in Apolog. Dav. (n) 2. Reg. 23. 16. (o) Trid. sess. 22. de obser. Cr. eviv. V. Barbosa de offic. Cur. c. 13. Suar. de Relig. 10. 2. l. 3. c. 11. (p) 4. Reg. 2. 13. (q) dist. 98. c. Desinere, de qui. c. Sacram. 165. (r) Is. 30. 20.

(o)

CAPUT XIV.

Qua reverentiâ internâ perinde, ac externâ Parochus in tremendo Missæ Sacrificio uti debeat?

Sacrificium istud jure merito anatomice appellandum est *Opus DEI*, (a) cum sit totum divinum. Divinum est propter causam effectricem, divinum propter medium quo efficitur, divinum propter finem ad quem efficitur. Causa effectrix Deus est; solus enim ipse virtute sua, nullis definita limitibus mutare potest substantiam panis ac vini in substantiam ac Corpus Servatoris. Divinum est ratione mediæ; quia solus DEUS, humanam induendo carnem poterat se constituere victimam æqualem divinæ Majestati, cui illa immolatur ad abolendas injurias ipsi illatas. Finis denique DEUS est; neque enim cuiquam alteri, præterquam DEO, debentur victimæ. Ad Sacrificium proinde istud, tanquam ad centrum veræ Religionis, propius aut longinquius referuntur omnes planè Ecclesiæ Ceremoniæ: & ad hoc ipsum, tanquam ministerii sui centrum, à Sacerdote referri deberent omnes suæ curæ, ut gravissimo illi sacre Synodi monito obtemperet: *omnem operam, ac diligentiam in eo ponendam esse, ut quantâ maximâ fieri potest interiore cordis munditiâ, & puritate, atque exteriori devotionis ac pietatis specie peragatur.* (b) Tres autem potissimum intervenire ea in re abusus possunt, tanquã magis repugnantes, non ijs tantum, quæ spectat S. Sy-

nodus, sed quæ vel ipsa operis tam divini natura exigit: sunt autem sacrificare cum festinatione, sacrificare ex consuetudine, sacrificare cum gravi maxime conscientia. Atque hos abusus Pastor quilibet, tanquam Fidei Magister, summo planè studio vitare debet: id enim nã fieret, & subditi omnibus his peccare Parochum cernerent, quæ demum in ijs erga Mysteria tam adoranda reverentiâ excitari poterit? *Totius familia Domini status & ordo nutat,* ait eadem Synodus, *si quod requiratur in corpore, non imitatur in capite.* (c) Et propterea quamvis abusus hi, quos detestabor, omnibus planè Sacerdotibus omittenda in Institutione Parochorum, ut eorum quisque se secum ratiocinetur: si morbos hos tam procul esse decet à qualibet parte corporis, quanto longius à capite eos habere oportebit.

I.

Et verò gravis abusus, quem non semel in aliquibus ex Sacerdotum ordine observamus, ut gloriosum sibi ducant, quam citissime se in Sacro dicendo expedire, si divinæ gloriæ studium in nobis non jam moribundum, sed planè extinctum non est, tantum non exanimet nos necesse est. Aderat sacro, quod nescio quis Sacerdos parum sanè religiosè faciebat, magnus ille Dei servus Joannes Avila, quem Sacerdotum normam, si me opinio non fallit, sedulo proximè præterito Deus esse voluit: aderat, inquam, & intus urebarur. Cum propro terre non valens illam seu inhumanitatem, seu indignam agendi rationem, quid

videbat tractari Corpus sui Servatoris, perinde ac si non aliud, quàm libum, aut frustillum panis esset, surrexit, & Altari modeste propior factus, simulans se cereum ad latus pendentem erigere, ad sacrificantem se convertit, qui tùm ipsam sacram Hostiam in linteum reponebat, voce submissa quidem, sed vultu ignem spirante, sic eum affatus. *Tracta illum reverenter; est enim filius Parentis nobilis, & nobilis matris.* Valuit monitio hæc tam suaviter ad suffundendum salubri pudore Sacerdotem; qui proin mox à peracto Sacro ad genua prudentis sui monitoris provolutus, eum deinceps animi sui arbitrum constantem, & melioris vitæ ducem elegit. Agnoscimus hinc causam, ob quam Filius Dei hac ætate taminurbanè tractetur; quia nimirum, vel non cognoscitur; vel non perpenditur, quis ille tandem sit? Et verò si Missæ Sacrificium aliud non foret, quàm mortis à Christo Servatore pro nobis obita simulacrum, an non tamen pessimè festinatione tam rustice repræsenteretur? Videmus equidem finitros magnorum virorum casus quotidie in Tragædijs magna majestate, verborum, gestuum, vestium pompâ atque apparatu, spectantibus objici: quã proin ratione æquum esset repræsenteri Cruciatum ac Mortem Filii Dei, non jam theatri in pegmate, sed in Altari, etsi Missa aliud non esset, quàm mortis olim exantlatæ tragica repræsentiatio? Et tamen non umbratili solum in ludo scena hæc restauratur; sed repetitur: nec enim Missæ Sacrificium imago tantum est, & ectypum, sed verum protypum, velut denuo prælo-

subjectum, Tragædiæ, quæ unquam in Mundo data sit maximæ, Reparationis inquam humanæ. *Quoties hæc hostia recolitur, opus nostra Redemptionis exercetur.* (d) Et sit, qui existimet Tragædiam hanc rectè minore cum gravitate peragi, quàm ab aliquo histrione fictas inter lacrymas Didonis, aut Drusi tristes exitus repræsenterentur? Si Laicorum non nemo, attonitus levitate alicujus ex horum Sacerdotum numero, ex me quæretet Terulliani verbis, quæ ad rem præsentem egregiè faciunt: *Quid facit hic? Sacrificat, an insultat?* Ego profectò quid quærenti reponerem, non invenirem. Cogitet secum, quisquis hæc legit, quid demum ipse esset responsurus.

Nec quidquam ad excusandum abusum ejusmodi valet, dicere: illos, qui sacrificanti adstant, tædio affici, cum is paulo diutius eo in opere moratur. Sanè tædium ejusmodi tunc magis veniã dignum videri debuisset præscis illis seculis, cum multo plus temporis, quàm modò, sacrificando insumebatur. Et tamen S. Augustinus tenere se non potuit, quò minus acerbè quæreretur, & tædium ejusmodi, tanquàm rationi non consentaneum, in sui temporis hominibus vituperaret. *Dum veniant ad Ecclesiam, inquit, non sunt devoti ad laudes Dei, sed cogunt Presbyterum ut abbreviet Missam, & ad eorum libitum cantet.* (e) Quanto justius de tædio ætatis nostræ quæreretur, si tædium suæ tam molestè talit? *Quis proinde ratio hodie habenda tædii tam non justè? tam non justè, quam.* Nec enim ignoro, non deo sacrificantem privata sua teneritudinè,

& pio sensui sic indulgere in publico, ut pietatem alienam turbet potius, quam promoveat. Hac causâ motus est S. Gregorius ad contrahendum Missæ spatium, & Psalmis, qui toti olim initio Sacrificij canebantur, unum duntaxat substituendi eorum versum. Quis tamen non videt, malè, & non justè cupere Populum, ut actus Religionis supremus, qualis est incruentum Sacrificium, ea peragatur festinatione, ut jam sit ludibrium & contemptus DEI, quod summi obsequij loco ipsi exhibetur? Alia intrinseca, alia extrinseca quodammodo Sacrificij longitudo dici potest. Intrinseca, ut sic illam appellemus, illa est, quæ ex ipsa rei natura requiritur ad pronuntiandum distinctè, orandum attentè, operandum decenter id, quod in ejusmodi functione sacri ritus præscribunt. Extrinsecam illam dico, quàm suo quisque arbitrio priori illi potest adjungere. Damus igitur, posteriorem hanc cavendam, quantum potest, ne tædio præfentes afficiantur. Pior certè illa omittitur sine noxa non potest. Quid interest, si Populus doleat? injustè dolet. An Regum, aut Principum Convivia finiuntur citius, festinantur inordinatius, quia Circumpedes, quia Ephèbi non sine incommodo adstant? Ad me quod attiner; prorsus mihi persuadeo, rationem sacrificandi, quam non unus tenet, omnibus expertem reverentiæ, à Tribunali divino multandam supplicio gravissimo, respondente nimirum delicto, quod admittitur in indecora, & omnium oculis exposita genuflexionum, Crucum, caeremoniarum aliarum festinatione, quæ

manifestum est modicæ fidei argumentum. *Maledictus qui facit opus Dei negligenter.* (g)

Cogitemus unum esse in toto Mundo Sacerdotem, cui quotidie litandum esset ad quatuor illos fines, ad quos tam nobile Sacrificium est institutum: ad exhibendum nimirum Deo cultum nomine totius humani generis in Deum creditis: ad gratias agendas pro beneficijs, & número infinitis, & magnitudine immensis, quibus nos idem idem cumulat, & quæ nobis deinceps pollicetur: ad satisfaciendum pro injurijs innumeris, quæ postor accepta ab eo beneficia, à nobis ille vicissim accipit: & tandem ad impetrandum è cælo largum imbrem benedictionum, loco maledictionum & fulminum, quæ meremur. Cogitemus, inquam, unum esse ejusmodi toto in Mundo Sacerdotem, & illum tamen in peragendo Sacrificio rusticissimâ illâ uti inurbanitate, quâ nunc non unus tantum Sacerdos litat, an non effrons iste ac impudens mereretur nomen non Parentis humani generis, sed inimici? Nunc, cum tam multis commune Deus esse voluerit officium tam divinum, an contentus esse debet, ut vicissim tam inhumaniter, tam irreverenter habeatur, & sic pro tot beneficijs satis sibi redditum existimet? Credat, qui volet. Multitudo eorum, in quos beneficia conferuntur, nihil ijs detrahit; nec minorem exigit gratitudinem, sed majorem. Omnis proin Sacerdos, ut animis suorum aliter insinuet veritatem tam æquam, tamque proficiam, ita se gerat, cum ad Aram accedit, tanquam si unus ac solus esset in

Mun-

Mundo, constitutus ad sacrificandum supremo Numini vice ac nomine totius rerum universitatis.

II.

Alter abusus, priori non multum ab similibus, est sacrificare *ex consuetudine*, quod idem est, ac sine ulla præparatione, sine gratiarum, à Sacrificio peracto, actione, sicut appareat aliud sacrificando non quæri, quàm stipendium. Observatum est; homines cum nascuntur, superiore sui parte majores esse, inferiore minores; subinde, cum crescunt, crescentibus partibus inferioribus, decrescere superiores. Prima Sacrificia à Sacerdotibus non sine aliquo pietatis sensu peraguntur: deinceps autem sensu limitata redduntur usitata, ut, præparationem spectando, nihil jam differant, audito horæ sono, accedere ad mensam cælestem, & accedere ad mensam profanam. Hinc plurimos videas Sacerdotes, quotidiano divini epuli usu nihilo fieri meliores, & dape pastos Angelica, nunquam pertingere ad mores huic respondentis alimonix, sed meros homines, imò ne homines quidem remanere. *Calcabis olivam, & non ungeris oleo.* (h) Libenter quærerem ex magna parte Sacerdotum, jam provektorum in sui gradus ministerio; an non, cum Laici etiamnum essent, melius præparati ad cæli panem sumendam accesserint? Non puto negaturos: certus enim sum, quod prius perpendere soliti sint, quid essent acturi, curârintque, ut ritè essent præparati. Quæro proin ulterius, eum nunc aliter nos geramus, cum viciniores su-

mus Deo? illi inquam, cujus Majestas, si sacrarum testimonio Literarum terribilis est omnibus, multo terribilior est ijs, qui proximè ipsum circumstant & coronant. *Terribilis super omnes, qui in circuitu ejus sunt.* (i) Videtur nobis, per gradus, ad quem evecti sumus, sublimitatem licere intra cordis nostri sinum admittere Deum sine ulla reverentis animi significatione: & tamen tantum abest, ut hæc dignitas quidquam in nobis debeat imminuere de summa reverentia, ut geminare potius illam debeat; cum jam non admittamus tantum DEUM intra sinum nostrum, cum sacro epulo Pascimur, sed nostris etiam verbis illum Cælo evocemus, & evocatum tanquam victimam victimarum nobilissimam Patri Cælesti offeramus. Interim, si temerarium censetur accedere ad orandum DEUM non paratum; propterea quod id sit genus quoddam tentandi DEUM. *Ante orationem præpara Animam tuam, & noli esse quasi homo, qui tentat Deum.* (k) quæ tandem temeritas erit accedere ad immolandum Agnum, omnis expertem labis, eoque pasci quotidie, nec tamen se ad rem tantam vel obiter præparare? Qui orare vult, non paratus antè, tentare DEUM dicitur, quia ex parte sua non ponit ea requisita, quæ necessaria sunt, ut quis benignè, sicut desiderat, audiat: qui autem ad litandum divinâ hostiâ accedit non paratus, magis etiam DEUM tentare dici debet, quia illum apparatus prætermittit, quia necessarius est, ut quis gratiosè admittatur, admittatur inquam non solum propter rem, quam peragat; sed etiam propter modum, quod peragit & opo-

& operatur. Hinc satis non est dicere, satis paratum esse, qui gravioris sibi noxæ conscius non sit. Præparatio hæc longinqua tantum est: huic autem par est semper addi propiorem, quæ in actibus Fidei, Spei, Caritatis, pudoris, doloris, horroris, consistit, qui nos non habitu tantum, quales etiam dormientes sumus, sed actu paratos demonstrant. Etsi nobilis aliqua femina nunquam non pretiosis induta vestibus incederet, plus tamen multo, cultus, ornamentorum, gemmarum, gratiæ adderet nuptiale ad convivium invitata. Non aliter Anima solet, quam viva tam sublimium Mysteriorum fides ad agendum impellit. Non contenta quocunque ornatu, quotidiano & permanente, cum has ad Cœli nuptias accedit, magis se ornat ac excolit, ut Domini oculis tanto gratior & amabilior evadat. *Venerunt Nuptia Agni, & Uxor ejus preparavit se.* (l) Si abessent cetera, non omittenda saltem esset intentio, sed ea multo studio quam rectissima elicienda; ne fortè Sacerdotem ad litandum impellant non fines illi, de quibus paulò antè, nobiles & præstantissimi, sed sola lucelli spes: hoc enim si fieret, quid id esset aliud, nisi velle facere ut Cælum terræ serviat? Unam autem tam fœda perturbatio frequens non esset; sicut in arboribus pars princeps non est cacumen & apex, ut videri posset, sed radices, quæ alimentum è terræ visceribus sugunt, ita & in Sacerdotibus nonnullis princeps causa movens non sit apex, qui cælum, cultum inquam Dei respicit, sed aliquid quod terræ affixum est; modicum inquam illud

paucorum crucigerorum lucellum, qui in oculos inferuntur.

Hæc tam abjecta sacrificando sæpius queri non immeritò quis ex eo suspicatur, quòd, ut nulla præcedit præparatio, sic & in gratijs subinde agendis nulla adhibeatur diligentia; cum non desinat, qui mox à Sacrificio peracto se effundant in colloquia, nullo æstimationis tamen doni, quod accepere, præbito indicio; id quod perinde est, ac vasis, intra quod subtilissimus spiritus receptus sit, os non obturare, sed finire ut nullo fructu exipiet: quæ quis re utique proderet, si plures tam præstans donum non facere, quam liquorem quemlibet communem & hoc ipso ex fonte modicus ille promanat fructus, quem plures è Sacerdotum numero animarum suarum bono percipiunt, qui *calcatis torcularibus sruunt.* (m) In quotidiana vini cœlestis videria, quod in tam multis virginitatis donum germinat, illi semper aridiores, semper calore magis adusti reperiuntur; qui vix hoc potiùs nectare, alijs animum negotijs applicant, pro eo quòd neclari hujus suavitate fruuntur, quo & extinguere sruunt, & calores temperare possent. Patet igitur ex his, non accedendum divinam ad mensam, nisi & ante quis se diligenter pararit, & refectus summo studio gratias agere paratus sit. Hæc autem animi à Sacrificio peracto secum habitantis occupatio, erit illi, cujus cor frigeat in rerum cœlestium sensu, monialis coram Sole divino, cujus radijs sensum incalcescat; cujus calor nihil ille sentiet, qui cursum se à Solis hujus conspectu proripuerit: erit etiam hoc, nisi

Pro-

CAPUT XV.

*Horrendum Sacrilegium.**sacrificantium cum conscientia**Peccati lethalis.*

Populo ijs, quæ oportet, præire exemplis. Sacerdos enim divino hoc à Sole intimè collustratus, speculi instar erit, quod collectos in se radios reflectat in alios, eosque illuminando accendat. Certum saltem est, non defore in urbe aut oppido aliquo tam densis ignorantia tenebris sepultos, ut, aliud ad rectè agendum lumen non habeant, quam quod in eos Pastor transfuderit. Ubi proinde illi observant insignem illam reverentiam, quæ quotidie Pastor eorum divina tractat Mystera, cuncti magis, quam re, aut exemplo alio quovis, moveri se sentient ad Mystera eadem non dissimili fide ac studio frequentanda: *Ambulabunt gentes in lumine tuo.* (n) Si autem ita res se habet, quis dicet, quantopere æquitas postulet, ut lumen ejusmodi semper ardeat, & resplendescat?

Superest, ut agamus de tertio & gravissimo abusu, sacrificandi cum conscientia peccati mortalis. Sed quia causæ gravitas attentionem requirit non jam aliunde fatigatam, illam sequenti capite novo hausto vigore pertractabimus.

(a) *Conc. Trid. sess. 22.* (b) *Sess. 22. de observ. & evit. in Celebr. Missæ.* (c) *Sess. 24. de Reform. c. 7.* (d) *In orat. sacr. Dom 9 post Pentec.* (e) *Tert. lib. de Resurr. car. c. 1.* (f) *S. Aug. ser. 225. de Temp.* (g) *Jer. 48. 10.* (h) *Mich. 6. 15.* (i) *Pf. 88. 8.* (k) *Eccl. 18. 23.* (l) *Apo. 197.* (m) *Job. 27. 12.* (n) *H. 607.*

(o)

R. P. Segneri Institutio Parochi.

N

spechi

Si ullum uspian in Mundo peccatum est, cui nulla statui pœna debeat (ut olim alicubi nulla Parricidio statuta fuit, ne verando ostenderetur possibile) tale, nisi multum fallor, est audacia Sacrilegorum eorum Sacerdotum, qui manibus, gravi noxâ sordidis, Agnum, omnis labis nescium, in Ara tractare non verentur, non solum in Amoris sui throno, qualem meritò dico species Eucharisticas; sed in ipsa etiam ejus Persona, quam in manibus tum habent, ut quantâ possunt injuriâ ac ludibrio illum afficiant: quod utique plus quam læsæ Majestatis peccatum est. Igitur & à te, quisquis hæc legis, & à Sacerdote quolibet veniam inprimis peto, si facinus tam atrox admitti re ipsa posse censui. Parte alterâ scio, quo magis firmâ quis sanitate, & athletico quodammodo robore corporis præditus est; hoc gravioribus, & non solitis, illum symptomatis obnoxium esse, si quando temperatissima illa humorum harmonia in eo fuerit perturbata. Unde nec multi boni injuriam suam interpretabuntur, si suspicer, aliquem eorum in numero tam consceleratum inveniri posse. In oculis igitur hominis tam nefarii (qualem sanè inter millenos ne unum quidem reperiri exoptem) Pastorum omnium, ipsi dissimilium, conspectum

speiui proponam atrocis hujus sacrilegij sceditatem, ut illâ conspectâ se omnes subducant; celerius etiam, quàm Africæ Leones soleant, cum suo è numero aliquem ex arbore pendulum, instar rei extremo supplicio affecti, in silvis suis aspererint.

Pronuntio igitur, Sacerdotem cum gravis noxæ conscientia sacrificantem, novum Judam esse; nisi fortè etiam hoc sit scelerator: quod dixi sic affirmo. Duorum scelerum sacra in historia Judas reus agitur: furti & homicidij. Furti illum non dissimulanter arguit Sacer Historicus ijs verbis. *Fur erat.* Homicidij reum ipse se funestus latro confessus est cum dixit: *Peccavi tradens sanguinem iustum.* (a) Utriusque hujus culpæ magis reus mihi videtur Sacerdos quicumque, ita sacrilegè ad Aram faciens.

I.

Et ad furtum quidem quod attinet (non quidem quo terris, sed quo Cælo aliquid auferat) per quem tandem licet hujus furtoris Sacerdoti, vindicare sibi virginium illud corpus Christi JESU, quod vel ipsos purissimos Spiritus puritate illibata superat? Non id licet per Spiritum sanctum, qui si sanctissimum illud corpus virginea in alvo formavit, ideo formavit, ut instrumentum esset aptissimum & potentissimum ad nos sanctitate perficiendos; non autem formavit, ut sordidis manibus ludibrium fieret. Non licet per Patrem æternum, qui Virgini Matri Filium suum communem esse voluit, ut per adorandam illam carnem, tanquam instrumentum mirabilissimum, nos filios suos faceret; non ut ejus scdo

abusu antiquam erga Deum inimicitiam & odium geminarem. Nec per ipsum æniquè Dei Verbum id licet: hoc liquidem, si sanctissimam humanitatem suam in manibus Peccatorum reposuit, id eger, ut peccatum tolleretur & occideretur, non ut novum illi robur conferret. Verum igitur manet Sacerdotem ejusmodi indignum, dum Filij Dei carnibus pascitur, non jure suo, sed injuriâ, illas usurpare, & cum illis quidquid calum boni ac pulchri habet; & usurpare in vitâ totâ sanctissimâ Triade, cujus solius, cum corpus illud proprium sit, sola etiam è illo potest disponere, & cui voluerit, jus aliquod in illud conferre. Et quia furtum hoc est rei tanto magis pretio, quàm fuerint paucæ illæ pecuniæ elemosynæ nomine non sine difficultate corrogatæ, & à Juda Apostolico Collegio ablata, fateri necesse est, quem dicit Sacerdotem furem esse sine comparatione impudentiorem, & scelerationem Judæ: *O impietatem puram! Deum Sacrilegio prædari!* (b)

Eadem de causa quodammodo peccat Judæ homicida est. Jam olim Apostolus non dubitavit sacrilegè commentantes conferte cum ijs, qui Christum in crucem egerunt. *Reus erit Corporis & Sanguinis Domini.* Hoc est, ut S. Thomas explicavit *Reus eris, ac si dominum occidisset.* Sed in hac etiam morte, quando Christo in S. Eucharistia insert Sacrilegus iste conviva, aliquid invenio eade Judæ funestius. Illâ enim, Calvarie in monte obitâ, morte solari se, ut sic loquar, Christus Servator potuit, humani generis salute restauratâ (quæ fructus instar dulcissimi Crucis è tranco nasci

tura erat) & gloriâ æterni Patris, ex fructu hoc admirabili proveniturâ. Ex hac autem tam inhumaniter in. Ata illata morte quis demum nasceatur fructus, præter amarissimum illum, quem colliget divina Justitia, cum seclus hoc tam inmane suo tempore vindicabit, & merito plecter supplicio? *Hæc consolabor super hostibus meis!* Idque eò magis quòd inter causas incrementum hoc sacrificium instituendi, quibus permotus Christus est, non ultima fuerit, ut malum illud omne tolleretur, quod ex parte Ministrorum acciderat in illo cruento Crucis sacrificio, & omne illud bonum adjungeret Religionis ac Fidei, quod defuerat ex parte Discipulorum, tunc aut ipsum ejurantium, aut ab eo profugientium. Sed prò dolor! quàm nobilissimi fines à Servatore Jesu intenti culpâ nostrâ non obtinentur, non quæruntur! dum quotidie non deest, qui hæc vitæ Pani miscet venenum peccati, ut pro Orco gratificetur, nihil magis anhelante, quàm Panem hunc toxico inficere! *venite mittamus lignum in panem ejus.* (c)

Magnis interim clamoribus monet Apostolus. *Non potestis calicem Domini bibere, & calicem Demoniorum.* (d) Nec tamen interim Sacerdotes Sacrilegi os à Calice isto abstinent. Protestatur idem, omnem, quicumque indigus ad Mensam illam accedere veritus non fuerit, æternæ condemnationis sententiam devoraturum: *Judicium sibi Manducat & bibit.* Et tamen gens ista sacrilega hanc ad mensam redit quotidie, itaque per mensas, quin & annos nonnunquam, nihil territa, pergit facere. Quid dicam igitur aliud, nisi ut cum doctissimo

Ficino & ipse affirmem: *Bono Angelo nihil post Deum melius, malo nihil pejus: ita nihil in terris honesto Sacerdote pulchrius turpi verò nihil turpius.* Paucis abhinc annis devotæ Deo Animæ objecta est sceditas abominanda Sacerdotis cum peccati conscientia sacrificantis: eo spectaculo sic illa cohœruit, ut in verba prorumperet, quæ eum solum non commoveant, in quo penitus extincta sit Fides. *Nescio, ajebat, quomodo Lucifer ipse possit esse turpior. Videbatur mihi miser omnibus in membris Infernum circumferre.* (f) Mox (post alia, quæ brevitate studio prætereo) cum de Consecratione loqueretur, dolens ad Christum dixit; tremendas illas voces raptate ipsum, *tanquam Agnum ad lanienam.* Et vicissim ex Servatore suo intellexit; ejusmodi despicationes & ludibria acerbiora sibi esse, quàm illa, quæ perpeffus est, cum ad mortem raptaretur; in illis enim se Animarum lucrum fecisse, in his earum facere jcuram. Denique triste hoc spectaculum terribilissimum evasit, cum ad Communionem Sacerdotis ventum est: tum enim ad Jesum conversa: Cum te sumeret ingratus, horrore contremuerunt, qui aderant beati Carlites; ululabant verò, qui præsentés erant magno numero, mali Dæmones, & tam immaniter sunt vociferati, ut Mundus omnis terrore consternatus in nihilum abire videretur. Conclufit deinde, quòd, cum ipsa hæretet attonita, non videndo ullum supplicium, quo tam inmane facinus confestim plecteretur, intellexerit: Divinam Justitiam ferme horum delictorum pœnas alteram in vitam differre; cum in hac suppliciorum satis insigi non

possit, tam indignis modis Servatorem suum tractanti. Oro obtestorque omnem, quicumque admonitione isthac opus habet, ut in se obtutum convertat, & si se vivis coloribus isthac in tela depictum agnoverit, sui ipsius miseratione tangatur. Unde, si non vult desinere esse qui est amore Servatoris sui JESU, quem hactenus tam barbarè & inhumaniter habuit, metu saltem & horrore æterni sui exitij vitam mutet ac studia; quod quidem exitium tanto esset funestius, quò insanius, dum ipse ad hauriendam mortem ipsum vitæ fontem accessit. *Sumes de Sacrificio poenam, qua fecisti tibi de propitiatione peccatum; quibus verbis incredulam Synagogum S. Hieronymus sapientissimè est allocutus.* Certum omninò est, quòd quantum bonorum allaturum est Christi Corpus Animabus dignè sumentibus, tantum è diverso malorum ijs sit accersiturum, qui eo fuerint abusi. Unde sicut vinum merum præsentissimum contra cicutam remedium est, cicutæ verò perimixtum venenum est insanabile; sic adorandus Filij Dei sanguis, ut se solo præstantissimum est contra peccata antidotum, ita cum peccato sumptus in lethiferum toxicum mutaretur. Evomat proin sincera sui accusatione apud Sacerdotem peccatum: quicumque lateri sui Servatoris os admovere cupit; multoque hoc diligentius Sacerdotes faciant: qui cum sint Ministri publicè ab Ecclesia ad hoc ordinati, ut se ipsos hoc cibo reficiant, multo graviore se obstringent Sacrilegio, quàm homo de seculo, cum & hic indignus accesserit. (h) In Sacerdotum enim Sacrilegio omne malum invenitur, quod

augere peccatum possit, cujuscunque generis fuerit; provenit namque & ex ipso opere, & ex operante, & ex ijs quæ consequuntur: *Ex materia in qua peccatur, ex parte peccantis, & ex parte effectus consequentis.* (i) Unde per Moysen Aaroni, cujus filijs, & in his toti posterorum stirpi promulgari Deus jussit. *Omnis homo, qui accesserit de stirpe vestra ad ea, quæ consecrata sunt, in quo est immunditia, peribit coram Domino.* (k) Stirps siquidem ista non illutris tantum, sed sacra, rem istam audendo omnia tria malorum jam dictorum capita, tanquam monstrosus Cerberus, erat conjunctura.

II.

Sed quid illi agendum, qui, cum sacri peragendi incumbat necessitas, Sacerdotis tamen, confitentem audienti, copiam non habet? Tridentina Synodus filium subministrat, quo ex hoc Labyrintho exeatur. Hæc cum proposuisset præceptum, quod latum est, non ab Ecclesia solùm, sed ab ipso Deo, exonerandi per confessionem omnibus gravibus noxis animum. (l) *Nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi contritum videatur, absque præmissa Sacramentali confessione, ad sacram Eucharistiam accedere audeat: mox addit: modo non despectio Confessarij. Quod si necessitate urgente Sacerdos absque prævia Confessione celebraverit, quàmprimùm confiteatur.* (m) Ut proinde ejusmodi in eventu Sacrilegium caveatur, tria conveniat necesse est: primum, *ut non sit copia Confessarij.* (n) Quæ non esset, si aut longo itinere, aut alio gravi incommodo is esset quærendus. Unde consequens est, quod

Actus Contritionis.

quod non habere præsentem eum apud quem aliàs exonerare conscientiam quis solet, si alius adit idoneus, causa sufficiens non sit, ut Confessarius non adesse censeatur. Alterum est, *ut necessitas urgeat*, qualis esset, si feriato die populus aliter satisfacere non posset præcepto de Sacro audiendo, aut si Sacerdos non Sacrificando grave famæ periculum incurreret; non verò si solùm amitteret modicum, quod facienti penditur, stipendium. Tertium est, *ut actu conteratur de peccato*, hoc est, ut antequam Sacerdos ad Sacrum faciendum accedat, peccatum detestetur supra omne aliud malum, eo solùm nomine, quòd sit offensa Dei, præ quovis alio bono amati. *Doleo Domine super omnia offendisse te, amabilem super omnia.* Ejusmodi autem dolor (qui ceteroquin perquam arduus est illi, qui devorat iniquitatem, ut uvam dulcem) duplici ratione facilius reddi potest: primò, si infimis præcibus petatur à Deo, cujus amius donum est. Secundò revocando in mentem, à rebus alijs avulsam, causas omnes quibus is dolor excitari potest, quæ ad duas potissimum reducuntur; ad magnitudinem offensi, & ad vilitatem offendentis; quæ sunt duo capita, ex quibus crescit, aut decrevit omnis injuria, cum ejus gravitas ad trutinam vocatur. Et quia prompta habere arma, cum res postulat, animat ad ijs utendum, non abs re erit, formulam hic doloris ejusmodi perfecti eliciendi proponere, eorum in gratiam, qui vel per tempus, vel per alium obicem, suo in animo melius illum concipere, & exprimere non possunt,

Domine JESU Christe, respice oculis misericordie tuae miserum istum Peccatorem, & vide, quibus in angustijs verser. Parte unâ urget necessitas divinum peragendi Sacrificium: parte alterâ me agnosco in profundo peccati mei, ac proinde in statu planè omnium miserrimo, Inimicitie tuae. Quâ igitur lingua ac voce è calo evocare te audebo? quibus manibus audebo tangere Carnem illam purissimam? cujus in cordis sinum te admittam? An non meritò timebo, ne me dehiscens tellus absorbeat; ne me Beati Spiritus, qui circumstant, cum ferretantam temeritatem non possint, præcipientem ipsi agant, tanquam novum Luciferum, in Inferni abyssum? Mi Servator! libenter Confessionis balneo sordes meas abstergerem: sed nec hoc mihi concessum est. Aliud mihi proinde non superest, quàm ut coram te me abijciam, & opem tuam potentissimam quantâ valeo contentione, implorem, ut tu in me destruas execrabile hoc peccatum, quod tutantio odio prosequeris. Da mihi, ô bone JESU? contritionem Mari non absimilem; tantam enim esse oportet, quæ ad sceditatem nozarum mearum eluendam sufficiat. Da mihi hanc per amorem illum, quo te ipsum amas, per illos cruciatus, per illa vulnera, per illam Crucem, quam tulisti propter me: & non permitte, ut te prodam, Judâ deterior, dum indignus te sumo. Spero hanc gratiam à Bonitate tua infinita; & interim protestor, me nihil desiderare magis, quàm ne te pro ulla re totius Mundi offendissem. Detestor hoc malum, à me admisissem super omne aliud malum, quia illud agnosco esse

*injuriam gravissimam & inexplicabilem
Majestatis tuae infinita, & quia scio, quod
tu illud odio quodam immenso prosequaris.
Ratum proin fixumque mihi est, quamprimum
potero noxam hanc Sacerdoti aperire,
& si tua me gratia juvat, in hac deinceps
voluntate & decreto animi immotus
perseverabo, moriendi potius miles, quam
denovo peccandi. Amen.*

Nunc, ut in semitam redeamus, sicut
posita triplici hac, de qua dictum est;
condicione potest Sacerdos, divinae of-
fensae securus, ad Sacrificandum accingi,
ita qualibet eorum deficiente, Sacrifi-
cium degeneraret in Sacrilegium. Unde
qui sic constitutus ad Aram faceret, non
abuteretur re aliquâ condita, ut abutun-
tur Peccatores alij, sed Conditore ipso;
experturus profectò suo tempore incre-
dibilem temeritatem, quâ se obstrinxit.
*Nonne scient omnes, qui operantur iniqui-
tatem, sic eos Deus allocutus est, qui
Egenos opprimunt, qui devorant plebem
meam, ut cibum panis? In re autem no-
stra non dicit, plebem meam, sed Carnem
meam, sanguinem meum, spiritum meum,
Divinitatem meam: (o) neque enim hic
agitur de plebe infima exactionibus de-
voranda, tanquam pane (cibo), qui semper
manducatur, & semper sapit) sed
agitur de devoranda Carne Christi Jesu,
sanguine Jesu, spiritu Jesu, Divinitate
Jesu (nec enim hæc jam ulla ratione ab
eo divelli potest) & devoranda genere
oppressionis tam notorio, quale est, uti
illâ, ut cibo vulgari, quando, qui illâ
uitur, in statu est, in quo vel ipsum eam
aspicere ingentis foret audaciæ & teme-
ritatis. Ita certè mos obtinuerat in Ec-*

clesiæ exordijs cum luxuriæ deditis: non
sinebantur in ejusmodi statu ne oculis
quidem delibare sacram hostiam, tan-
tum abest ut propius accedere permit-
terentur.

Tandem tribus conditionibus jam
memoratis Concilium subjungit hoc
aliud disertum præceptum, ut, qui ur-
gente necessitate, & non habita Con-
fessarij copiâ, præmissâ contritione ad
Aram fecerit, *quamprimum confiteatur.*
(p) ipso nimirum illo die, aut intra tri-
duum, aut saltem, ut aliqui docent, an-
tequam iterum sacrificet. Quamquam
hæc tertia opinio parùm tuta videtur,
siquidem tam diu differatur alterum Sa-
crificium, ut pugnet cum præscripto
termino *quamprimum*: quæ quidem vox,
etsi, ut Jurisconsulti asserunt determi-
natum & quasi individuum tempus non
significat; quid tamen sibi velit, ex ar-
bitrio prudentium videtur desumendum,
juxta variam rerum personarumque ha-
bitudinem, in quibus aliquid sit statu-
endum. Nolui hic meminisse illius opi-
nionis, quæ docebat, *quamprimum* idem
esse ac *suo tempore*: (q) hæc enim doctri-
na Pontificia autoritate jam è Scholis
proscripta est.

Atque hic finis sit normæ, quam se
præbere debet in ijs, quæ ad Deum per-
tinent, Pastor Sacer. Transeamus nunc
ad illam, quam se exhibere debet in ijs,
quæ ad proximum spectant, ideam Car-
itatis ac benignitatis se constituendo in
rebus, quæ corporis necessitatem, & in-
digentiam concernunt; quibus proxi-
mus urgeatur: unde talem quoque se
pra-

præstare in Animæ necessitatibus, totius
terè libelli hujus argumentum est.

(a) Joan. 12, 6. (b) Clem. Alex. Orat. Ex-
hort. ad Gent. ap. Nic. Digyonum. S. Th. 1.
Cor. c. 12. l. 7. (c) Jer. 11. 19. (d) 1. Cor. 10.
(e) Fic. in. Epist. f) In Relat. Rom. impressa
An 1672. (g) S. Hier. in Dan c. 9. (h) Bell.
de Missal. 1. c. 27. (i) S. Th. 2. 2. q. 148. art.
3. c. (k) Lev. 22. 3. (l) V. de Lugo Disp. 14 de
Euch. sect. 4. n. 69. (m) Sess. 13 c. 7 (n) Lugo
16 sect. 5. n. 82 & 106. (o) Psal. 52. 5. (p)
V. Lugo loc. cit. sect. 7. n. 158. (q) ab Alex VII.
prop. 39. sub 18. Mart. 1666.

C A P U T XVI.

*Qualibus exemplis Paro-
chus palàm facere debeat, procul se
esse ab omni avaritia, tanquam sin-
gulariter Caritatis inimica?*

Sicut qui è Terra exoriuntur venti na-
tura suâ magis sunt stabiles, quam
qui ex Mari; sic altiores in hominum
animis radices agit bonorum caduco-
rum & terrenorum appetentia, quam ap-
petentia voluptatum corporis; quæ,
cum annis saltem, malum deperdit vi-
rium, haud aliter ac venti australes sub
crepusculum nocturnum; cum tamen
Avaritia cum annis crescat, sicut fermè
sub vespertum venti boreales; qui dum
vapores addensantur, furunt vehemen-
tius. Hic igitur, præquam alibi, Pa-
rochi exemplo opus est, quo Populus
moveatur ad bona caduca, non affectu
tantum contemnenda, sed ad ea etiam re
ipsa largè distribuenda, cum id Caritas
exigit: id enim nî fiat, quomodo sub-
jecti inducentur ad calcandum id, quod

adorari vident ab his, qui præsumt? Quan-
do tempestate saviente Navarchus pri-
mus merces projicit, ut vitam servet,
quis Vestorum eum non imitatur? ne-
mo autem nimis facillè credulum se
ostendit, cum illum in projiciendo re-
stantem videt.

Unde perpendendum est, Avaritiam
Amphisbænæ, serpenti nocentissimo,
non esse absumilem, cum & ipsa caput
trabeat geminum. Uno rem alienam
apprehendit: & hoc est primum Avari-
tiæ genus, à S. Thoma observatum,
quod opponitur Justitiæ. (a) Altero id,
quod suum est, nimis avidè & cupidè re-
tinet: & hoc alterum Avaritiæ genus est,
quod pugnat cum beneficentia. Quis
autem in animum inducat, è Pastorum
sacrorum numero aliquem esse, qui pri-
mo illi Avaritiæ generi obnoxius sit, sic
ut contractibus injustis, usuris palliatis,
vi apertâ, exactionibus avatissimis, san-
guinem helluo sugat aut Populi, aut
Pauperum, quem fundere pro illis ipse
deberet? Credat hoc qui volet; ego rem
tam indignam suspicari nolo. Credant
potius, ab altero Avaritiæ genere non
omnes immunes esse, à studio inquam
nimis tenaci tuendi sua jura, illa nimis in-
clementer exigendi, nullo miserationis
sensu à debitoribus extorquendi, torcu-
lar, ut sic dicam, iunitandi, quod pre-
mere ante non desinit, quam ultimam
ex olivis, aut uvis subjectis, guttam
expresserit. Contra hanc tenacitatem
nimiam obarmare nos Servator noster
voluit illis verbis: *Videte & cavete ab omni
Avaritia.* (b) Sic autem Avaritiam
hanc, quam dicebamus, nobis proponit
instar

instar Averfarij non robusti tantum, sed etiam versuti, contra quem perinde opus sit animo & audaciâ ad aggrediendum, quam viribus ad se tuendum. *Videte & cavete.* Inimicus porro ejusmodi, si rectè rem æstimamus, triplici facillè damnorum genere Pastorem sacrum afficere potest, si rebus ille suis diligenter non invigilet. Exuere illum potest omnibus armis, quibus pugnat: potest hæc illi relinquere, sed hebetata: potest ijs contra ipsummet uti, & vitam eorum ope eripere. Videamus, quâ ista ratione eveniant, ut periculo ac imadverso, nemo non illud declinet. Ut ordiamur à primo, quod est auferre arma.

I.

Videbimus inprimis Parœciam aliquam, quæ multum numeret Populum, quæque præter Rectorem, seu Parochum, alio ejus adjutore magnopere indigeat: nec habet tamen. Multi, quia socius ejusmodi & adjutor non adest, diebus feriatis sacrificanti non adsunt, multi nec confessione animum expiant, nec sacro Epulo pascuntur, nisi sub ferias Paschales: multi, cum ægrotant, neminem habent qui soletur: non satisfit obligationibus Sacra faciendi; non Christiana doctrina explicatur; non quæ ad majus DEI obsequium pertinent, sedulo peraguntur, sed languent omnia; non Deiparæ sua corona texitur, nisi semel quot mensibus. Verbo, multa negotia sunt, quibus unus homo, etsi cetera minimè segnis, non sufficit: manus hic dextra est, qui sociam sinistra

operam postulat, ut par omnibus, quæ gerenda sunt, esse possit. Nimia tamen habendi cupiditas adjutorem ejusmodi acciti non sinit; & adjutrice hæc manu privat populum, dum vel mercede salarii pendere cogatur, debent illi, quisquis eam porrexerit; vel timentæ stipendium pro Sacris, alijsque ministrarijs, quæ omnia obveniunt Paracho, cui solus est, partiri cum socio debeat. Hæc ratione Cupiditas habendi, verissima in seducendo, facit ut illa ipsa arma oneri videantur esse, quæ sunt essent adjumento, utque ea bono publico promovendo non adhibeantur.

Atque hæc ipsa causa est, ob quam dederit Templum eo squalore obfucum, quo scænilis aliquod esse solet, quin vel obiter parietes dealbare, & sordes, quibus deformatur, abstergere curæ sit. Scænarium simillimum cubiculo à suis spoliato, vestes sacras omnes nullo locustas ordine, sine cistis, in quibus asservetur: Augustissimum Sacramentum plerumque sine lampade quæ luceat; facta Pixides, Patenas, Calices, olim quidem auro illitos, nunc eo absterfo deformes, lintea SS. Eucharistiæ substernenda, fordida, Calicibus tergendis parata, lecera; nullum usquam orbem urceolis sustinendis: Altarium velamina linea magis conspurcata, quam mensarum in cauponis mappas; Parochi ædes ventositate & situ propè collapsas; agros male cultos & steriles: Avaritiæ enim oneri est, quidquid Ecclesiæ bono expenditur, tantum abest, ut id gloriæ sibi ducat. Infelix hoc graminis genus non aliud cu-

rat, quem omnem succum ad se trahere undecunque potest. Sint utiles fructus, sint pulchri flores; ubi per ipsum fieri potest, radices isti non agent; nec enim vel guttulam ijs nutriendis relinqueret.

Inde si unquam accidat, quod sine horrore non dico, Pastorem sovere choreas publicas, quantumvis Sanctorum effato sint oblectamenti genus tartareum, & sovere eas tam studiosè, ut si qui in Excursionibus sacris Sacerdotes in eas invehantur, si ijs abrogandis auctoritatem Magistratus Sacri, profani mandata minis armata offerunt, ipse etiam ægrè id ferat, quam ejusmodi studij causam esse arbitremur? vera causa est, quod propter ejusmodi choreas publicas diebus solennioribus plures ad templum concurrant, largiores ibi elemosynas offerant, plus aliunde adventantibus rerum ad victum necessariorum vendatur; atque ita si is, qui lilium est, gradus sui excellentiâ, & esse deberet, illibato motu candore ac innocentia, folia tamen habet peregrinis aspersa maculis, non jam unquam in folijs ipsis ejusce rei causam querite; querite potius in radice infima, certi quod eam sitis inventuri. Quæ autem est omnium malorum radix? si rectè sensit Apostolus; *Radix omnium malorum est cupiditas.* (c)

Quis jam speret, si Pastorem viderit totius suæ familiæ & agnatorum curam gerere, omnia eorum negotia administrare, mercimonijs, rerum permutacionibus, vijs omnibus rem & patrimonium augere, eum præcipuo studio militarium promovendæ DEI Gloriæ? *Nemo,*

R. P. Segneri Institutio Parochi.

militans DEO, implicat se negotiis secularibus. (d) Quis speret, quod librorum Alcecorum lectitationi se sit impensurus; Theologiæ, quæ ad mores formandos pertinet, cujus in tot casibus quotidianus est usus; quod erudiendo suo Clero, promovendo in subditis crebro sacrorum Mysteriorum usui, tollendis abusibus, impuris amoribus extinguendis, diffidijs componendis, oculis pauperibus adjuvandis, ægris visendis, moribundis ad luctam extremam animandis sedulam operam sit navaturus? sperare hæc dementis est: nec enim unquam militem rapiendæ prædæ intentum in conflictu strenuum videris. Merito proinde jam inde à Principio Leges Ecclesiasticæ contra Clericos negotiatores clamant: *Negotiatorem Clericum, & ex inope divitem, ex ignobili gloriosum, quasi pestem fuge.* (e) Nōrant videlicet ista, Dei simul & propriæ familiæ servite eundem non posse. Arborea illa ac planta, quæ verticem porrigit in altum debent, unum stipitem nutriant necesse est. Quid interim? jubet Avaritia, ut permittantur obstrepere sacri Canones, etsi tanto sint numero, quasi igniarum essent machinæ nullo globo armata, interim DEI obsequium negligitur, quia propriis locum dare debet emolumentis. *Nulla Animarum lucra querimus, quia ad nostra quotidie vacamus.* (f) Sic apparet (ut redeam ad id quod proposui) apparet, inquam, quomodo Avaritia Christi Sacerdoti eripiat arma optima, quæ vibrare posset, dum tollit tot exercitationes & opera religiofa, quæ innui. Certum equidem est, si-

futura hæc arma, ut nemo non videt, plane invicta, longæque præstantissima, quæ Pastoris autoritate, & ducis quasi bellici brachio vibrata, opera in Parœciis admiranda essent effectura. Facit interim Avaritia, ut hæc omnia omittantur, dum non permittit, ut Parochus illi negotio manum commodet, ex quo lucelli nihil, sed aliquid potiùs dampni sit proventurum. Pereant & mergantur omnes Rostreatæ & Bellicæ contra stygem naves, dummodo Onerariæ salvæ in portum invehantur.

II.

Sed pergamus porro. Demus, non obstante hac habendi cupiditate, minime moderata, Parochum diligenter ramen dicere ad Populum, solari, animare morti proximos, monere errantes, litibus & dissidiis tollendis intendere, plura ejusce generis non segniter obire ac moliri: hæc si fiant, Avaritia, si arma non eripit retundit certè. Virtutis æstimationo vim quandam mirabilem Pastorum verbis confert: hæc autem æstimationo non aliunde magis nascitur, quàm si bonis caducis non adhærescere deprehendatur, quibus tam impensè addicti sunt homines profani. *Et ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipsum.* (g) Possunt his Servatoris verbis certo quodam sensu uti omnes Pastores Animarum. Si unquam verè avellerentur à Terra, prò quàm beati forent! Effecturi essent opera illa tam admiranda, quæ effecturum se machinarum suarum ope Archimedes olim pollicitus est, si pedem extra terram figere daretur; to-

tam nimirum terræ molem convellendi, & pilæ instar, qua vellet, volvendi, propellendi. Ubi è diverso animam lucris his caducis superiorem se habere non ostenderint, nihil poterunt. Operantur prodigia. Sed cui bono? non erit, qui eis fidem adhibeat, Ezelinus ille, qui ut inter homines famâ inclarèsceret, nihil habuit, nisi quòd bestia magis esset, quàm homo; etsi tor quotidie prodigijs Sanctum Antonium Patavinum audiret celebrari, ut tamen & ipse eum sanctum cum Mundo reliquo pronuntiat, satis causæ sibi non habere videbatur: misit proin è suorum numero aliquos, donis omnis generis onustos, cum hoc imperio, ut si illa acciperet, mor eum interficerent, si recusaret, in genua coram eo provoluti venerarentur ut virum dignum æstimatione, quam de eo vulgo omnes conceperant. Et ut res amplius pateat. Ponamus Pastorem, lucti cupiditate non intactum, velà componere controversias, quæ inter suos existunt: nemo illum vult arbitrum, tanquam bilancem eò propensam, unde accipi. Si ad Religionis opera non solita inviat; novam id emendandam artem interpretantur. Si Animas in flammis lustricis suorum pietati commendat, non has juvandi, sed vacuos oculos implendi cupiditatem suspiciantur. Verbo, ut illæ feminæ, quæ frigidis visceribus & denso sunt utero, steriles sunt, ita steriles manent Parochi, & absque fructu, quandocunque, in erogandis, quæ habent valde sunt frigidæ, ita in ijs retinendis tenaces & obstinati. Conentur sanè infelices, quan-

tum volant, nihil unquam boni pro sua Parœcia efficiant, si Avaritiam non ode- rint. *Provide de omni plebe viros, timentes Deum, in quibus sit veritas, dixit ad Moysen Deus, & qui oderint Avaritiam.* (h) Oditum, animi affectio est tam viva, ut occultari non possit. Animarum proinde Pastores non despicantur tantum, ut mortalium ceteri, sed odio habere Avaritiam debent. Hoc si animadvertam fuerit, cuncti eos rectè ad gradum, quem obtinent, evedros existimabunt: si minus, quanti demum fieri poterunt? *Ignominia Sacerdotis est, proprijs studere divitijs.* (i) Si autem, præter ista graves cum suis lites soverent Parochi, quid tum esset sentiendum? Quomodo tunc Patris ager partes, quem ut communem filiorum suorum hostem contemplantur? Respondere solent: æquitatem postulare, ut quis Ecclesiæ suæ jura propugnet. Scio equidem, non suadere tantum, sed exigere officij rationem, ut quis hæc jura defendat: dum enim in gradu illo collocatur, jurisjurandi religione se adstringit, quod tueri illa velit: nec par est, metu doloris membris inferendi, mota loco ossa non anxie reponere. Advertendum tamen, sicut ebrietas, vino aquâ probè diluto inducta, difficilius usurpatur, quàm illa, quæ ex mero epoto secuta est, ita difficilius pravam illam animi affectionem vincit, quæ non ex mero malo, sed malo, quod bonum aliquod admixtum habeat, nata est. Primum igitur in re nostra cavendum est, ne quid nimium fiat, ad quod nonnulli naturâ ita vehementer impelluntur, ut

cum ipsa sua umbra lites suscitare parati essent. In his dein litibus, antequam illas quis prosequi decernat, justa primum lance ponderanda sunt emolumenta, quæ parte unâ sperari possunt, & incommoda, quæ alterâ possunt timeri: nec enim ullum denique pretium est operæ, totam silvam incendere, ut damulam aliquam prolicias: maximè si aut cum omni totius Parœciæ populo, aut cum egenis esset litigandum. Si cum toto Populo, res multâ eger cautela: Urso enim similis est Populus, quo fortioribus unguibus, tanto debiliore capite? unde vix unquam induci se sinit, ut credat, Parochum recto studio ad litem movendam impelli, & quæ Ecclesiæ magis, quàm quæ sua sunt, querere. Tanto autem hoc sibi persuadet firmiter, quòd videt manifestius, alia Ecclesiæ jura handquaquam partibus studijs propugnari; sed fundos, agròsque quæ par est curâ laboreque non excoli, domum non restaurari, suppellectilem sacram non refarciri, non custodiri, etsi id toties jusserit Episcopus, cum Diœcesin lustraret. Ubi autem cum egenis aliquid controversiæ nascitur, etiam lentius procedendum est: si enim ad subveniendum eorum inopiæ fas est vel vasa sacra frangere, pignori dare, vendere, an non magis eorum miseratione aliqua moveri decet, & non nihil demere oneri, quod ferre non possunt? *Potior apud nos est privatorum causa, quàm fisci tutela.* (k) Sic Constantinus Magnus sensit: & verò quanto rectius ita & sentirent, & loquerentur omnes Parochi? si autem denique

que, vijs alijs omnibus frustra tentatis, ad Judicem veniendum est, fiat id (ita planè oportet) sed fiat sereno Carlo, non nubilo: non inquam destruat Caritatem litigandi necessitas: sit ut nemo Parochorum cum Sancto Gregorio dicere possit: *Ego ex Domini largitate hac habeo, quòd sic ea, quæ iustitia sunt, foris exequar, ut quæ sunt amoris, minimè postponam.* (l) Civilis controverfia in criminalem non desinat; suos stet intra limites; illius instat flammæ, quæ in vino adusto leniter accensa sic ardet in liquore, ut manum non adurat: nunquam proin illud excidat: *Servum Dei non oportet litigare.* Et quòd causæ, quantumvis iustæ, si limites rationis excedant, & ipsæ ad examen & iudicium sunt revocandæ: *Cùm accipero tempus, ego iustitias iudicabo.*

III.

Superest, ut & tertium, quod innuebamus, demonstreretur; Avaritiam nimirum Pastoribus factis non solùm aut eripere arma, aut heberare; sed etiam in eosmet vertere, ad necem illis inferendam. Hoc autem tum contingit, cùm ipsi alienæ egestati non quantum deberent, subveniunt. (m) Cogitandum igitur in primis, homines planè omnes teneri lege Caritatis ad proximi inopiam ijs opibus sublevandam, quæ ipsis supersunt, sub interminatione, non experiendi à Deo illam miserationem, quam nos alijs negaverimus. *Judicium sine misericordia illi, qui non fecit misericordiam.* (n) Cùm ratio postulet, ut sicut Natura arboribus & plantis debilioribus providit de alijs robustioribus, quæ eas susti-

neant; ita de ejusmodi fulcris etiam Gratia prospiciat, præcipiendo ditioribus, & à bonis his caducis liberaliùs instructis, ut ijs destitutos alant ac sustentent. Hac autem lex, si quos alios, Parochos perfectè arctissimè obligat, tam ob statum, ad quem evecti sunt, quàm ob bona, quæ possident. Ratione statûs quidem; qui cùm legi illi privatus quisq; satis obtemperet, si stipem præsentì porrigat; (o) Parochus è diverso sæpe illam largiri debet etiam non poscenti, imò illum etiam sedulo investigare. Præterea facilius est invenire superfluum in Ministro Ecclesiæ, tanquam in viro, qui ut sibi viveret, à Mundo avulsus, nec liberorum, nec profapiæ curis distenditur; & quantum ad se atinet, non teneri illas ad pompas & apparatus, quas alius de seculo sine decori neglectu non videtur posse omittere. Multo autem plus tenetur ratione bonorum, quæ possidet: Ecclesiæ enim bona sunt pauperum: id quod tam est apertum, ut vix quidquam apertius. *Quidquid habent Clerici, pauperum est.* (p) Atque hac causâ toties in factis Canonibus appellantur *bona Pauperum*, ut quisquis ea possidet, ratiocinando colligat; dominium suum ligatum esse vinculo dandi egentibus, quidquid superest sustentationi congruæ, & gradui ac statui, in quo quis est, convenienti. Præterquam quòd nunquam non parcendum sit sumptibus ad procurandum, promovendumque bonum spirituale eorum, quorum Parocho cura commissa est. An enim pauci sunt illi miseri, qui sibi persuadent, ea, quæ malè admittunt, aut ex toto, aut parte satis excusari, si

vitz

vitz sustentandæ necessitate ad ea se impulsos dicant? *Nihil turpe, nihil vetitum esuriens credit.* (q) quàm multa proin peccata impedirentur, si essent, qui beneficentiâ suâ occuparent? Et verò hæc ipsa beneficentiâ mirâ quadam ratione auget subditorum erga suum Parochum voluntatem ac studia, haud aliter ac pinguis humor flammam accensam nutrit. Hac etiam fit, ut præ ceteris feri mansuescant, duri emolliantur, contumaces cedant, insolentes modesti fiant, & nemo non bono animo accipiat & admittat monita seu privata, seu publica, quæ aliàs tam solent esse ingrata ac molesta. Et sanè, non est aliquando alia ratio quosdam cicurandi, quàm si cum amore pascantur: tam illi Crocodilorum & serpentum indolem imitantur, quos frustra speraveris aliter mansuefacere, quàm si multâ escâ eorum fami prospiciatur.

Hæ sunt veritates, quas oporteret non obiter, sed maturè lentèque perpendi ab ijs, qui aspirant ad Beneficia pingua, nec mentem advertunt ad onus reddendæ, cùm hinc migrandum erit, rationis; quando non pauci mallent mediocri, quàm lauto & opulento donati fuisse. Mare, quod pluribus Insulis distinctum est, parte quidem unâ plura navigantibus præstat commoda, quia sæpius exscensione facta parare possunt necessaria; at parte alterâ pluribus exponit periculis; cùm ferme, ubi plures sunt Insulæ, etiam plures scopuli lateant, ad quos certo exitij periculo navis possit impingere.

IV.

Multis, non mego, persuasissimum

est, satis se eleemosynarum etogate, si Agnatos inopes juvent; de quibus ambigi non potest, quin si verè inopes fuerint, præ ceteris eos deceat adjuvari. (i) Sed hic enim verò inter fyrtes navigatur. Et si qua est occulta ac fallax tentationis anchora, hæc perfecta una est; cùm tam difficile sit eam discernere: haud aliter ac nonnulla semina cum frumento nata tam illud & mole & figurâ imitantur, ut vix tandem à grano, cribrando secerni possint; si tamen illum est cribrum, cujus ope satis secernantur.

Observandum ante omnia, vix ullam esse Paræciam, in qua si non plures, unus certè aliquis non inveniatur, quem vel extrema, vel extremæ proxima indigentia in ope ipsi ferenda non jubeat præferri cuicumque Agnato (siquidem verè Caritatis legibus stare placet) quem communis tantùm, aut certè non tanta egestas premat. Imò his Parochum singulari curâ providere necesse est, tanquam ovibus, quæ languentes, cum alijs gregatim in pascua duci non possint, sed humeris deferendæ sint. Huic autem obligationi si fiat satis, non multum supererit, quod identidem Agnatis egentibus subministratur.

Præterea diligenter discutiendum est: verène Agnati inopes sint, ut eos Parochus judicat; an verò tales solùm videantur, ut enim flante Euro majora apparent oculorum objecta, quàm alijs temporibus, sic accidere non raro potest, ut eùm tenerior ille, & lenibus agnatus erga sanguine junctos af-

fectus dominatur, majores multo eorum necessitates videantur, quam revera sint, si animo ab affectionibus inordinatis libero considerentur.

Deinde curandum, ut, quod Tridentinæ Synodi Patres. movent, si Agnati verè Pauperes. fuerint, subveniatur illis ut egentibus, non ut Agnatibus. *Si Consanguinei pauperes sint, eis ut pauperibus, distribuant?* (1) Unde consequens est, quòd ubi æqualis eorum necessitas est, præferri alijs possint, non autem cum inter nos, & alios notabile discrimin est. Hinc prius juvandi, qui sibi ipsi prospicere non valent, quàm ij, quibus cum prospectum fuerit, otio se dant, nihil dubitantes, (t) quin futuri sint, qui etiam dormientibus necessaria subministrant, & de ipsis solliciti sint. *Utilitas esurienti panis tollitur, si de cibo securus, justitiam negliget.* (u) SS. Canonum effatum est. Et tamen, quoties Agnati Parochorum ita se gerunt? *Justitiam negligunt, quia de cibo securi sunt.* Adde, quòd si Agnati verè egent, soli tamen non egent; unde etiam solis ipsis totum dandum non est, sed proportionem servatà alijs quoque succurrendum. *In ipsa liberalitate modus adhibendus est, ut non omnia uni, sed singulis quedam præstentur.* (x) Hoc autem si ita faciendum est omnibus, multò magis Parochis, qui cum sint Patres, non unius tantum Pauperis, sed omnium Patres sunt. Atque hæc causà, si quilibet, *missus distribuere inter pauperes, non potest totum uni conferre, ut lex ait, quomo-*

do totum uni conferre (y) poterit. Patet, qui plures filios habet, quos eadem egestas premit? Idque tanto amplius, quia etiam id Parentes naturales nullo offendendi Numinis metu facere possent, id tamen facere Parochi non deberent, quibus id incumbit, ut tanquam Patres in Spiritu perfectæ & communis Caritatis normam se alijs exhibeant?

Denique, quid est, dare Agnatis Pauperibus ut Pauperibus? Est, dare ipsis tantum, quantum sufficit ad præsentem eorum indigentiam sublevandam, non dare tantum, ut dicebant: illud enim, non hoc, cum Pauperibus alijs fieri assolet. Et hic tamen finis est, qui sæpe titulo elemosinæ agnatis præbitæ honestatur; velle eos ex inopia, in qua nati sunt, provehere ad commoda, quæ antea non erant experti. Unde Synodus, quasi præfaga hujus eventus, cum permisisset Ministris Ecclesiæ, ut *Consanguineis, si pauperes sint, ut pauperibus distribuant,* mox addit, quòd hoc affectu eos planè liberos cuperet. *Imò quàm maximè potest, eos Sancta Synodus monet, ut omnem humanam hunc erga fratres, nepotes, propinquosque carnis affectum, unde multorum malorum in Ecclesia seminarium extat, penitus deponant:* Satis utique gnata, ad persuadendam stipem tam non arduam datu, freno potius, quàm stimulo opus esse. Et verò quàm egregio tandem alijs exemplo prælucent, qui suos locupletant? *Nomine & Ethnici hoc faciunt?* Hac de cau-

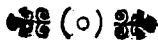
causà, etsi Parochos ad subveniendum Agnatis, sola intus vera ac Christiana Caritas impelleret, vulgo tamen id haud facillè crederetur. Ea propter ut, quo debent, alijs exemplo præluceant, palàm omnino ostendant necesse est, se, præ Agnatis, Pauperibus bene velle; quòd se citra jactantiam facere S. Augustinus professus est, cum dixit: *Gratia DEI, & vestris orationibus, nondum ditavi quenquam consanguinem, quia cariores mihi reputo pauperes.* (z) Quòd si illi quoque, quos ob egregiam vitæ sanctimoniam veneramus, timuerunt, ne Agnatos juvarent potius ut Agnatos, quàm ut re ipsa inopes, quis id sibi facillè de semetipso promittere? Quàm non difficulter genuinus est adamas, qui asperis in rupibus crevit, tam non facillè maculis caret, qui in vallibus conerevit. Nimis quàm conformis est hominum genio, suam ad carnem & sanguinem adhesio. Quare si inopes alios beneficè & largè quis juvat, quid aliud inducere ad id potest, quàm sincera caritas? at suis multa largientem quis securum reddat? *Causam*, ejusmodi in eventu, *natura præstat, non gratia.* (aa) Christianum Sacerdotem oportet esse sacerdotem secundum Ordinem Melchisedech; de hoc autem affirmant sacre Pagina, quòd sit sine genealogia, *sine Patre, & sine Matre:* Debet etiam animus ejus moveri motibus, qui siderum motibus respondent; nam hæc motu suo contra supremæ sphaeræ & Mundi motum pro-

grediuntur; tendunt enim ab occasu in ortum, cum Mundus, & quòd ajunt, primum Mobile ab ortu in occasum ferantur. Sequi, inquam, eos oportet, non quæ alijs passim sequuntur, sed aliorum minus recta studia melioribus exemplis emendare. Ubi verò Agnati molesti fuerint, suasque miseras ac inopiam exaggeraverint, illius meminisse tum Parochum decet, quòd de Levitis Moyses ad DEUM dixit. *Qui dixit Patri suo & Matri suæ: Nescio vos: & fratribus suis: ignoro vos: hi custodiunt eloquium tuum Domine: ponent thymiana in furore tuo, & holocaustum super Altare tuum.* (bb) Quid enim aliud Agnati & sanguine juncti à Dei ministris petunt, quàm ut majorem ipsorum, quam fuisset rationem habeant? pluri propriam quàm DEI domum & familiam æstiment; pluri caduca quàm æterna, pluri fœtida illorum corpora, quàm Animam suam immortalem? Hinc rectè quidem habet, si quis erga eos indigentes existat beneficus: *Est probanda illa etiam liberalitas; ut proximos semini tui ne despicias, si egere cognoscas; non tamen ut illi ditiores fieri velint ex eo, quòd tu posses conferre inopibus: Neque enim te Domino dicasti, ut tuos divites facias.* (cc) Signat igitur, ut quantum lubet conquerrantur. Ecce autem, quid querantur: *Accusant, quòd eos divites non feceris, cum te illi velint æternam vitam fraudare mercede.* (dd) Et tantum animi viro Ecclesiastico non sit, ut eos à se cum indignatione rejiciat?

Ad istud quoque, quod dicam, mentem advertat. Si, quod vix unquam continget, nemo esset in tota Parœcia ab opibus & facultatibus non magis instructus, quam ipse sit Parochus, ne tam quidem ea, quæ convenienti sustentationi superflua, nulla Religione in Agnatos conferri possent. (ff) non inquam possent. Proventus siquidem Ecclesiastici sicut in dotatione ac fundatione Beneficiorum divinum ad cultum destinati sunt, ita prorsus ad illum, & non ad alios fines serviant necesse est. Non est humana vis aut brachium, quæ aliorum derivare Jordanem hunc possit, ut alias terras, alios campos irriget, quam campos Palæstinæ. Qui Ecclesiæ proventus possidet; ut Christi Administrator possidet, (gg) & propterea si inde acceperit, unde ipse non sordidè & parcè vivat? (*Quis enim militat suis stipendiis unquam?*) (hh) reliquum inter egemens partiarur oportet; qui si defuerint, Christum totum reddat, in suæ Ecclesiæ emolumenta, in vestes sacras, in vasa, & ministeria sacra, ringatur licet Avaritia, quæ hîc magis quam unquam fremet, nec volet permitttere, ut Parochus in sua administratione tanta se erga fundi Dominum fide gerat. An autem manus ipse dabit? Tum enim verò illa obtinebit, quod dicebam, ut sua cujusque arma contra ipsum vertat, efficiendo, ut ijs ipsis bonis animam trucidet propriam; quibus tot ipsam bonis cumulare ac locupletare poterat. Ut autem desinat inter subditos Parochi ali-

qui inopes, id verò nunquam fiet. Sed ista hac de re sufficient: forsitan enim Ecclesiæ census ac proventus vix ipsi Parochus alendo sufficient (quod quidem miserum est, sed pluribus, quam vellem, Parœciis commune) & quamquam Pastor suis exhibere se debet norma Caritatis erga proximos, non tamen ea re totam officij sui mensuram implevit. Res postulat, ut non minime suis ipse moribus ideam repræsentet Puritatis; id quod jam nunc demonstrare aggredior.

(a) S. Th. 1, 2, q. 118, ar. 3. (b) Luc. 12, 11, 12. (c) 1 Tim. 6, 10. (d) 2 Tim. 4. (e) Dist. 88, c. Negotiatorem. (f) c. Multi. Ne Clerici vel Monachi. Dist. 88, c. Decrevit. 6. Consequens & seq. 14 q. 4 c. Canonum & c. Quicumque 18, q. 7. c. Et hoc diximus & c. Gregor hom. 17, in Evang. (g) Jo. 12, 32, (h) Ex. 18, 21, (i) 12, q. 2, c. Gloria. (k) l. Sancimus, C. de Sacros. Eccles. & 12, q. 2 c. Apostolici l. Cod. Theodos. (l) S. Greg. l. 6, ep. 4, 2, Tim. 2, 24. (m) S. Th. 2, 2, q. 33, ar. 5. (n) Jac. 2, v. 13 (o) Th. 2, 2, q. 71, ar. 1, in c. Tolet l. 8 c. 35. n. 2. fin. (p) 10, q. 1, c. Quoniam 23, q. 7, c. Quod autem 12, q. 1 c. Indigne & Less. de Just. l. 2. c. 4, n. 47, 48, Dist. 42. S. Hospital Dist. 47. c. Sicut y. (q) Less. l. 2, c. 4, dub. 6 n. 47, Valent. in Novel. tit. 11, (r) S. Th. 2, q. 32, ar. 9, & q. 63, ar. 2, (s) Sess. 25, de Resum. c. 1, ex 12, q. 2 c. Quisquis. (t) Dist. 83, c. Generaliter. (u) s. q. 6. c. Non omnem (x) Dist. 86, c. Fratrem s. in ipsa & c. Dominus & c. S. Th. 2, 2, q. 33, ar. 10, c. (y) Bart. in l. 1, ff. de opt. Leg. (z) S. Aug. ad Erem. ser. 21. (aa) Dist. 86, c. Est probanda. (bb) Deut. 33, 4. (cc) Dist. 86, c. Est probanda. (dd) ibidem. (ff) Laym. l. 4, tr. 2, c. 3, n. 3, 6, tercio. (gg) 12, q. 1. c. Si privatum. (hh) 1 Cor. 9, 7.

(o)

CAPUT XVII.

Quantopere cum Pastoris munere pugnent prava Impudicitie Exempla?

SI rectè sanctus Bernardus pronuntia- vit, *Monstrifera res est gradus summus, & animus infimus: sedes prima, & vita ima.* (a) Istud autem, si unquam aliàs, tum certè contingit, cum Pastor sacer miserè lapsus in cænum libidinis, in eo ita sese volutat, ut festim evadat minùs quam homo; quem decebat inter homines non minùs esse, quam Angelum. Quia igitur tanto deformius quodvis monstrum est, quo ex partibus magis inter se pugnantibus componitur, videamus, quàm inter se pugnent hæc extrema, Impudicum esse, & esse Rectorem Animarum.

Duo potissimum sunt, quæ ipsis adeò Beatis Spiritibus venerabilem faciunt Pastorem sacrum; Primum est, quòd quotidie in Altari pascatur purissimis carnibus Agni sine macula: alterum, quòd ut Parochus Animas regat, illius ipsius Agni sanguine, pretioso sanè lytro, recuperatas. Quis jam explicet, quantum duo hæc prærogativa jura repugnent scædæ Libidini, cum magis ab illa distent, quàm Polus Arcticus ab Antartico? Libeat primò mentis obtutum defigere in jus prærogativum regendi Animas.

R. P. Segneri Institutio Parochi.

I.

Quid aliud tandem est Parochus, quàm arbiter & sequester inter DEUM & Homines, ad id constitutus, ut dissidentes inter se conciliet; concordēs verò in pace conservet? *Ego sequester & medius fui inter Dominum, & vos, in tempore illo.* (b) Porro, ut quicumque arbiter suo rectè fungatur munere, utriusque partium gratum acceptumque esse oportet. Illa proinde peccata & vitia, quæ uni alterive partium invisum reddunt, rectæ etiam muneris ejus administrationi repugnabunt. Talis autem in re nostra est Libido, in DEI oculis turpissima, in oculis etiam hominum non minùs scæda. Quid est igitur, quod porro quaramus?

Quòd in DEI oculis scæda sit, dubitari non potest; neque enim, antequam humanos artus indueret, contra ullum peccati genus animadvertit supplicio magis publico, & tumultuoso. Contra hoc aquas, & ignem armavit. Aquas quidem in Cataclismo Mundi totius, quo parum absuit, quin cuncta manuum suarum tam pulchra opera penitus destrueret; ignem verò, in pluvii illis horrendis, quibus exuffit Pentapolin, Regionem totius Palæstinæ longè pulcherrimam. Cum verò nostris se exuvijs induit, non tulit unquam, vel sibi, vel suorum cuiquam hujus flagitij probum affricari: nec permisit, ut malus Dæmon alias inter tentationes, hac quoque vel tenuiter ejus animum infestaret: nec

P

ua-

unquam de eo ipse loqui dignatus est, ut de eo cum audientibus conferret, de ve eo disceptaret (id. quod tam multi alij sanctissimos ob fines factitarunt (sed ne quidem exprobrare id cuiquam sustinuit; quod est argumentum odij contra hostem insensissimi; ne suo quidem nomine illum compellare dignari. *Nec memor ero nominum eorum per labia mea.* (c) Ex his autem pronum est colligere, quàm Pastor Animarum, qui in animo suo locum det vitio tam abominabili, parùm perspectum habeat sensum & genium Principis, cum quo, tanquam Arbitro, ipsi tam crebrò multùmque agendum est. *Sacerdotes tenentes legem nescierunt me.* (d) Si autem perspectum habet, quàm demum fronte ita scèdè conspurcatus quotidie illi se sistit ad causas aliorum agendas? *Cùm is, qui displicet ad intercedendum mittitur, irati ad deteriora animus provocatur.*

Quantum autem Pastor ejusmodi prodit, se DEI genium ac propensionem non agnoscere, tam ignorat genium hominum, cordatorum saltem ac sensatorum, quorum in oculis tam scèda est Impudicitia, ut non aliam magis labem in eo notent, cui regendi traditi sunt; nec eam minùs valeant dissimulare. Historiarum monumenta lustranti, non faciliè aliud occurret, quod tot seditionibus ansam præbuerit, quàm multas scèda Regnantium libido concitavit: sic ut Gentes illæ ipsæ, quæ quietæ fuerunt se exactionibus ad extremam usque inopiam, & sanguinem adeò, exugi vexarique, vi tandem & armis

ulciscantur injurias, quas in suis conjugibus aut patiuntur, aut timent. Quid igitur boni unquam suis ex subditis colliget Pastor hac pice inquinatus? *Cujus vita despicitur, si Sanctus Gregorius rectè sentit, restat, ut predicatio contemnatur.* (f) Nec est, quòd sibi quisquid imponat, cogitando se sordes has abscidere posse à tot oculis, aut censoribus aegrius, qui neminem observant diligentius, quàm qui sublimi in loco consistit. Præterquam quòd difficile nimis sit, venenum habere intra vilicet, & illud occulere; prodit se in multis occasionibus, publicis etiam, quas vitare nullo modo liceat. Unde hujusce fortis peccata semper in Animarum Pastore conjuncta sunt cum scandalo, directo, quod ajunt, vel indirecto, quo Grex offenditur. (g) In sole facile est distinguere maculas à faculis, quas in vultu circumfert. Non ita in Pastore se habet; in his omnia macula facula est, dum pravo, qui offendunt, exemplo alijs etiam peccandi modum ostendunt. Igitur hoc quoque ex capite major est deformitas, quæ nascitur ex geminis his titulis Pastoris Animarum, & Impudici: quod quidem simul collari eundem, in idiomate minimè fallaci, constituunt Lupum ovilis Custodem, Latronem Gubernatorem, & Medicum Homicidam: quod monstrum tam est horrendum, ut Ecclesia vehementer consternens, satis gnara, non alias clades sibi inferri magis luculentas, quàm quando habet *Lupum pro Pastore, Prædonem pro Gubernatore, Carnificem pro Medico.* (h)

(h) Quibus ipsis vocibus Sanctus Joannes Chryostomus in re non dissimili est usus.

II.

Hæc tamen minor est monstrosa scèditatis pars, quam detestabilem reddere constitui, quæ ex eo nascitur, quòd Impudicus pascat Animas: scèdior est altera, quæ est, pascere se Christo JESU. Hanc quis pro rei gravitate explicet? Scum quisque perpendat, quomodo Luxuriam rectè hæc coherere possint; Luxuriam esse mancipium, & tractare Corpus Servatoris, eoque quotidie pasci? Enimverò cæca animi affectione delirat penitus, quisquis non videt, par esse, ut Sacerdotum quilibet, si fieri id ulla ratione possit, ad officium suum pro dignitate implendum, ex homine mortali mutetur in cælestem, vitâ illi alimoniam nobilissimam proportionatâ, quâ nutritur. *Qui manducat me, & ipse vivet propter me.* (i) Hoc sanè præcipuè spectavit Servator noster, dum nobiscum conjungi voluit ut cibus; ut sui Corporis puritate nostri corporis putredini mederetur. Unde non dissimili ratione de Eucharistia affirmare possumus id ipsum, quod de Mysterio Verbi carne nostra vestiri pronuntiavit Sanctus Augustinus. *Ad hoc Verbum venit in Mundum, ut vitia Carnis extingueret.* (k) Hinc est, quòd cùm Mysteria Ecclesiæ alia solam ferme animam Sanctam efficiant, Eucharistia cum Anima ipsum etiam Corpus sanctum reddat: atque ideo Corpus particeps reddere vo-

luit conjugij, seu Desponsationis admitanda, quo Animæ sumentis jungere se voluit in SS. Eucharistia sumentem, ut sic totus quodammodo homo DEO plenus hac admirabili conjunctione efficeretur: id quod non solum fit ijs operationibus corporis, quas ibi necessario ex parte nostra exercitare oportet, quales sunt, pasci, concoquere, aliis speciebus illis Sacramentalibus: sed multo magis propter illam altissimam conjunctionem spirituales, cujus virtute re ipsa, & actu misera nostra caro particeps redditur beatarum illarum proprietatum Carnis Christi Redemptoris nostri: quæ quidem attributa ac proprietates geminis maximè affectis cognoscuntur: quorum unum præsens est, futurum alterum. Præsens consistit in moderatione effrenatæ licentiæ appetitionum nostrarum infirmarum, quàm repentiè efficit. (l) & in mitiganda malignitate pravarum assuetudinum, sicut balsamum mitigat vim veneni viperarum, si hæc isto frequenter pascantur. Futurum autem est, quòd jus nobis speciale conferat ad corporis nostri gloriosam Anastasin, sic ut quàmvis æterno DEI decreto stabilitum non esset, ut mortalium quisque supremo illo Mundi die suo in corpore ac membris denuo viveret, debet tamen, quisquis vel semel divinissimo Eucharistiæ Epulo dignè pasci fuisse, redire ad vitam corporis, cùm æquum non sit, carnem illam, quæ tam arcta necessitudine conjuncta fuit triumphali Servatoris nostri Carni, perpetuam prædam permanere. Hi igitur sunt

tam sublimes Christi JESU, & hæc dotes, ac jura prærogativa corporis nostri tam magna, parumne monstrosam reddunt Impudicitiam ejus, qui identidem Mysterijs tam tremendis pascitur? Quodnam majus probrum ac dedecus humani corporis esse potest, quàm subjectum esse vitio, quod à capite ad calcem illud inficiat: *Omne peccatum quodcumque fecerit homo, extra corpus est,* (verba sunt Apostoli) *qui autem fornicatur, in corpus suum peccat.* (m) Non solum corpore suo peccat, id quod etiam Gulæ peccato fit, sed *in corpus suum*; (n) cum enim tota Corporis gloria in eo consistat, quod Rationis sequatur imperia, Impudicus vult ut, vel ingratis Rationis, corpus operetur ut bestia, eundo non quod suadet ratio, sed quod brutalis libido impellit. Si corpus Humanum re nulla alia nobilitaretur, quàm quod sit domicilium Animæ immortalis, magno tamen, quin supremo honore dignum foret, si Legibus fides, ita pronuntiantibus. *Sacrosanctum cunctis esse debet hospitium virilis anima.* (o) Judicet jam quisque, an non, postquam insuper factum est vas sacrum, quod nulla non die mane impleatur Sanguine Christi JESU, judicet inquam, an sit abusus segetendus, replere illud identidem scdissima putredine, vel ipsis nonnunquam Jumentorum stabulis ignota! Exigit Apostolus, ut purus sacri Lavari sal ita nos ab omni præservet corruptione turpitudinis sensualis, ut ne nomen quidem, ejus Baptismi undis tincto, notum sit: *Fornicatio autem nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos.* (p) *Quem pro-*

in latere potest, quid idemmet Apostolus de Eucharistico Pane sentiat, an non major hujus vis esse debeat? An suo ille moderari ardori poterit, ubi nos viderit agere de injuria tam palmari Christo inferenda; qualis procul dubio est, conspurcate Carnem nostram, postquam illam tam intimè Carni ejus in Altari convivio conjunximus? Non inveniemus unquam aliàs in tot suis Epistolis ita exarsisse Apostolum, & tanto cum impetu fulmen contorsisse, quàm contra hujus generis peccatum. Corinthiorum Christianorum aliquis, hoc flagitio infamis, dignus visus est Apostolo Anathematis fulmine, tanquam membrum ad nihil jam profuturum, quàm ad pestem in reliqua propagandam, nisi abscinderetur: *Tollatur de medio vestrum, qui hoc opus fecit.* (q) quin non tantum brachio, quod vocant, seculari traditus est, quod pro arbitrio pœnas tam scdæ facinoris ab eo repeteret, sed ipsi adeò brachio mali Dæmonis. *Judicari tradere hujusmodi Sathane in interitum carnis.* (r) Palàm professus est, non esset cur quisquam simili labe aspersus, si vivendi rationem non mutaret, caelestem gloriam speraret: *Fornicarij Regnum DEI non possidebunt.* (s) Varijs etiam alijs modis suum de flagitio tam abominabili sensum prodidit. Quæ autem quæso id de causâ, cum imbecillitate illâ nostrâ tantâ excusari nonnihil posse videatur? en causam, quam hujus rei affert Apostolus: *An nescitis quoniam corpora vestra membra sunt Christi?* Christo igitur gravissima infertur ignominia, si sordibus maculentur. *Tollens ergo mem-*

membra Christi faciam membra meretricis? Non sinat id Deus. *Abfit.* Horror est, non dicere tantum, sed vel cogitare aliquid tale. *Abfit, abfit hoc enim est horrendum sacrilegium* (ut vocem illam explicavit Angelicus) propter eam, quæ corpus DEO sacrum contaminatur abominationem. *Contaminavit Judas sanctificationem Domini, quam dilexit.* (t) Nec imbecillitate rectè purgatur hæc scditas: nec enim imbecillis dici debet is, qui quotidie Angelorum cibo vescitur: *Panem Angelorum manducavit homo.* (u)

Ubi est igitur Parochus ille, qui ob ejusmodi delicta reprehensus, respondet statim & aliter se facere non posse, cum carne & ipse constet? Si carne etiam annuum constat, ponat igitur sacras illas vestes Sacerdotales, quibus amicitur, recedat ab Altari, & pedem in Sanctuarium ultra non inferat. *Homo de semine Aaron; qui habuerit maculam, non offerat panes.* (x) Quin parum abest quin dicam, delcatur si fieri potest, character ille sacrosanctus, quo notatus est; cum enim hic in Animabus Sacerdotum, æternis supplicijs addictorum, intactus perseveret, eo vel maxime superbus Lucifer in illo damnatorum ergastulo sese jactabit & gloriabitur. Quicumque igitur Animarum Pastor ludibrio tam funesto obnoxius esse nolet, inducat in animum oportet, se jam ampliùs carne non constare, sed ab omni carne divisum, separatam, sejunctumque esse. *Elegit eum ex omni carne.* (y) Talem certè illum supposuerunt Sanctissimi illi Synodi Gangrensis Patres, qui cum parte una miugatam vellent Canonum

Apostolicorum severitatem, qui jubebant sacerdotem fornicarium gradu moveri, statuerunt tamen parte altera, ut si ille in vitio non perduraverit, sed sua confessus adjecerit ut resurgat, (z) decem tamen annis pergeret pœnitundine seria noxam abolere, crebrò admodum pane tantum & aqua vicitando, Psalmis assidue repetendis, setosa veste se induendo, prono in terram corpore divinam diu noctuque implorando misericordiam. *Sacco indutus humi adhareat, die ac nocte misericordiam DEI omnipotentis imploret:* (aa) pergit Synodus plura ejusmodi pœnalitatum genera enumerare, quæ suo loco legi poterunt. Sed quid ista miramur, si ipsa orientalis Ecclesia pari ferè severitate erga Laicos similis flagitij reos se gessit? jussit certè, ut fornicarius annos ipsos quatuor, quin & nonnunquam septenos in Pœnitentium numero & ordine perseveraret: Adulter verò ipsos quindenos, priusquam vel semel permitteretur denuò caelesti illa dape se reficere, quam scdæ illo facinore profanasset. (bb) Unde apertum sit, an satis se purget sacerdos, qui se ex carne constatum asserit, si ne homo quidem de seculo hoc prætexens auditus est; etsi tanto rariùs divinam ipse ad mensam accumberet. Si autem malè se purgat, qui hanc imbecillitatem prætexit, an rectiùs alius mala assuetudine causam suam tuetur? An non autem solitus est etiam Pastor sacer nulla ferè non die sacrum facere? quomodo igitur stare simul possunt assuetudines tam inter se pugnantibus? Hoc enim verò monstrorum est monstruosissimum

Confessio : cùm enim mox ipsi ad vomitum redeant , non obscure ostendunt , cujus generis fuerit illud vitæ corrigendæ decretum ac propositum ; quàm item seria admissorum pœnitudo. Quæ ad primum venti flatum prostrernitur arbor , ostendit se radicibus putridis fuisse innixam.

Verùm cùm mihi propositum sit manum adjutricem prolapsa porrigere ; quâ demum prudentiâ id ago , ut omnem illi denuo surgendi spem ac fiduciam adimam ? Imò verò , hæc ipsa est ratio humi prolapsam attollendi ; ostendere illi statum miserandum , in quo jacet. *Fili hominis : notas fac Jerusalem abominationes suas* : (e) Quæ sunt Dei ad Ezechielem verba , cùm urbem illam miserè deformatam meliorem ad vitam & formam revocatam vellet. Nec id mirum. In corporis morbis satis est horum naturam medico perspectam esse : at animi morbos , ut aliqua sanitatis spes affulgeat , ipsis magis ægris intimè notos esse oportet : cùm enim horum nullus sanari possit , si sanari non desideret , magna sanè jam remedij pars est , probè intelligere , quanti ipsius intersit , sanari. Eam ob causam præmittere volui hæc omnia , ut quemadmodum pharmaca nihil utilitatis afferunt corpori penitus frigido , ita nec Animæ , nisi in ea aliquod saltem recuperandæ salutis desiderium accendatur. *Remedia non agunt , nisi calore vincente*. Si igitur ponamus , quod Pastor sacer non sit ex eorum numero , qui *desperantes , semetipsos tradiderunt Impudicitia* , (f) sed qui cùm aliquamdiu habenas permiserit cupiditati-

bus perversis , frenare nunc illas quantum desideret , dico , remedia , quibus illi utendum sit , secundùm Angelici doctrinam , ad tria capita esse revocanda. *Unum ex parte corporis , aliud ex parte Animæ , tertium ex parte exteriorum , hæc est personarum vel rerum*.

II.

Primum igitur remedium ex parte corporis sit , in quo hæret radix omnium præteritarum nozarum ac perturbatorum. Daniel primò Idolum destruxit ; postea verò Draconem occidit , qui in eo , tanquam Asylo , securus latitabat. Certò igitur secum statuat , donec pœnalium aliquo operum genere corpus edometur , vanam omnino esse spem illa superandi vitia , quæ in eo robustiora semper , tanquam proprio in nido , dominantur. Desiderare Puritatem , & fugere quidquid asperum est , est velle vineam fertilem , nolle autem spinas , quibus illam sepiat. Unde nomen è venerandis illis solitudinis inquilinis , multo usu edoctus , illud crebrò pœniæ instar usurpabat , *Da sanguinem , & accipe spiritum* , (g) id isto loquendi modo insinuans , quod quantum tollitur corpori vitæ animalis , tantum illi de spiritali addatur. Si Parochorum nonnemo vel ad nudum asperitatum pœnalium nomen cohorresceret , non flagri , non serose vestis aut cinguli , non jejuniæ appellationem , ut nimis horridam ad aures admittere vellet , sic ut ne tum quidem aliquid gula subtraheret , cum ab-

abstinendum esse Populo ipse edixit , quâ tandem ratione iste Castus fiet ? *Quis unquam nitorem ac splendorem dare argento potuit , nisi illudmet non obiter perficando ? Honestum ei vile est . cui corpus nimis carum est* : (h) Hoc vel in densis illis suis nebulis homo Ethnicus pervidit ; unde & ipse sic vivendum præscripsit : *Sic gerere nos debemus , non tanquam propter corpus vivere debeamus , sed tanquam non possimus sine corpore*.

Alterum remedium ex parte Animæ se habet. Hoc autem est primò , assuescere rebus divinis meditandis , malis præcipuè ac bonis , quæ altera in vita nos manent pro ratione promeritorum. Objicere dein mentis oculis Fornacem horribilem , maximâ parte plenam Animabus luxuriosis , quæ nunc desperato furore execrantur breviam illa temporis momenta , quibus sordidâ & laboriosâ voluptatula se oblectarunt : quis denique liberè effusè ruere in turpia , ad quæ libido rapit , diu poterit , si obtutum & crebrò & diligenter hanc in fornacem defixerit ? quisquis insuper attentè contemplatus fuerit , & velut degustarit stillulem unicam suavitatum illarum inexplicabilium , in quibus per omnem æternitatem felices Animæ in Cœlesti Solyma innatabunt , haud aliter ac immenso omnis dulcedinis Pelago , quomodo non cum fastidio & indignatione rejicit venatum illum Calicem Babylonica à meretricè sibi blandè propinatum ? Hæc malorum radix est , quod cogitationes ultra id ,

R. P. Segneri Institutio Parochi.

quod patet sensibus , non se porrigant. Idcirco sicut illæ aves , quæ humo vix se unquam pennarum ministerio attollunt , magis ad libidinem propensæ sunt (ut egregiè observavit Philosophus) ita ad eandem multo maximè propendent illæ Animæ , (i) quæ nunquam humo se attollunt ad contemplandas felicitates illas incomparabiles , quas nobis proponit & promittit Fides.

Meditationi jungenda est lectio librorum Asceticorum & Sacrorum , quæ plurimum conducit ad finem propositum. *Anna Scripturarum studia , & Carnis vitia non amabis*. (k) Sic sua doctus experienciâ ad Rusticum S. Hieronymus scripsit. Maximè autem meditationi conjungi debet divinæ opis contenta & humilis postulatio , non tum solùm , cùm re ipsa impugnamur , sed etiam ante pugnam : quod idem erit , ac opportunis sibi de auxilijs ante asultum providere. *Ut scivi quoniam aliter non possem esse continens ; nisi Deus det , adij Dominum , & deprecatus sum illum , & dixi ex totis præcordijs meis &c.* (l)

Literarum quoque studia plurimum conferunt ad animum à sordidis his oblectamentis avocandum : haud aliter ac homines , frugibus inventis glandes statim porcis reliquere. Nec sit qui dicat , nescire se , quibus studijs applicare mentem debeat. Illis se quisque addicat , quæ statui , in quo est , magis serviunt. An non Pastori incumbit Populum suum & publicè , & privatim docere ? publicè maximè docetur

ceretur in factis Concionibus. Hæ autem studium sanè quàm diligens & accuratum postulant; cùm nullus fons semper ex se fundat aquam, nisi aliam semper aliunde accipiat. Privatim doceretur pro sacro tribunali, ubi Pœnitentes audiuntur; in Consilijs, quæ suggeruntur; in Casibus quibus responderetur, & in expediendis controversijs, quæ nullo non die se offerunt. Hæc autem an studium, & assiduum quidem, non postulant? cùm hæc præcipere discere oporteat ex Summorum Pontificum Decretis & Diplomatibus, eorum Declarationibus, & alijs Juris positivi fontibus, quæ nec discuntur nisi multo tempore, & etiam probè memoriæ mandata citò excidunt. Tantò igitur diligentius his studijs applicandus est animus. Hac autem ratione Pastor primò ignorantiam, tam suæ vitæ conditioni probrosam, procul habebit; *Ignorantia mater cunctorum errorum, maximè in Sacerdotibus DEI vitanda est, qui docendi officium in Populo susceperunt.* (m) Deinde non tantum his studijs animus scœdis phantasmatis purgabitur, sed petulans etiam caro si frangetur. (n) ut porro tam petulanter calcitrare illi non lubeat, *Vigilia honestatis tabefacit carnes.* (o) Si deessent cetera, seruiant saltem hæc ad otium, tam amicam libidini, propulsandum; sicut enim non putrescunt aquæ in paludibus, nisi situ & otio, ita sine hoc neque Animæ in sceleribus computrescerent. *Otia si tollas, periire Cupidinis arcus,*

Nonnemo otio vitando aliud quid-

piam Pastori suadebit, haud paulò jucundius, venationem inquam. A me quid hîc expectatur? generatim pronuntio, videre Sacerdotem, Venatorum turbâ circumdatam, & cum ijs oberrantem, perinde mihi esse ac videre Regem inter Bubulcos. SS. Canonones haud sanè tacitè in Clericos venatores invehuntur: (p) idque ob eam morum honestatem ac gravitatem, quæ Clericum decet; eam autem ponit, maximè qui venatorio cum cornu & canibus nemora inquietat: & ob functiones sacras, ad quas venator hinc minùs animum applicat, sic ut omninò tandem ab ijs abhorreere incipiat. Hæc cùm ita sint, duo maximè Clerici venationem, qui animi relaxatione indigeat, exulare nonnunquam possunt. Primum est, si Venatio non sit admodum tumultuosa, qualis est, quæ variæ sortis retibus, fuscove fit, ubi aves non tam vincuntur, quam ipsa blandè alleccta se illaqueant. Alterum si non sit nimis frequens, ob quam meritò venator dici posset. Hæc certè frequentia summè dedecet; maximè si etiam se jaçtiter exercitatione, quæ propria quidem sit vagabundi Esau, dedecet tamen Jacobum, cui Grex pascendus commissus est. Quare sicut hæc exercitatio, ne quidem justà ex causâ permittitur, nisi bonæ Majorum venia accesserit, sic illi ad quos pertineat eam concedere, nec faciles nimis, nec nimis difficiles ad eam permittendam esse, decens videtur. Non nimis faciles, ne sit, qui existimet, tam pronum ad gra-

tiam hanc Magistratum redditum, suorum emolumentorum certius obtinendorum, aut munerum ex præda spe. Non semper difficiles; (q) cùm humana imbecillitas faciat, ut nonnunquam minus malum permittere laudem mereatur, dum eo malum majus impeditur. Quis Rivos, ubi prata rigârint, non finit aliquando suo vagari arbitrio, sine alterius emolumentum spe quàm ne ita immoti in putridam paludem degenerent?

Tertium tandem remedium *ex parte Personarum & rerum* erit. Sed ut hoc non emendet tantum morbum jam contractum, sed etiam à contrahendo præferret, multa circa illud observanda & monenda sunt, quæ majore commodo speciatim capite sequenti tractabuntur.

(a) Rom. 13. 13. (b) Ezech. 16. 51. (c) 1. Thess. 5. (d) Ezech. 24. 13. (e) Ezech. 16. 2. (f) Eph. 4. (g) S. Dorod. ser. 11. (h) Sen. Ep. 14. (i) de Gener. Ani l. 3. c. 1. n. 7. (k) S. Hier. ad Rust. de vir. for. (l) Sap. 8. 21. (m) Dist. 38. c. Ignorantia (n) S. Th. 2. 2. q. 188. ar. 5. c. (o) Eccli. 31. 1. (p) c. Episcopum de Cler. Venat. Dist. 34. c. Quorundam Dist. 86. c. Qui venatoribus c. Esau. c. Quid prodest. c. An putatis & alibi. (q) Dist. 14. c. Sicur.

C A P U T X I X.

Qualis esse debeat Pastoris

Sacri cum hominibus Conversatio?

Idem primo aspectu esse videbitur Conversationem reprehendere, ac

humani generis inimicum esse. Homo animal civile est, & sociabile, ac proinde natura à re nulla magis abhorret, quàm à solitudine: nec sciret, quomodo superare deberet fretum hujus vitæ, nisi in amici alicujus humeros curas suas exoneraret, ut cervi solent; sensa sua, suspiria reddendo leviora, dum eorum partem in alios communicando diffundit. Sed hîc meminisse oportet, non ea jam hominem sanitate præditum, quâ principio conditus est: æger est, unde multa jam ipsi non parùm nocent, quæ naturâ suâ ad ipsum juvandum erant destinata. In omni proin Pastore Animarum triplex Conversationis genus in rem nostram distinguere possumus: primum *utile* seu proficuum, alterum *Periculosum*, & tertium *Noxium*. De omnibus tribus pro cujusque conditione variè differemus, semper memores, nos de Parocho ægro sanando agere; sed ægro qui ad sanitatem recuperandam anhelet.

ii.

Est igitur aliquod Conversationis genus omnibus planè Pastoribus *Proficuum*. Si Parocho solitudinis unicè amans, ab omni cum alijs commercio refugeret, silvarum latebras præ hominum conventibus sectaretur, non possem quidem illum appellare feram gregi suo infestam; non possem tamen etiam illum vocitare Pastorem sui gregis amantem: unde nec ipse vicissim amaretur, &

Q 2

gre-

grege, id quod tantopere necessarium est, ut ad virtutem ardentem incitetur; sed talem eum relinqueret, qualem invenit; nec enim alia tandem nos vestis calefacit, quam quæ corpori proximè applicatur. *Bonum, nisi deleat, non suscipitur.* (a) Si tamen è diverso nullis non conventiculis adsit, nullum non ad convivium invitatus accedat, nullis non in circulis garrat, pluris non æstimabitur, quàm de vulgo quilibet; eaque ratione amittet telum fortissimum ad gradum suum tuendum, observantiam nimirum ac reverentiam; quod tributum non alij pendi solet, quàm qui sibi etiam vivere novit, & secum habitare. Sic proinde in suorum medio vivere Pastor debet, ut Navis Prætoria in aliqua classe, quæ ceteras nec tam remotas esse patitur, ut laboranti subsidio esse non possint; nec tam propinquas, ut identidem in eam impingant.

Ad hanc normam quisquis Pastorum volet vivere, procul in primis habeat omne armorum genus, quibus Laici uti consueverunt; ab his enim in omni sua vita plurimum differre, iisque superior videri Pastor debet. (b) Sacerdotis arma spiritualia sint oportet, non conflata ex materia: *Non pila querunt ferrea Christi milites.* (c) Non alio proin scuto utatur, quàm Oratione, *profrens servitutis suæ scutum orationem.* (d) Nec alium vibret gladium, quàm Dei verbum: *gladium spiritus, quod est verbum Dei.* (e) Omne aliud ar-

morum genus Pastoris muneri minimè responderet, illud præcipuè quo accinctus noctu per plateas oberraret, quod leges manifestum meditati facinoris argumentum esse præsumunt. (f) *Clericus incedens noctu cum armis, præsumitur ire ad delinquendum.* (g) Ratio ejus rei est; quia vel Pastor noctu obambulat in Dei negotio, si opere divini obsequij? & tunc armis opus non est; cum quidquid acciderit, DEUS ad ipsum defendendum debeat esse paratus. *Servum Christi non custodia corporis, sed Domini providentia sepire consuevit:* (h) *at non horum operum gratiâ domo prodit?* at si hac non prodit, domitulum decet subsistere, ne si quis ad agrum, ope ejus indigentem, vocaverit, cum hujus damno non inveniat. Eandem ob causam, ne nihil ab alijs ex vulgo Pastor differre videatur, vetant etiam leges Pontificiæ, ne genere vestium utatur, quod conditionem ejus dedecerat, quale esset profanum, nimis splendidum, & corruptum. *Omne quippe, quod non propter necessitatem, sed propter venustatem assumitur, elationis habet calumniam.* (i) Multo autem magis prohibent, nutrire comam; quam in re inde à primis Ecclesiæ initijs late sue leges, ob venerationem Apostolorum, qui ob Evangelij contemptum ab hostibus suis ignominiosè attonsi fuerunt. *Siquis* (audite fulminatorem in Concilio, à se Romæ in S. Petri Basilica celebrato, Gregorius

Nonum) *Siquis ex Clericis relaxaverit comam, sit Anathema.* (k) Et sit deinde ex Clericorum numero, qui gloriam in capillorum sutili ornatu quærat, seque nitidulè crispatum jaçitet? Arcent insuper leges sacræ à Clerico omnem superbiam, fastum, supercilium, si enim etiam *in Episcopali cervice nihil splendidus fulget, quam humilitas.* (l) Quanto magis in Cervice Pastoris, Episcopo tanto inferioris? Quamquam non Pontificum tantum decreta omnem in agendo fastum Clericis interdicit, sed multo magis ipse Deus, cum dixit: *Rectorem te posuerunt? noli extolli.* (m) Et tamen quoties videre est, sceptrum penitus non meminisse, non ita pridem se in silva à ceteris truncis nihil discrepasse? Prohibent eadem leges sacræ omnem verborum ac operum simulationem ac duplicitem. (n) Ubi enim invenitur Veritas, si à Pastorum etiam linguis exulet, & animis? quare *Ante omnia verbum verax præcedat te.* (o) Hoc præsidio Pastor Autoritatem suam communiat in omni cum hominibus commercio. Hoc si absit, omni alia autoritas scopus erit linguarum etiam plebejarum, quin ulla eam larva objecta tueri possit: nulla enim denique larva totum hominem tegit.

Eundem ob finem, ne Pastor à Populo non discrepet, in conversatione, conditioni ejus interdicitur, solenni edicto, (p) chartarum, & alearum lusu, quem in Clericis tam non pro-

bant sacræ leges ut non ludere tantum, sed vel ludentes spectare prohibeant. *Clerici nec participes erunt ludentibus, nec inspectores ludi.* (q) adeo ut olim ejusmodi lusûs spectator Clericus triennio à muneris sui functione suspenderetur. Et tamen hodiè ludus iste tam non videtur dedecere conditionem Pastorum, ut meminim incidisse me in itinere in bene numerosum Pastorum manipulum: qui post Exequias defunctorum manibus celebratas, sic illam in mortuos pietatem coronarent, ut promptis à praudio, quod Fidelium ijs beneficentia lautum instruxerat, chartis in plures divisi turmas, hilariter lusitarent, crudos illos Josephi fratres imitari, qui dum iste lugebat in cisterna, risui ipsi & jubilis indulgebant, & *nihil patiebantur super contritione Joseph.* (r) Quamquam hæc Josephi cisterna, etsi squalida, igne tamen plena non erat, qualis est illa flammatarum Animas purgantium, Si ab hoc chartarum & alearum lusu in Parochis mala abessent cetera, abesse tamen nunquam potest exempli pravitas, quâ Populus præsens offenditur & proritur: unde Viperæ dici posset, quæ sibi quidem suo veneno non nocet: sed quid interest, si nocet alijs? Dicunt hi confestim: si chartas & folia lusoria tractate non dedeceret manus, quæ sacra Mytheria peragunt, cur nostris illas manibus extorquere non nemo laborat? Pastores nostros præeuntes sequimur.

Si Sacerdotes, alij etiam inspectantibus, ludo, hoc non abstinent, cur nos abstinemus? Si proinde causæ abessent alia, quæ ad ludum hunc animo constanti & generoso posthac vitandum deberent impellere, satis utique monere quemlibet deberet hic timor exempli alij obfuturi. *Siesca scandalizat fratrem meum* ajebat Sanctus Paulus, *non manducabo carnes in æternum*: non ob aliud quàm *ne fratrem meum scandalizem*. (i) Et tamen quàm, apud serios perpendentem, potens est & illa ratio, quòd manus ipse habeat non communes, non viles & contemptibiles, sed sacrosanctas! *Indignum est, ut manus, que Sacramenta consumant, aleas tractent*. (t)

Nihil tamen studiosius prohibetur Sacerdotibus, quàm ne choreis adsint, etiam domesticos inta parietes ducendis. Non adsint inquam, & non tantum, non procurent, non promoveant, non ipsi saltitent, ne oculis meis spectaculum tam indignum objciam. *Ubi cithara & Chori*. (u) Sic S. Ephrem scribit, tantæ Doctor autoritatis, ut viventis etiam-nunc libri post sacra volumina publicis in templis legerentur } *ibi mulierum perditio, ibi Angelorum tristitia, & festum Diaboli*. (x) Et credat quis, auctorem diabolica hac in scena illum esse velle, qui omnes intendere conatus deberet ad ludos istos disturbandos?

Ut ad propositam redeamus. Ubi Parochi Conversatio vitaverit scopulos jam indicatos, periculum non erit, ne gradus sui excellentiam ludibrio

exponit: erit proinde tunc conversatio utilis ac proficua subditis non noxia ipsi Parocho, nec illi, qui præ ipso pro-nus sit ad ejusmodi infirmitates: siquæ enim in Conversatione res est, quæ ad Libidini pandat apertissimum, inimia familiaritas est. Hanc, qui vitaverit, relinquet Castitati custodem fide-simum, pudorem ac verecundiam peccandi.

II.

Secunda igitur Conversandi ratio penitus fugienda est, cum sit *Periculosa*. & est illa, quæ habetur cum personis alterius sexus, intentione quidem non prava, non tamen ejusmodi, quæ ad tollenda pericula sufficiat. *Turbam hominum desiderant*, ajebat Seneca, *quibus pati nesciunt*. (y) Hinc si Parochus domesticæ solitudinis fastidio crebro oberraret per forum & compita, per officinas, per conventicula, & ibi cum alijs otiosis operam daret audiendis ac narrandis novis nullius momenti & utilitatis, id sanè laudari haud posset, quia tandem, *inter seculares nugæ, nugæ sunt: in ore Sacerdotis blasphemia*; Hactenus tamen id fieri, & benignam in partem accipi posset, judicando, ejusmodi animi laxamenta non recusare, aliud non esse, quàm remittere tantisper arcus chordam, ut paulò post fortius tendatur; tanto magis, quòd remittere nonnunquam aliquid de gravitate consueta, non sit illam dimittere, juxta S. Bonaver-

turæ, his verbis traditam, doctrinam: *Remitti potest gravitas, non dimitti*: Quomodo autem his prætextibus honestari potest Conversatio cum feminis, contra Divini Spiritus tam disertum præceptum? *In medio mulierum noli conversari*. Et alibi. *Cum aliena muliere ne sedeas omnino*. (z) Novumne est, quòd prima deceptio in Mundum per oculos ingressa sit; *Vidit mulier quòd esset pulchrum visu, aspectuque delectabile, & tulit*. Quòdque deinceps alij ex alijs per oculos tanquam fures per fenestras ingressi sint? *Per fenestras intraverunt, quasi fur*. (aa) Si proinde solum non clausisse tempore, aut non demissis oculos tantam malè cautorum multitudinem, obrutu unico in fraudem impulsorum, destere exitium suum coëgit, judicet quisque, quid sentire, quid pronuntiare par sit de Conversatione & continua & comi atque affabili, quod perinde sanè est ac obdormiscere ad extremum marginem formidabilis præcipitij; *Quid tibi cum femina, qui ad Altare cum Domino fabularis?* (bb) Clamabat S. Hieronymus, ut tanto in discrimine nemini non somnum excuteret. Sissimus, inquit intra honesti limites. Opto equidem, ut id ita se habeat, & ne tum satis litasse honestari videantur, si modò ultra desideria progressi non sint, quidquid de istis sit. Elephas, qui vado transire non potest flumen, magnâ aquarum accessione auctum, ripas saltem illas obambulat; eaque re monstrat, se non transmittere flumen, non quòd nolit, sed quòd non

possit. Si vitæ discrimen non metueret in transmittendo, si minus rapidus torrens esset, si de fide allicieatis non dubitaret, trajiceret profectò confestim, & alteram in ripam evaderet.

Istud porro discrimen, si S. Thomas falsus non est: tum est majus, cum familiarius quis agit cum feminis, quæ vel in speciem, vel re ipsa magis religiosæ sunt. Ipsa illa Ancilla, quæ prima admisit Petrum eò, ubi Christus erat, causa subinde fuit, cur Christum Petrus negaret. Rectè proin sapiens pronuntiavit: *Melior est iniquitas viri, quàm mulier benefaciens*: (cc) minus enim sermè damni accipit vir ex commercio cum viro nequam, quàm ex commercio cum femina bona. Prodit ex femina, etiam bona, iniquitas, ut ex purpura tinea. *De vestimentis procedit tinea, & à muliere iniquitas viri*. (dd) Mirati proin nemo debet, quòd vir ille candore & vitæ sanctorum eximius pronuntiavit, aliam se tentationem non formidare, quàm quæ boni specie velata occurreret. Et profectò si serpentes omnes igneo colore essent, nocerent minus; sed quia plerique terræ concolores sunt, facilè non unum incautum veneno suo inficiunt, qui pede eos calcet, terram esse ratus. Quoties factum est, ut juvendæ servandæque unius Animæ specioso prætextu perirent duæ; utque qui volebat gemmam Draconis capiti exemptam, dum propius accedit, pestifero halitu afflatus Spiritum efflaret? *Sic stulti estis, ut cum spiritu cæperitis; nunc carne consumemini* (ce) Sic Apostolus increpabat. Sed nimirum pauci ad hanc stultorum classem per-

pertinent. Sunt enimvero plures, quàm vulgò appareat. *Stultorum infinitus est numerus.* Cum hoc proinde hominum genere, præquam cum ullo alio, attendere oportebit Pastorem, ne unquam locus detur affectui fundato in sensu, sive in ipso, sive in illis: cum autem vel in illis, vel in ipso hunc excitari contigerit, nulla in eo restinguendo mora trahenda est. Quomodo autem est extinguendus? non aliter, quàm sublato penitus omni commercio, quod est unicum incendio huic delendo remedium, juxta vulgatam paramiã: *Ignis terrã extinguitur, amor absentia:* An satis amari non potest femina, ob virtutem, quam quis in ea suspicit, quin ad illam tam crebrò invisat? *Feminam, quam videris bene conversantem, mente dilige, non corporali frequentia.* (ff) Quod si ipsa Caritas non permitteret, quo minùs is, ad quem id ex munere pertinet, inviseret ad feminam ejusmodi ægram, invisat, sed rarò, sed citò se expediat, sed loco aliorum oculis exposito, nec unquam solus soli loquatur. *Solum ad solam nulla Religionis ratio permittit accedere.* (gg) S. Carolus Borromæus, illustri sanè Pastorum sacrorum idea, ne forori quidem sine arbitris loqui volebat, ut subjectis Sacerdotibus eo exemplo sanctum hunc sui ipsorum timorem altè ingeneraret, qui solus nos tutos reddit aut ex toto, aut magna ex parte; cum solus ille præstet mediã sui parte desideratam puritatem. *Magna pars peccatorum tollitur, si peccatoris testis assistat.* (hh)

Si quando autem cautelis his opus non foret ad vitanda pericula, opus tamen illis foret ad famam tuendam, quæ nemini

non Pastorum cumprimis necessaria est. *Oportet autem & illum testimonium habere bonum ab his, qui foris sunt.* Unde nullius sibi noxæ ea in re conscium esse, hoc in negotio non satis est pro plena, quam dicunt, probatione. Nisi accedat nomen bonum, testimonium quidem est, sed minus; atque adeò nullum. Non nisi duobus testibus asseritur veritas. *Providemus bona non solum coram Deo, sed etiam omnibus hominibus.* (hh) Conscientia bona cuilibet pro se sufficit, quis hoc nescit? alijs tamen non sufficit. *Dua sunt Conscientia & Fama: Conscientia necessaria est tibi, Fama Proximo tuo.* (ii)

III.

Haëtenus ferè intra limites consilij substitimus. Illius, de quo nunc sermo est, fuga, ad præceptum pertinet, & præceptum quidem severissimum; nec enim jam de Conversatione periculosa tantum, sed apertè noxiã agimus. Videri porro posset parùm necessarium, revocare in memoriam, quæ sit ejusmodi Conversatio; cum salva officij ratione nemo Pastorum hoc ignorare possit. Sed aliter sentiet, qui meminerit, (kk) haud aliter ac formo valde obnoxij sunt, qui locis palustribus habitant, sic etiam qui scædis flagitij assueverunt, tam altum dormire, ut nonnunquam non evigilent, nisi cum morti proximi sunt. Est igitur tam necessarium vitare commercium Personarum, quæ turpis lapsus causa sunt, ut S. Thomas videatur vix quidquam amplius liberæ voluntatis in eo agnoscere, qui his laqueis pedem sciens implicaverit.

lapeccatum ita in lubrico positi non est, ut nisi aliquis principium ejus viderit, vix à posterioribus possit pedem retrahere. (ll) Et tamen Sanctus Doctor eo loco de principio remoto tantam loquitur, quale est solus Virginis modestissimæ aspectus. Quid ergo ille pronuntiaret de commercio cum feminis, quas experient multiplex docuit, non periculorum tantum, sed lapsuum causas fuisse? Pronuntiaret profectò, non quòd futurum esset, sed quòd jam sit conjunctum cum culpa, ob evidens periculum, cui se committit, qui sciens volensque illud amplectitur, etiam postquam imbecillitatis suæ non semel periculum fecit.

Si dicere lubet, quòd res est, omnis Scerdos, qui proditoriè sumere non vult Panem Angelorum, Angelum vitã referre deberet. At si quando Naturæ corruptæ onus illum ita deprefferit, ut similis effectus sit abjectissimis campi pecoribus, aut parùm admodum ijs superior, ut quid deinde tam cæcus esse vult in Lascivia, ut studiosè ea consecetur, quibus illam foveat ac nutriet? Sed quid dico, consecetur, aut quærat, cum nonnunquam illecebræ ejusmodi alantur domi, titulo servarum præ alijs fidarum? An non probrum est, *Ancillas juvenes habere in ministerio, & præter vocabulum nuptiarum omnia esse matrimonii?* ut ad Rusticum Sanctus scribebat Hieronymus? Subinde autem opponitur ut probabilis excusatio, carnis imbecillitas, & vis tentationis. Quæ imbecillitas? Hoc non est fragilem esse & imbecillum, sed talem se facere. Quæ tentatio? Hoc

non est tentari; sed velle tentari. Quis non, fortassis suo malo, didicit & novit, quæ quantaque sit vis objecti delectabilis, cum præsens fuerit? Magnes, qui ferrum paulè longius à se remotum penitus non movet, propinquum toto impetu stringit & amplectitur, & ægrè admodum à se divelli patitur. Hinc multis omnino Pontificum Synodorumque decretis jubentur Clerici procul suis ædibus habere feminas suspectas (mm). Suspectas inquam, nec enim Decreta illa progrediuntur longius, verène malum illud, de quo suspicio est, patratum fuerit? satis est, si suspicionibus ansa præbeatur. *Ubi talis fuerit habitatio, antiqui hostis stimuli non desunt.* Sic Canones. Eaque causã idem malum aut præsumunt majus, quàm appareat, aut supponunt. *Adulterium intercipit cohabitationem, id est,* (ut Glossa interpretatur,) *intercipere solet; quia ex cohabitatione præsumitur accessus.* Quisquis igitur his se implicitum laqueis invenerit, non cogitet de ijs, ubi commodum fuerit, solvendis, sed eos sibi confestim rumpendos constituat: nisi enim ista uno heroico abruptantur penitus hi nexi, facillè omnino fit, ut planè nunquam rumpantur.

Quod si tandem & illud malum in sacri alicujus Pastoris ædibus reperire esset, quod Propheta ut gravissimum malorum, quæ orbem terrarum inundaverant, jam olim deploravit, ut *Sanguis Sanguinem tangeret* (nn): quodnam tandem hoc malo detestabilius esset malum? Sicut tunc illi deplorando

do nullæ suffecturæ essent lacrymæ, ita nec verba explicando. Heu miseram necessitatem! Nec vitæ commercium ob sanguinis conjunctionem posse abrumperè, nec salvâ Animâ illud profequi! Ignem sinu fovere, nec posse excutere ad se indemnem servandum! Eò venire, ut illa sanguinis necessitudo, quæ tutam semper facere feminam vel inter Turcas ac Tartaros censeretur, tutam non reddat in manibus viri DEI obsequio consecrati, & quotidie, ut sic dicam, Deificat in Altari, ubi ipse non ut homo, sed ut DEUS operatur! Enimvero patet, Ebur illud, quod candidissimum erat, cum integrum, igne absumptum sepiam fieri omnium acerrimam.

Denique (quia Luxuria, tanquam cœnosus totrens, quò decurtit profundius, hoc exundat latius, Denique (sic fas proloqui) eò venit, ut pro facto Tribunali audiantur quotidie misellæ illæ, quæ in facinora tam plena horrore & dedecore consenserunt; & absolvantur: Heu columbas, verè bis seductas! seductas, quia suâ voluntate & arbitrio rebus implicitæ sunt; & seductas, quia ad sese extricandas consilium ab Accipitæ exquirunt! Libenter equidem intelligerem, quomodo cupiditati effreni frenum esse possit illa sui accusatio, cui omnem pudorem admittit ejusdem culpæ Rei arbitrium? qui tamen Pudor tam necessariò ad Pœnitentiam requiritur, quæ umbratilis & ludicra non sit. Multum profectò erit, si Confessio ejusmodi, non uni tantum, stimulo potiùs sit ad se de

nuo conspurcandam abominandis illis sordibus, quas alteri tam sine pudore exposuit, quam remedio. Lacedæmones antiqui in prælijs tubras vestes ad amabant, ne, quæ acceperant vulnere manante sanguine prodereant. Ex hoc nimirum est, quod unum horrent, quæ tales sunt, haberi pro talibus, quæ sunt, non esse. Hinc etiam nullo magis quam eorum utuntur remediorum, quæ alius quivis arbiter, ab ijs delectat, prompta suggereret, qui culparum eorum reus non esset. In compluribus earum Diœcesium, quas sacris excursionibus lustravi, observavi magis omnino providentiâ veritas à Prælatibus absolutiones Complicium in materia libidinis, & veritas salutari proferri severitate. Ubi autem lex talis non extiterit (etsi rectè utique existeret ubique, attendat, quæso, quisquis in leveam lapsus est usûs tam abominandi, ad periculum, in quo versatur. Minus mûni sanè abest, quò minus momento unico claudatur os ejusmodi foveæ, quæ etiamnum exitus patet: *super eum puteus os suum*, præsentissimum sacrorum Mysteriorum prædium in exitum tanto irreparabiliter commutando. Prorsus si Sacramenta sic administrare, non est *Sacerdotibus prodere* (oo) quod S. Isidorus tantopere detestabitur, quæ alia administratio erit tam proditoria?

Sed satis tandem de re tam abominandâ. Equum non est, ut scelus parcorum, & fortassis ne unius quidem, quod hæcenus execratus sum his in paginis, offendant hæc legentis, & conjunctis

CAPUT XX.

Tertium Animas Pascendi genus per Sacramenta.

EST hoc præ alijs Pastorum proprium, magisque divinum: magis proprium dixi, quia utroque priore non soli Parochi suos, sed & alij pascere possunt; cum nemo sit Christianorum è numero, qui non alijs & hortando, & exemplis præcundo, incitamento ad virtutem esse possit. Hoc autem tertium Pastoribus solis commissum est (a): nam & illi Sacerdotes, qui Pastores non sunt, si quando Sacramenta alijs administrant, non tam muneris sui propria, quam alieni delegatâ potestate id faciunt. Dixi etiam esse maximè divinum; in Sacramentis siquidem ministrandis Pastores animata sunt Christi Servatoris instrumenta.

I.

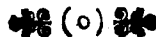
Christus Servator non tantum sicut Sacramentorum author, dum illa primo instituit, cruoris sui lytro promeruit, eadem numero definivit, ac promulgavit tanquam supremus Paternæ voluntatis interpres; sed eorum præterea author est perpetuus, quando & quotiescunque effecta sua producant; hæc enim Christus semper efficit, ut DEUS, & ut Homo est. (b) Ut Deus quidem effecta hæc producat potestate, quæ autoritatis & principalitatis appellatur; ut Homo verò potestate,

R 2

quæ

aerius Pastoris aures, qui in honore Zelo flagrans, relictis in vta exemplis tam procul abest à commercio ejusmodi infami, quam procul ab illo abest sublimis sui gradûs excellentiâ. Propositâ igitur hæcenus normâ exemplorum, quæ dare debet Pastor respectu Proximi, & sui ipsius, nihil porro deesse videtur, quò minus alterum pascendi genus, quo pascere quisque suos debet, omnibus numeris sit absolutum. Transeamus ad genus tertium.

(a) S. Aug. l. de spir. & lit. c. 3. (b) c. Clerici de Vita & hon. Cler. (c) 23. q. 8. c. Non pila. (d) Sap. 18. 21. (e) Eph 6. 17. (f) 23. q. 8. c. Convenior. (g) Panorm. ap. Navar. l. 5. conf. 44. n. 3. (h) 23. q. 8. c. Non pila. (i) Dist. 23. c. Clerici Dist. 41. c. Clericus 21. q. 4. c. Nullum eorum 21. q. 4. c. Omnis dist. 23. c. Prohibete & c. Clerici Baron. an. 58. (k) c. Siquis de Vita & Hon. Cler. & dist. 23. c. Siquis. (l) Dist. 100. c. Contra mortem. (m) Eccli. 32. 1. (n) 6. q. 1. c. Ex merito in fin. & 16. q. 1. c. si cupit (o) Eccli. 37. 20. (p) c. Clerici de Vita & Hon. Cler. (q) Dist. 35. c. Episcopus. Auth. de Sac. Episc. & Interdicimus. l. Interdicimus C. de Episc. (r) Amos. 6. 6. (s) 1. Cor. 8. 13. (t) S. Cyp. d. Aleat (u) Dist. 34. c. Presbyteri (x) S. Hier. de Script. Eccl. (y) Sen. in Pras. l. 4. N. N. Q. Q. (z) Eccli. 4. 2. Eccli. 9. 12. (aa) Joel. 2. 2. (bb) S. Hier. ad Ocean. (cc) Eccli. 42. 14. (dd) Eccli. 42. 12. (ee) Gal. 3. 3. (ff) Dist. 32. c. Hospitalium. (gg) Dist. 81. c. In omnibus (hh) Sen. Ep. 11. (ii) 1. Tim. 3. 7. (kk) 2. Cor. 8. 21. (ll) 12. q. 1. c. Nolo (mm) Arist. Probl. Sect. 14. n. 11. (nn) S. Th. in Job. c. 31. l. 1. (oo) De cohabit. Cler. & Mul. c. Inhibendum c. Si quisquam c. Clericor. c. à nobis. Dist. 81. c. Si quisquam Dist. 81. c. oportet. 18. q. 2. c. Diffinimus. Dist. 81. in eod. c. oportet. (pp) Ose. 4. 2. (qq) S. Isid. l. 2. ep. 23.

quæ administrationis vocatur, & Instrumenti; non qualiscunque tamen, sed Instrumenti præcipui; cum gratiam non ut Instrumentum ab Artifice sejunctum, sed cum divinitate intimè conjunctum Christi humanitas efficere soleat; quo modo nullus alius homo hæc effecta operatur. Verum interim est, quod etsi Christus nunquam non ipse per se Sacramentorum gratiam producit, non tamen illam solus operatur, sed vult, ut operam quoque eam in rem semper conferat Minister ab Ecclesia istum ad finem constitutus. Isto autem quid sublimius de Pastorum officio dici potest? hi enim lecti sunt Collegæ & adjutores Christi, in sanctitate vera Animabus impertienda, sic ut eorum sit in arbitrio Inferni illis ostia jam aperta claudere, & cæli ostia jam clausa referare: ut ad eosdem pertineat, effundere in Animarum sinus omnes Divinæ Gratiæ thesauros; cujus Gratiæ pars minima majoris est pretij, quam milleni & milleni Mundi forent, in quibus nulla esset Gratia. Et tamen tantas ad opes mortalium generi conferendas, hominibus pastoribus DEUS utitur, non verò Beatis Spiritibus, ut tamen posset, si ita collubitum foret (c).

Sint hæc dicta cum duntaxat in finem, ut hinc discat omnis Parochus, geminam quam habet in Sacris his Mysterijs administrandis obligationem: prima est, quæ tenetur semetipsum idoneum reddere ad illa quovis tempore administranda: altera, quæ tenetur alios ad dignè recipiendâ parare. Pa-

bulum Sacramentorum jurè optimo vocatur Panis vitæ & intellectus: *habuit eos pane vita & intellectu.* (b) Hinc ut sunt Panis Intellectus, faciunt ut Minister intimè nôsse debeat bona, quæ continent. Ut sunt Panis vitæ, faciunt, ut debeat in ijs administrandis esse vivus vitæ Gratiæ; non autem mortuus, aut foetidâ putredine, qui infectus sit, mutatus in cadaver. Quare, si sinistro aliquo casu unquam contingeret peccato alicui re ipsa obnoxium esse Pastorem, cum ad sacrum aliquod Mysterium administrandum vocatur, necesse est, quod nôrunt omnes (e) ut confestim in statum divinæ amicitiae redire laboret, Confessionis, aut certe Contritionis beneficio (f); saltem si necessitas tantillum moræ indulget (g); quod non contingeret, si vulneratus aliquis jamjam agens animam à noxis esset absolvendus. Hoc enim, & similibus in eventibus, prompti auxilij necessitas excusat irreverentiam ejus, qui sordidam peccato manum ad Sacramentum ministrandum adhiberet. (h)

Alterum, quod Pastores tenentur efficere, est, ut Sacramenta sint etiam Panis vitæ & Intellectus sumentibus. Facient autem, ut sint Panis vitæ, si erudiant suos, quomodo parati ipsi esse debeant, & quomodo te gerere, ut dignè illa recipiant. Ut verò sint Panis Intellectus, præstabunt, si juvent Populum, ut quantum capere potest, assequatur eorum sublimitatem, originem, ordinem, quo accipiendâ sunt; & effecta, quæ operantur. Erit hoc *facere*

gere Parvulis & istum tam æstimatum Panem: *Sacramenta administraturi, prius illorum vim & usum, pro suscipientium captu explicent.* (i) Sic, gravibus impulsâ causis Sacra Tridentina Synodus præcipit: hanc enim tam accuratam institutionem omittere aliud non foret, quam sanctissima hæc Mysteria mille contemptibus, mille repulsis exponere; non aliter ac fieret, si adamantes artifice manu non politi & splendidi rudibus proponerentur; vix enim à silicibus eos aut cognitione, aut æstimatione discernere.

Nunc ad singula descendendo, Sacramenta, ut constat, septem in Sanctæ Ecclesiæ cælo Planetæ sunt: sed Planetæ omnes ac singuli benefici tantum, & qui SS. Eucharistiam ut solem centrum habeant. Horum tria Parochus non administrat; Confirmationem inquam, Ordinem ac Matrimonium. Confirmatio & Ordo, tanquam sidera Sphæræ majoris, Præsulibus, tanquam Intelligentijs Ordinis Superioris, credita sunt. Matrimonij ministri ipsi Contrahentes sunt. Tridentina Synodus huic Parochum assistere tantum voluit, aut ipsum, aut alium Sacerdotem ab eo substitutum. (k) Igitur aliorum quatuor administratio Pastoribus minoribus relicta est. Unum horum repeti nunquam potest; Baptismus nimirum, qui dictus est *Sacramentum intrantium*. Alterum repeti quidem potest, sed raro admodum. Unctionem extremam dico; quæ est *Sacramentum Exeuntium*. De istis igitur duobus agemus primo loco, posteriorem alijs duobus relicturi; quæ quidem crebrò suscipi in vita non

tantum cum laude possunt, sed debent etiam. Sunt autem Pœnitentia & Eucharistia.

II.

Ad Baptismum igitur quod attinet, observatâ summa ejus necessitate Parochus non sollicitus modò, sed propè anxius esse debet, ut suis constet, quomodo ritè is, ac ordine conferri possit. Primùm igitur diligenter & accuratè pro concione docendus Populus, quæ forma sit hujus Sacramenti, observanda cum gravi urgente periculo vel feminis permissum est, si persona dignior & perita non adsit, sacris undis tingere. (l) Quamquam obstetrices non publicè tantum hanc formam docendæ sunt, sed privatim etiam (m): quin annis singulis vocandæ ad examen, ut certus esse possit Parochus, nullam earum, quæ celeritate didicerat, eadem, ut non raro fit, iterum oblivioni tradidisse ritè baptizandi formam. Docendi subinde etiam omnes, necessarium esse, ut Parochus iterum salutari lavacro sub conditione tingat infantes, (n) qui vel causâ non provisâ partus immaturi, difficilis, & tumultuarij, à feminis privatim fuerint abluti; toties saltem, quoties Parochus non sit plus quàm ordinariè securus, opus totum ritè, & absque perturbatione fuisse administratum. Ratio ejus rei est, quia periculum Matris gravissimè laborantis, & prolis nascentis, fermè ita turbare solet feminas partui intentas, ut nesciant nonnunquam, quid agant: metiò proinde timetur, ne quid minus rectè sit gestum: nunquam

quam enim manus tremula operis ad amissim exacti fuit instrumentum : ubi autem merito timetur, æquum sanè est, ut in tanti momenti negotio etiam sollicitè provideatur, *ne manifestè percant, in quibus, quod non ostenditur gestum, ratio non finit, ut videatur iteratum.* (o)

Tandem quia non rarò accidit, ut uni peccato tegendo aliud haud paulo priore gravius admittatur, resecano telæ partem, cui iniusta labes aliter deferri non potest; res postulat, ut Parochus in Institutionibus communibus crebrò tonet ac fulminet contra infame illud muliercularum genus, quæ certo destinatioque consilio abortus procurant ad celanda flagitia admittit; & contra illas etiam, quæ si abortum non procurant, permittunt certè, eo tempore quo uterum ferunt, laboribus immodicis se fatigando, aut aliàs nullâ aut exiguâ fœtus curâ? parùm considerantes, quem quantumque thesaurum alio clausum gerant, qualis est Anima immortalis, omnis sui cruoris inestimabili lytro à Christo Salvatore redempta. Omnibus his Pastor ob oculos ponat horrendam flagitij perpetrati immanitatem : (p) quod Injustitiæ Parricidij addat iniquitatem furri tam atrocis, quale est, furari cælo Animam, & Cælum Animæ. Ostendat, quàm difficile sit suam servare Animam illi, quæ tam nefariè perdidit alienam. Efficiat etiam, ut consceleratæ ejusmodi mulierculæ videantur audire sibi clamores infelicis sobolis, vindictam à DEO Judice postulantis, à quo justissimum sa-

nè est, ut damnetur ad malum æternum, qui, vel quæ, in una sui parte extinxit bonum, quod poterat esse æternum, unde non malè in salem quadret illud magni Augustini : *Fidus est malo dignus æterno, qui in se peremit bonum, quod esse possit æternum.* (q) Refrictet memoriam Censurarum non veterum minus, quàm novarum, contra has infelices fulminataram. Antiquas quidem, etsi consuetudine abrogatas, quales fuerunt illæ Ancyranæ Concilij, quod per omnem vitam Fidelium commotum illum voluit, qui proli non baptizatæ vitam eriperet : (r) novas autem, quibus etiamnum constringitur, qui tam atrociter peccat, ut est, Excommunicatio Episcopo reservata, & Irregularitas, si ejus capax sit delinquens, non nisi summi Pastoris auctoritate auferenda. Nec omitat commemorare pœnas legibus etiam Imperatoriis constitutas, ut quæ capitis pœnâ plectant abortus, animata jam prole, deliberatam procurementem, etiam effectu non securo : (s) ubi autem proles nondum animata fuerit, decernant pœnam exilij, & fisco adjudicent bona, si Personæ peccantes fuerint Nobiles; condemnationis verò ad metalla, si ignobiles. Tam concordibus studijs profanum æquè ac sacrum forum execrantur crudelitatem, quæ in fetis, cum matres fuerint, etsi Luporum & Leopardorum matres, nunquam locum habet, & locum pro dolor habet in Matribus, quæ Christo sunt auctorata!

Alterâ institutionis pars consistat in declarandis effectis Baptismi; in rituum

ac cæremoniâ explicatione, quibus in illo conferendo Ecclesiæ uti placuit; hanc autem, si non alijs ex fontibus, ex ipsis certè factis Canonibus licebit haurire : inculcet etiam quid quantumque eo nomine Christiani DEO debeant. (t) Sanè nunquam beneficit alicui Deus, quin, velut tributis loco, gratitudinem exigat : *In omnibus gratias agite.* Quomodo autem grati Deo erunt, qui nunquam intellexerunt beneficij in se collati magnitudinem? Videt Servator Christus tam multos, originariæ lepræ fœda scabie, quacum nati sunt, per lavacrum sacrum liberatos; & non videt è cælo, nisi unum, qui redeat, gratias quas debet acturus. *Nonne decem mundati sunt? & novem ubi sunt? non est inventus, qui rediret, & daret gloriam DEO, nisi hic alienigena.* (u) At si reprehendi meretur, qui non redit, quòd viam forsitan ad reditum nesciat, ego non dispicio quomodo non rectius illius increpanda sit locordia, qui alijs se ducem futurum pollicitus est, & tamen eos non ducit. Quomodo, quæ debent, facient Pastorum curæ commissi, si quæ debeant, ignorant? Quomodo autem scient, si altiore ex loco illa à Pastore proponi non audierunt? *Quomodo audient sine predicante!* (v) Res igitur postulat, ut Pastor suos doceat, quâ ratione sacrarum undarum beneficio à DEO adoptentur in filios magis ab ipso dilectos, quàm quisquam Parentum in terris possit filios ex se genitos diligere. Curet ut assequantur, tantam esse Gratiam, Baptismi undis col-

latæ, præstantiam, ut quidquid naturæ in Mundo toto habet, aut habere potest in thesauris suis, Gratiam collatum non plus sit, quàm homo pictus homini vero collatus : unde satius futurum, mille vitas ictu unico amittere, quàm Gratiam hujus, admittit gravis noxâ jacturam pati. *Melior est misericordia sua super vitas.* (y) In eo præterea elaborandum, ut cuncti nôrint, quantum Christo DEI Filio debeant, qui, secus quàm alijs filij unici factitent, non tantum non studuit solus esse, qui opibus paternis potiretur, sed à Patre suo id impetravit, ut nos filios suos tanto numero adoptaret; nòsque vocaret in partem hereditatis illius magnæ ac cœlestis, quam uni sibi jure optimo, tanquam Filio naturali, nulli verò alteri debitam, agnoscebat. Curet igitur Pastor, ut agnoscant, se hujus ipsius Gratiam, in Baptismo collatæ, authoramento adscriptos esse militiæ & vexillis ejus, cujus Meritis nobis illa obvenit, Christi nimirum Servatoris : debere insuper eos omnibus, cum DEI hostibus initis pactis renuntiare, quales sunt, Caro, Mundus, Dæmon : quin & omnes planè proximos non aliter intueri, quàm ut totidem fratres, quales invicem sumus, subjecti fratri illi nostro Majori. Nec abs re foret, inducere sibi commissos ad agendas quot annis privatim, aut die, quo quis sacro illo Lavacro ablutus est, aut eo certè, qui toti sanctissimæ Triadi sacer & seriatas est, gratias pro hoc tam incomparabili beneficio, & restaurandum fidei, Servatori suo debitæ, Sacramentum. Lex

Civilitas jubebat, ut cunctis feriatis natalis Caesarum dies esset, (z) irémque ille, quo Imperii fasces illi capessiverant. Quanto igitur majori jure posset lex divina Christianorum cuilibet imperare, ut quot annis solennem agat diem, quo cælo renatus est, & Jus accepit ad Imperium, quod in supera illa regione nullis limitibus clausum est? Si autem illa, ne novi aliquid oneris nobis imponat, tale nil imperat, tanto æquius est, ut Pastor ad partes sui muneris explendas, diligentem eorum liberorum curam gerat, quibus recens ablatorum nomina inferuntur. Facere hoc non æquitas tantum, sed necessitas jubet (ut Tridentini Patres promulgant) ad vitanda gravia incommoda, quæ hoc omisso nasci possent. Sed non nisi hoc agere, esset decimare mentam & rutam, sijs comparetur, quæ haud paulo gravioris in re ista momenti sunt. *Hæc igitur facere, & illa non omittere, erit totum Pastoris officium facere.*

III.

Transeamus nunc ad administrationem Unctionis extremæ. Non magnus erit labor mortis proximos sacro hoc Mystério ad extremam luctam munire; nequaquam tamen parvus erit, sanis etiamnum debitam illius æstimationem ingenerare: cum interim æstimatio ista valde necessaria sit ad illam utilitatem ex eo capiendam, ad quam afferendam institutum est. Imperator exercitus valla & suggestus erigit ad urbem tormentis verberandam; sed hoc satis ipsi non est, nisi etiam eadem contra vim

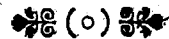
undique communiat. Sic etiam Pastorem quocumque cum sacrosanctis his Mystérijs facere oportet. Sunt hæc suggestus tormentarij & machinæ potentissimæ contra stygem, sed sunt machinæ spirituales. Muniendæ proinde sunt modis varijs, ne vulgi non curantia & negligentia prostituantur, quæ plerumque non facit, quàm ab alijs fieri advertat. Maximè autem hæc observatio in extrema Unctione locum habet, non uno ex capite. Et eo scilicet præcipuè, quod femine Christiani eo loco hoc Sacramentum habeant, quo ægri amaras Medicorum portiones, aut catapotia, à quibus si non ratio, certè sensus abhorret; unde momento eodem & acceptantur, & scinduntur. Dum patre unâ cubitis intrat Sacerdos Oleum sanctum deferens, simul mors aliunde cum falce sua ad agrum ingredi videtur: Hinc ægri non vix aliquando hoc Mystério muniti desiderant: domestici verò moras, quæ possunt, in petendo nectunt, falsa miseratione corporis, & verâ perfidiâ Animæ præpediti, ut ad extremam usque vitæ lineam verum sit illud, quod nullos magis inimicos habeat homo, quàm domesticos suos: *Inimici hominis, domestici ejus.* (m) Res proinde exigunt, ut Parochus pro concione sæpe invehat in abusus tam detrimentosos, & triplicet effectus Unctionis hujus sacrosanctæ, planè oppositos illis, quos tam multi sibi stultè imaginantur: cum illa utilitatis plurimum non Animæ tantum, sed & corpori afferat. Animæ quidem sive præterita spectemus, sive præsentia: præterita quidem, quia per ipsam

ipsam gratia sit peccatorum, quæ conscientiam fugiunt, & quæ supersunt ex alijs notis reliquiæ, abolerentur: præsentia, quia novas vires & robur confert contra mali Dæmonis insultus & oppugnationes. Corpori verò prodest, quia sanitatem illi restituit; siquidem id magis expediat, quàm obire; & quia, si non aliud, leviolem morbum reddit, minuendo eas, quæ comitari ceteroquin solent, angustias; aut robur subministrat, ad easdem majori animi cum tranquillitate perferendas. *Oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus.* (n) In eo proinde diligentissimè elaborandum, ut discant, quòd æger ad saluberrimi hujus Mystérij usum ac fructum parare se debeat dolere, qui detestatur omnes noxas, tam quarum conscientia habetatur, quam quarum non habetur, si tamen per morbum prestare hoc potuerit. Hoc siquidem Sacramentum inter ea est, quæ Vivorum appellantur, & divinum quodammodo ceterorum sigillum, vitæ coronis, victoriarum complementum, & ultima, ut sic dicam, manus, quæ admoveatur perficiendæ hominis Christiani imagini, ut ad unguem respondeat magnæ illi Ideæ suæ, quæ est Christus Jesus: *& sic nihil remaneat, quod in exitu Anima a corpore, eam possit à perceptione gloriæ impedire.* (cc) Horum autem bonorum quid demum effici ab illo poterit, qui extremum inungitur jam suū impos, & mortuos propè magis quàm vivus? Cælestis Patriæ imagines non earatione perficiuntur, quæ quæ his in ternis; hæ enim non autem illæ nihil con-

ferunt ad pulchritudinem, quam ab arte accipiunt.

Qui plura de hoc utroque Sacramento desiderat, suis ovibus exponenda, Christianum sua in Lege Institutum consulat, quod à me Opus eo potissimum sine scriptum est, ut faciliores redderem Parochis Institutiones, quæ ad ipsorum munus præcipuè pertinent. Inveniet ibi exposita fusiùs, quæ hîc compendio dicta sunt; quæ si hîc lucis aliquid ipsi attulerunt ad operandum sicut oportet, ibi ea inveniet sic tractata, ut supplere possint, si modò ipse velit, ea quæ operi ejus defuerint.

(a) *Suar. in 3. p. q. 52. disp. 72. ar. 3. sect. 2. §. secundum.* (b) *S. Th. 3. p. q. 64. ar. 2. ad 2. & ar. 3. c. (c) S. Th. 3. p. q. 64. ar. 7. & 8. (d) Eccl. 15. 3. (e) S. Th. 3. p. q. 64. ar. 6. (f) 1. q. 1. c. Omnia. (g) 15. q. 8. c. Suscitantibus. (h) *Laym. l. 4. tr. 1. c. 5. n. 8. (i) Sess. 24. c. 7. (k) Bellarm. l. 1. de Matri. c. 6. Sancti. l. 2. disp. 6. Sess. 24. c. 1. de Reform. (l) *Laym. l. 5. tr. 2. c. 7. n. 3. (m) De Consecr. Dist. 4. c. Constat. c. In necess. (n) De Consecr. Dist. 4. c. Parvulos. c. Placuit. (o) 16. c. Simultane. (p) 2. q. 5. c. Consulisti 32. q. 2. c. Moyses. Extrav. de Homic. c. Si Aliquis. (q) *S. Aug. de Civit. Dei. l. 22. c. 9. (r) Can. 21. (s) l. Si quis aliquid §. qui ab ortionis ff. de Penit. l. Mulierem ff. ad l. Cornel. de Siciariis l. si servus §. si mulier ff. ad Leg. Aquil. (t) *V. Laym. l. 5. tr. 2. c. 8. n. 6. de Consecr. Dist. 4. c. Postquam se & seq. S. Th. 3. p. q. 66. ar. 10. 1. Thess. 5. 18. (u) *Luc. 17. 17. (x) Rom. 7. 10. 14. (y) Psal. 62. 4. (z) l. 2. Cod. Theod. (aa) *Matth. 10. 36. (bb) S. Th. Suppl. q. 30. ar. 2. Trid. Sess. 14. c. 2. de Extr. Unct. (cc) S. Th. in 4. Dist. 24. q. 3. ar. 2.*******

CAPUT XXI.

Quenam à Parocho in Sanctissima Eucharistia administranda perpendi & observari debeant?

Quis putas est fidelis servus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, ut det illis in tempore tritici mensuram? (a) Paucis his verbis mirro quodam artificio Servator noster complexus videtur, quidquid à Parocho in administrandis sanctissimis Religionis nostræ Mysterijs observandum est: maxime autem, quæ in Sanctissima Eucharistia administranda curanda sunt. Vocat illum in primis Christum in administratione ejusmodi, Servum; non quasi id spectet, (b) ut serviliter operetur, ex abjecto inquam timoris affectu; sed ut indicaret, quòd quidquid hic agit, quidquid loquitur, quidquid cogitat, inòd quidquid est, non suam jam, sed unius Domini causam agere, loqui, cogitare, esse debeat. Debet is deinde esse servus constitutus ad curandam Domini sui familiam, sed non ab alio, quam ipso Domino constitutus: quem constituit Dominus super familiam suam. Non debet igitur, nec potest Pastor ad gradum hunc eniti humani favoris auxilio, multoque minus largitionum, pecuniarum, pauperum ac promissorum ope. Eniti debet solà Dei electione. Nòsse præterea debet, quòd credita ipsi administrandæ familiæ, & ædituum provincia, non Dominum

ipsum constituat, qui arbitrio suo eis disponere possit, sed tantum distributor totum, seu, ut Sanctus Lucas appellavit, maluit, dispensatorem.

Quis putas, est fidelis Dispensator & prudens? Ut talis autem, & fidelis esse debet, & prudens: fidelis quidem Christo: Hic jam quaritur inter Dispensatores, ut fidelis quis inveniatur. Prudens autem Proximis, ut eorum curam habeat de necessarijs ad vitam tuendam prospiciat, sicut cujusque conditio requirit, & prout Dominus jusserit; hoc enim est illa mensura hic expressa, & tanto facilius advertatur, ad quid addatur. Ut det illis in tempore tritici mensuram. Curare proinde, ut mensura hæc justa sit, & cujusque indigentia respondeat, tam est proprium Pastoralis Officij, ut huc denique & prudentia & fidelitas in Sanctissima Eucharistia administranda à Deo requisita videantur observari. Quare ne hic in muneris partes quis peccet, singulari curâ attendendum erit.

L

Triplex mensuræ genus ad propositum nobis finem considerare possumus: mensuræ Excedentis, moderatæ seu justo Minoris, & Ultraparæ. Ut à prima ordiamur, Excedens est quæ nonnullæ Animæ, magis in hoc mundo religiose & devotæ, quam carnis frui cuperent divinam illam dape, quæ si penes ipsas foret, vellent esse illas. Olivæ, teneræ etiamnum circa mentem Domini plantatæ: sicut novella Olivæ ramus in circuitu mensæ tuæ: (c) quæ

QUID IN SS. EUCHARIST. MINISTRAND. CURANDUM: 135

identidem cuperent admitti ad fruendum tam nobili escæ, etsi non magnopere sollicitæ sint de proferendis ijs fructibus, quæ tam præstanti alimonie respondeant, quæ nutriuntur; sed satis ipsis est, si semper maneat novella olivarum, quin unquam ad debitam maturitatem adducantur. Hac in mensura, necubi Pastor hallucinetur, ante omnia inquirendum est fedulò, quid demum sit illud, quo ejusmodi Personæ impellantur ad toties sumendam Filij Dei carnem? & ubi deprehenderit, desideria hæc non nasci ex hujus divini cibi fame, sed ex æmulatione potius quapiam, quæ nollent inferiores esse, aut haberi alijs, quibus sapius permittitur, ut cælesti illo ferculo se reficiant; ex animi quadam elatione, ambituicula, aut consuetudine tantum male consultæ; ad ipsum pertinebit, suo arbitrio ac consilio temperare hanc mensuram; cum & ipse, & alij ejusdem ordinis, ad id à Deo electi sint, ut sumant, & dent ceteris, si statutis salubriter legibus stare placeat.

Subinde etiam fructus observandus est & effectus, ex cibo hoc tam crebro sumpti nasci solitus. Non enim desunt Animæ, quæ illis Ægypti vaccis similes, quòd pascuntur liberalius, hoc pinguescant minus. Hærent semper in ijsdem sordibus, ijsdem laborant malis: non illis dico, sine quibus non solet esse luti, ex quo fingimur, fragilitas; sed ijs quoque, quæ deliberata voluntate consciscuntur; murmura contra famam alienam studiosa, vanitates ac mendacia, vindictæ meditata,

etsi non graves, rancores occulti, quæ faciunt, ut dubitari merito possit, an non nimius cibus morborum miseris causa sit. Si à morbo, belle comedenti, corpus non proficit; malum. (d) Sed quia facile non est cognoscere, verène proficiant Animæ, an non proficiant, cum incrementa, quæ illæ in virtutibus & gratiâ faciunt, non sint absimilia incrementis arborum in silvis, occulta & sensibus non deprehensa, hoc agat, & attendat, quæ diligentia Personæ istæ ad sacratissimum illud Epulum se parent: & si adverterit, quòd multo conatu laborent animum purgare omni priorum commodorum & oblectationum studio, tanquam humoribus, qui non solum saporem & suavitatem pani illi vitali tollunt, verum etiam impediunt, quòd minus nutriatur & crescat: si adverterit, quòd operibus & actibus quàm religiosissimis crebro repetitis & ante, & post sumptum illum cibum dent operam, contenturque excitare in animo suo genuinum Caritatis calorem, si verbo, deprehenderit, quòd cibum istum non integrum glutiant, sed eundem lentè præmandant, fidei, intimi doloris, & sinceræ demissionis actibus, non temerè, sed magna consideratione præmissis accedendo; tum enim verò plusculum ijs indulgeat; ut enim digna sunt, etsi parte altera erratis adhuc minoribus obnoxia. At si è diverso animadverterit, quòd accedant ad Deum mensam pigrâ quadam assuetudine, tum enim verò, quia id æquum est, multo ipse sit in permittendo lentior. Omnis illa frequentia, si rectè sensit S. Tho-

mas, laudem meretur, quæ cibi illius æstimationem ac desiderium auget, nec reverentiam ullo modo diminuit: *Auget fervorem & non minuit reverentiam.* (e) E diverso ubi non crescit fervor, decrescit autem cum æstimatione reverentia, quid demum in ejusmodi frequentia laude dignum sit? Hanc suos ad limites revocare oportet, sicut eam suis cum ovibus legem Pastor observet, quam Apostolus indicavit. *Siquis non vult operari, non manducet.* (f) Qui respondente operum, ex virtute productorum, labore ac conatu non lucratur Panem Angelicum, rariùs illo pascatur; ne pro eo quòd utilitatis aliquid in eum derivetur, dampni potiùs aliquid redundet.

Quamquam ne hic quidem nimis severum & parcum esse decet: sicut enim in agriculturæ leges peccat, qui aperto sacco sementem profundit, ita manu clausâ seminandum non est. Sunt, qui ad sacram Synaxin celebrandam aliud non requirunt (g) quàm ut quis absque peccati conscientia accedat, & quotidie quidem, quin aliter se præparet. Non est probanda hæc doctrina: videmus enim in Sacramento hujus administratione Ecclesiam non solius commodi, quod in fumentem redundet, sed etiam reverentiæ, sanctissimo Christi Corpori, quod manducatur, debitæ habere rationem. (h) Hinc etsi Animæ Deum impensius amanti prodesset plus, sæpius etiam eadem die cælesti hac escâ refici, non tamen id fieri permittit Ecclesia: prohibet etiam Christum sub utraque specie sumi, non tantum Lai-

cis quacunque occasione, sed etiam sacerdotibus extra ipsum sacrificium, ad vitanda irreverentiæ, sacro Sanguini exhibendæ pericula: vetat insuper, et hodie Christiani, quod olim ipsis permittebatur, sacram Evcharistiam secum deferant, ut cum res postulaverit, promptam habeant, permissitque potiùs, ut sine Viatico in alteram vitam quis migret, quàm ut illi manus feminæ, ad hoc ministerium non destinatæ, idem portigat. Sic autem jubet Ecclesia non alijs de causis, quàm nequit cultûs, (i) nequid reverentiæ Sanctissimo JESU Corpori debitæ quoquo modo decedat. Nonne etiam, qui Jejunus non fuerit, nisi id fiat per modum, quod dicunt, Viatici, sumere non permittitur, etsi peccati sibi non conscius? Manifestum igitur est, Ecclesiam solâ hæc Gratiæ præparatione non contentam, velle insuper ut fideliter se præparent ad ministerium illud tam magnum, ut aliquo suo cum emolumento illo defungantur. Alij è diverso alterum ad extremum declinant, voluntque ut quæ vel semel ad divinum hoc convivium accedit, ita veniat præparatus, ut ne quidem jam sæpiuscule ad illud esset admissus, meliùs paratus esse posset. Qui proinde rectè navigare vult Pastor, mediam hos inter scopulos viam teneat, & temone recto caveat ne huc illucve impingat, sic medio tutissimam ibit. Hoc dico: cunctis sufficienti dolore suas noxas detestantibus videntur permitti posse, ut semel quot mensibus ad sacram Synaxin accedant. Alijs, qui majore curâ animi labes vitant, semel in hebdo-

hebdomada id permitti potest; quibusdam etiam sæpius, pro conditione quâ vivunt, aut conjugio illigati, aut liberi; ratione negotiorum, quæ ipsis incumbunt, & tenerioris ac solidioris amoris cum Reverentia conjuncti, quem in ipsis liceat observare: ubi enim hic defuerit, prodesse non uni poterit illâ uti regulâ, quæ ad sanitatem certiùs tuendam præscribi assolet, ut nimirum *cibum minuat, & exercitium angeat:* (k) ut alijs actionibus frequentandis studeat, divino verò Epulo rariùs fruatur.

II.

Quamquam, nisi fallor, non multum laborandum erit Pastori circa hanc mensuram Excedentem; pauci enim erunt, qui illam presentent. Pauciores semper erit reperire ægros, qui nimiam ciborum appetentiâ, quàm qui eorum nauseâ laborent. Christianorum plerique stimulis potiùs opus habent, ut ad hanc Mensam festinent: *Compelle intrare.* Hoc autem Pastor, quantum in ipso est, pluribus modis exequetur. Primus erit si decutiat illa folia, quibus tegere se laborat languor & somnolentia: sunt autem; non esse se dignos tanto bono, non idoneos ad illo fruendum, negotijs alijs plus æquo occupatos. Detrahat igitur hanc à negligentia vultu larvam, & talem eam, qualis est, spectandam objiciat. Ostendat illi qui dignum se esse negat, quòd non reverentia à cælesti hac escâ ipsum retrahat, sed affectio, qua rei cuiuspiam à Deo vetitæ, tenaciùs adhæret; aut saltem

quâ adhæret oblectamentis vanis, nocturnis & occultis conventiculis, ludis, comestationibus; unde fiat, ut sic à se arceat ipse cum lux farinæ hominibus sacram Eucharistiam, sicut olim Philistæi Arcam; non ob aliud, quàm quia quæc huius affligebat Idolum, quod adorabant, si cum ipso constitisset. Ceterùm si indigni sunt ob peccata, quibus ad eam diem indulserunt, quid tandem exigitur, ut his abolitis evadant digni? Aliud non requiritur, quàm sincerus de admissis dolor, deinceps non peccandi decretum, & sui coram sacerdote, pro ut oportet facta, Confessio: hæc, divina adjuvante gratiâ, in eorum manibus sunt omnia. Atque ita etiam, qui paratum se negat, se paret. Quibus ad eam rem opus est? *Hominis est animam præparare,* (l) ait Sapiens. Ecce ait *Hominis*, & non *Dei*, cum nihil unquam salutare fiat, nisi Deus sanctissimæ suæ gratiæ auxilijs hominem præveniret? Nimirum Deus ea in re non deficit. Manus ejus semper est parata, ad nos humo sublevandos: sufficit nos illam prehendere ac stringere. Qui autem occupationes prætexunt & negotia, quibus distenti sint, ijs significet Pastor; videre se inanes hos ac futiles prætextus: sin enim hæc negotia non impediunt, quòd minùs quot diebus tantum cibi porrigannt Corpori, quantum illi non nutriendo tantum, sed & oblectando sufficiat, cur impediant, quominus & Anima, non quotidie, sed semel in mense pascatur?

Alter ad crebrò usurpandum cælestem cibum stimulus erit, si maxima

Pastor commoda explicet, quæ ex eo sumpto nascuntur. Totius Mundi Harmonia, S. Dionysij sententiâ, ad hæc duo reducitur: *Ut superiora ad inferiora descendant, & inferiora ad superiora enitentur.* Atque ita dum Servator noster Jesus crebrò ad nos, è Cælo delapsus, invisit, nos autem à terra, quantum vas est, avellimur, ut ob viam illi digna præparatione eamus, in hoc totum & perenne nostrum bonum consistet: sic enim magis, quàm unquam aliàs, *summa & ima sociabuntur.* (m) Quæ causa est, cur tanto conatu malus Dæmon crebrum hunc usum impedire laborèt: scit enim quantum nobis boni tollit. Exercitus, cui ab annona malè prospectum sit, quin hostes ferrum nudent, vincetur; fatis sua illum fames profligat.

Tertius ad frequenter se divina dape pascendum inducendi modus erit, si Pastor se accusantibus in pœnæ partem id imperet. Non nego, hac in re prudenter ac cautè agendum; nam vel Regis arma & lorica, parvulo pastori Davidi gravissimo erant oneri, non quòd bona illa in se non essent, sed quia ipsi bona & apta non erant. Atque ita sacri illi Arbitri, qui quemlibet, qui reum se ipsis fistat, pœnitentem jubent singulis per annum mensibus de noxis se accusare, ignorant profectò, quòd illos tandem deducant. Pro eo, quòd assequantur, ut antiqua illi nomina deleant, hoc unum impetrant, ut novis se obligent: cujus rei causa est illa vulgò mortalium socordia, quàm prona ad subeundum, cujusvis obligationis onus, quod imponi

sibi audiat in Pœnitentiæ Tribunali, tam in illo deinceps adimplendo ignava & remissa. Si è diverso facti hi Judices aut numerum sacrarum Communionem minuerent, aut saltem singulis illas mensibus non affigerent (cui profectò obligationi facere satis non possunt, qui totam propè vitam in itineribus ducunt) sed duodenas tantum toto anni decursu obeundas præscriberent, multo utique plus inde traherent emolumenti, apud mediæ saltem conditionis homines, quæ alios multitudine superat. Libentius hoc in genere, & securius agi potest cum ijs, qui eodem arbitrio plerumque utuntur; tum quia eorum vivendi ratio magis perspecta est, tum quia magis notum quid ferre illi & velint & possint: nec dispar eorum conditio est, qui Sodalitio alicui nomen dedere, cujus legibus menstua Synaxis jam aliàs imperatur. Si proinde nullus esset ejusmodi aliqua in Parœcia Cœtus, curet Pastor, ut cogatur aliquis; qualis esset aut ille, qui à Corona Deiparæ, aut qui à Cingulo, aut à monte Carmelo, aut ab Animarum suffragijs nomen sortitus est; tum enim menstuum noxarum omnium veniam promulgando, quæ Divinum Epulum, etiam ex lege sui Cœtus sumentibus proposita sit, id assequetur, ut numerus frequentantium quot mensibus cæleste Convivium semper augeatur. Anima, quæ nauseâ laborant, omni industria juvanda sunt, nè ipsum etiam manna fastidiant.

Quid si autem non deessent Parochi, qui tam non solliciti essent de au-
gendo

gendo hoc numero, ut etiam palàm sibi molestum esse demonstrarent? ut adeò pro eo, quòd sponte pro sacro sederent Tribunali, expectarent dum vocarentur à subditis, & vocati aut excusarentur à sese, aut tam lentè, tamque renitentes venirent, quanto nisu naves adverso alveo propelluntur? Quid aliud de his dici potest, quàm quòd miseri non cognoscant sui muneris partes, nec perpendant, quòd Sacramenta sint remedia ordinaria, quæ Fideles jure suo, in ipso Christi Servatoris sui Sanguine fundato, exigant, ut ijs utantur, cum res postulat: sic ut eorum usum negare, nisi gravis causa excuset, non possit non cum gravi negantis culpâ esse conjunctum. Si enim Medicus Civitatis alicujus stipendio & arte conductus, ut ægros curet, non injuriâ facessere jubetur, si vocatus ad laborantes opem promptus non afferat; nõne & Pastor ille rectè privabitur Beneficio, & in malam rem abire jubebitur, qui in necessitate majoris momenti, ad opem laborantibus ferendam vocatus, vix pedem movere, magnâ sui muneris non curantiâ, aut exiguo in suos amore præpeditus, dignabitur? An tandem Animæ morbi, morbis corporis nocentiores non sunt? Quid igitur? erit, qui dicat; an pro arbitrio suo subditorum quilibet quacunque cum Parochi molestiâ petet sibi administrari Pœnitentiæ & Evcharistiæ Sacramenta? Huic ego affirmo inprimis, plures multo semper futuros, qui nihil, quàm qui aliquid hac in re Parocho molestiæ afferant. Ut tamen hac quoque in re doceam, quod Pastor tu-

tò sequi possit, dico; dubium utique esse non posse, quin toties ille ministrare petentibus Sacramenta debeat, sub gravis noxæ reatu, si omittat, quoties subditorum aliquis simili obligatione accipere illa teneatur. Solum igitur ijs in evenibus dubium esse potest, quid officij ratio jubeat, cum subditi nulla necessitate, sed majoris obsequij divini studio ducti, prudenter, & opportunè, non verò pro libito, & nullâ habitâ alieni incommodi ratione petunt? *Quoties oves rationabiliter petunt, & opportunè.* (n) His autem in casibus distinguendum cenfeo. Si, qui Sacris Mysterijs muniri desiderat, alium non habet, à quò tum id beneficii accipiat, sed solum Parochum, tum communior Doctorum opinio censet, non posse salvo officio Parochum id obsequij negare. Primò quidem, quia Pastor sua in Parœcia Christi vices obit. Unde sicut Christus nullo unquam tempore repellit eum, qui cum ipso in gratiam redire cupit, sic & Pastor hoc facere muneris sui esse nõrit, cum onus, quod deleganti incumbit, non possit non premere delegatum. Deinde si ad Pastorem pertinet, etiam amissas & errantes oves quarere, sicut DEUS, nisi id fiat, queratur, indiget, & per Ezechielem iratus exprobrat, *Quod perierat non questivisti* (o) quanto magis exiger ab eo DEUS, ut oves sponte redeuntes non repellat? Præterea Sanctus Augustinus hortatur Christianos omnes, ut divinum ad Epulum accumbant; atque adeò ut confessione animum expient, *semel quot hebdomadis, idque Dominica*

ferme die, quod ipsum permittit Ecclesia, & Patrum ac Pontificum decreta suadent. (p) Quomodo autem hæc sequi consilia & hortamenta subditi poterunt, si, qui ministrare petentibus ex officio solent, id facere non teneantur? certè, qui non Justitiæ, sed Charitatis titulo hæc mysteria præbent, multò minus tenebuntur. Sic autem an non inanes, & planè irritæ sunt tam multæ ad hæc Sacramentâ sumenda invitationes? Quare nisi Parochus aut oppidò fessus sit, aut pejus habeat, aut rebus majoris momenti, ad divinum quoque obsequium spectantibus præpediatur, non videtur salvo officio recusare posse laborem, si alius non sit, qui vices suppleat, citra noxam, negligentia, ea in re admittæ, respondentem. Minor erit obligatio, ubi alius fuerit, qui Pastoris in hoc munere vices suppleat. Atque hoc ex capite valde expedit, habere Sacellanum aut Adjuvotorem, qui sociâ operâ onus Angelicis formidandum humeris cum Parocho portet, ejusque varijs in occasionibus vices expleat. Certum an sola illa Pastori agenda sunt, quæ omnibus summè necessaria sunt? an non & ea curanda, quæ gregi utilia, quæ commoda fuerint? id nî sit? miseræ profectò sunt oves. Quis unquam Pastorum in animum induxit, non aliàs pascendas sibi oves, nisi cum extrema eas fames urget, sic ut tum non pastas mori necesse sit? Quin imò gaudet, si horâ quavis pabulo se reficiant, dummodo in ipsis conducatur; & cum in finem libenter ipsas per pascua sequitur, sive

astu interim ipse uratur, seu gelu. Sic tamen pervenimus ad aliquos, quibus Parochorum non nemo censerebatur meritò negari tam nobilem cibum, qualis est Eucharistia; quia nunquam satis doceri & capere possunt, quid tandem illa sit? Tales autem videntur Muti à nativitate, Surdi, & Semisulti. Ego tamen assero, hanc non esse prudentiam Dispensatoris fidelis, sed crudelitatem manifestam. Aliud est, præbere suæ curæ commissis parcius de frumento tam pretioso, aliud penitus id ipsis negare. Cum hi, suâ hebetudine capere plus non possunt, quàm quòd Eucharistia sit saluberrimus animæ cibus, (q) ubi hoc quibuscunque modis potest, Pastor ipsis inculcârît, & ad aliquem pietatis sensum ac reverentiam excitârît, committere non debet, quin nonnuquam infra anni decursum, diebus nimirum maximè solennibus, Christo nato aut Resurgenti facias, & alijs similibus (r), eos divina hac dape reficiat: tantò magis, quòd hi ipsi, observando, quâ reverentiâ, quo pietatis sensu, quâ interioris exteriorisque hominis compositione, alij ad adorandum hoc Mysterium accedant, inde colligant, rem utique magnam geri, sibi que idcirco etiam summi faciendam. (s) Præterquam quòd non constet, an non DEUS luce quadam speciali, in animam insusâ, suppleat suâ ex parte, quando ipsi partibus suis quibuscunque non defuerint? Hinc ijs etiam amentibus, qui aliquando rationis compotes vixerint (t), Pontificum decreta jubent exhiberi, quidquid potest pietatis, cum parum à morte ab-

sunt.

sunt, præsentem eorum conditionem cum ea, in qua olim vixerunt, conferendo. *Amentibus, quacunque pietatis sunt, conferenda sunt.* Cum his, quos diximus, moneri etiam & corrigi debent illi Parochi, prioribus crudeliores, qui Adolescentes admittere ad divinam Mensam non volunt, antequam vigesimum ad ætatis annum accedant. Et tamen horum ego non paucos invenni. Sed quæ hujus rei causa? Nam vel adolescentuli illi capere quidem possunt, pro ætate sua, quæ scire oportet, nec tamen capiunt, quia ad institutionem Christianam non ventitant? hoc si ita est, curet Parochus, ut veniant vel inviti: nec enim volenti deesse possunt modi, quibus eos compellat. Aut capere non possunt scitu digna? & iam ita cum ijs Pastor se gerat, quomodo de ijs jam nunc dicebamus, qui animo stolidi sunt. Generatim circa adolescentes Sanctus Thomas hæc vult servari: *Quando jam pueri incipiunt aliqualem usum rationis habere, ut possint devotionem concipere hujus Sacramenti, tunc potest eis hoc Sacramentum conferri* (u) An autem *aliqualis usus rationis* ille est, quo præditi sunt, qui & ætate maturâ sunt, & judicandi facultate egregiâ præditi? Ut aliquo pietatis sensu erga divinam hanc escam Parvuli afficiantur, satis est, ut eam à vulgari, quâ corpus pascunt, discernere valeant; ut omnes ejus excellentias assequantur, necesse non est. Illud verum, prius per aliquot annos Parvulos hos ad Confessionis tantum Sacramentum admittendos,

R. P. Segneri Institutio Parochi.

ut ita sensim aptiores reddantur ad sanctissimam Eucharistiam, ad quam deinceps erunt admittendi. (x) Quæ autem causa sit tot annos ipsos arcendi à Mensa hac divina ætate omnium maximè idonea, quia etiamnum innocente? Cajetani doctrina est, etsi adolescentuli, Parentum suorum autoritate prohibiti, non peccent, si Cælesti hoc ferculo non pascantur, cum per ætatem & judicium jam satis maturi essent, non tamen dignos veniâ & excusatione Parentes, qui prohibent. (y) Ego autem assero, multis locis Parentes ejus rei culpam conjecturos in Pastores, per quos stet, quòd minus illorum liberi citius ad convivium hoc Angelorum admittantur. Meminerit proinde Pastor illius, quod dixit Christus: *Sinite Parvulos venire ad me.* (z) An verosimile est, cunctos, quos tunc Christus tam blandè complexus est, tenera illâ ætate jam fuisse judicio tam maturo, ut Christum cognoscerent eum, qui verè erat? Igitur mensura cibi ac frumenti, quæ adolescentulis danda est, detur tempore suo. Hoc autem tempus magnam partem pender ex industria Pastoris, quâ hic in ijs instituendis utitur; sive spectemus notitiam hujus Mysterij sufficientem, sive rationem modumque, qui in illo usurpando tenendus est: ut nimirum id faciant planè jejuni, summâ cum modestiâ, absque eo quòd oculos in eum defigant, qui escam hanc divinam porrigit, sed eos modestè demissos teneant, & in sese collectos: os deinde decenter aperiant, non verò rictum vasto hiatus pandant, multoque minus

T

minus

minùs sumpto sacro Epulo curiosè mox alios contemplantur, quid agant; sed cogitent, habere se tunc Christum JESUM in corde; ac proinde non esse ommittendam occasionem cum eo agendi, intimè se illi meliore, quo possunt, modo uniendi, gratias agendi, se se illi magno affectu commendandi.

Curandum tamen ante omnia est Pastori, nulli ea in re parcendo operari, ut Parvuli isti, cum prima vice hac cœli dape pascuntur, animum nulli culpe obnoxium habeant. Nimis quàm miserum esset, si infelices isti initium hujus frequentandi à sacrilegio facerent. Parte una advertere licet, de multis Parvulorum horum verum esse, quòd *erraverunt ab utero*. Vix illis Rationis illucescit dies, cum vel pravis suorum fodalium exemplis, vel deterioribus colloquijs, discunt peccare, antequam ferè per atatem peccare possint. Hinc malus Dæmon est Draco ille exitialis, qui hiantibus faucibus expectat, dum pariat mulier, ut confestim in prolem involet eamque devoret, nisi illum mulier, Dracone solertiôr, in solitudine abscondat ac protegat. Parte autem altera, cum Adolescentuli nondum peccandi assuetudine aboleverint ruborem illum & vetecundiam, quam natura & Gratia certatim peccato aspersere, ut ab eo nos avocarent, proxi-um omnino est contingere, ut sacros Arbitros illa sua errata celent, quæ vel maximè oporteret retegere: atque ita malè omnino præparati ad Christum Servatorem accedant, eique conjugantur. Quis autem explicet, quantum

malorum ex hoc malo scaturire possit? Si parvus initio error in fine sit maximus, quid non timendum erit de illo errore, qui vel ipso in initio est maximus? Ajunt, cum subinde Infans in utero plorare auditus est, (aa) semper id magnæ calamitatis, quæ cum maneret, prognosticon fuisse. Et quid ego non funestum de illo vaticinari possim, qui opus omnium, quæ his in terris fiant, sanctissimum, à peccato auspiciatur? In hoc igitur utilissimè Pastoris desudabit industria. Quare ubi id egerit, ut aliquot ante annis Parvuli suis de noxis ritè ac ordine se acculent, in id deinde incumbat, ut antequam primò ad sacram accumbant Mensam, de totius se vitæ noxis accuratè, quantum possunt, accusent. Et hac sui accusatione vel apud ipsum Parochum, vel alium Sacerdotem, cui noti non sint, facta, curet omnino Pastor, ut Parvuli animum penitus mundent, ut instar noxialis ab omnibus stirpibus & vepribus purgati vitæ semen, primò jactum, non intra spinas recipiant, in mortis semen cum gravissimo agri, quin & ejus, qui eum non coluit, detrimento mutandum; cum tot inter documenta, quæ ijs traduntur, qui primùm sacro Epulo pascendi sunt, nonnunquam hoc postremum sit, quòd oporteat ad eum sumendum animo à noxis omnibus, quoad ejus fieri possit, purgato accedere.

III.

Superest id, quod Dispensatori nostro omnium solet esse difficillimum, negare Sanctissimam Eucharistiam ijs, qui

qui nullo jure illam usurpant, & debitam sibi portionem petunt, ut Patrisfamilias domestici, et si re ipsa non solùm non domestici, sed inimici sint. *Sunt Christiani mali, qui vocantur Fideles & non sunt, in quibus Sacramenta Christi patiuntur injuriam.* (bb) His, si sunt Peccatores vulgè non noti, quales sunt, qui proximas peccandi occasiones non deserunt; qui injustè ablata, cum possent, non restitunt; qui injurias offendentibus ex animo non remittunt, sed indignationem ut ignem in sinu fovent, tantò magis vivum, quo cinere diligentius tectum, his inquam, si privatim petant Sacram sibi Eucharistiam præberi, privatim quoque eadem neganda est, utaviter ijs ostendendò: quòd *& Sancta malis possunt esse*: (cc) quòdque propterea summum ipsis malum esca hæc esset accersitura; cum SS. Eucharistia, contra quàm lignum solet cedriam, corpora viva servet sana, mortua verò faciat computrescere. *Mors est malis, vita bonis*. Parent igitur se, & illà dignos reddant, tum verò nequaquam negandam. Si autem occulti isti Peccatores petant publicè, tum publicè neganda non est: ita enim faciendum Christus docuit, dum Judæ quoque eam porrexit: privatim tamen subinde serio monendi sunt, ut attendant (dd), quid demum agant, cum vel ex ipsis Christi manibus sumpta Eucharistia non cibus Judæ, sed venenum fuerit. Sic agere Dispensatorem jubet iste Canon. *Non prohibeat Dispensator manducare pingues terra in Mensa Domini, sed Exactorem maneat*

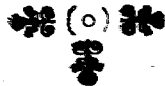
rimere. (ee) Sic enim, ut dicebam, Glossa hæc verba intelligit.

Ubi autem Peccatores aliqui ita publici fuerunt, ut publicum sit eorum delictum, non autem sit publica emendatio & penitentia, etiam publicè à divina hac Mensa repellendi sunt; dum ita temerarij sunt, ut non vereantur petere panem Filiorum, et si Canes esse non desinant. Aliter facientem increparet Deus ut Dispensatorem timidum, diceretque illi: *& cum adulteris portionem tuam panibus.* (ff) Neque verò satis purgabit se; qui personæ petentis Nobilitatem, & eminentem in Republica dignationis gradum prætexerit. Quisquis peccator est publicus; Canis & ipse est, eo solùm discrimine, quòd si Peccator simul, & Princeps est, non qualiscunque Canis, sed Molossus est. (gg) Ne Regum quidem melior hac in parte conditio est. *Siquis* (aurei oris verba sunt) *diademate, coronatus indignè accedat, prohibe illum.* *Majorem illi potestatem habes.* (hh) Et hoc nimirum, ut idem Sanctus inculcat, est esse Pastorem Sacram: non elegantem è sericis filis vestem gestare, non candidum è lino Clerici amiculum circumferre, non pretiosis & splendidis sacrificantis ornamentis superbire: *Non ut albam, & splendidam vestem circumneatis induit.* Aliter se gerere, est Sanguinis Christi reum se constituere. *Sanguis Christi de manibus vestris exquiretur.* Hoc enim est divinum hunc liquorem non infundere in utres novos, sed in putres, & ita putres, ut fetore etiam suo, pravis inquam exemplis, offendant.

dant. Atque hoc non de ijs solum exemplis pravis accipiendum intelligendumque est, quæ publica & notoria sint vel factis ipsis, vel iudicis sententiâ, sed etiam cum de ijs suspicio est tam vehementis, tamque non vana, ac temerè suscepta, ut poni prudenter non possit, (ii) nec ullo indicio verisimili aliter iudicari. Hujus generis Peccatorem oportet non in arcano tantum, sed in aliorum etiam oculis in melius mutatum esse, sic ut in hos etiam aliqua incurrant emendationis indicia & argumenta, antequam publicè sacrâ ad Mensam admittatur; aut saltem intelligat aliunde Populus, hominem illum respiciisse: nisi sortè imminens mortis periculum tale nihil admittat. Tunc enim major illa Viatici ad longum æternitatis iter necessitas facit, ut nihil in reverentiam peccati videatur, si sanctis his Mysterijs muniat verè dolens, qui tamen ob incitas, ad quas redactus est, emendare, ut oporteret, prava illa exempla non potest. Ubi necessitas hæc non excusaverit, cum dolentis animi gemitus DEO quidem probè sint cogniti, sed ignoti hominibus, curet Pastor, ut dolor ex animo ad facta se palmam extendat, antequam ut legitimus testis coram iudice admittatur. (kk) Hæc si fecerit Parochus, dignus tandem erit nomenclaturâ Dispensatoris non prudentis tantum, sed & fidelis. Temperare mensuram, ne redundet, cum deberet esse parcius: ne nimis parca sit, cum deberet esse abundantior, ad Prudentiam magis pertinet; non dare

illam, cui jure neganda est, ad Fidelitatem spectat.

(a) Luc. 12, 42, Matt. 24, 45; (b) V Hugon. hic. (c) Pjal 127 4, (d) Hipsoc l. 2, Aph. 31. (e) S Th. 3 p q 80. ar. 3. (f) 1 Thess. 3, 10. (g) Io. Sanchez in Select. disp. 22. (h) S. Th. 3 p q 80. ar. 12 in c. (i) De Consecr. disp. 2 c. Peruenit. 24 q 1 c. Cæpit. c. Siquis Vasquez. disp. 219. c. 1. Scotus in 4, disp. 23, q. 1 ar. 3, (k) Arist. Probl. sect. 1 n. 43. (l) Prov. 16 1 (m) de Conf. Disp. 2 c. Quid sit. (n) Suar. in 3 p. disp. 72. a. 3. Sect. 3. §. Primò. Navar. in c. Placuit de Pœn de 6, n. 152 Laym. l. 5, tr. 6, c. 13, q. 2, Azor. p. 1 l. 2, c. 17, q. 10, Tol. l. 5, c. 7. §. sexto. Reginal. 4. 29. n. 96 Filiuc. tr. 4. c. 9, n. 268. Henriq. l. 1, c. 4, n. 4. Bonac. de Euch. disp. 5, sect. 5. p. 2, n. 15. (o) Ezech. 34, (p) in c. super literis de Rescriptis. de Eccles. dog. c. 53, de Consecr. disp. 2 c. Quotidie. Possen. c. 5. n. 78, 9 (q) S. Th. 3, p. q. 80. ar. 9 (r) Laym. l. 5. tr. 4. c. 4. n. 4. 5 (s) Laym. ibid. (t) 26 q. 6 c. Qui recedunt. V S. Th. 3 p. q. 80. ar. 9. (u) S. Th. p. q. 80, ar. 9, ad 3, (x) Laym. l. 5, tr. 4, c. 4, n. 3, (y) in 3, p. q. 8, ar. 9. ad 3, (z) Mar. 10, 14 (aa) Albert. Mag. (bb) S. Aug. ser. 7. in Sab. San. (cc) 6, q. 2. c. Si tantum de Conf. Disp. 2. c. & Sancta. c. Sicut. c. Judas. c. Qui sceleratè. (dd) 6, q. 2. c. Placuit. de Conf. disp. 2, c. Sicut Judas 1. q. 1. c. Christus (ee) de Conf. Disp. 2 c. Non prohibeas. (ff) Ps. 49. 18 (gg) S. Th. 3. p. q. 80. ar. 6. ad 1. (hh) Io. Chrys. ho. 58. in Matt. (ii) Suar. de Euch. disp. 67. sect. 5. Rich. in 4. ad 9 q. 31. Palud. q. 4. ar. 1. concl. 6. Henriq. l. 8. c. 56. n. 7. (kk) Pœn. Disp. 1. 1. In actione.

CAPUT XXII.

Monita Pastori Sacro in
administrando Pœnitentiæ Sacra-
mento observanda.

Pœnitentiæ Sacramentum in se tanquam quinta Cali, ut dicunt, essentia complectitur, quidquid bonialia ferè habent Sacramenta: est enim Sacramentum Vivorum perinde ac mortuorum: Vivorem quidem, in quantum auget Gratiâ DEI permanentem, in ijs, qui eam possident: Mortuorum verò, in quantum Gratiâ vitam ijs reddit, qui perdidit. Hæc causa ejus administratio plura etiam videtur postulare monita ac documenta, Pastori sacro suggerenda; eo præcipuè ex capite, quia sicut nullum aliud ex Sacris Ecclesiæ Mysterijs plus operæ propriæ ac conatus exigit ab eo, qui accipit, si nullum est, quod tam multum postulet ab eo, qui administrat. Quia tamen jam aliàs gemino libello, quantum mea facultas permittebat, complexus sum ea, quæ & Pœnitenti, & Sacerdoti Pœnitentem audienti observanda sunt, res poscere videtur, ut illos ad libellos Lectorem remittam, ne iste plus mole, quam operæ pretio crescat. Hic solum paucis indicabo; ut Parochus rectè & ad amissum Sacramentum hoc Pœnitentiæ administret, perutile futurum, si sibi persuadeat, se uno hoc in opere jungere simul opera omnia miserationis, quæ spiritualia di-

cus. Hæc autem minutim omnia persequi, non posset non esse molestum, unde ad tria præcipua revocabo omnia, quæ sunt, ut S. Thomas enumerat; Docere ignorantem, corrigere peccantem, portare onerosos & graves. (a)

L

A primo ordiendo, duplex esse solet Pœnitentis Ignorantia: prior Veritatum, quas oportet credere; altera Veritatum, juxta quas oportet vivere. Venient igitur primò ad Pastoris pedes aliqui Mysteriorum Fidei tam rudès, ut vix, ac ne vix quidem appellare eos liceat nomenclaturâ Filiorum lucis, tam ceteroquin propriâ Christianorum. Ut Filij lucis ambulatè. (b) Toti sunt nox ac tenebræ. Si porro hæc inscientia fuerit geminorum illorum Mysteriorum Fidei, quæ cardinalis instar sunt, in quibus tota Religionis Catholicæ machina volvitur, Trinitatis inquam atque Incarnationis, miseror planè sortem Pastoris. Alterutrum enim ipsi faciendum, ut vel tunc confestim hæc talem Mysteria doceat, quantum res postulat; vel si id per tempus fieri nequeat, aliàs redire jubeat ad noxarum veniam accipiendam, ubi prius opportunè edoctus fuerit, quæ scire ipsum necesse est.

Cum enim duo hæc Mysteria, juxta communiorem veteremque Doctorum sententiam, fide explicita tenenda sint, ita ut salus æterna obtingere possit planè nemini illa quomodocunque ignorantem, consequens est illis non cognitum Pœnitenti remitti peccata non posse.

Ubi autem Ignorantia tam crassa non fuerit, sed solum aliorum Mysteriorum ad quæ scienda Christiani præcepto tenentur, Pastoris officium non exigit, ut tum ipsum instituat; curandum tamen, ut de negligentia se accuset, quæ discere illa, cum posset, neglexit, utque promittat, se aut Institutionem rudium in rebus divinis accessurum, aut aliud serium & efficax suæ inscientiæ curandæ medium adhibiturum.

Rariùs tam densa nox animos occupat. Crebrò tamen venient ad Pastorem alii, qui funesta caligine laborent inscientiæ eorum, quæ ad ipsam Confessionem ritè peragendam necessaria sunt. Sunt non pauci, qui ignorent, quem dolorem Sacramentum hoc possulet, qui nesciant causas, quæ illum excitent; modum, quo illo uti debeant: nesciant opus esse decreto vitam emendandi, quàm fieri possit, firmissimo, aut si hoc sciunt, non multum in eo eliciendo laborant, perinde ac si totum Pœnitentiæ opus solis labris perageretur. Multo minùs penetrant alij perspicuuntque gravitatem peccati, quod tamen biberunt ut aquam; aut futurum Servatoris nostri beneficium, qui nobis tam promptam paratamque nullo non tempore voluit esse peccatorum veniam: Alij non attendunt, injurias DEO à se illatas, pœnalibus deinceps operibus esse compensandas: non cogitant, quibus medijs tueri se possint, ne relabantur; quibus artibus vitare, aut superare Orci illecebras ac tentamenta; quibus modis emendare pravas assuetudines; atque ita de pluri-

bus alijs, quæ tam sunt necessaria ad Pœnitentiæ Christianam, ut sine his Confessio evadat remedium lentum, & tantum potens ad leniendos, non autem perfanandos animi morbos. Harum proinde rerum cognitione oportet imbuere mentem eorum, quos audit Pastor, ut nebulam tam spissam dissipet: & quia ad hunc finem breve nimis est tempus, quo in Sacro Tribunali cum ignorantibus hisce agit, sæpe pro concione hujus generis argumenta tractanda sunt; atque ita pluribus ictibus indociles isti trunci formandi, qui paucis vix aliquid de informi sua ruditate amittunt. Sed quæ tandem ratione elaborabit, ac perficiet eos Parochus, nisi hanc ipse artem egregiè priùs calleat? eam autem ut calleat, non solum ex Theologis, qui de Moribus tractant, discere debet, quomodo solvenda sint, quæ in Confessionibus excipiendis occurrunt dubia, sed multò magis ex libris Asceticis haurire debet documenta Sanctorum, ut cuilibet vitio ac peccato idonea possit remedia præscribere: id quod erit doctrinæ adjungere consilium: *Abserdum est salutaris Doctorem, atque Anaximem salutaris præcepta nescire.* Et tamen inepta hæc curandi ratio pro! quàm vitio nostro jam reddita est familiaris? Audiuntur quotidie, & absolventur se accusantes rei, quia aliquid in id impendatur curæ, ut hi malis suis impofterum prospicere sitagant. Quid autem hoc est aliud, quàm actus fecare, nec obligare tamen, id prætexendo, quod nesciat, qui curandum ægrum suscipit, quibus tandem

dem medijs & emplastris certò, & non veluti casu, perfanare illum possit? Sed quæ tandem hæc est ejus excusatio, qui se Medicum proficitur? *Imperitia culpa adnumeratur, in eo qui nescit, cum scire deberet.* (c) Hinc mirum non est, si tam apertè denuntient Sacri Canones Pastoribus Populorum, nunquam fututum, ut satès abhorreant ab ignorantia, nisi ab illa ut peste abhorreant, *Elaborandum itaque est Sacerdotibus ut ignorantiam à se, quasi pestem quandam, abjiciant.* (d) Ignorantia popularium ipsis nocet, ac propterea febris similis est, licet malignæ & lethali; Sacerdotum autem inscientia & ipsis, & alijs detrimentosa est, & hinc Pestis appellatur.

II.

Pars altera est, corrigere & monere Pœnitentem. Afferunt Leges, tribus verbis posse aliquem Hæredem institui. (e) Hoc si uspiam, in caelesti sanè hæreditate est vetustissimum. Non semel tribus verbis admonitionis tempestivæ & suavis, Anima jam diu abertans in semitam reducitur. Et tamen non sunt, qui tria hæc verba aptè proferant. Quidam corrigere alios verentur, ne eorum damnando facta simul sua condemnent. Nullus sacrorum librorum meminit, Cainum ob Abelis cædem ab Adamo unquam increpitum; quomodo enim fratris unius patricidium exprobare ille poterat, qui peccato suo patricida fuerat tot filiorum, quàm multos Pater totius humani generis numerat? Sic quomodo invehetur in aliquod

scædæ libidinis peccatum, ab homine profano admissum, Sacerdos, qui tanto ipse in ejusmodi miserias pronior est? *Quæ libertate Præses Ecclesiæ corripere peccantem potest, cum tacitus sibi ipse respondeat, eadem admisisse, quæ corripit?*

Magnopere tamen cavendum, ne ad alterum quis extremum declinet, acerbè reprehendendo, & præcipuè exclamando aliud & toto vultu iram præferendo; quod foret peccatum multo gravius in reverentiam Sacramenti sigillo debitam. Aqua grandine mista, etsi cælo delabatur, diu tamen in cisterna servari non potest, sed confestim putrescit. *Aperitatis nimia increpatio nec correctionem recipit, nec salutem.* (g) Contigit non semel, unum aliquem nimia severitate & nullâ prudentiâ interconfitentium correctum, multum dein annis confessione superledere, & abhorretere ab omni Medico, quamlibet perito & prudente, ejus imperiti & crudi causâ, in quem inciderat. Confessionem S. Augustinus ita descripsit: *Confessio est, per quam morbus latens sse venia aperitur.* Si proinde Pœnitenti tam acerbè increpando omnis spes ac fiducia veniæ tollatur, quid tandem erit, quod ad noxas aperiendas impellere illum possit? Ut igitur hac in re prudenter quis se gerat, & temporis, & personarum rationem habeat oportet. Temporis quidem, non reprehendendo quemquam, nisi cum sui accusationem omnem finiverit. *Concocta movere oportet, non cruda.* Personarum verò: quia aliter vites teneræ: aliter duræ jam ac nodis asperæ ligau-

ligandæ sunt. Cum juvenibus utentium mansuetudine summa, dum corriguntur, uti & cum ijs, qui indole sunt timidioris & verecunda. Quicunque deditione appellati statim se dedunt, & quidem ad arbitrium appellantis, vel ab hostibus benignè habentur. Et ratio sinat, ut à sacro Arbitro habeantur inhumaniter? Imò cum hic adverterit se audiri cum animi modestia & demissione, correctionem tempori insolatium mutet. Plus robotis incutere, quem jam pudet, perinde foret, ac illi extrahere sanguinem, qui viribus exhaustus animo linquitur. *Qui poenitet, non est dicendus Peccator.* (k) Cum ijs igitur tantum agendum severius, qui tam protrita fronte sunt, ut videantur peccatum triumphali velut in curru advehere, cum illud Sacerdoti aperiunt. His ruborem largè excutere, est eos magnam partem sanare, docendo peccatum non parvi facere; maximè quod longà assuetudine inveteratum est, quod ceterò quin eò hominem adducit, ut vires propè omnes adimat ad abstinendum ab ipso: quæ tamen vitium imbecillitas citra noxam non est, quia propria voluntate accersita. *Quod diu nobis, posse desinimus.* (l) Sic ut illæ viæ quæ initio vicino tantum patebant, paulatim evadant viæ publicæ, quas absque tumultu claudere jam nulli liceat. Curandum magnopere, ut miseri isti probe intelligant, quàm malo loco eorum res sint; & ferro utendum, ubi unguenta non proficiunt; sic tamen, ut omnia dicta esse advertant animo potiùs eorum sortem miserante, quàm indignatione comoto.

Quod in peccatis severius castigari necesse est, non faciemis plectatur animo, sed medentis. (m) Hac sanandi, non feriendi voluntas facit, ut Correctio non jam Solutius Justitiæ, sed & Miserationis opus fiat.

III.

Tandem etiam molestiæ & fastidia, quæ affert Pœnitens, toleranda sunt, quo vix aliud in auscultandis his reis solet esse difficilior. Quamquam, qui molestiæ nihil hoc in ministerio ferre vult, planè se illi ineptum ostendit. Nemo unquam multum mellis ex alveari colliget, qui Apum aculeos formidat. Multò autem magis abs re esset, non timere solum ejusmodi molestias, sed eam etiam intolerantiam signis foris prodere, assidendo cum nausea, auram flabello refrigerando, oscitando, contorquendo se, identidem tabacçi pulveres naribus ingerendo, jubendo impotunè Pœnitentem, tandem abrumperè, interpellando, etiam cum res non postulat. Qui sic reos spontaneos audit, non ad aperienda; sed celanda peccata invitatur. Attendat igitur sibi; qui enim stolidè gregem in fugam agit, si hic in latronum manus incidat, ad damni reparationem tenetur. Si enim reus iste fugere compulsus Sacrilégio se obstringat aut reticendo, quod admiserat, aut abrumpendo, aut excusando, quod addendum fatendumque erat, ad quem alium, quàm ad audientem, pertinebit de eo rationem reddere? Hic enim est, qui hac agendi ratione cum impulit, ut malè sanus

plus

plus se quàm unquam mali Dæmonis potestati permetteret. Eadem tolerantia utendum in audiendis aliquibus parùm paratis (etsi satis appareat, eos tandem suis adhuc innexos vinculis dimittendos) ut palàm fiat, necessitate, non tædio absolutionem negari. Repulsa ejusmodi telum est fortissimum ad complures terrendos: cavendum proinde, ne ante tempus offensa vim feriendi admitat, instar teli suo mucrone destituti. Quin ne semper quidem hoc relo mox utendum est; sed promerè tantum oportet. Primò differenda est tantisper noxarum condonatio, medijs aliquibus Pœnitenti suggestis, quibus rectius sese pareat; subinde cum ista nihil profecerint, neganda erit. Nimia illa & inflexibilis festinatio, quæ nonnulli ad prima verba prolata repellunt reos, non ritè paratos, vix unquam cessit feliciter. Conandum potiùs, ut se parent, remittendo nunc fides, nunc tendendo, donec quem quis optat, sonum edant, non autem mox illas rumpendo.

Ad Parochi tamen prudentiam non pertinet, aures præbere peccatoribus quibusdam publicis, à quibus vix quidquam expectari possit. Horum (ut aliàs monui) catalogus Episcopo dandus est: cum enim suâ Parochus autoritate emendare non possit offendicula, quæ præbent, necesse est ut Episcopus interponat suam. Sed quomodo interponet, quomodo providebit malis, quæ timentur, si illa ignoret? aut quomodo potest non ignorare, si Parochus non indicet; imò subinde quomodo indicatus

R. P. N.

celet, & tergiversetur, perinde ac si non in ipsum quoque, ut Canem mutuum, furis peccatum redundet? scio etiam ad quemlibet ex subditis pertinere, manifestare ejusmodi exempla in publicum noxia: plerique tamen illorum non tenentur ad hoc nisi ex caritate, quæ varias exceptiones patitur; Parochus verò tenetur vi sui muneris. Si proinde in hoc adimplendo Parochus fidem suam probare Præsuli velit (& quidni probet?) caveat, ne sibi, maximè sub Paschales ferias, à quoquam eorum imponi sinat, qui fide malà ad Pastoris sui pedes se volet abjicere, non ut ab eo, tanquam Medico, curetur à morbo suo, contagione noxio, sed quia ipsum metuit accusatorem. Audire hos se accusantes esset sibi linguam ligare, ubi quàm maximè oportet eam habere promptam & expeditam, quin quisquam eorum causari possit, suis se armis, & suo ex armamentario promptis petitum: suâ inquam confessione Parochum ad accusandum esse abusum. Dicat igitur sine ambagibus, fas sibi non esse, utrique servire foro, interno & externo. Ubi constiterit, externo nihil porro cum ipsis esse negotij, tum enim verò redeant, promptè in foro etiam interno audiendi, & omnis sui voti damnandi. Sic benignè dimissi videant miseri, quòd etsi Pastor vicem eorum doleat, ut homines sunt, nunquam tamen passurus sit, ut vivant tanquam Peccatores. Hoc nō fiat, quis tandem suos juvandi in Parocho ardor erit? *Duo ista nomina (cum dicimus Homo Peccator) non utique frustra dicuntur.*

U

cuntur.

cuntur. *Quia peccator est, corripere; quia Homo est, miserere.* (o) Quamquam (non enim omittenda sunt quæ sequuntur) *non liberabis hominem, nisi eum persecutus fueris peccatorem*, sic scripsit S. Augustinus.

Sed finis sit horum monitorum: sic enim exposita, ut res exigit, hic locum non habent; paucis autem indicata potius quàm explicata, ad scopum fortassis non faciunt. Aliud igitur fieri nequit, quàm ut partibus boni Confessarii pernoscendis lectorem ad geminos remittam libellos, quorum jam ante meminimus. Ibi legere erit exposita pluribus monita hanc in rem utilia, quæ hic velut aliud agens attingi, cum alijs quæ brevitate studio ne attingi quidem.

(a) S. Thom. 2 2. q. 32. ar. 2. (b) Eph. 5. 6. (c) l. Imperitia ff. de Reg. Jur. (d) Dist. 37. c. Ideo §. ut itaque (e) l. Qui restatur. §. Qui neque ff. de Hæred. Instit. (f) Dist. 25. c. Primum. (g) Dist. 45. c. Cum Beatus. (h) S. Aug. de vera & falsa Pœn. c. 10. (i) Aphor. l. 7. 22. (k) 32 q. 1 c. Quod autem. (l) Sen. Ep. 55. (m) Dist. 82. c. Quia aliquanti Dist. 86. c. odio. (n) l. Quamvis ff. ad leg. Aquil. (o) 23. q. 4. c. Duo ista.

C A P U T XXIII.

Quomodo Pastor conferre aliquid possit ad illa tria Sacramenta, quorum minister non est?

DUobus modis aliquid Genij celestes ad Manna illud in solitudine contulerunt; labore, & apparatu: labo-

re quidem, suis illud manibus in cælo forinando; apparatu, non depluendo illud ante, quàm pruina candida omne solum operuisset, byssinæ instar mappæ in tellure strata. Cogitet Pastorum quisque, eo se Beatorum è numero esse Geniorum, aut saltem esse conetur. Parte una conficere debet hoc manna caeleste Sacramentorum (hoc autem fiet in ijs quatuor, quorum Parochus Minister est) parte altera conferre debet operam, ad apparatus prævium: & hoc contingere solet in ijs, quorum minister quidem non est, adjuvat tamen illa, dum præparat suscipientem, ut dignè recipiat. De primis jam egimus. Nunc de reliquis differendum est, quæ ut jam indicatum est, sunt Confirmatio, Ordo, Matrimonium.

I.

Non est fortassis aliud inter Sacramenta, pro quo tam turpiter ingrati sint Christiani, quàm Confirmatio; dum non solum non agnoscitur esse beneficium, quale re vera est, sed ne quidem cognoscitur. Illacrymatus est Solymæ Christus Servator, propterea quòd cæca non agnoverit bonum in se collatum: *Flevit super illam dicens, quia si cognovisses & tu!* (a) Nec minus hodie plorandum est; imò geminandæ sunt lacrymæ: plorandum, quia non cognoscuntur tam excellentia DEI dona; plorandum, quia nemo laborat, ut hæc dona cognoscantur. Certum est Confirmationem omnibus hominis facultatibus robur conferre; Rationali, Irascibili, Concupiscibili, & tantum quidem,

quidem, ut homo Christianus hoc defitutus Sacramento absolutus suis numeris Christianus non esse videatur. *Absque huius Sacramenti unctione; perfectus esse Christianus nunquam poterit*, (b) quæ sunt S. Clementis verba. Si Baptismus confert Gratia, quantum satis est, Confirmatio tantum confert, ut redundet etiam. *Spiritus Sanctus, qui in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, in Confirmatione augmentum præstat ad gratiam*; (c). Sic Sanctus Melchisedech locutus est. Si in Baptismo erigimur & construimur in templa viva Spiritus Sancti; in Confirmatione initiamur, seu consecramur. *Per Baptismum edificatur homo in domo Spiritualem, per Sacramentum Confirmationis quasi domus edificata dedicatur in Templum.* (d) ut S. Thomas asseruit. Vera sunt hæc, & plura alia, quæ his addi possent. *Quid autem refert? Cùm Sacramentum hoc, ut debet, suscipiatur in ætate tenera, quis, dum ejus sit particeps, has ejus dotes cognoscit? & cùm is, qui illo munitus sit, in ætatem ad ætatem provectus fuerit, quem tandem habet, qui dotes illas explicet, qui in memoriam revocet, qui ad laudandum ex ijs DEUM invitet? *Lauda DEUM tuum Sion, quoniam confortavit seras portarum tuarum.* (e) Desiderat Sacra Synodus Tridentina, ut res tam absorta & indigna vitetur; ut verba Catechismi ejus auctoritate confecti doceant: *Cavendum maxime, ne in re sanctitatis plena, per quam nobis divina munera tam largè impertiantur, ali-**

qua negligentia committatur: (f) Sic ut non solum animo ab omni labe puro accedatur ad illud suscipiendum, sed etiam pietate in DEUM singulari, & insigni præmissa præparatione: addit proinde, curandum Pastoribus sacris, & hortationibus ad id Populum excitandum, ut suscipiendæ Confirmationi præmittat abstinentiam à cibis, alijs actionibus pijs comitatam, id quod jam facti imperarant Canones, jubentes, ut nisi aliter cogeret, necessitas, qui Sacramentum hoc ministraturus esset, pridiano ad id jejunio se præpararet; idemque faceret suscepturus. (g) Sunt autem nunc ista, ut equidem existimo, apud magnam Christiani Populi partem inaudita, eaque causâ etiam mirum non est, si tanti Sacramenti, quod suam ob excellentiam à solis Episcopis administrandum est, virtus paulò minoris, apud plerosque, quàm nulla est: dum, perinde, ac si planè nudi essent, & non muniti lorica tam impenetrabili, vel stramineus culmus sufficit ad eos transfodiendos, haud aliter ac si telum esset firmissimum & acutissimum. Olim non pectines ferrei, non scorpiones, non cruces, non catastræ, non ignita craticulæ ijs pollebant viribus, ut terroris aliquid magnanimis ejus ætatis Christianis incuterent, quo minus non de irrisoribus tantum, sed & de Tyrannis triumpharent. Nunc verbum unicum, una irrisio, unus jocus, unicum, *quid dicent homines?* sufficit ut multi erubescant Evangelium, & probro sibi ducant, vivere ex Christi legibus; quasi non & ipsi confirmati sint

sint ad finem tam nobilem, quam erant veteres illi Christiani. Non parùm de utilitatis affert; inducere populum, ut quod jam dicebamus de Baptismo, circa Confirmationis etiam Mysterium præstet; restauret inquam annis singulis, Ferijs divini Spiritus adventui Sacris, nomina cum Christo Salvatore contracta, non erubescendi crucem, sed magnis illam animis ferendi, non in corde duntaxat, sed palàm in fronte, eam ob causam Confirmationis balsamo ab Episcopo linita, ut sibi illam decori & gloriæ duceret (h): utque hac ipsa in restauratione veniam petat præteritarum imbecillitatum; decernat etiam, superare deinceps strenuè ac fortiter pudorem illum, qui tam multis est obex maximus, quò minùs è Christi legibus vivant. Foret profectò hoc exequi, quod Apostolus gravibus illis verbis inculcavit Timotheo suo: *admoneo te, ut resuscites gratiam Dei, qua est in te, per impositionem manuum mearum.* (i) Hoc enim si Apostolus à Timotheo petij, idèò petijt, ut excuteret ab eo pusillanimitatem quampiam! cujus reum se fecerat Discipulus tam ceterà non indocilis, eaque Apostolum permoverat, ut mox & illud adjungeret: *Noli erubescere testimonium Domini nostri, neque me vincitum ejus.* (k)

II.

Alterum Sacramentum, ad quod perquam utiliter suscepturos præparabit Pastor, est Matrimonium. Parte unâ matrimonio juncti sunt in DEI Ecclesia

major pars Populi profani: parte autem alterâ tenebris, communis omnibus, alia Sacramenta suscipientibus, ignorantia, accedunt tenebræ concupiscentiæ, ignis nimirum tartarei, qui nunquam non in animum exhalat fumum deceptionum & iniquitatum.

Matrimonium igitur, ut Contractum, & ut Sacramentum considerare possumus. Quod ad illud, ut contractus est, attinet, incumbit Pastori, ut impedimenta, quæ vocant dirimentia, Populo opportunè pro Concione explicet; quæ sunt non pauca, præcipuè tamen unum, ad quod multi non advertunt, affinitatis, quod nascitur ex copula prohibita cum persona sanguine juncta in primo & secundo gradu, cum agnata inquam Sponsi, si Sponsum attendamus; cum agnato verò Sponsi, si Sponsæ ratio habenda est. Pluribus etiam vicibus revocandum est Populo in memoriam, teneri singulos manifestare, si cujus horum impedimentorum conscij sunt. Id quoque agendum sedulò, ut Parochus certior fiat de consensu Sponsorum, ne dubium sit, an volentes contraxerint: non enim desunt Parentes, qui illam sibi, quæ ipsis non competit, autoritatem arrogent, & filiam coactam illi jungant, à quo illa vehementer abhorret: pensi non habentes grave malum, quod eâ arrogantia tunc admittunt, & alterius multò gravioris, quod deinceps nasci pronum est ex conjugio coacto, hoc est indomitis juvenibus sub jugum missis. Quare si Parochus virium satis & autoritatis non fuerit ad usus hos violenten-

lentos disturbandos, ob conditionem illos adhibentium, ad Episcopum rem deferat, quid agatur cum fide enarret, & opem promptam ab eo poscat. Vicissim, etsi subsistat conjugij contractus, quo liberi se Parentibus non consultis, aut etiam invitis, illigant; non tamen id semper isti salva religione facere possunt. Cum igitur experientia doceat, funestos hosce & malè auspiciatos contractus, gravissimorum sæpe malorum, magis quam prolis, feraces esse, sæpe moneat Pastor, cum res postulat, quæ nasci & timeri mala debeant, si tam nullâ & prudentiâ, & reverentiâ erga Majores aliqui invicem copulentur; & per otium pendere hæc jubeat, ubi animi perturbatio resederit, antequam ad necessarias denuntiationes ipse progrediatur. Subinde & alia, prout rerum feret conditio, intelligere studeat: ætatem v. g. Sponsorum; cum prius promulgari non possit futurum matrimonium, quàm Sponsus decimum quartum, Sponsa verò duodecimum ætatis annum expleverint; (l) hæc enim est ætas, quam Leges Pontificiæ ad conjugium supponunt sufficere: Conditionem eorundem, ut certus esse possit, neutram personarum contrahentium alio simili nodo esse illigatam, neque in præsentiarum, neque in futurum: Curet etiam manifestari sibi patriam, si aliunde non novit; Si enim essent vagi, ipse Matrimonio eorum adesse non posset, nisi potestatem ad id peculiarem accepisset ab Episcopo. (m) Denique, etsi differri possit Matrimonium; si Sponsi deprehen-

derentur ignorare illa Mysteria Religionis nostræ, quæ præcepti, quam ajunt necessitate Christianos omnes nôsse oportet, ne postea parentes facti sobolem suam docere non possint; (n) diu tamen differre hoc ex capite denuntiationes non oportet; (o) sic enim jussit Sacra Congregatio; quæ, cum videret providendum gemino malo perinde gravi, Ignorantiæ & Innocentiæ, maluit occurrere prius huic, quod prompto & celeri remedio magis indiget.

Plus reverentiæ Matrimonio debent ipsi contrahentes, cum sit Sacramentum; atque adèò magis in id incumbere Pastores debent, ut tanquam talimodo ac forma debita suscipiatur, tam antequam contrahatur, quàm postea. Quid juvat Christum Servatorem nostrum Sanguinis à se sparsi pretio, id quod non nisi lutum contractus civilis erat, cælesti velut Alchimia in Aurum Sacramenti mutasse; quid juvat, inquam, si Christiani interim suâ ignorantia vix plus de hujus auri valore intelligunt, quàm ipsæ bestię? Finis ille abjectus, quem plurimi spectant in conjugio, catenam illam noxarum fabricat, quâ obstrictæ sunt Animæ, antequam sacrosancto hoc vinculo corpora connectantur; perinde ac si istud non esset institutum à DEO ad significanda divina illa Mysteria, quæ Fidei animis repræsentare debet Matrimonium; Conjunctionem inquam amoris plenissimam, quâ humanæ naturæ divina connexa est, & aliam illam ipsius ejusdem Christi, non solum quâ

Christus cum Ecclesia sua, sed etiam, quâ idem cum Anima Christiani cujuslibet, quicumque in Ecclesia nullâ gravi culpâ obstrictus vivit, conjungitur. Enormia igitur delicta illa, quæ Matrimonij contractui permittuntur, valent potius ad dehonestanda, quàm ornanda cælestia hæc Myſteria; nec id solum, sed efficiunt etiam, ut id ipsum, quod destinatum erat ad juvandos Christianos, ut salutem facilius consequerentur, jam ipsis potius sit impedimento; utque Matrimonium jam non sit Animabus balsamum, quo serventur à putredine, sed finis sordidus, ut facilius computrescant; aut saltem viscus, quo implicantur, ne ad DEUM pergant, quando ab eo vocantur. *Uxorem duxi, ideo non possum venire.*

Quisquis igitur boni Pastoris partibus non deesse vult, id agere studiosè debet, ut tam sædi abusus extirpentur, docendo pro Concione, qui spectare oporteat eos, qui hoc se vinculo innodare cogitant; ut nimirum augeant numerum Electorum ad gloriam, sobole rectè educata implendo vacuas Cæli sedes (qui fuit finis DEO ipsi in Matrimonio ante admissum peccatum instituendo propositus) deinde ut callem ingrediantur, qui minore cum periculo ducat ad beatam patriam, qui fuit alter finis post peccatum priori additus. Doceat præterea, ad fructum hujus Sacramenti percipiendum (illa maximè divinæ gratiæ auxilia, quæ necessaria sunt ad mutuam in conjungio amorem, ad societatem à virtute com-

mendatam, ad sobolis rectam educationem) opus esse, ut suscipientes Deo cari gratique sint. Ostendat, quàm immanis sit error, ad Sacramentum suscipiendum præparare se peccato: ex hac liquidem radice tam putente & sœtida quoniam alij, quàm venenati fructus expectentur? Tandem nihil omittat eorum, quæ conferre possunt ad magnam Sacramenti hujus æstimationem concipiendam, præ alijs ferè, ut quod Apostolus non dubitavit *magnam* appellare; magnum nobilitate materiæ, quâ constat, quæ sunt, corpora hominum sacris undis tinctorum: magnum vi significandi ipsa adeo augustissima Religionis nostræ arcana: magnum effectis, quæ non ad solam progenitorum vitam se porrigunt, sed sæpe per sera lustra durant vel in pœnis, vel in præmijs liberorum. Explicet turpitudinem perfidiæ, quâ conjux conjugi fidem datam violat. Et quia viri, ad superbiam proclives faciliè barbaris modis tractant feminas, quæ ipsis datæ sunt vitæ & laborum sociæ, disertè edicat, socias omnino esse oportere, non mancipia, eaque causâ non esse excipiendas verberibus, non multandas fustuario, multoque minus permittendum, ut moriantur fame, dum mariti alienis amoribus, ludis, convivijs, commensationibus abliguriunt, quod alendæ familiæ necessarium erat: commendanda autem & crebrò & diligenter recta liberorum educatio, tanquam princeps conjugum negotium: cum ceteroquin haud dubiè præstet arborem esse sterilem & silvestrem, quàm

arborem secuti destinatam ob pestiferos fructus, quos educat. Atque hæc omnia publicè pro concione doceri possunt. Subinde autem antequam ad publicas illas denuntiationes veniatur, exploret speciatim; an anno illo sub Paschales ferias Sponsi posita peccatorum sarcinâ divino Epulo sint refecti? id enim si factum non sit, in Parochi arbitrio non est longius progredi. Hortetur insuper Sponsos ad id, quod suadet Tridentina Synodus, ut non tantum à confessione postrema, (q) sed inde à consocijs annis vitam omnem sincera sui accusatione expient, siquidem id expedire videatur; idque vel antequam Matrimonium contrahatur, quod præstat, aut certè tribus ante ejus consummationem diebus; robur autem uterque conjux deinde accipere curet cælesti dape se pascendo, ut sic majori fiduciâ procedant ad opus, ex quo magnam partem dependere potest, aut beatitas, aut miseria, vitæ eorum caducæ perinde ac æternæ. Neque abs re erit, in memoriam revocate utrique Sponso, ne, ante quàm ritè illis ac bene precetur Sacerdos in Ecclesia, simul habitent, (r) Sacræ Synodi directionem ea quoque in re sequendo; quæ hoc unice sibi cordi habuit, (s) ut omnibus modis testatum faceret, felicem Matrimoniorum successum unice dependere à DEO, qui ut in Paradiso terrestri primus Matrimonii author fuit, ita & semper deinceps ejus diligentissimus custos fuit, (t) ut eum Sanctus Ambrosius appellavit: quid proinde boni speret ex Matrimonio, (u) qui

istud ab injuria custodis ejus exordietur?

III.

Major denique, quàm uspiam alibi industria Parochi requiritur ad teneros adolescentes ad Sacramentum Ordinis præparandos: petitorum olitorum morem sequendo, qui furculos silvestres, & noxios sedulo excludunt è Seminario; utiles verò & frugiferos omni arte excolunt; idè enim Clerici dicti sunt; quod idem est ac forte electi. Nescio, an quidquam sit, quod tantam Ecclesiæ lachrymarum vim elicere jure debeat, quàm quod videat numerosos eorum greges, qui non vocati à DEO certatim currunt ad Sacerdotium; quin cogitent, quantum sit & quam grave onus, cui humeros supponunt; quanta obligatio, quâ se devinciunt ad vivendum, sicut gradus, ad quem anhelant, exigit; ad vivendum inquam vitâ, si non perfectâ, ad perfectionem saltem semper aspirante: *quâ in divina semper ascendat*, (y) Olim ex omni numero eorum, qui Minoribus, quos appellant, ordinibus erant initiati, legabantur nonnulli supra ceteros eminentes, & in Subdiaconorum ordinem cooptabantur. Ex his delectu severiore ad Diaconi dignationem pauculi evehebantur; & ex his ipsis paucis pauciores etiam ad Sacerdotij apicem admittebantur; sic ut idem in Ecclesia corpore, quod in humano, fieret, in quo alimentum, quod sumitur, alijs aliisque vijs semper subtilius redditur, donec tandem mutetur in Spiritum tenuissimum,

mum, magnâ agendi & operandi vi præditum. Sanctus Victor Summus Pontifex, post secundum à Christo nato seculum, decem, quibus ad clavum sedit, annis non nisi quaternos initiavit Sacerdotio; (z) Sanctus Zephyrinus autem annorum septendecim spatium novenos duntaxat; Sanctus Soter novem annis octonos. Neque est quod quis suspicetur, id inde factum, quod parvus tum esset Christianorum numerus, qui tanquam grex non magnus Pastores non multos requireret: cum potius tantâ jam essent vel intra Urbis Romæ mœnia multitudine, ut Tertuliano teste, occuparent omnia, porticus, compita, decurias, palatia, Senatium, sic ut aliud Ethnicis non relinquere vacuum, præter delubra, intra quæ pedem inferre non dignabantur. *Sola vobis reliquimus templa.* (aa) Hodie quisquis se vel primæ tonsuræ Candidatum profiteretur, nihil dubitat, quin Sacerdos futurus sit. Unde sicut Salomonis ætate gemmarum multitudo illas, quamlibet pretiosissimas, æstimatione silicibus æquaverat; ita parum sanè abest, quin hodie, qui gradus dignatione Cæsares superant, à plebe vix factis suâ multitudine discernantur. Et, quod magis dolendum est, ex ipsis initiatis complures non Sacerdotium, sed partem Sacerdotalem inhiant: *Dimitte me ad unam partem Sacerdotalem.* (bb) Nec quarit dignationem, nisi propter sustentationem, perinde ac si & ipsum Sacerdotium res foret, de qua deliberanti Avaritia maximè audienda esset: Unde nunc quoque non desunt,

qui ad gradum illum nulla religione absteriti enitantur, Patrimonij titulo, quod nullum est, nisi in tabulis confectis; quidquid contra clament Pontificum, Conciliorum, Synodorum Diœcesanarum, identidem repetita & inculcata decreta ac sanctiones, nec verentur, iisdem laqueis implicare alios minus cautos, quos inducunt ad asserendam perjurio coram Episcopi tribunali eam patrimonij summam, quæ nupiam est; eâ delusos vanissimâ persuasione, non solum nihil esse peccati timendum in ejusmodi juramento; cum nemini quidquam inde existat detrimento, sed obsequium non parvum ea re præstari DEO; magna utique mercede compensandum, dum Sacerdotum, qui DEO serviant, augetur numerus: eumque ipsum, qui sic adjunctus est, in suis ad DEUM precibus nulla non die memorem futurum & ipsius, à quo tam luculentum beneficium accepit, & vitâ functorum, qui aliqua ratione ad eundem pertineant. Non dico autem ista animo dampnandi majorem illum splendorem, majus illud subsidium, quod Ecclesia consecuta est ex aucto Sacerdotum numero: nec enim ignoro, non eadem omnibus convenire temporibus. Non idem est damnare prodigalitatem, & damnare copiam: Eum tantum in finem hæc commemoro, ut eorum inepta detester studia, qui tanto numero ad Sacerdotium anhelant non vocati; qui urgent importunè; qui molesti sunt, & vim propè inferunt, ut ipsi quoque admittantur, etsi parum digni: eum in finem duo, ut ostendam

dam eadem me fovere sensa, quæ Tridentina fovit Synodus; (cc) quibus etiam invicto animo inhaeret, quem hodie Petri in sede veneramur, Pastorum Princeps Innocentius XII. & cum eo complures Præsules, quos ipse novi, magno boni publici studio limites ponere studiosè inundanti huic initiandum inutitil turbæ: contra quam alij quidam faciunt, qui gloriam sibi ducunt, ingentem habere numerum attonforum, qui ab ipsis jura petant; cum tamen legamus ex ore Zosimi Pontificis proferas querelas, in Decreto hodiè que superstites, quas hîc verbatim apponere juvat, etsi longiusculas; nihil enim in ijs est, vel redundans, vel minus æstimandum. *Facit hoc* (verba sunt Pontificis) *facit hoc nimia remissio Consacerdotum nostrorum* (Episcopos intelligit) *qui pompam multitudinis querunt, & putant ex hac turba aliquid sibi dignitatis acquiri. Hinc passim numerosa popularitas* (etiam his locis, ubi solitudo est, talium reperitur, dum Parochias extendi cupiunt; aut quibus aliud præstare non possunt, divinos ordines largiuntur: quod oportet districti esse judicij. *Rarum enim est omne, quod magnum est.* (dd) Et ego illud legi, quod Sapiens scripsit: *In multitudine Populi dignitas Regis:* (ee) nec in controversiam voco. Meminisse tamen oportet, quod si profani Principes numerum quærunt, jure id faciunt; in hoc enim eorum opes consistunt ac potentia. Non ita se res cum Principibus sacris habet. Multo igitur magis spectandum ipsis est, ut quos ha-

R. P. Segneri Institutio Parochi.

bent Ecclesiæ obsequijs devotos, boni sint, quam ut multi. Multitudo sæpe contemptum parit: *Presbyteros turba contemptibiles facit.* (ff) Nunc ut ad id revertamur, quod in hac re Parochorum est; omnino mihi persuadeo, eorum quemlibet non parum ad hoc conferre operæ posse, ut Ecclesiæ suæ lachrymæ abstergantur: idque, si geminas illas, quarum ante meminimus, olitorum singuli regulas observent, ut Plantas noxias adolefcere non sinant; bonas è diverso omni industriâ excolant. Curandum igitur ante omnia Pastori, ut sincerè & fide optima Episcopum edocendo, impediatur eos, qui sacro illo gradu se indignos ostendunt aut pravis naturæ & indolis propensionibus, aut malorum publica societate, aut assuetudine flagitiosa, aut alio quocunque vitio, quod cum Ecclesiæ legibus, quæ Ministros ejus formant, pugnet. Nunquam illud usurpandum. Alij à se ipsis erunt, quando Sacerdotes erunt. Sacerdotium non est conditio vitæ, in qua quis se emendet; sed ad quam quis ascendat jam emendatus. Nimis quam arduum est, tunc sibi permittere minus, cum permittere potest plus, sui magis juris effectus: siquid studij in vita corrigenda ponetur, id unum erit ac unicum, ut regantur vitia, non tollantur; haud aliter ac aquâ infectâ fit, quæ cineribus percolata colorem mutat, saporem amarum non exiit. Non negaverim quidem, multâ omnino prudentiâ opus esse in Magistratibus de aliorum vita edocendis; discetnendo vitia, quæ cum annis decrescunt, ut poma

tempore acerbiter ponunt, ab ijs, quæ cum annis crescunt: atque hac causa dixi, ut in id potissimum oculos defigant, quod non nisi ægerrimè corrigitur; ut sunt indoles refractaria, amicitia prava, assuetudines perversæ, quæ difficilior ferè, quàm ipsa natura ponuntur. Atque hoc est, non permittere, ut in Ecclesiâ horto crescant arbores noxiæ. Superest ut bonæ ac fertiles excolantur. Hoc autem efficiet Pastor, si magnâ curâ eos educaverit adolescentes, quorum indoles Sacerdotalem ad statum apta nata videtur, ob propensionem, quam præ se ferunt ad res Sacras & DEI cultum; & genium ad pietatem atque Ecclesiæ ministeria conformatum, sicut de Josue facer narrat Historicus, quod inde à teneris annis ægrè à Dei Tabernaculo divelli potuerit: *Josue filius nunc, puer; non recebat de DEI Tabernaculo.* (gg) Ut massa aliqua conformetur in speculum, satis non est si crystallus nata sit: artifice etiam manû polienda est. His igitur, qui præclarâ sunt indole, decet Pastorem peculiari curâ invigilare, illud perpendendo, quod aliud ipsis non desit, quàm ut artifice manu expoliantur. *Si Episcopus te in Clericum elegerit, age ea, quæ Clerici sunt.* (hh) Qui inter filios Imperatoris Japoniæ nascendi ordine primus est, eâ ratione educatur, ut solum ne pedibus quidem unquam attingat. Sic & illi adolescentes, qui olim ipsi quodammodo Servatori nostro JESU imperabunt, dum illum quot diebus è Cælo in terras evocabunt, dum Sanctissimum ejus Corpus inter

sacrificandum pro arbitrio ferè tractabunt, illudque Populo distribuent, illi inquam adolescentes sic utique omni curâ educandi essent, ne unquam vitijs, ætatis suæ cognatis, inficerentur, imò (si id sperari & obtineri ulla ratione posset) ne tenui quidem eorum pulvere aspergerentur; utque idcirco diligentius vitarent omnem pravam Societatem, omnia conventicula periculosa, sempiternæ eorum oculis obversaretur illius sublimitas dignationis, ad quam aspirant. *Princeps ea, quæ digna sunt principe, cogitabit.* (ii) His persuadere oporteret, usum frequentiorum divinatorum Mysteriorum, majorem ad literarum studia applicationem; his subministrandi essent libelli sacri, ex quibus quotidie aliquid lectarent; ab his majore curâ arcenda omnia exempla prava, quæ contagione nocere possent; hi diligentius Parentibus, diligentius agnatis commendandi, ut vigili semper eos oculo observent, & ut res DEO dicatas devotâque custodiant. Sancti Thomæ effatum est, res omnes, quæ assurgere debent ad conditionem, naturâ suâ excelsiorem, praviâ, & respondente conditioni illi curâ ac studio præparandas esse, sicut creata aliter adaptanda est, cum ex massa cretæ, in auri massam est mutanda. *Omne (Angelici verba sunt) quod elevatur ad aliquid, quod excedit suam naturam, oportet ut disponatur aliqua dispositione, quæ sit supra suam naturam.* (kk) Cum proinde adolescentes illi evchendi sint ad conditionem tanto intervallo superiorem conditione hominis de vulgo, Sacerdo-

cerdotalem inquam, par est ut etiam educatione non ordinaria educentur. Atque hæc sunt, quibus tandem optimè merebitur Pastor de illis etiam tribus Sacramentis, quorum ipse Minister non est: cum fortassis non minùs debeatur illi, qui magnâ diligentiam præparat materiam ad formam recipiendam, quàm qui ipsam denique formam intro-ducit.

(a) Luc. 19. 41. (b) S. Clem. Ep. 4 ad Jul. & Julian. (c) De Conf. dist. 5 c. Spiritus Sanctus. (d) De Consec. dist. 5 c. Novissimè S. Th. 3 p. q. 72. ar. 11. in c. (e) Psal. 147. 2. (f) Catech. p. 2. n. 6. (g) De Conf. dist. 5. c. Ut jejuni c. ut Episcopi. (h) De Conf. dist. 5 c. Novissimè. (i) 2. Tim. 1. 6. (k) S. Th. in hunc loc. (l) Sanchez de Matrim. l. 2. disp. 104 n. 1. 2. (m) Concil. Trid. Sess. 24. de Reform. Matr. c. 7. (n) Barbosa de offic. Par. c. 21. n. 2. (o) Sanchez. de Matrim. l. 3. disp. 15 n. 29. Sub. die 6. Maij 1588. (p) 23. q. 2. c. Sicut. §. His ita. (q) Barb. de offic. Par. c. 21 n. 7. Sess. 24. de Ref. Matr. c. 1. (r) Barb. de offic. Par. c. 21. n. 96. (s) Sess. 24. de Ref. Matr. c. 1. (t) 32. q. 2. c. Sicut. §. His ita. (u) De Abrah. l. 1. c. 4. (x) 13. q. 1. c. Duo sunt. (y) S. Th. 2. 2. q. 184. ar. 8. in c. (z) V. Bellar. in admon. ad Rep. Contrrov. 5 (aa) An. 201. (bb) 1. Reg. 2. 36. (cc) Sess. 23. c. 16. de Reform. (dd) Dist. 59. c. Si officia. (ee) Prov. 14. 28. (ff) Dist. 93. c. Legimus. (gg) Ex. 33. 11. (hh) 16. q. 1. c. Sic. vive (ii) 1s. 32. 8. (kk) 1. p. q. 12. art. 5. in c.

CAPUT XXIV.

*Qua ratione Pastor se gere-
re debeat cum Ægris, cum
Moribundis, & Mortuis.*

QUI Pater est, filijs nunquam non prospicit, etiam cum valent: filijs

autem malè valentibus non prospicit tantum, sed eos etiam tenerè sovet. Hæc igitur indicio non obscure cognoscetur, an Parochus etiam Pater sit, diligentiam inquam & sedulitate, quâ subditis suis prospiciet, cum ægi fuerint. Et verò si, ubi major est calamitas ac miseria, eo etiam promptius oportet ad- volate Caritatem ac Misericordiam, & suam velut ad centrum festinare, an non viscera propè ferrea habebit, quisquis stimulis opus habebit ad miseris istis subveniendum? Nimis igitur quàm durum foret, si quidam non solum blandâ illa invitatione, *Domine, ecce quem amas infirmatur*, sed ne quidem repetitis iterum iterumque precibus permoveretur, absterritus aut vocantis egestare, aut ædium distantia, aut viarum asperitate, aut cæli intemperie, aut timore superstitioso, qui vocatum invadat, tanquam ægi cubiculum ingressus cum prima aura mortem esset haustus. Aliud profectò dici non posset, quàm in ejusce hominis animo ignem Pastoralis amoris aut exarsisse nunquam, aut penitus iterum restinctum esse. Quid ages Piscatore, qui aquæ frigus timeat? desinat Piscatorem agere. Nec jam ratio sinit, totum istud onus in Sacellani & adjutoris humeros exonerare: non sinit inquam: nec enim unquam Nutrix tantum miseratur infantem, quantum mater. *Quis infirmatur, & ego non informor?* (a) Mentem ad Ego advertite. Præterquam quod DEUS, qui omnes instruit gratiâ & auxilijs, quæ respondeant muneri, ad quod sunt electi, nunquam vim il-

lam conferet verbis Mercenarij, quam conferret verbis Parochi, si ipse accurrisset.

Ceterum in ægris visendis duo spectanda sunt; ægrotorum consolatio, & multo magis eorum utilitas. Solatium ingens erit, si ad ægrum invisens illa suaviter ac blandè suggerat, quæ inducere possint ad morbi mala, à Deo missa, æquo animo perferenda. Circa quod illud advertendum, quod semper oporteat præferre animum miserantem mala ægrotantis, nec unquam illa exprobrare, ut quidam assolent, qui vix ad ægrum admissi, morbi causam in ejus intemperantiam, aut aliam indulgentiam, & non domitas animi corporisve appetitiones referunt; Tres illos Jobi stolidos amicos imitati, qui ad ejus calamitatem leniendam appulsi, re ipsâ aliud egerunt nihil, quàm ut illam immensum quantum exacerbarent, cum omnis subinde eorum disputandi diligentia id spectârit, ut ostenderent, suis Jobum peccatis eam commeruisse. Hos nunquam oportet imitati. *Utrum pro purgatione, an pro vindicta contingat percussio corporalis. DEI in hoc iudicium ignoratur, & ideo non debet à nobis addi flagellatis afflictio.* (b) Quæ est doctrina Sancti Gregorij. Proderit dein ægro, qui ad ipsum invisit, si doceat offerre Deo dolores, quos patitur, ad satisfaciendum injuriis illi illatis; inò si persuadeat eidem, ut sponte nonnunquam suâ privet se aliquo cruciatuum suorum lenimine, ut sic Christum Servatorem imitetur, qui amaram illam potionem in Cruce gustare quidem vo-

luit, quod satis erat ad palatum insipido illo liquore exacerbandum, bibere tamen totam non voluit, ne præter amaritiam aliquid etiam refocillationis in ipsum redundaret: *Cum gustasset, noluit bibere.* (c)

Nulla autem re plus emolumentum asseri ægro poterit, quàm si tempori Sanctissimis decedentium Sacramentis muniat. *Tempori* dixi; hac enim in re non difficulter & nimia festinatine, & nimia tarditate, peccari potest. Tarditate quidem, dum nimis longæ moræ neciterentur in ægro à suis noxis absolvendo, ne vel ipsi mœroris aliquid asserretur, vel ejus domesticis, quibus solenne est, verâ perfidiâ, benevolentia larvâ vestitâ, procul adhuc remotam fingere tristem illam necessitatem. Re ipsâ autem quæ perfidia hæc major esse potest, dum hac ratione fit, ut Sacramenta ab ægris sæpe suscipiantur parùm jam idoneis paratissime, utpote ad extrema deductis; Pœnitentiæ maximè, quod parte unâ omnibus alijs magis necessarium est, alterâ autem omnibus difficilius illi, qui ob præteritæ vitæ haud pauca peccata animo deberet esse præsentissimo ad accuratum eorum examen, & ad eadem cum doloris ac detestationis sensu proponenda. Festinatione verò peccari posset, si Pastor cum primùm ad ægrum invisit, omnibus mox illum morientium Sacramentis muniret; ut nimis quàm familiare est Pastoribus nonnullis parùm sanè fidis, qui ea festinatione redimere student, molestiam sæpius visitandi; cum demùm redituri, cum vixisse miserum intel-

tellexerunt. Si, quæ corpori adhibentur remedia, ad vim suam exerendam tempore commodo opus habent, an aliud de Animæ remediis existimandum erit? Præterquam quod pronum sit, ægrum ita properè munitum sacris Mysterijs, subinde iterum irasci, exacerbari, excandescere; aut alijs etiam gravioribus delictis iterum obstringis: quis tum laboranti oppem feret? an expectabit Parochus momentum, quo abiturientem jamjam animam extremis ejus temporis precibus prosequatur? si tamen vel ad hoc ex munere suo peragendum redierit. Aliud nimirum non superest, nisi ut misero serum ferat post pugnatam jam decretoriam pugnam auxilium.

I.

Eâ porro proportione, qua in morte proximis crescit necessitas & opis indigentia, eâ crescit etiam in Pastoribus eos in tanto discrimine non destituendi obligatio. Sanctæ Mariæ Magdalena de Pazzis dixit Deus; in animum induceret, tot se quodammodo habere debere oculos, quot animæ ejus curæ credita essent. Hoc monitum si in rem suam verterint Pastores Sacri, opus ipsis non erit stimulo, ut morientibus sedulo adesse velint, sed ipsi facillè dispicient, quanti ea res momenti sit; cum error eo loco ac tempore admissus emendationem non admittat. *Non est correctio erroris.* Addamus & illud, præsentissimo tum ægris auxilio subvenendum propterea, quod ipsi corpore viribus exhausto, animo planè fracto

imbecillòque sint. Malus Dæmon verò ut Leo rugiens, prædam aut jam captam stringat arctissimè, ne tum eripiat ipsi, cum jam ad devorandam fauces diducit; aut si nondum unguibus infestis eamprehendit, avidissimè inhiet, fatgnarus aut tum, aut nunquam sibi vindicandam.

Advertendum hæc duplex potissimum morientium genus à Pastoribus momento hoc extremo deserit; sed magnâ profectò injuriâ deserit. Primum sunt Pueri, qui etsi aut propè, aut omnino jam expleverunt septimum ætatis annum, Pœnitentiæ maxime, præsidio destituti, eo prætextu, quod Angelicâ ætatis puritate & innocentia sint. Constat autem, iudicium in non paucis prævenire annos, haud aliter ac plantæ aliquæ anni tempus commune non expectant. Narrat in suis Dialogis sanctus Gregorius, quinquennem puerum ob jactas in DEUM blasphemias rogo æterno fuisse addictum. Alia etiam insignis Dei famula Pueri septennis animam lustrico in igne plurium annorum spatio detentam vidit, propterea quod domestici, omnis adhuc noxæ puram rati, non precibus, non Sacrificijs, non stipe egenis datâ, non alio operum ad id idoneorum genere ipsi laborârint subvenire, tanquam operam inutiliter ea in re perdituri. Plurimum igitur interest, hujus etiam sortis animas alteram in vitam inexpiatas non dimittere, sed prudenter interrogare de admissis; sapientis instar Medici, cui satis non est malum nôsse, quod

quod in oculis incurrit ; sed abdita etiam investigat. Æquitas postulat , ut qui tales sunt , extremum Ecclesiæ ritum inungantur ; Sacro etiam Epulo ad longum illud iter reficiantur , (d) si modò eà sint iudicij maturitate , ut reverenter , tanquam saluberrimum Animæ cibum , sumere valeant , id enim ad amissum Sacrorum Canonum est , ut qui eo sunt iudicio , ut noxas confessi absolvi possint , iidem etiam caelesti dape non priventur.

Alterum genus , qui Pastore præsentem , cum migrant , opus habere non videntur , sunt ij , qui eo rerum articulo animo prorsus tranquillo sunt. Sed hic profectò cautè agendum est : ne enim semper ea animi pax ac tranquillitas bona ex causa nascitur. Duo sunt tempora , quibus Aer quàm minimùm agitari solet : Meridiei , quia tum calor vi suâ frigus velut exarmavit : & mediæ noctis ; quia tum frigus calori prævaluit. E Christianorum numero aliqui tranquillii ac quieti sunt , quia calor frigori prævaluit. Vixerunt illi plurimum annorum spatio vitam DEI legibus conformem ; atque ita frigus calori , Gratia inquam vitia , quæ cum illa pugnant , succubuere. Alij è diverso tranquillii sunt , quia frigus de calore triumphavit. Assueverunt miseri rerum Animæ nullam habere rationem , cum valerent ; atque ita tum nec mortis proximi quidquam metuunt. Longâ assuetudine sua ipsi adamantur vincula ; unde ne illo quidem momento de ijs excutiendis solliciti sunt : adeò eorum in animis fides , plus quàm ipsi ,

semimortua est. Atque hoc peccatorum genus illud est , quod plus quàm aliud quodvis præsentem Pastorum opem postulat : imò , si eorum quispiam , immotus ad omnia , quæ suggeruntur , prodat apertè nullo se admissorum pudore , nullo dolore tangi , tum enim verò quàm maximè necessitas postulat , ne illum Pastor deserat ; (e) sed adsit aut ipse , aut alius quispiam Sacerdos eam operam rogatus , dum halitus superest ; ut identidem , etsi repulsus , apud ægrum insitet , & alias ex alijs causas suggerat , aptas movere , ut res ille suas momento tam periculoso serid agat , dum licet ; cum de nullius salute desperandum sit , quamdiu spirat ; rectè tamen omnis in id opera conferenda , ut ab exitio subtrahatur Anima , quæ tum naufragium passa , per omnem deinceps aternitatem ad littus nunquam enatabit.

Ad modum ægris assistendi quod atinet , cum quanti res ea momenti sit , abunde jam fuerit demonstratum , non habeo , quod agam , nisi ut quæ libris hac de re utilissimis , in lucem datis , pertractata sunt , paucis complexus , ad tria totam doctrinam capita revocem , (f) quæ tribus illis actionibus respondeant , quæ à perito quolibet Navarcho mari ventis agitato expectantur. Primum est , tollere impedimenta salutis omnia , quæ ex parte ipsius ægri se offerunt. Atque hoc est exonerare navim , ne suo illa pondere deprimatur. Alterum est , tueri illum ab assultibus , quibus Orcini eundem Spiritus agredientur. Et hoc est navim jam ex-

oneratam

oneratam seros inter fluctus gubernare , ne in latus procumbat. Tertium est omne subsidiorum genus illi subministrare , quæ difficili illo in transitu opis aliquid afferre possint. Et hoc est navim omnibus nauticæ artis adjumentis in portum propellere , in quo salva consistat.

Ante omnia autem denuntiandum est ægro discrimen , in quo versatur , vitæ jamjam fugientis. Non ego istud affirmo , priùs à Parocho , quàm Medico aperiendum ægro mortis imminenti periculum ; cum huic utique sua in arte magis credendum sit. Sed ubi Medicus nullus fuerit , ad Parochum omninò pertinet ea provincia : (g) & quamquam hic adsit , decet tamen id ipsum etiam à Pastore affirmari , non importunè , ita tamen disertè , ut cum initio , ut solet , obscurius id iudicarit , subinde tamen , cum ad rem venitur propius , sine omnibus ambagibus apertè denuntiet verbis quàm fieri potest clarissimis & apertissimis : *Dispone domui tue , quia morieris tu , & non vivis* (h) Tam congenitus est homini vitæ amor , ut etsi jam in ipsa adyta mors penetraverit , procul tamen adhuc à limite abesse videatur : non satis proinde est : dicere illi *morieris tu* : necesse insuper est addere : *non vivis* : idem inquam pluribus illi modus inculcandus , donec prohè percipiat. Et quamquam rectè se res circa aliquem habeant , & nihil illum ab itinere illo difficili remoretur , non tamen ideò non opportunè monendus est , & nova tanti momenti illi nuntianda , ne magnis

apud DEUM promeritis careat , quæ suam illi vitam sacrificando sibi compararet : est enim hoc sacrificij genus , quod crebrius quidem homines paulò religiosiores in vita faciunt , nunquam tamen ita serid , quàm cum jamjam ejus amittendæ momentum imminet. Aliud est , umbratili & ludicrà quasi pugna cum adversario ficto , & ligneo gladio , certare , cum inquam non nisi cogitationi præsens mors est ; aliud verum gladium hostis non ficti , horroris mortis inquam , cum mors in conspectu est , retundere. Rectè quidem id agitur , ut hujus calicis amarum quacunque licet ratione ægro dulce & jucundum reddatur ; nunc hujus vitæ , quam deserit , calamitates illi proponendo , & gaudia illius ad quam transit ; nunc manifestando illi suavissima divinæ providentiæ consilia , quæ jure ac merito nobis vitam abrumperet , cum primùm graviore nos culpâ obstringimus , & tamen nostram imbecillitatem miserta , dignatur tamdiu illam differre , donec denique veniat , cum ad salutem nostram maximè conducit : nunc certum reddendo , quòd DEUS non possit non in tutelam providentissimam accipere uxorem , liberos , familiam , & omnia negotia illius , qui ad voluntatem suam cum adoranda DEI voluntate conformandam , volens libensque acceptet mortem , ipso illo momento , quo DEO illam mittere collubiturum est , cum JESU capite suo ingeminando : *Ut cognoscat Mundus , quia diligo Patrem , surgite eamus hinc.* (i)

Ordinando

Ordiendo à tollendis impedimentis, quæ obstant beatæ & felici mortis ex parte ipsius ægri, si ille ultimæ voluntatis suæ legitimas tabulas nondum confecit, hortetur illum Pastor, ut quàm citissimè conficiat; ut curis molestissimis, quæ furto tanto magis injusto, quo minùs reparabili, sæpe homini Christiano auferunt momenta, quibus pretiosiora in vita non habet, planè liber sit. Et quamquam rectè ac piè suaderi potest testamentum condenti, ut faciat sibi amicos in vita altera de mammona iniquitatis, aut larga in egenos eroganda stipe, aut legatis pijs faciendis, monendus tamen etiam est prudenter, ne hæc ejus facultates superent, dùmque aut perpetua, aut gravia, aut nimis multa sunt, executioni subinde non mandata, leganti quidem alterius vitæ pœnas non mitigent, viventibus autem gravia, animos eorum non vana religione implicent. Et ad eleemosynas quidem quod attinet, in memoriam illi revocandum, primo omninò loco expungenda esse, quæ contracta fuerint, nomina, neque eorum expungendorum curam hæredibus relinquendam, qui plerique, quo magis opibus, hoc minùs fide erga vitæ sanctos abundant. *Beatius est liberum exire, quàm post vincula libertatem querere.* (k) Plus prodest tabula alicujus fragmentum jamjam mergendo, quàm navis omnibus necessarijs instructissima jam submerso. Insuper si præter nomina, aliqua restituenda supersint, & restitui tum possint, inducat restantem Pastor, ne à morte pri-

mum illa restituenda curat. Nimis quàm tenacis erga pecunias affectus argumentum est, velle potiùs ab ijs deseri, quàm eas deserere. Et tamen quàm hoc non rarum est? ut pateat, quàm sapienter Christus divitias Spinas appellaverit; quis etsi quis evulsas desideret, tenaciter tamen hærent; unde contingit sæpe, ut ante spiritum quis exhalet, quam vel ipsa relinquunt eum, cui infixæ sunt, vel ab eodem relinquuntur. Restitutioni rei alienæ jungenda est venia omnium injuriarum, quibus aliquando decumbens affectus sit. Erit autem quàm maximè ad rem præsentem curare, ut hæc injuriæ non quomodocunque, sed, si fieri possit, cum tabulis & testibus remittantur, ut tanto apertius constet, quàm non in speciem, sed ex animo moriens omnem illarum memoriam, abolitam cupiat; ne fortè, ut assolet, qui bonorum sunt & facultatum, iidem etiam odiorum hæredes relictæ videantur; quæ quidem facilè exardescunt denuò, si privata tantùm condonatione non tam extincta, quàm sopita fuerint. Illud quoque non negligenter curandum, ne liberi, quos moriens tenerius dilexerit, multùm & crebrò ejus oculis obversentur, ut sic eorum causâ hinc avellatur ægrius: primum enim est eorum præsentiam amorem illum minùs ordinatum accendi vehementius: nam & qui capite minùs firmo ad vertiginem proni sunt, dum rotas circumagi vident, & ipsi caput in gyrum agi experiuntur. Quod autem de libris dixi, de ijs multò magis personis accipiendum, quas

quas æger amore infano deperierit; primum enim esset objecti talis præsentiam sopitum & fumantem ignem luculentas repente in flammam prorumpere.

Sic ægro adversus hostes domesticos præmunitò, in id cogitationes vertendæ, ut etiam contra hostis stygij vim & insidias obarmetur. Atque hic observanda diligenter Indoles, propensiones & mores ægrotantis; ferè enim illam partem aggreditur hostis stygius, quæ cæteris debilior est. Res quoque postulat, ut Parocho probè perspectæ sint artes ac fraudes, mali Dæmonis; nam & Belli duces periti non minùs diligenter hostium, quàm suummet agendi modum exploratum habere curant. *Non ignoramus cogitationes ejus.* (l) Satagat autem ante Omnia Pastor, ut ægrum inducat ad propalanda confestim, quæ hostis suggererit: non enim alibi latrones crebrò insidiantur, quàm ubi silvæ densissimæ, & minimè per viæ sunt.

His præstitis, & ægro à malis, quæ imminent satis defenso, ejusdem etiam commoda & emolumenta diligenter procuranda sunt. Fiet autem hoc, si suggerantur exercitationes virtutum illi tempori præcipuè respondentium, Fidei inquam, Spei, Charitatis, Doloris perfecti de peccatis admittis, Conformitatis cum divina voluntate, Petitionis, quæ sine perseverantia in finem non obtinetur; sine perseverantia autem nullus labor sufficit ad coronam. Nec abs re erit, hunc in finem omnes familiares, quorum à præsentia nihil ægro timendum sit, cogere, ut junctis

R. P. Segneri Institutio Parochi.

precibus ac studijs plus eidem roboris impetrent, utque ipsi etiam discant aliena ex imbecillitate & mortalitate suam agnoscere; id quod hac occasione paucis verbis non absque fructu inculcabitur; cum non aliàs rerum caducarum vanitatem ac nihilum cognoscere meliùs liceat, quàm cum fugiunt. Fateor tamen, non multum profecturas has industrias in ægris, nisi, cum sani adhuc essent, eos Pastor rationem modùmque feliciter hinc migrandi etiam pro concione docuerit. Quis unquam peritissimorum pugilum docere quemquam potuit dexterrimè primâ vice tractare arma, cum jamjam arenam esset ingressurus? Ingens omninò mortalium socordia est in se ad bonam mortem præparandis: minor tamen non est ejus, qui cum in memoriam mortalibus revocare deberet præparationis hujus necessitatem, eam tamen non revocat.

Interim si quis fessus alium tantisper sibi substituatur, qui ægro adsit, moneat, ne nimia illi garrulitate, ne voce elatiore, ne nimis interrogationibus, ne importunè insistendo, ne alio quovis modo molestus sit, & plus illi fastidij, quàm solatij afferat. Interrumpat igitur identidem sermonem, & crebrò aliquid suggerat, quod animos addere, quod juvare sua brevitate possit, quod ad varios, de quibus dicebam, actus excitare: quàm enim facilè est vas ore angusto replere, si id sensim fiat, & lentè liquoris aliquid infundatur; tam id fieri nequit, si quis præcipiti impetu & festinatione liquorem affundat. Id etiam commendatum sibi Pa-

stor habeat, ut morti proximum inducat ad quascunque tali tempore ac loco potest Indulgentias, seu Pœnarum remissiones obtinendas, ad petendam etiam crebrò à noxis absolutionem, quam vel petat de peccatis, si potest, aliquibus identidem se accusans, aut signis, de quibus inter reum & Judicem convenerit, exhibitis. Et quamquam nullo amplius signo prodatur, quòd sui compos sit, expedit tamen nunquam illum deserere, tanquam opis non capacem. Nam & loquendi, & vivendi, & se movendi facultate destitutus, solo aurium usu, quo non rarò adhuc moribundi valent, solatij aliquid & adjumenti percipere potest. Unde quamdiu halitus aliquid superest, e ratio illius habeatur, quæ pugilis nondum arenâ egressi, atque adèò, qui ad extremum halitum & vincere possunt & vinci; eaque ipsa causâ juvenitur muniaturque, nunc aliquo armorum genere, quod Sacrorum rituum liber subministrat, nunc alio, quod caritas & prudentia suggerat; nimis enim magna de re agitur, quia agitur de momento, ex quo aut felix præmiorum aut infelix pœnarum pendet aternitas.

III.

Transcamus jam ad Charitatem erga vitâ functos, quæ si vera est, etiam post cineres adhuc ardere debet. *amicitia, quæ desinere potest;*

nunquam fuit. (n) Et tamen quis unquam sibi persuaderet, Avaritiam sic illam extinguere posse, ut ipsi etiam mortui in jus vocentur? Non semel tantum contingit, miseri alicujus sepulturam aliquot diebus differri, quia familiares tantum æris largiri non poterant, quantum Parochus pro curando miserabili funere expetierat. Gravis se noxæ reum constituit, quisquis tam parum humanitatis ac pietatis exhibet, & factus tam sordido, alijs offendiculo est. (n) Debet enim Parochus nulla interjectâ morâ tumulo cadaver inferre, & suo dein tempore, quod illi juris consuetudo sola tribuit, repetere etiam implorata legitimi judicis, si opus sit sententiâ, modò ijs superstitibus opibus sint, ut sint solvendo: Si enim non forent, suadet sanè pietas, ut vel partem debiti, vel totum extremè indigentibus condonet, ne illos, quis imitetur Carnifices potiùs, quàm Pastores, qui, cum lac suppeditate grex non potest, etiam sanguinem crudeliter emungunt. Futile est dicere, tam severè agi, ne quid juris successoribus depereat. Futile, inquam, est; si enim inopia vitâ functi extrema est, nemini quidquam juris competit ad pretium laboris exigendum. Si autem inopia gravis est, juris nihil dedit illi, qui pretium non accipit, sed ut stipem pauperi collatam donat; sic enim jus suum potiùs assermat. Ceterum quisquis factos Canones legerit, videritque, quàm illi abhorreant, ut quidquam pro ritibus,

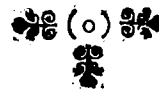
ritibus, quibus Christianorum funera procurantur, exigatur, (o) vehementer stupebit, non deesse aliquos, qui redigendam hinc pecuniam in notabili suorum reddituum parte reponant, ac cœmeteria in agris numerent, qui multa fruge sæcundi sint.

Secundo loco Pietas erga vitâ functos exigit, ut sedulam in id operam Pastor conferat, ut ultimarum tabularum voluntas mandetur executioni, in adimplendis legatis pijs, quæ hæredibus imperata fuerint, quos SS. Canones homicidas, (p) Sacrilegos, fidelium cœtu movendos pronuntiant, si non adimpleant. Sed quia fermè legatorum ejusmodi pars major obtingit Parocho, caveat hic, ut Majori Sacrorum dicendorum onere se premi sinat, quàm ferre dein commodè possit. Et tamen frequens est, ut, sicut, qui longâ fame cibi appetentiam exacuit, tam avidè illum dein ingerit, ut digerere non possit, sic quem habendi cupiditas stimulat, plura sacrificia sibi peragenda assumat, quàm peragere re ipsa possit, saltem justo temporis intervallo, non absque gravi sic differentis culpâ, cruciatu verò incredibili Animarum, medijs in ignibus suffragiorum eorum lenimen expectantium, dum Sacerdos ad hoc afferendum, non earum utilitatem, sed sua expectat emolumenta.

Ultimus tandem Charitatis actus est preces fundere pro Animabus vitâ in sua Parœcia functorum, meliore quo

liceat modo opem iis ferendo, procuratis etiam sacrificijs spontaneis; id quod seridè volenti non admodum difficile est, & alijs auxiliis, quòd majori libertate, hoc majori liberalitate allatis. Oculus humano in corpore primus moritur, cor postremum. Amor suorum commodorum studiosus mox cum amato moritur. Verus & Christianus amor ne cum vita quidem amati extinguitur causa, quæ ad illum amandum impulit, studium inquam divinæ Majestati placendi: *Caritas nunquam excidit.* (q)

(a) 2. Cor. 11. 29. (b) 7. q. 1. c. c. *Cum percussio.* (c) Matt. 27. 34. (d) Laym. l. 5. 17. 4. c. 4. n. 3. Suarez, disp. 70. in 3 p. sect. 1. Lugo. de Euchar. sect. 4. n. 38. 26. q. 6. c. *Agnoscerimus* §. Cui autem. (e) Possiv. c. 13. n. 13. 14. (f) Casp. Lourt. Joan. Polanc. Ludovicus de Ponte. (g) Possiv. c. 13. (h) Is. 38. 2. (i) Joan. 14. 31. (k) S. Greg. Dial. l. 4. c. 48. (l) 2. Cor. 2. 11. (m) S. Hieron. ad Rust. ep. 11. (n) Tol. l. 5. c. 5. Possiv. c. 14. n. 3. Barbo de off. Par. c. 26. n. 84. (o) 12. q. 2. c. *Quæsta est.* c. Postquam, in Ecclesiastico. c. *Præcipuum.* (p) 13. q. 2. c. *Qui oblationibus* 17. q. 4. c. *Sacrileg.* (q) 1. Cor. 13. 8.

CAPUT XXV.

*Quàm necessarium Pastori
Deum orandi studium?*

Interrogatus olim Demosthenes, quidnam sit in Oratore præcipuum? Pronuntiatio, respondit. Quid secundum? Pronuntiatio. Quid tertium? Pronuntiatio: nec, etsi quæreretur sæpius, aliud unquam reposuit, quàm Pronuntiatio. Ex me quoque si quæreretur: quænam sint præcipuæ Pastoris sacri partes? Oratio responderem: quæ deinde? repeterem, iterum irerumque, Oratio: nam etsi hæc solâ non absolvitur Idea operis tam magni, sed præter illam necesse est, ut verbis, exemplis, & Sacramentis, de quibus tum multis hæctenus actum est, oves pascat; Oratio tamen omnium horum anima est ac Spiritus, hæc vitam, hæc succum tribuit: & sine ipsa quidquid hucusque dictum est, aliud non foret, quàm machina horologa, magnâ quidem arte & elegantia perfectâ, sed suis ad motum ponderibus destituta. *Manent itaque tria hæc Verbum, Exemplum, Oratio, ut S. Bernardus agebat, major autem horum est Oratio.* (a)

Ut autem hæc necessitas tanto cognoscatur clariùs, duas magis præcipuas Orationis partes distinguere oportet: prima est Meditari, altera precari.

Quod spectat ad primam, nemo opinor negabit, ad rectum voluntatis affectum opus esse clarâ cognitione: *Ex claro intellectu sequitur non tardus affectus;* (b) Ita Sanctus Augustinus affirmat. Ut enim naturæ ordine lux calorem, sic amorem semper præcedit cognitio. Non tamen ut in mentibus ab omni concreione puris, ita & in homine momento hæc cognoscendi ratio absoluitur. Ille veritatem assequuntur momento brevissimo, & celeri volatu ab uno quodammodo Polo ad alterum, dum semel alas concutiunt, abripiuntur. Hominis animus ad verum non volat, sed pedetentim progreditur: aut certe si volat, volat ut apis, à flore ad florem; à veritate inquam una progreditur ad alteram remouiolem; ex eo enim quod cognovit, ratiocinando progreditur ad alterum, quod cognoscendum superat. Dixi tamen, ut Apis: nam & Cantharides & muscæ à flore ad florem volant in horto floribus odoratis confito: sed nec hæ, nec illæ operis nostri apta idea sunt. Muscæ aliud non spectant, quàm ut circum flores illos volitent, quin in uno aut altero hæreant. Refert hic volatus illas hominis cogitationes, quibus animo quidem objicit res Sacras, quin tamen in illis particulatim & cum mora considerandis se occupet. Hoc non est meditari. Cantharides student ex floribus illis succi etiam aliquid, quo nutriantur, exugere, sed communis, unde & circumvolant, & adhærent. Talis

lis in homine est cogitatio de rebus bonis, ad earum naturam considerandam, sed non ob aliud, nisi ut intelligat. Unde si hoc est meditari, non est meditari ad emolumentum animæ. Apes hoc adunt, ut ex floribus suavissimum illud & delicatissimum, quo mel formatur, nectar trahant, Et hæc est illa de qua nunc loquimur, Meditatio; diligentissima nimirum rerum divinarum consideratio, non ad cognoscendum tantum, sed ad voluntatem piè afficiendam movendamque ordinata: ac proinde meditatio hæc & ipsa est aliqua spiritualis contemplatio ac spectatio, sed spectatio suavis ac jucunda, cum non sit solius facultatis spectatricis, sed etiam appetitivæ, imò hujus magis, quàm illius. Sacra igitur hæc Meditatio est inter præcipuos Gratia actualis anticambulones. dum potenti admodum & efficaci ratione nos præparet ad geminos gratia hujus effectus nobilissimos, qui animum nostrum sibi vendicant, *ut nimirum appareat quod latebat, & suave fiat, quod non delectabat.* (c) Unde mirum videri debet nemini, Davidem Meditationi huic tribuisse & aversionem à malo cum conversione ad bonum, & voluntatis in bono constantiam & adhæSIONem. Conversionem illis indicat verbis: *Cogitavi vias meas, & converti pedes meos in testimonia tua:* (d) adhæSIONem autem illis aliis. *Nisi quòd lux tua Meditatio mea est, tunc forte perissem in humilitate mea:* (e) Diligens ac sedula rerum divina-

rum contemplatio tam reducit in vitam rectam iniquos, quàm retinet in illa Justos.

Si proinde Contemplatione hac nulli non mortalium opus est, ut rectà ad finem suum tendat, quanto magis opus erit Pastori Animarum, qui sui muneris esse voluit, alios insuper ea in via ducere? sine Meditatione dux erit & malè oculus, & viribus prope omnibus destitutus. Quomodo tandem ad suos de rebus divinis loquetur, qui illas sedulò non scrutatur? & quamvis loquatur, velut mutuo sumptis armis ex libris quos legerit, quomodo tandem hæc arma magno robore vibrabit? si autem non vibret fortiter, quem tandem prosternet? Emissa arcu lento sagitta profundè non penetrat. Omnino igitur necessarium est, ut Pastor, si muneris sui studiosus est, certum sibi quotidie tempus eligat, quo cum DEO in Meditatione Sancta agat; quod semihorâ minus esse non convenit. (f) Nec aliud eam in rem aptius erit matutino, tanquam minùs obnoxio ijs vaporibus & exhalationibus, quas animo interdum occupationes aliæ offundunt. Hinc Meditatio sub id tempus instituta toris instar erit antelucani, quem avidissimè bibunt conchæ, utpote suâ puritate magis idoneum ad margaritas earum efformandas. Scio non defuturos, qui dicant, sibi tempus ad meditandum non suppetere. His respondeo, qui constituerint horas omnes corpori consecrare, ijs utique

que tempus animi bono impendendum non superfore. Sed quæ tandem hæc excusatio? Etiam viti, quæ palmites omnes terræ vicinos habet, tantum alimenti non suppetit, ut affurgat altiùs: An non idcirco vinitores periti eam putant, & omnes humiliores palmites refecant, quia hi denique sunt, qui abundant? Amputanda sunt tot illa nullius emolumentum colloquia, tot circumcurfationes, tot visitationes, tot animi laxamenta, tot negotia domestica, quæ nihil iuvant, imò plurimum obsunt vitæ, quam quis profitetur, conditioni; & profectò tempus suppetet. Non igitur, si quòd res est attendimus, negligentia Meditationis nascitur ex eo, quòd otium non suppetat ad vitæ Christianæ axiomata animo attento perpendenda; sed verius non habere otium ad res divinas & fidei seriò perpendendas ex negligentia nascitur, ex eo inquam; quòd vis velit, ut finis princeps ac præcipuus, qui est propria & aliena salus, illi cedat, qui nunquam non debet esse secundarius & ad primum ordinatus.

II.

Altera Orationis pars est Petitio. Atque hæc etiam non minus est necessaria quàm Meditatio, sive hanc, sive illam Muneris Pastoralis partem, sui inquam & aliorum curam, consideremus. Certum est, omnium bonorum fontem communem esse

DEUM; *Dives in omnes*. Sed fontem suo manantem arbitrio, qui non in alios rivos, quàm quos ipse voluerit, liquorem suum diffundat. Sicut autem constituit DEUS permanentis suæ Gratix saluberrimas aquas derivare in nos per catales Sacramentorum, ita etiam decrevit, trans-euntis seu actualis Gratix liquores communicare per canalem petitionis: *Dives in omnes, qui invocant illum*. Hinc consequens est, quòd sicut ad Animarum nostrarum stabilem sanctitatem necessarium est, ad Sacramentorum, tanquam verorum ejus sanctitatis aquæ ductuum fluentia accedere ita ad eam contra tot hostes domesticos, & alienos à quibus oppugnatur, defendendam opus omnino sit precum uti præsidio, quibus medijs decrevit DEUS suo nos fovere patrocínio? *Clama ad me, & ego exaudiam*. (g) Verbo: consideremus sanctificantem & stabilem DEI in anima nostra gratiam tanquam arcem obsessam ab hostibus, quæ adversus vim ac dolos non submissis in tempore auxilij tueri se non possit. Hæc tamen auxilia obtineri non possunt, nisi petantur. *Nullum credimus, nisi orantem, auxilium promereri*. (h) Eaque propter rebus ita constitutis, ut ad agendum divino auxilio opus est, ita ad auxilium & opem impetrandam opus est oratione, saltem si DEUS illis suæ Providentiæ legibus stare velit, quibus fermè res nostras gubernat. Si autem vera sunt

ista,

ista, non scripsit amplificando Tertullianus: *Horrendum est, diem sine Oratione transigere*. Si enim nulla non die novo DEI auxilio indigemus, quomodo ullum diem sine precibus transigere possumus?

Hoc igitur cælesti armorum genere nunquam non utendum est Pastori tam propriæ, quàm alterius cuiuscunque, quæ ejus curæ commissa sit, Animæ bono: hanc enim inter præcipuas Pastoralis muneris partes non postremam esse non Tridentina solum profitetur Synodus, sed ipse adeò profanus Imperatorum Codex, qui Sacerdotem, ut Legatum considerat publicum, ab hominibus missum ad DEUM; affirmans: *Ob id ordinari Sacerdotes, ut suis precibus benignitatem humanissimi DEI rebus acquirant communibus*. (i) prorsus igitur sibi persuadeat Pastor, se in officij sui leges non obiter peccare, si quotidie preces pro suis non fundat. *Absit, a me hoc peccatum in Dominum, ut cessem orare pro vobis*: (k) Sic Populum unice sibi carum Samuel allocutus est. Non dixit tantum, *absit, ut non orem, sed absit, ut cessem orare*; tam non cessabat unquam à studio pro suis orandi. Et jure id quidem. Nôrat enim, eundem Populum Moyse duce tandem suos profligasse hostes, quamdiu Moyles erectis brachijs pro eo preces fundebat; hæc, cum demittebantur, inferiores hostibus erant Israëlita; cum iterum

erigebantur, superiores. *Oret ergo & Sacerdos Ecclesia indefinenter, ut vincat Populus, qui sub ipso est, hostes invisibiles, qui sunt Demones, impugnantes eos, qui pie volunt vivere in Christo JESU*. (l) Hoc est, quod Moylis Exemplo doceri Pastores sacros Legum decreta censuerunt.

Nec minus id solerter agendum est, ut hanc DEUM orandi necessitatem illi ipsi intelligant, pro quibus Pastor orat: cum officij ratio postulet: ut non frigidius pro se ipsi orent, quàm eorum apud DEUM causam Pastor agat. Nemini tamen hoc inculcandum, animòque insculpendum altiùs, quàm certo cuidam Peccatorum generi, qui precibus tanto magis opus habent, præ alijs non peccatoribus, quo magis auxilio eget, qui profundam in foveam jam delapsus est, quàm qui in cadenti tantum periculo versatur. Et quia multi indigentiam hanc vel non intelligunt, vel non curant, pronum est contingere, ut æternum pereant sine remedio; ut Ursus accidit, qui ubi in laqueos se aliquando induerint, in ijs semper hærent, quòd eos non ut aliæ bestix rodendo atterere, atque ita feliciter se illis extricare nôrint. Hoc ipsum autem Peccatorum genus singulari diligentia DEO precibus commendandum est, tanquam exitio proximum; inter sacrificandum præcipuè; tum enim, si unquam existimandum est, quòd DEUS promiss-

missis illis suis stare velit. *Rogante pro eis Sacerdote, propitius eis erit DEUS.* (m) Enimverò cum permittat DEUS, ut tam propè ad omnium gratiarum fontem Parochus accedat, dubitari non debet, quin eidem liceat non parè inde haurire: Cui jus adeundi ad fontem inest, inerit & haustus. (n)

III.

Cùm hæc ita sint, dubitare prudenter Pastores poterunt, an, quia ipsi inter sacrificandum orare pro Populo debent, omnem illi Sacrificij fructum applicare teneantur, sicut ad alios fines, & pro eo scilicet, qui indigenti pretij aliquid numerat, offerre jam non possint?

Dicam paucis. Si hoc ulla lege statutum esset, non alia magis quàm Tridentinæ Synodi illa foret, dum ita præcipit. *Cùm præcepto divino mandatum sit omnibus, quibus Animarum cura commissa est, oves suas agnoscere, pro his Sacrificium offerre, verbique divini prædicatione, Sacramentorum administratione, ac bonorum omnium operum exemplo pascere &c. Declarat Sacrosancta Synodus, omnes obligari ad personalem in sua Ecclesia, vel Diocesi Residentiam.* (o) Hæc tamen incertum admodum est, an quando dixit Synodus *pro his Sacrificium offerre*: ea loquendi formulâ significare voluerit, pro Populo offerendum esse Sacrificium;

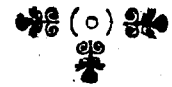
an verò tantùm, offerendum præsentem Populo Sacrificium, ut is adesse Sacrificanti possit, & Ecclesiæ legi de sacro diebus feriaris audiendo satisfacere: offerre enim Sacrificium, est aliquid, quod Sacerdos semper se dicit facere pro omnibus circumstantibus; & tamen nemini dubium est, quin non omnibus, imò ne uni quidem applicare illud plerumque teneatur. Prorsus mihi persuadeo, Synodo sermonem hîc tantùm fuisse de Sacrificio peragendo, non autem de omni ejus fructu applicando. Nec enim aliud eo spectabatur decreto, quàm ut ostenderetur, Pastoris muneri conjunctum esse onus, in Ecclesia vel Diocesi residenti Sacrificare autem præsentem Populo absens non potest: potest tamen etiam præsens totum illi fructum non applicare; & potest etiam applicare procul absens. Videtur proinde, ut in ceteris decreti particulis, ita & in his, in quibus Sacrificij offerendi meminit, finem unicum totius legis spectare, id quod cuivis Legislatori prudenti solenne est. Et quamquam Synodus supponeret, re vera obligari Pastores ad ipsum etiam Sacrificij fructum Populi bono applicandum, adhuc tamen illud advertendum, legem hanc, ut aliam quamcunque, quæ vaga quodammodo est, non ante adstringere, quàm aut legitimus Magistratus, aut consuetudo, aut præsens necessitas, certum tempus statuunt: Sicut in junio

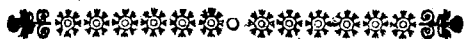
junio aperta res est; ad hoc enim propter magna, quæ ex eo existunt, (p) emolumenta teneri quidem homines DEUS voluit, quin tamen certum aliquod tempus statueret: quæ causa fuit, cur Ecclesia sapientissimè postmodum dies certos, & eos scilicet, quibus par erat Christianos magis aptos esse ad mentem cum DEO conjungendam, definiret & constitueret. Videtur autem profectò æquissimum, ut nonnunquam Pastor pro Grege suo Sacrificium, tantorum bonorum causam, offerat, totumque illi applicet, nisi palàm facere velit, ejus incolumitatem sibi penitus cordi non esse. Quando autem & quoties id faciet? Hoc tempus aut definiendum est à Magistratu summo Ecclesiæ; non est autem definitum, cum nulla uspiam in Legum volumine talis lex extet: aut definiendum à Synodis singularum Dioceseon: & tum non obligat lex extra Diocesin, in qua lata est: aut definiendum est ab usu & consuetudine; & hæc pro varietate locorum varia est: (q) vel denique definiendum est à necessitate; & hæc quando occurrat, permittitur iudicio ipsius Parochi non prudentis magis, quàm pij, ut ipse statuatur, quæ qualisque sit; cum nequaquam conveniat onus haud sanè leve imponere ijs, qui non rarò cum egestate luctantur, cum de lege illud imponente manifestè satis non constat. Laudatur eorum caritas, qui toti generati.

R. P. Segneri *Institutio Parochi.*

tim Populo omnem sacrificij fructum applicant diebus solennioribus; & hanc ego vehementer probo, ac commendando. Demus nulla hanc beneficentiam lege imperari; sed tanto illa crit gratior atque acceptior. Balsamum quod sponte stillat, & vulnera non expectat, è quibus vel coactum promanet, quò minùs habet de coactione, hoc plus habet de præstantia & bonitate.

(a) S. Bernard. de Consid. ad Eug. (b) S. Thomas 2. 2. quæst. 180. art. 3. in c. (c) S. Augustin. de Peccat. merit. & remiss. c. 17. (d) Psalm. 118. 59. (e) Psalm. 118. 92. (f) Dist. 36. Siquis vult. (g) Jerem. 33. 3. (h) S. Augustin. de Eccl. dogm. (i) L. Omnos. C. de Episcop. & Cleric. (k) 1. Reg. 12. 23. (l) Dist. 36. c. Siquis vult. (m) Jerem. 4. 20. (n) L. item §. Qui habet ff. de serv. rust. prædior. (o) Sess. 23. de Reform. cap. 1. (p) S. Thom. 2. 2. q. 147. art. 3. ad 5. (q) Suarez. in 3. p. tom. 3. disp. 8. Sect. 1. Vasq. de Sacrament. disp. 23. c. 4. n. 27. De Lugo de Euch. disp. 21. Sect. 1. n. 19. Tambur. Meth. Mis. sa l. 2. c. 2. §. 16. Bonac. de Sacrament. disp. 4. q. ult. p. 7. n. 5. Posserv. c. 2. n. 3. Barb. c. 11. n. 10.

CAPUT XXVI.

*Proponuntur duo media,
Pastori ad finem suum consequen-
dum perquam utilia, Ascetis Igna-
tiana, & Excursiones
Apostolica,*

Attendite vobis, & universo Gregi.
(m) Hoc monitum abiens Mileto
Apostolus dedit Pastoribus ejus Gregis,
& cujusvis alterius. Ad obtinendum
proin finem hunc duplicem tanti mo-
menti (salutem dico cujusque propri-
am, & alienam, gregis nimirum com-
missi) geminum hic medium propone-
re animus est, antequam Scriptioni huic
finem imponam, utrumque virtutis
planè singularis, ut quotidiana eorum
docet experientia: Sunt autem Asce-
tis seu Exercitationes Sacrae Sancti I-
gnatii, & Sacrae Excursiones. Primi
utilitas in ipsum primò redundabit Pa-
rochum, dein in Populum: alterum
Populo priùs, dein etiam Parocho plu-
rimum afferet emolumentum.

I.

Ad Sacram illam Ascetis, quod
spectat, animadvertendum, quòd si-
cut satis non est, ut machina horas
rectè indicet, pondera, quibus ro-
ta circumaguntur, atrolli quotidie,

ut solet, sed ferme necesse est quot-
annis semel saltem machinam totam
dissolvere, singulas ejus partes pur-
gare à fordibus ac pulvere, qui adhae-
serit, & tum denuo eas inter se com-
mittere; ita, Sancto Francisco Sale-
sio teste, non satis est homini, qui
ad eximiam quandam virtutem ac fan-
ctimoniam adspiret (id quod facere
quivis Parochus, imò Sacerdos quilibet
aliquo modo debet) non satis
est, inquam, res animi sui quot-
diebus in Meditatione, seu Mentis ora-
tione componere, sed necesse est, si
non annis singulis, saltem certis tem-
porum intervallis, uti diligentia qua-
dam singulari, explorare, & compo-
nere statum animi sui, ut ab artifi-
ciosa hac machina auferantur impedi-
menta omnia, quæ sensim absque sen-
su sordidi instar pulveris adhaerint.
Fit autem istud in solitudine sacra Ex-
ercitationum Sancti Ignatii, octo sal-
tem dierum spatio continuanda. Hæc
causa est, cur tantum emolumentum ex
Sacra hac Ascetis, cujus Magister San-
ctus Ignatius, in Ecclesiam universam
redundavit, cum non solum ejus ope
certa vitæ ratio deligatur, ex qua ele-
ctione tam multa pendent; sed et-
iam, quæ minus rectè facta sint, em-
endentur, ut vel manibus palpari po-
test ijs in Diocesisbus, in quibus fre-
quens est hujus solitudinis usus, ad e-
jusmodi vitæ emendationem obtinen-
dam. Fateor, opus esse ad fructum
hunc longè maximum consequendum,
ut quis in solitudinem hanc secedat in-

in-

ingenti accensus desiderio proficiendi;
hoc enim desiderium præcipuè à no-
bis DEUS postulat, ut liberali manu
inopiam nostram locupletet. *Dila-
ta os tuum, & implebo illud,* (b) Ne-
cesse insuper est, ut verè recessus hic
sit solitudo, omnem penitus exclu-
dendo quorumvis aliorum negotio-
rum strepitum, omni sibi cum alijs
sive per colloquia, sive per literas com-
mercio interdicens, ut penitus quis per-
fectèque possidere incipiat illas cogita-
tiones Sanctorum, quæ nullibi sua-
viùs libentiùsque habitant, quam in
deserto. *Habitabit in solitudine judi-
cium.* (c) Quæ nobilissimas effin-
gere margaritas volunt conchæ, i-
mos maris Sinus eum in finem pene-
trant.

Apertissimum hanc in eremum se
recipiendi tempus, est duplex potis-
simum: Primùm, ubi quis magna sua
infelicitate graviùs alicubi offenderit, &
prolapsus ille fuerit, qui alios debebat
falcire. *Esto vigilans, & confirma*
(d) Idque eum in eum in finem,
ut confessione nozarum ab ultima ge-
nerali repetita restaurentur damna ex
concussionibus tam vehementibus ac-
cepta, ut Naves solent, tempestatum
ac procellarum vi quassatæ ac labefa-
ctatæ: portum enim istæ petunt tam
ut quiescant, quam ut reficiantur.
Alterum tempus est, cum primus
fervor eousque cœperit tepescere, ut
vel opera divini obsequij omittantur
penitus, aut ita negligenter fiant, ut
fieri ab eo solent, quem non amor

impellit, sed tœdium remoratur.
Resuscitandus est tunc, & animan-
dus denuo, qui ita elanguit, fer-
vor singulari quadam & non solitâ
diligentiâ, & audiendus Apostolus,
ita Timotheum hortatus: *Admoneo
te, ut resuscites Gratiam DEI:* Sic
ut exardescat denuo ille caritatis ig-
nis, quo vel viso stygius Leo in
fugam sese conjiciat. Et quamquam
duo, quæ dixi, tempora per quam
idonea sunt, non est tamen, cur
quisquam existimet, non fore è re
alicujus, solo interioris solatij ac
profectûs studio in sacram se soli-
tudinem abdere. Quæcunque tamen
ad eam causa impellat, nunquam
inde pedem efferre oporteret, ni-
si ex œmologesi ab ultima genera-
li instituta; neque id solum,
cum minùs rectè Animæ res ratio-
nesque compositæ essent, sed et-
iam, si ritè atque ordine peracta
semper apud arbitros Sacros causa
foret; ut hac ratione pristinus ani-
mæ candor restituatur. Quacun-
que diligentia vasa argentea purgen-
tur, postquam sordibus & fuligine
infecta sunt, nunquam pristinum
recuperabunt nitorem, nisi in illum
denuo ignem conjiciantur à quo primò
illum lucis æmulum nitorem acceperant.

Non adducor, ut credam,
fore quemquam eorum, qui hæc le-
gerint, qui idèò receptu illo sacro
superfedeat, ne, quod aliqui præ-
texunt, abrumpant fructuum mes-
sem, quam quotidie in agro sibi

commisso colligunt. Nam imprimis interstitium illud tam breve est, ut nulla ejus habenda sit ratio. Deinde nemini prius, quam sibi, quisquam attendere debet: *Attendite vobis & universo gregi.* Atque hac causâ stomachus, qui quidquid ingreditur Alimoniam, in alia dispensat membra, quin meliorem sibi portionem retineat, nunquam sanus est. Non eadem est bonorum caducorum, quæ meliorum & æternorum conditio. (e) In his etiam cum laude aliena commoda nostris præferimus, quia hæc præferendo eadem operâ nos magis diligimus. Alijs bonum largimur caducum, nobis lucratur æternum. In bonis autem ordinis sublimioris memini nos ipsos postponere possumus; id enim si faceret, jam recta non esset caritas, quia debito ordine destituta. Quod cum ita sit, curæ Pastoris commissi exigere non possunt, ut is salutis ipsorum studio suam negligat. Quod nonnunquam privatis conceditur jus, ex aqua ductibus publicis suos in usus derivandi aquam, de ea solum intelligitur, quæ abundet. (f) Sic jus, quod habet Populus Parochi opem quocumque tempore poscendi, de illo accipi debet, quod Parocho post res Animæ suæ procuratas superfit. Non est proinde probabilis sacrum illum in secessum se non conferendi causa, spes plus boni præstandi suis subditis, si illis quoque pauculis diebus apud eosdem Pastor ipse maneret, quam si alium, vices suas tantisper acturum, sibi sub-

stitueret. Idque tantò magis, quòd illa ipsa bona, quæ tantillo tempore interpolantur, non levibus augeantur incrementis ex novo illo ardore, quem in facta illa solitudine conceperit, & ex studio suis commodandî geminato: atque hoc ipsum est, propter quod principio dixi; si ipsi Parocho, & ejus rebus secessu illo primùm consuli, ut deinceps quàm maximè etiam plebis commissæ utilitatibus consulatur.

II.

Pergamus ad alterum medium Sacrarum Missionum, seu excursionum Apostolicarum, quæ ipsum primariò Gregem juvant, ejusque bono instituuntur, sic ut deinde Parocho quoque plurimum commodent; cum ex his nunquam minùs emolumentum profanus Populus hauriat, quàm Pastor hauriat, ex secessu sacro. Has tamen excursiones pergunt adhuc impugnare tergemina illa pestes communissimæ, quæ Mundum sceleratum constituunt. *Omne quod est in Mundo, Concupiscentia Carnis est, & Concupiscentia oculorum, & superbia vitæ.* (o) Ostendo hoc sigillatim.

Timentur primò Excursionem istam tanquam inimicæ oblectamentorum, quæ carnem afficiunt, Amorum, Chorearum, omnis latitæ publicæ, & conventiculorum, quæ paulò sunt liberiora: hinc sicut Jonæ, in umbra virentis hederæ sedenti, dolebat mors plantæ, sub qua animo laxando morabatur; cum pa-

rum

rùm interim angeretur morte totius Urbis Ninive; DEI sententiâ ad excidium damnatæ; ita nonnunquam Pastor aliquis Dei gloriæ parùm studiosus magis timeret, nequid ipsi de solitis laxamentis depereat, quàm ne grex illi creditus communi strage involvatur. Dicuntur ii, qui Excursionem illas obeunt, esse ferventes sine prudentia & moderatione, vanis tantùm angoribus implere animos, in reis audiendis multa uti Severitate, & verbo, totius latè regionis quietem turbare. An non satis istud? Nimirum, ne somnus noctu sterentium interpelletur, ij reprehenduntur, qui flammis latè per compita grassantibus ad incendium restinguendum clamoribus passim omnes excitant. An hæc Parocho alicui justa videtur causa, solerter cavendi, ne unquam suum in Pagum, aut oppidum viri ejusmodi Apostolici pedem inferant? Quin imò, hac ipsâ de causa essent vocandi. Venient enim illi ad restinguendum ignem voracem, qui sensim se insinuat ad omnem virtutem radicitus in cineres redigendam; talis enim est Luxuries: *Ignis est usque ad perditionem devorans,* (h) & omnia eradicans genimina.

Alterum Excursionibus his bellum movet Avaritia. Quis unquam in animum induxisset, non defuturos, qui procul haberent occasiones tantum emolumentum Populis afferendi eo solum metu, ne sumptus aliquos facere cogantur. Aut in faces arsuras in templo, aut in hospites domi suæ excipiendos? Quis aliquando Piscator,

ne quid damni rete pateretur, elabi sibi passus est pisces jam illo conclusos, & mox capiendos? Omnem adhibent industriam Excursionum istarum ministri, ne molesti quoquo modo sint illi, qui eas recipit. Nec tamen id sufficit: nam dum undique ad locum illum omnis generis homines confluunt, etiam noti, amici, Affines Parochi adventant ad locum ejus Excursionis, & sic mox molestiarum harum querelæ in Excursionem vertuntur, quarum tamen ipsa causa non est. Istud autem quid juvat? Sicut fitis avaritiæ, cum febris laborantis sit, nunquam extinguitur; sic, quæ hac sua in febris patitur somnia, sunt qualia ægrotorum esse solent, semper tristitia ac funesta; hinc est, quòd trepidet, ubi nulla est metuendi causa, & persuasum velit omnibus, id quod ad damnum inferendum plus virium non habet, quàm stipula, bipennis tamen instar esse devitandum.

Nullum tamen hostem infensorem patiuntur Excursionem sacræ, quàm superbiam. Obfistit hæc illis multis modis. Illas admittere, videtur non esse aliud, quàm se palàm opis indignum profiteri; atque ad eò velut publica confessio, quòd qui illas admittit Parocho, officij sui partes ipse non impleat. Nonnemo etiam, qui suis humeris Mundi se molem ferre arbitrat, longiùs progreditur, affirmatque, tam non prodesse Missiones, ut etiam multum obsint, eò quòd multæ, quæ ferme earum tempore compo-

nun-

nuntur lites ac odia, plurimum damni afferant Reipublicæ. Homines verisipelles, Sanguinarij, Sicarij, monstrando tabulas, quibus veniam injuriarum consecuti sunt ab offensis, facile à Principe impetrant gratiam, redeundi in patriam, unde sua illos maleficia extorres reddiderant: atque ita parata ac prompta flagitijs venia efficit, quod solet, ut facilius repetantur. *Facilitas venia incentivum est delinquendi.* Obmurmurant alii, Missionibus his inter Ethnicos, Fidei nostræ dogmata ignorant, locum esse; aut certè babulcos inter indoctos & imperitos; non in oppidis cultis & civilibus, multòque minùs in Urbibus, quatum utique major sit ratio habenda, quàm ut tam contemptim tractentur: Tandem, quidquid sit, dicuntur esse planè inutiles, cum Populus, etsi ad frugem rediisse videatur, paulò post tamen antiquam in silvam, aut cum cane, ad vomitum revertatur.

Contra hæc tam multa, contorta undique in Sacras Excursiones tela, ut justa illa defensione se tueantur, respondent in primis: Nullum planè esse prudentem Arcis aut Urbis munitæ Gubernatorem, seu Militiæ Præfectum qui sibi probro ducat, si opportunis auxilijs juvetur, & ordinatio militi subsidiariæ aliunde cohortes accedant. Quin imò auxilia ejusmodi nobilissimi quique Belli duces, etiam Judæ, Jonathæ, Macehabæi invictissime studiofissimè expetunt, & in magnæ felici-

tatis parte reponunt, ea consequi posse; cum non omnes, qui petunt, accipiant. *Maledicite terra Meroz, cantabat Debbora tam numeroso exercitu devicto, maledicite habitatoribus ejusdem, quia non venerunt ad auxilium Domini, in adjutorium fortissimum ejus.* (i) Manifestum hinc reditur, opem ferri posse non fortibus, sed fortissimis etiam, quin ulla eis fiat injuria. Et ut ad rem nostram propius; an persuadere sibi Pastorum quispiam potest, Pastorem illum Evangelicum, qui nonaginta novem oves in deserto destituit, ut aberrantem unicum reduceret, cum indignatione rejecturum fuisse illius studia, qui operam ad eam viâ aliâ requirendam, sollicitus obtulisset, Excursiones istæ non sunt reprehensiones Pastorum, qui suo industriæ munere funguntur, sed eorum magis conatus probant; plurimum enim roboris addunt veritatibus, quas illi docuerunt, auctoritatem iis conciliant, stabiliant, & ijs longè maximum adjungunt non verbis magis, quàm factis. Accedit quòd non parùm boni, Missiones istæ præstent, quod alijs modis nunquam obtineretur. Ceterum piscium genus est, qui in imo maris fundo ita hærent, ut nisi inde turbulentior undarum agitatio illos attolleret, in retia nunquam inciderent. Plures sunt Animæ, sic *data in sensum reprobum*, ut altissimè in ima scelerum suorum voragine quiescant. Non Sacros Oratores audiunt, non institutionibus

Chri-

Christianis adsunt, nullas religionis soleniores exercitationes frequentant, nunquam suis Pastoribus noxas aperiant, quin imò deditâ industriâ eos vitant, & quærunt Arbitrum aliquem somnolentum. Hæc tales quando unquam prudenter sperari poterunt redituræ ad frugem ac semitam auxilijs & vijs communibus? Nisi agitatio aliqua vehementior, quales ferme in Excursionibus fiunt, eas excitârit, aut extraxerit, actum de illis est. Nec dispar eorum est conditio, qui magno non rarè numero obstinârunt animos in odijs, inimicitijs, mutuis persecutionibus, quibus familiæ nunquam integræ colliduntur. Vix unquam extra ejusmodi occasionem non ordinariam obtineri ab ijs potest, ut veram inter se stabilèque pacem denuo colant: hæc autem forti strenuòque Sacrarum Excursionum assultu ita expugnantur, ut exempla edant condonationum & reconciliationum tam prodigiosa, quæ vel ipsis lapidibus lacrymas possent extorquere.

Sufficere ista possent ad elingues reddendos Pseudo-politicos illos, qui ejusmodi reconciliationes damnant, ut perniciosas Reipublicæ: quæ erat altera contra Missiones querela. Itane damnare opus, quo ut totæ simul tolluntur peccata, & quod capite Holoferni amputato totum profligat exercitum! prò! quàm hæc arrogancia stygem redolet! ferre tandem! possem, si querelas ejusmodi

effunderent Ethnicis. Audire autem nonnunquam illas ex ore eorum, qui Evangelio dicunt se fidem habere, an non stupore dignum est? an non exempli est pessimi & planè pernitiabilis? Christus sanè ipse omni sua auctoritate allaboravit, ut opus ejusmodi Summis dignum laudibus adstrueret. *Ego autem dico vobis: diligite inimicos vestros: neque hoc tantum, sed benefacite his, qui oderunt vos.* Nec alius ab eo fuit, qui sub ultima vitæ suæ momenta exemplum conciliationis ejusmodi dedit Illustrissimum, publicè è Crucis patibulo ignoscendo hostibus: & quibus? ingenti numero hominum sanguinariorum, Sicariorum, perfidissimorum, quos Mundus aleret. Quomodo igitur has damnare conciliationes, Pacem hanc mutuam exhibere, non est contradicere apertè, non effatis solùm, sed ipsis adeò factis & Exemplis Sapientiæ carne vestitæ, eadèque se operâ non minùs insanum, quàm extremè præfidentem demonstrare? *Siquis aliter docet, & non acquiescit sanis sermonibus Domini nostri JESU Christi, & ei, quæ secundum pietatem est, doctrina, superbus est, nihil sciens.* (k) Sic Apostolus pronuntiavit, si placet his, conciliationes & redintegratas amicitias damnare, illas damnent, & nihil æstimandas asserant, quæ ab invitis fiunt, ad gratificandum viro Illustri, Magistratui, Matronæ Nobili: malè meruo, ne id injuriâ non sint facturi: hæc enim conciliationes plerumq; iis profunt, qui injuriam intulerunt, atque

atque ad eò rei sunt; non autem profunt iis, qui passi sunt injuriam, nihil tale promeriti. Profunt injuriam inferentibus, quia veniam iis impetrant; non profunt injuriam passis (quorum præcipuè utilitas & emolumenta spectare oporteret in omni pace statuenda) quia odia in eorum animis non extinguunt, sed tegunt tantummodo. Et tamen contra concordias, hominum duntaxat gratiâ initas, quis est, qui vociferando conqueratur? Quâ igitur audaciâ illas, quis impugnare solas non veretur, quæ Christi Servatoris amore animis sincerissimis instaurantur lachrymis, amplexibus, blanditiis, oculis tenerrimis stabiliuntur, sic ut inter illustriora sint Sanctæ nostræ Fidei argumenta, quibus illa præ alijs Sectis merito gloriatur? Hoc sanè facere intrepida fronte nemo præsumpsit, nisi prius ex illa penitus, abradat characterem Sacri Lavacri, quo est insignitus. Nec juvat causam, si dicatur, hac ratione delictorum multiplicari numerum. Quæro enim: an hoc, quod objicitur Christo Servatori, notum fuerit, an non? Si notum, quomodo igitur in faciem illi oggeritur, etsi hoc totum ipse momenti nullius esse censuerit? Si ex reintegratis amicitijs & pace toties stabilita sit, ut delicta majore numero perpetrentur (id quod jactari facilius, quam ratione ullâ affirmari potest) ex contingente tantum id fit. Unde huic incommodo non privati mederi debent, qui suo ad vindictam jure cedunt, sed Magistratus Reipublicæ; qui sicut possunt

non attendere concordiam inter partes dissidentes initam, sed reos nihilominus vocare ad pœnam, & ex officio Judicis, quod ajunt, rem administrare, ita non deberent esse nimis faciles in venia ejusmodi delictis concedenda, ne quid ea lenitate Respublica capiat detrimenti. Et sicubi fortè, quod nescio, latâ publica lege constitutum esset, ut injuriæ veniâ à læso impetratâ pœnarum media saltem pars remittatur, lex potius ejusmodi ad prudentem moderationem redigatur; Sic ut saltem inter casum & casum discrimen fiat, nec eadem benignitate erga tam variorum facinorum reos Magistratus utantur, Leges istæ hominum tandem sunt. Hæcne, an Divinas magis, quasi ad linam revocare, convenit? Interim impelli me sentio ad statuendam his, tam boni publici studiosis hominibus, metam aliam, quam eloquentiæ suæ sagittis perant. Petant telis suis tot abusus, eò unice ordinatos, ut scelera maneant impunita; non illos quibus præter naturam finemque propositum tale quid accidit. Illa perstringant Tribunalia, in quibus damno publico tanto majore, foventur semper homines facinorosi, qui nullis non suppliciis digni forent. Testes illos oppugnent, quorum perjurijs conscelerati illi probantur innoxii: Advocatos, qui eorum causas propugnant? Notarios, qui tegunt; Nobiles qui Patronos agunt, & ante omnes invadant Judices illos nefarios, qui tandem illa flagitiorum monstra absolvunt, & venalem habent Justitiam, Tribunalibus in Mercatorum officinas conversis.

Hi-

Hi enim verò rectè dicuntur fovere in Reipublicæ flagitia, fovere Sicarios, Sanguinarios, mortalium omnium consceleratissimos. Querelæ hæc non cadunt in obedientiam illam pulcherrimam, quâ jubenti, vel consulenti Deo promptè, & cum tanto tot animarum emolumento obtemperatur; quam ad rem operam potissimum Excursionibus hæc Sacræ conferunt, eamque ut messem habent uberissimam sententis, cum tantis laboribus & conatibus sparsæ. Quid autem? Illi ipsi abusus, quos dixi, fovent & promovent (quod fidem superat) qui in concordias, Missionum labore procuratas, acerbissime invehuntur. Unde manifestum fit, illos in negotio hoc non agi studio rem promovendi publicam, sed suam augendi. Nimis enim magna sunt lucra, quæ in foro contentioso versantibus, tot injurijs condonatis, intercedunt.

Quod si porro pulcherrimorum illorum operum, quæ Excursionum Apostolicarum propria sunt, non minor est majoribus in urbibus, ne dicam oppidis, ut ut ab omni remotis rusticitate ac barbarie, quam inter bubulcos in agris necessitas ac structus, ut quid id agunt aliqui, ut solas in villas & agros Missiones ablegent, ut tertio loco dicebatur? Non negligatur sanè plebs infima, sentiant & agri & strubula Missionum emolumenta, ut vel sic appareat, caritate ad hoc ministros Missionum impelli, quæ neminem, quamlibet abjectum, negligat, aut vilem ducat. Sed cur boni hujus urbes exortes sint? Harum certè aliquibus plus nonnunquam veri emolumentum unica

R. P. Segneri *Institutio Parochi.*

ejusmodi dierum decem Excursio afferret, quam decem annorum per verum jejunium Conciones. Non quòd Præcones Sacri non essent egregij, sed quia erant soli. In Excursionibus his tot Oratores inveniuntur, quot sunt ij, qui ad serium de peccatis dolorem pœnalibus, quas spectabant, exercitationibus permoti, similem ardorem in alios omnes spargunt & propagant. Quæ ipsa causa est, ob quam expertus scio, illis in Missionibus rem agi ardentius, ad quas quam plurimi confluunt; cum tunc carbones plures mutuo calore animati in luculentiores tandem flammam soliti sint erumpere. Non tanta est in urbibus rerum divinarum inscientia, quanta in vilis & pagis; ita est. Non tamen minor est animorum obstinatio, quæ ferri instar indormiti non vincitur, nisi igne fornacis, quæ flammam latè evibret.

Taceant jam & illi qui dicere non verentur, ignem in his accensum Excursionibus, accensum videri in stramine, tam brevem, quam luculentum. Falsum hoc est. Eaque causâ non alia querela contra Missiones magis repugnat rationi, quam illa, quam dicebam: Cui bono instituuntur Excursiones, si passim mortales ijs finitis redeunt ad scelera, quæ deploraverant? Vellem equidem ante omnia responderent mihi, qui sic ogganniunt, an id eò non colantur agri, quia post messem ad priorem redeunt silvestrem naturam? An irrigare desinant plantas olitores, quia irrigatæ paulò post arescere accipiunt? An vestes resarciat nemo, quia etiam refartæ rumpantur de-

A a

nuò?

nudò? An nauæ sentinam navis non exhauriant, quia paulò post aquam iterum admittere? Si ita rectè arguerimus, claudenda essent omnia Pœnitentiæ Sacramenti Tribunalia, etiam quæ Vaticano in Templo erexit Ecclesia; quia hi ipsi Censores, qui pravos mores post Missionum operam denuò invalescere queruntur, primi ipsi post noxas sacro Judici reiectas, ut Canes ad vomitum revertuntur. Cur igitur non magis exclamemus: Cui bono tot pro Tribunalibus Vaticanis Iudices, tam indefessam ibi operam reis spontaneis navantes? Cui bono tam sedula ac diligens vitæ antea lustratio, antequam hi illorum ad pedes se abijciant? cui bono tot dolores, tot vitam emendandi decreta: cui bono pudor ille, quo suffundi oportet in peccatis maximè pudendis, & sigillatim quidem enumerandis, si paucos post dies antiquam in silvam ibitur? Quare sicut lapsus iterati ejus qui per sui accusationem aliquando surrexerat, non probant, supersedendum in relegendis peccatis omni deinceps curâ, sed solum redeundum ad Judicem sæpius, si quis tantum desiderat virium, ut rectus diu stare & incedere possit: sic iterati post Missiones abusus & peccata, si aliquid, id unum evincunt, rectè facturum, qui sic prolapsus fuerit, si alias deinceps Missiones accedat. Etiam lana, quæ primum imbuta, colorem pretiosum non imbibit, cinctâ imbutaque sæpius, vel purpureum colorem pulcherrimè deinceps ostentat. Aliud proin nihil, si quidquam, hæc arguendi probat ratio,

nisi Excursionem post aliquot annorum intervallum (quod ego quinque circiter annorum debere esse censeo) instaurandam; cum ipsæ polleant quidem virtute ad promovendos homines, ut vitæ suæ errata seriò detestentur, non tamen ipsos stabiliendi in gratiâ: quæ quidem vi nec illæ quidem pollebant Missiones, quibus Apostoli erroribus & flagitijs bellum moverant, primis nascentis Ecclesiæ annis. *O insensati Galatæ.* (1) Sic alta voce eos allocutus est Apostolus, quos Galatiæ ad Christi fidem perduxerat *Quis vos fascinavit? &c. Miror quòd tam citò transferimini ab eo, qui vos vocavit in gratiam Christi in aliud Evangelium.* (m) Cur ita clamavit Apostolus, nisi quia Galatæ, à Judaicis legibus ad Christi sacra animo minimè fide transgressi, paulò post ad ritus pristinos cœperant relabi? Hinc, si post Excursionum Sacrarum industrias multi pristinis se noxis inquinant, non ea Excursionum, sed eorum culpa est (quod ipsum inter Galatas acciderat) qui ad delicta hæc iterum alliciunt, aut ridendo contemnendoque, quæ ibi tanto ardore ex virtute gesta sunt non promovendo. Hinc usus me docuit, quòd pro vario, Parochorum maximè studio, in id & hortationum & rectè factorum operâ incumbendum, ut fructus Excursionum suis in Parœcijs perduraret, alicubi diutius, alibi brevius bene cœpta perdurarent.

Interim dicat, qui vult: si nihil deinceps sperari ab Excursionibus possit, & sola inde existerent, quæ presentia sunt,

an

an modicum illud esset? nemo pro dignitate illud æstimaverit, qui, ut sacri Arbitri, animorum intima non introsperet. Tot serpentes absconditi, qui hac occasione in lucem prodeunt: tot sui accusationes, vel doloris vel vitæ emendandæ decreti defectu nullæ, quæ instaurantur: tot condonationes injuriarum ex animo factæ, quæ vix unquam alio tempore obtinentur: tot occasiones proximæ, quæ remouentur: tot restitutiones & famæ & rerum, quæ procurantur: tot cædes jamjam imminentes, quæ impediuntur: tot turbæ, tot exempla prava, tot mala, quibus promptum remediũ eo dierum spatio afferitur, quis cuncta dicendo explicet. Hæc & millena alia bona, si radices altius non mitterent, ut annosæ solent arbores, sed mox post prima germina exarescerent, ut Hiacyinthi & Jelsomini flores assolent, an non abunde solari & compensare labores ac conatus possent, non pauculorum duntaxat dierum, sed annorum complurium; cum oñitor quoque non malè lœcatam operam censeat, etsi tandem nil aliud educet, quàm herbas mox smorituras? Ego tamen istud adjungo, si Excursionis sacræ functionibus ad exitum perductis non omnis earum fructus perdurat, perdurare tamen multum: sic ut ferrum, è fornace sublatum, si ad nativum rediens frigus perdit calorem, non tamen amittat figuram, quam admisit, cum canderet. Sanctè affirmare possum, me cum sedecim annorum intervallo redirem ad eos, quos ante excolueram, etsi pro more

meo remissè ac languidè, & pristinas restitaurare vellem Missionum functiones; me eos inter, & nunquam à me excultos, eam reperisse differentiam, quam sentit in labore, qui terram proscindit Sarculo, quàm prius aratro subegerat. Hinc asserui, sacras Excursiones, etsi Populi præcipuè, & per se, bono suscipiantur, obliquè tamen & per consequens, plurimum etiam Parochis commodare; ob eas enim, quæ multorum in animis hærent, aptitudines mirum quantum leviores reddantur labores, exantlati Gregis bono ab ijs, quibus ille commissus est: Majore numero ventitant ad doctrinam Christianam; ad iterandas Sacramentorum Pœnitentiæ & Eucharistiæ exercitationes, ad texendam Deiparæ salutationum coronam; & palmam omnibus fit, neminem, nisi injuriâ, Apostolicas Excursiones improbare & vituperare posse. Nôrit igitur Pastorum quilibet his rite uti, aut illas procurando, si ad tam alta invitât Deus, in sui gregis commodâ; aut saltem acceptando alacriter, si quando Episcopus in loco suæ Parœciæ eas fieri jusserit: quantumcunque enim auxilia ordinaria, quibus Animas iam multas Pastor quotidie juvat, magnarum sint virium; submissa tamen extra ordinem efficient, ut ut illa quoque plus longè possint: ea prorsus ratione, quæ pluvijs aquis augescentes fluvij majori rapiditate feruntur.

(a) Act. 20. 28. (b) Ps. 80. 11. (c) Isa. 32. 26. Alarvo. (d) Apoc. 3. 2. (e) S. Th. 2. 2. q. 26. ar. 4. Cœq. 117. ar. 1. ad 1. (f) l. si quis per divinam liber. c. de Aqueduct. (g) 1. Jo. 2. 16. (h) Job. 31. 12. (i) Jud. 5. 23. (k) 1. Tim. 6. 3.

CAPUT XXVII.

Præsentem debere esse Ovis, qui ijs pascendus præsentus est.

Velle, ut præsens sit ovibus, qui ijs pascendis præfectus est, idem est ac velle, ut Navarchus sit in navi, quam suscepit gubernandam, excubiæ in statione, miles in loco assignato, in arce ab hostibus oppugnata Gubernator. Hinc olim in Ecclesia de debito ejusmodi disputatum nunquam est, quia ne quidem dubitatum: sed quisquis stationem hanc suam deseruisset, pœnis tantum, & gravissimis quidem, plectebatur. Quid autem? (a) Sicut qui cogitatione aliqua altè defixus hæret, quæ circa se aguntur non videt; sic quem Animi affectio perversa occupavit, nec illa quidem videt, quæ ante oculos sunt, aut vult videri non videre. Hinc fit sæpius, ut cum Ecclesiam aliquam gubernandam quis suscipit, tam oculis & animo hæreat in emolumentis, quæ ex illa redundant, ut longius non prospiciat: ut non perpendat onera intimè connexa & insita tali muneri: utque adeò ne illud quidem cernat, quo nituntur cetera, onus inquam apud gregem suum manendi: hoc sublato, cetera ruerent omnia, ut muri fictitij. Non est proinde cur quisquam sibi in negotio tanti momenti blandiatur. Constat & divino, & naturali, & humano Jure, Parochum temeri adesse

ipsum ipsissimum suo gregi. Et hoc est, ad quod hîc ultimo loco demonstrandum fidem meam obstringo.

L

Ut à divino ordiar, ceterorum præcipe, dubium non est, quin Christus, cum in Ecclesia suo ipse ore gradum hunc ad dignationem honestissimam Pastoris Animarum institueret, non id siccasse jus tantum possessionis conferendo, sed ipsas muneris partes, earumque executionem imperando. Hinc S. Petro non dixit: *sit Pastor ovium*: sed: *Pasce oves meas*. Si dixisset: *sis Pastor*: cogitasset fortassis non nemo, posse se simul Pastorem esse, & ire tamen, quò collubitum esset, sed quia dixit: *Pasce* quomodo quisquam persuadere potest, pascere se posse, quin gregi præsens sit? Hinc sacræ Paginæ, cum rei hujus meminerunt; simili semper, quâ Christus, loquendi phrasi utuntur. In veteri Testamento: *Applica ad te Aaron, dixit ad Moysen Deus, cum filiis suis, ut Sacerdotio fungantur mihi*. (b) Non dixit: *ut sint Sacerdotes*; sed: *ut Sacerdotio fungantur*. (c) Alibi: *Sanctificabo Aaron cum filiis suis, ut Sacerdotio fungantur mihi*. (d) Iterum. *Sanctificabis Aaron cum filiis suis, ut Sacerdotio fungantur mihi*. Eadem loquendi formula passim alibi usurpatur, ne semel non consilio, sed casu adhibita videatur. In Instrumento Legis novæ quid suum ad Timotheum scripsit Apostolus? *Sollicitè cura te ipsum probabilem exhibere Deo operarium inconfusibilem*. (e) Et ne quis exi-

existimaret, operarium posse esse, qui non operetur, mox addidit: *rectè tractantem verbum veritatis*. Nec unquam aliunde Pastoralis muneris partes appellavit, quàm ab opere ipso. *Qui Episcopatum desiderat, bonum opus* (h. e. bonum laborem) *desiderat*. (f) Alibi. *Opus fac Evangelistæ* (g) iterum. *Timotheus: opus Domini operatur, sicut & ego*. (h) iterum. *Rogamus ut noveritis eos, qui laborant inter vos, & præsent vobis, & movent vos, ut habeatis illis abundantius in caritate propter opus illorum*. (i) Non *propter dignitatem sed propter opus*. Ut tandem omnes caperent, non in Rectorum gratiam Ecclesias, sed in Ecclesiarum bonum Pastores esse constitutos. Mundus hic ex materia concretus, & quidquid ille vel bonum vel pulchrum continet, hominis causâ conditum est, non homo causâ Mundi. Aliter omnino res cum Ecclesijs habet. Unde si earum Rectoribus incumbit, omni suâ operâ servire Ecclesijs, quarum gratiâ constituti sunt quomodo non Jure divino prodire domo potest, quoties libuerit: servus non est liber ad prodeundum, sed obligatus ad monendum.

Legem divinam semper naturalis necessaria consensione sequitur, cum nihil unquam Deus imperet, quod cum effatis Rationis naturalis pugnet, imò quòd illis non ad unguem respondeat. Observavit autem Lector, in tota libelli hujus serie, triplex esse pabuli genus, quo Pastor sacer gregem suum pascere debeat: Institutionis, Sacramentorum, boni ex-

empli. His pascere quomodo potest absens? An audire Pastoris vocem Grex potest, si ille deserto grege procul discesserit? An ministrare opportuno tempore, & quoties res postulat, poterit divina Mysteria, Pœnitentiæ maxime & sanctissimæ Eucharistiæ, si matutino tempore quaesitus à valentibus inveniri non potest; multoque minus si nocturno tempore repente advocatus à luctantibus cum morte domi non fuerit? Quam vim recta exempla absentium exercent? Scimus Pastorem Animarum lucis appellatione designatum: *Vos estis lux Mundi*. Unde si splendere suis vult, sinistra dijs eorum oculos feriat necesse est. Et si bonitatis sol esset, si infra Horizontem sese abdiderit, non potest non eos, qui supra Horizontem sunt, in tenebris destituere. Hinc Nomenclaturæ pulcherrimæ, quibus sacræ illum Chartæ compellant, Custodis Genij, Magistri, Mediatoris, Columnæ Ecclesiæ, Salis, Speculatoris, Civitatis Refugij ad solatium afflictorum, demonstrant omnes ac singulæ, non posse non illam esse præsentem suæ Parœciæ. Imò id demonstrat ipsum nomen Parochi. Idem enim est *Parochus*, quod *Incola in loco*. (k)

Hæc cum ita sint, minimè necessarius labor videri posset legi divinæ & Naturali, jungere velle Ecclesiasticam, hoc est, Humanam (l) nisi hæc pro fine haberet, duas illas principes interpretari, atque ita omne scutum, omne asyllum illi auferre, qui duas illas suo veller interpretari arbitratur. Unde ut omittam Canones sacros, præsentia Pastorum tam

multis à Synodis imperata fuit, ut non posset non accedere molestam afferre omnium verba. (m) Sic Romanum sub Sylvestro, Lateranense, Antiochenum, Agathense, Sardicense, Carthaginense, Chalcedonense staverunt: sed præter complura alia in postremo Tridentino, quod vetera restauravit, & explicavit, dum Patres illi legem hanc etiam pro Patribus Purpuratis, quorum tam multa ceteroquin jura prærogativa sunt, quibus supra omnia reliqua Ecclesiæ membra eminent, latam esse definiverunt, satis ostenderunt, quid de ijs esset sentiendum Pastoribus, quos non Purpura, sed lana tegit, *Declarat Sacrosancta Synodus, omnes Ecclesiis quibuscunque, quacunque nomine & titulo præfectos, etiam si sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales sint, obligari ad personalem in sua Ecclesia vel Diocesi, Residentiam.* (n) Et ne quis sibi persuaderet, satis esse fortassis, si ita præsentibus in Ecclesijs essent Pastores, sicut sua in sede statua mox operationem imperando addidit: *Ubi injuræ sibi officio defungi teneantur.* (o) Atque hinc dum præsentia in Ecclesijs præcipitur, nunquam sola illa intelligitur, qua etiam res inanimæ præsentibus sunt; sed viva illa, quæ in agendo consistit: cum Parochus sua in Ecclesia præsens esse debeat, non ut in curru, quo qui vehitur, etiam dormiens vehitur, sed ut præsens est curru, qui illum, ut Auriga moderatur.

I

Erit qui existimet, se, si deserta

sua Ecclesia alium sibi substituerit, cætera noxam id facturum: legum enim placitum est: *Qui per alium facit, perinde est ac si ipse fecisset* (p) Sed palpabilis hic error est. Assero proinde, nihil aliud magis spectasse legem Ecclesiæ positivam, quam ut hanc evadendi, & declinandi oneris viam ac rationem præcluderet. Inter Pontifices primus Damasus hanc inanem existimavit sui purgandi rationem, unde scripsit. (q) Pastores tales inhumanos meretricibus non absimiles esse, quæ ut voluptatibus suis liberius indulgeant, Matrum se officio defangi arbitrantur, si sobolem nutriti laetandam committant, & non in forsam, aut flumen abijiciant. Sed absque hoc. Perpendamus, quàm multæ extant leges, quibus statuitur, ut in id convertantur curæ, ne alijs, quàm magis dignis obveniant identidem viduæ suis Pastoribus Ecclesiæ? quàm multis Canonibus, constitutionibus, admonentur Eligentes, quod gravissimo se peccato obstringant, si in eligendo voluntate magis, quàm ratione, & eligendorum præclaris meritibus duci se sinant, quibus etiam ij suffragentur, qui pluribus Candidatis concurrentibus peritiæ eorum & aptitudinis periculum faciunt: Imo omnia hæc manifestè demonstrant, Parochi electionem nunquam fieri in gratiam hujus Personæ potius, quàm alterius: sed administrationi hominem, non homini administrationem dari, ut illa rectius obeatur. Unde etiam

iam

iam non dixit Concilium, *declarat omnes obligari ad Residentiam*, sed addidit; *Personalem.* Quando autem labor alicujus & industria requiritur, & *personalis* quidem, quo tandem jure alius substitui potest?

Quia & ipsum jus naturale demonstrat, non licere Pastori alium sibi substituere: quæro enim: an unquam Mercenarius Pastori ex toto comparari possit? Pastor in agendo ut finem suum spectat bonum gregis; ad eum proinde refert mediâ, quibus utitur. Mercenarius operis sui finem statuit mercedem; unde cum hanc consecutus est, ceterorum curâ nullâ tangitur. Perinde illi est, si ve oves pascantur herbis saluberrimis & optimis, si ve communibus & vilissimis; saturæ sint & pingues, an jejuna & macræ; sanæ, an ægræ; salvæ omnes, an aliquæ lupi in prædam cesserint, horum nihil ipsum sollicitum habet, nec id ob aliud, quàm quia tanquam Mercenarius semper non ovium incolumitatem, sed suam sibi propositam habet mercedem. *Non pertinet ad eum de ovibus.* (r) Quis igitur efficiet, ut Mercenarius evadat verus Pastor? ut & ipse erga gregem viscera gerat pietatis? ut pari amore ipsarum bono studeat? ut pari sollicitudine quærat? ut animo tam generoso defendat? hæc equidem fieri non possunt: aut si unquam fierent, ex accidente fierent (ad quod in nominum impositione non attenditur), ex rei ipsius natura non fierent. Unde cum Pastor facere non possit, ut ex Mercenario verus Pastor fiat, nec quidem illum suo loco ovibus pascendis

præficere potest. Accedit quoddam hoc commune sit omni muneri, quod Magistratus subdito crediderit; ne alium suo loco substituat, an enim Medicus electus à Civitate, hac non in vitâ subrogabit alium quemlibet, ipse genio indolgebit? An Advocatus causæ Patrocinium rectè committet alteri? An ad docendum in Lyceo, aut Academia electus dormiet ipse, alio ad docendum constituto? An classis Præfectus maritimæ, alteri regendam ducendamque tradere potest? Non permittit hoc naturæ Jus in ullo eorum quorum memini, eventu. Quomodo igitur hoc ipsum Jus permittet id Pastori, cum hoc in munere non de caducis agatur bonis, aut emolumentis, sed de æternis & mansuris?

Sed æque divino Jure hoc quoque modo concessum est: quod demonstrat. Quibus Sanctum Petrum verbis Christus allocutus est? *Pasce oves meas.* Poterat vero in sensu etiam dicere, *tñas*: ut enim oves Petro commissæ ad Christum spectabant ut dominum, ita ad Petrum pertinebant tanquam Pastorem. *Pastor oves suas vocat nominatim.* (1) Maluit tamen dicere *meas*; ut omnis Animarum Pastor intelligeret, oves quas pascendas suscepit, suas quidem esse tanquam Pastoris amantis; non autem suas titulo domini & proprietatis. Hoc autem si ita est, quo jure ipse sibi arrogabit auctoritatem committendi illas alteri? Labia decernere de numerosissimo suo grege poterat, quidquid lubisset, atque ad eum ut vendere poterat, alienare, locari, omnique alia placita ratione de illo disponere;

sponere; ita poterat curam illius Jacobo committere, aut non committere, utaliqui alteri committeret. Jacobus è diverso, aut inficio, aut invito Labano neminem præficere ovibus poterat; cum non Dominus, sed Pastor duntaxat esset. Meminerit igitur Pastor, oves suas ad Christum pleni omnibusque numeris absoluti domini titulo pertinere. Et si Christus, Vicarii sui supremi ore eas alicui pascendas tradens dixit, *Pasce oves meas*. Non autem dixit *posside*, quomodo alterius committere illas curæ potest, haud secus ac si ipse Dominus esset: *Qui vocantur ad Episcopatum, non ad Principatum revocantur, sed ad servitium tatius Ecclesie.* (r) Si autem vel Episcopi vocati sunt ad serviendum, non dominandum Ecclesie, quanto id verius est de Pastore ordinis inferioris? Illud proinde effatum, quod paulo ante allatum est: *qui per alium facit, perinde est ac si ipse fecisset*, in omnibus locum non habet, nec eo ut regula communi securaque uti licet. Ibi locum habet, ubi quod agitur, proprio ac pleno jure agitur, ut est, tabulas aliquas ritè conficere, numerate pecuniam debitam, affinitatem contrahere. (u) Nqn habet locum, ubi quod sit, jam aliunde alterius, tanquam Superioris, arbitrio gerendum est. Hujus autem generis est est Pascere. *Pasce oves meas* dicit Pastor Christus, non dicit *fac pascere*. Qui proinde *Parochialem habet Ecclesiam, non per Vicarium sed per se ipsum illi deserviat.* (x) *In Ecclesia Canone definitum est.*

Non hæc eò disputo, ut evincant, non licere Pastori certis occasionibus subsidianam aliorum operam adhibere, ut rectè ac sapienter faciunt, quicunque numeroso gregi pascendo profecti sunt: multoque minus, permissum non esse Adjutorem sibi optare stabilem, dummodo explorata probataque ab Episcopo ejus scientia fuerit, isque ad ejusmodi administrationem inventus idoneus. Imò hoc multis ex capitibus laudem meretur. Aliud tamen est Sacellano ut Adjutore uti, aliud eo uti tanquam totius administrationis præfecto in quem omne Pastoralis muneris onus incumbat; hoc postertius fas non est. (y) Quin fieri potest, ut gravi quis noxâ se obstringat, tum præcipuè, cum ipsius Pastoris operam aut sani poscerent ad animum noxis expiandum, aut ægri ad ultimam luctam feliciter pugnandam. (z) Tum enim alium suo loco mittere, nisi magni sanè momenti excuset causa, officij ratio non sinit. Et si planè cogeret necessitas ad utendum tum operâ alienâ, non sine gravi animi sensu id fieri patet esset; ut non absque tali sensu Belli dux gravi vulnere saucius exercitûs curam ac regimen cedit alteri, cum ipsum necessaria curando vulnere mora ac quies absistere à pugna cogit. Quantum Pastori Adjutor additus demit laboris, tantum æternæ & pretiosæ adimit mercedis.

Si autem ita se res habent, quid illis dicemus de Pastoribus, qui ut familiarum suarum negotijs totos se impendant, ut agnatorum suorum causas agant; ut agris colendis, & rei oeconomicæ toti vacent, ro-

len-

ram planè Animarum curam in Adjutoris humeros exonerant? Quin potius isti adjutorem in re familiari quærunt, Animarum negotia ipsi administrant? sanè Chirurgi non nisi levium vulnere curatio-nem permittunt discipulis; gravioribus magisque periculosis persanandis manum ipsi admovent. Cur igitur tam multi Pastores alia agunt omnia? Animabus curandis idoneum satis putant, quicunque operam comodare voluerit; rei familiari nemo præter Parochum idoneus. Et quâ istud de causa, quàm quia magis opes ac facultates, quàm Animas amant? Unde ut quis abesse ab ovili nolit, in medium præsentissimum, tam teneto & constanti amore complecti Animas, quàm oliveta & Vineas. Pudor est, tantillum petere. Et tamen quàm non sunt pauci illi, qui ne isto quidem amore in Animas ferantur! Nunc ut ad propositum revertamur, quis diu soli suo adjutori rectè confidet. (bb) fuci, apes juvant in favis struendis, ad mel autem conficiendum nihil conferunt operæ. Non aliter plerumque Mercenarij agunt. Summum, quod ab ipsis expectet Parochus, est, ne quis in oculos gravis error incurrat; de intimis plerique parum anxij sunt. Quin ne illa quidem satis curant, quæ aliorum conspectui exposita sunt. Unde quâ tandem ratione horum industria tantum fidere potest Parochus, quantum suæ? Fictijs pedibus, ligneis nimirum, ægrè admodum quis gressum promovebit; cursu certè contendere nunquam poterit. Hortatur tamen Apostolus: *Qui præest in sollicitudine.* (cc) Cui unquam vices suas quisquam commisit rectius, quàm Aaroni Moyses? Et tamen

R. P. Segneri Institutio Parochi.

potuit quidem ille colligere aurum, in-aures, monilia, torques in igno numero, à Populo novitatis perquam amante; ut à comuni omnibus Idololatria eos impedi-ret, efficere nulla ratione potuit; quia ipse quoque Sacrilegi illius cultus pars fuit, dum Idolum conflavit: tantæ postea tamque immanis stragis causam. Exem-plum hoc est, quod merito terrorem non levem ijs incutiat, qui tam facillè vicario nomine administrandam alijs provinciam suam committunt. (dd) præsentem Moysen Populus ille tot annorum decursu nunquam Idolis cultum deferre tentavit. Aaron vix quadraginta diebus absentis fratris vices egit, cum mox ad tam immane facinus prolapsus est. Non igitur perpetuam unius Adjutoris operam oves desiderant; Pastoris exposcunt. Pastoris videre vultum, Pastoris audire vocem, ipsum habere præsentem desiderant. *Rex qui sedet in folio judicij, dissipat omne malum intuitu suo.* (ee) Sic sapientissimus Regum pronuntiavit. Sed si Rex eo in folio Ministrorum aliquem loco suo ponat, ipse autem ad nihil attendat, non solum obtutu unico malum omne dissipat: sed illius potius causa est. Quid boni tandem ab absente Pastore in Ecclesiam ejus promanabit? Utinam non illa reduci obviam se ferat lacrymis, solatium non admittentibus, irrigata, & has in voces dolens prorumpat! *Domine si fuisset hic, frater meus (filius meus, chari mei) non fuisset mortuus.*

III.

Verum interim est, præceptum quo ad manendum in sua Parochia obligatur

B b

Pa-

Parochus, ex ijs esse, quæ affirmativa dicimus; (ff) atque adeò non ita vim suam exerere, ut æternis velut compedibus eum stringat, imò diversæ nasci causæ possunt, ob quas tantisper abire ab ovibus Pastori concessum sit. Quæ sint istæ causæ hîc disputandi locus non est, nimis enim id longum foret: (gg) satis nunc id sit unum, quæcunque demum illæ causæ sint, ab Episcopo de ijs edocto, probandas esse. Illud tamen comittere non possum, quin moneam; quòd si præsentem suis plerumque adesse ovibus necessitatis est; (hh) summæ, & nulla ratione auferibilis necessitatis esse eam præsentiam tum, cum communis aliqua calamitas totam Parœciam infestat, Terræ motus inquam, Persecutiones, Lues pestifera, aut aliàs contagiosa; tum enim cum plures Animæ in salutis aperto discrimine versentur, si unquam, Pastoris opera necessaria est. His malis ingruentibus Ecclesiam suam deserere Pastor non potest, nisi fortè ad tempus brevissimum, nec alteri comittere, qui non perinde ac ipse sit idoneus & etsi vel vitam aperto discrimini exponere oporteret. (ii) Si enim Navarchus abesse à navi non potest, etiam cum pacatum est mare, quanto minùs, cum tempestatibus infestatur? *Si perniciosum est Nauclerum in tranquillitate Navim deserere, quanto magis in insuetibus?* Commissa est Pastori cura vitæ ovium æternæ, hæc proinde vel vitæ Pastoris caducæ jacturâ erit procuranda. Quare ut quòd minùs est subducatur periculo, quòd majus est, illi exponi non debet. Imò hoc ipsum est, bonum Pastorem esse: *Bonus Pastor animam suam dat pro ovibus suis.* (kk) Hoc exemplo Pastorum

Princeps præluxit, qui dedit pro ovibus vitam, etsi esset divina.

Si similis calamitas Parochiam non infestet, absentiam duorum mensium, aut continuorum, aut interpolatorum, Synodus existimavit brevem, & idcirco, si, quæ aliàs cavenda sunt, caveantur permissam. Unde cum eam ab Episcopo Pastor petit, proponat illi rem omnem verbis apertis: id enim nî fiat, nullius roboris erit concessa à Principe gratia: Cum enim Episcopus præsentiam gratiam Parocho facere non possit dispensando; (ll) sed tantum declarando, hoc aut illo tempore lege divina Parochum ad manendum non teneri, si hic veris causis falsas substitueret, interpretatio hæc non teneret, tanquam fide non bonâ procurata, atque adeò subreptitia & nullius usus. (mm) Si quando dein bonâ Episcopi veniâ ad tempus aliquod ab ovibus Pastor discesserit, alium sibi substituat oportet, qui sedulo interim ovibus adsit, non alium tamen quemcunque, sed Episcopo non minùs, quam Parocho probatum acceptumque. Non potest proinde substitui Sacerdos quicumque, dummodo Parochi ad genium faceret (etsi confitentis tota Diocesi audiendi facultate jam donatur) nisi ad tempus perquam breve duorum aut trium dierum; tunc enim Episcopi assensus non requiritur. (nn) Unde subrogandus quidem semper est aliquis etiam cum necessitas aliò avocet, qui occurrere tempori possit, si ejus opem implorari contigerit: sed non est necessè Episcopum de hoc substituto edoceri, nisi id ille disertè imperarit: sicut neque edocendus esset, cum gravis necessitas moram non ferret, sed

Pa-

Parocho, præsumptâ, nondum acceptâ Præsulis sui veniâ esset abeundum. (oo)

Tandem omittendum non est, quòd facere contra obligationem hanc, manendi cum ovibus, bono Pastori tam suavem, trahat secum onus perquam molestum, restituendi videlicet Ecclesiæ, aut Pauperibus illos Beneficij proventus, qui absentia respondent; (pp) cum æquum non sit ex Altari vivere eum, qui Altari nulla ratione servit. Neque ad hoc expectanda est Judicis sententia: cum Restitutio hæc pœna non sit, sed conditio contractui intima: neque enim ullum est stipendium, quo salvâ religione frui liceat, nisi executioni mandetur opus, cui stipendium illud constitutum est. (qq) Hinc Doctores aliud argumentum accipiunt ad demonstrandum; quòd Beneficium obliget ad agendum, & quòd consequens est, etiam ad manendum; cum ejus fructus, omnium Juris sacri Interpretum consensu, pro opere, collati sint, non in favorem Personæ. *Qui bene præsent Presbyteri, duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant in verbo, & in doctrina.* (rr) Sic Apostolus. Non ait, *qui boni sunt, sed qui bene præsent.* His debetur honor duplex, reverentiæ, & reddituum. Qui tam procul abest ab eo, ut in sua Parœcialaboret, ut ne quidem in illa sit, quis honor deberi potest, nisi ut illam cedat alteri meliori? Quæ est sententia jam olim lata contra templi Præpositum, si Titium potius, quam verum; ad quem Deus velut insultando dixit. *Qui tu hic, & quasi quis hic?* (ss)

IV.

Atque hîc finis sit meæ hujus Instituti-

tionis, tenuis quidem, sed sinceræ. Venire illa poterit in duplex manuum genus: Parochorum nimirum negligentium, & Pastorum diligentium. Si in illas venerit, rogo, quisquis is est, ne eam contemnat, si non ob id quòd est, saltem ob id quòd suggerit profuturum: debet enim consilium bonum accipi à lingua quacunque, etiam minùs peritâ. *Omne verum & quocunque dicatur a spiritu sancto est.* (tt) Novum non est, ab eo, qui gradu inferior est, posse moneri eum, qui est superior, à Sacerdote simplici Pastorem: nam & Apostolus Colossensibus omnibus, etsi Populus essent, præcepit, ut Episcopo suo in memoriam revocarent, quæ muneris sui partes essent. *Dicite Archippo: Vide ministerium, quòd accepisti in Domino, ut ut illud impleas.* (uu) Ratio quidem postulat, ut Superior moneatur cautè ac prudenter. Unde si in hoc me labi non nunquam contigit, etsi præter mentem id factum est, par est me veniam à Parocho etiam minus attento sine ambagibus petere. Ceterum oro, ne agrè ferat, si illum adhorter ad non spectandum deinceps id quòd transit; non præsens otium, non honorum, non bonorum incrementa præsentia, non oblectationem præsentem. Futura tantum ejus oculis obvertentur: Præsentia enim omnia, cum vitæ actæ rationes reposcentur, tanquam ad repentinam scenæ mutationem, aliam faciem induent, ex latis tristitia ac funesta. Fluvij dulces aquas trahunt, sed tandem falsissimo amarissimo Pelago absorbentur. Omnis proin Parochus negligens hoc ultimum, quòd à Sancto Augustino suggeritur, monitum sibi di-

Bb 2

Aut

Cum existimet. *Nihil est in hac vita, & maxime hoc tempore, facilius ac letius, & hominibus acceptabilius, Presbyteri officio, si perfunctorie atque adulatorie res agatur. Sed nihil apud Deum miserius, & tristius, & damnabilius.* Atque ita secum perpendat, quid expediat; an sentire ut homines sentiunt; an vero sentire, sicut Deus sentit?

Ubi verò Institutio hæc mea in manus venerit Pastoris seduli ac diligentis, eam ego rogabo, ut mei miseratione tangatur, si ego, cum his in folijs calamo meo depingere omnem illam pulchritudinem non possem, quam suis ille operibus exprimit, eo ipso etiam ætypon formavi multo imperfectius prototypo, quod ipse mihi depingendum proposuerat. Quamquam hæc ipsa mihi est ingens gratulandi & gaudendi materia, quod complures sint, qui plus longè præstent, quam hinc me postulare adverterint. Ego rarò ultra necessarias muneris Pastoralis partes progressus sum: ipsi multa adiungunt non requisita: si tamen hæc dici possunt reperiri in administratione tanti ponderis. Ipsi igitur faciendo suppleant, quod ego omisi scribendo; & emendent illud imperfectum, quod à me erat prætermittendum, & tamen fortasse dictum est. Sic junctis viribus ac studijs pugnando pro Christi Servatoris gloria, ille manu indefessa, stylo ego, sperare licebit, quod simul etiam reportaturi simus triumphalem illam coronam, quam suis ipse militibus promisit; sed militibus le-

gitimè certantibus; certantibus inquam, dum cum vita pugnandi quoque tempus expiret. Accipiat proinde etiam à Sancto Augustino Parochus industrius hoc monitum: *Nihil in hac vita, & maxime hoc tempore, difficilius, laboriosius, periculosius, Presbyteri officio; sed apud Deum nihil beatius, si eo modo militetur, quo noster Imperator jubet.* (zz)

(a) Soto de Just. & Jur. l. 10. q. 3. ar. 1. Tit. de Cler. non resid. (b) Ex. 28. 1. (c) Ex. 29. 4 (d) Exo. 30. 30. (e) 2. T. 2. 25. (f) 1. Tim. 3. 1. (g) 8 q. 1. c. Qui Episcopatum (h) 3 Tim. 4. 5. (i) 1 Cor. 16. 10. Eph. 4. 12. 1. Thess. 6 (k) l. Pupillus ff. de verb. signif. (l) Azor p. 2 l. 3. c. 13. q. 1. (m) de Cler. non resid. 7. q. 1. c. Peruenit c. Presentium. c. Pontifices c. si quis in Clero. c. sciscitarius P. Soto, de Just. & Jur. l. 10. q. 3. a. 3 (n) Sess. 23. de Reform. c. 1. (o) Barb. de off. Par. c. 8 n. 40. Possév. de offic. Cur. c. 1. n. 8. Vasquez, opusc. de Benefic. c. 4. §. 2 ar. 7. dub. 1. (p) in Sex. de Reg. Jur. (q) Eph. 4. (r) Jo. 10. (s) Jo. 10. (t) Super Is. ho. 7. (u) Soto de Just. & Jur. l. 10. q. 3. ar. 1. (x) c. Exirpanada. de Præbend. & Dignit. (y) Barb. de offic. Par. c. 8. n. 41. (z) Bonac. de Resid. punc. 2 n. 3 (aa) Possév. de offic. Cur. c. 1. n. 10. 11. (bb) Arist. hist. An. l. 9. c. 4. (cc) Ex. 32. 2. Hug. Card. in hunc loc. (dd) Olearter in hunc locum, (ee) Prov. 20. (ff) Cajet. 2. 2. q. 185. ar. 5. (gg) Cajet. ibid. Soto de Just. l. 10. q. 3. ar. 4. Azor. p. 2 l. 7. c. 4 q. 4. (hh) Telet l. 5. c. 4. & 5. Vasquez. Opusc. de Benef. (ii) S. Th. 2. 2. q. 185. ar. 5. Cajet. 16. Soto de Just. l. 10. q. 3. ar. 4. Vasquez. Opusc. de Benef. c. 4. §. 2. ar. 1. dub. 2. (kk) Jo. 10. 11. (ll) Soto de Just. l. 10. q. 3. ar. 4. (mm) Possév. de offic. Cur. c. 1. n. 24. Trid. sess. 23. de Reform. c. 1. (nn) Poss. c. 1. n. 19 (oo) Barb. de offic. Par. c. 8 n. 52. Azor. p. 2 l. 7. c. 4 ult. (pp) Trid. Sess. 23. de Reform. c. 1. (qq) Soto de Just. l. 10. q. 3. c. Cum secundum Apost. de Præbendis. & c. fin. de Rescriptis. (rr) 1. Tim. 5. 17. (ss) Is. 22. 16. (tt) S. Am. (uu) S. Th. 2. 2. q. 35. ar. 4. (xx) Col. 4. 17. (yy) Dist. 40. c. ante omnia. (zz) Dist. 40. in eod. c. Ante omnia omnia.

Omnia ad Majorem Dei Gloriam.

CAPUT I.

Quæ institutionis hujus scribenda causa, quis modus 1.

CAPUT II.

Quam non tutum involare in munus Pastoris Animarum, si ad id Deus non vocet? 6.

CAPUT III.

Quibus signis discerni possit, verène quis à Deo ad Animarum curam vocetur, an verò non vocetur? 11.

CAPUT IV.

Quomodo corrigendus illi suus error, qui à Deo non vocatus Pastorem Animarum agit? 21.

CAPUT V.

Omnis Pastor Animarum vi muneris sui instituere debet rudes in ijs, quæ ad salutem pertinent. 28.

CAPUT VI.

Respondetur rationibus, quæ socordiae suæ Pastores muti prætexere solent. 38.

CAPUT VII.

Quæ ratio, quisve modus tenendus Parocho in Concionibus sacris, ut quam maxime salutare sint? 47.

CAPUT VIII.

Quæ ratio in instituendis parvulis tenenda? 54.

CAPUT IX.

Quomodo aberrantes reducere Pastor debeat, ne muneris sui partibus desit? 60.

CAPUT X.

Quomodo natas in sua Parochia discordias componere Pastor debeat? 71.

CAPUT XI.

Pastores decet Gregem suum præcedere rectè factis, & virtutum exemplis. 76.

CAPUT XII.

Horrendum spectaculum Pastor Animarum exempli mali. 81.

CAPUT XIII.

Quibus exemplis ducere suos Pastor debeat, in ijs imprimis, quæ ad Dei cultum pertinent? 86.

CAPUT XIV.

Quam reverentiâ internâ perinde ac externâ Pastor in tremendo Missæ Sacrificio uti debeat? 92.

CAPUT XV.

Horrendum Sacrilegium sacrificantium cum conscientia Peccati Lethalis. 97.

Tabulæ Caputum.

CAPUT XVI.

*Qualibus exemplis Parochus debeat palam
facere, procul se esse ab omni Avaritia,
tanquam singulariter Caritati inimica?*

103.

CAPUT XVII.

*Quantopere cum Pastoris munere pugnent
prava Impudicitia exempla?*

113

CAPUT XVIII.

*Quibus remediis utendum Parocho libidi-
nis lue infecto?*

118.

CAPUT XIX.

*Qua?is esse debeat Pastoris sacri cum ho-
minibus conversatio?*

123.

CAPUT XX.

Tertium pascendi genus per Sacramenta?

127.

CAPUT XXI.

*Quanam à Parocho in sanctissima Eucha-
ristia administranda perpenni, & obser-
vari debeant?*

134.

CAPUT XXII.

*Monita Pastori sacro in administrando Pœ-
nitentiæ Sacramento observanda.*

145.

CAPUT XXIII.

*Quomodo Pastor conferre aliquid possit ad
illa tria Sacramenta, quorum Minister
non est?*

150.

CAPUT XXIV.

*Qua ratione Pastor se gerere debeat cum
aegris, moribundis, & mortuis?*

159.

CAPUT XXV.

*Quam necessarium Pastori Deum orandi
studium?*

168.

CAPUT XXVI.

*Proponuntur duo media, Pastori ad finem
suum consequendum perquam utilia,
Exercitia, seu Ascetis Ignatiana, & ex-
cursiones Apostolica.*

127.

CAPUT XXVII.

*Præsentem debere esse Oribus, qui ijs pa-
scendis præfectus est.*

184.

